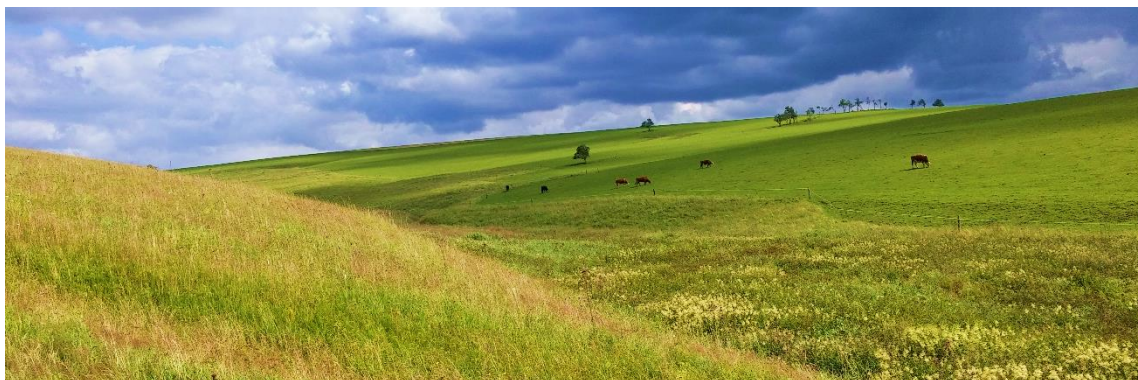

PRIORITNÍ AKČNÍ RÁMEC (PAF) PRO SOUSTAVU NATURA 2000 v České republice

**podle článku 8 směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť,
volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích)**

ve víceletém finančním rámci na období 2021–2027

Kontaktní adresa:

Ministerstvo životního prostředí České republiky, odbor druhové
ochrany a implementace mezinárodních závazků
Vršovická 1442/65, Praha 10, 100 10
Kontakt: jan.sima@mzp.cz, petr.havel@mzp.cz

Obsah

A.	Úvod	1
A.1	Obecný úvod	1
A.2	Struktura současného formátu PAF	2
A.3	Úvod k PAF pro Českou republiku	3
B.	Shrnutí prioritních potřeb v oblasti financování na období 2021–2027	4
C.	Současný stav soustavy Natura 2000	5
C.1	Statistika soustavy Natura 2000	5
C.2	Mapa soustavy Natura 2000 v České republice	6
D.	EU a národní financování soustavy Natura 2000 v období 2014–2020	8
D.1	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV)	8
D.2	Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR) / Fond soudržnosti (FS)	9
D.3	Evropský námořní a rybářský fond (ENRF)	10
D.4	Program LIFE	11
D.5	Jiné fondy EU, včetně Interreg	12
D.6	Jiné (především národní) financování soustavy Natura 2000, zelené infrastruktury a ochrany druhů v období 2014–2020	13
E.	Prioritní opatření a finanční potřeby na období 2021–2027	16
E.1.	Horizontální opatření a administrativní náklady související se soustavou Natura 2000	18
E.1.1	Vyhlášení lokalit a plánování péče	18
E.1.2	Správa lokalit a komunikace se stakeholdery	22
E.1.3	Monitorování a podávání zpráv	26
E.1.4	Zbývajících mezery ve znalostech a potřeby v oblasti výzkumu	30
E.1.5	Opatření v oblasti komunikace a zvyšování informovanosti v souvislosti se soustavou Natura 2000, vzdělávání a přístup návštěvníků	32
E.1.6	Odkazy (pro horizontální opatření a administrativní náklady související se soustavou Natura 2000)	34
E.2	Opatření na zachování a obnovu lokalit v rámci soustavy Natura 2000 i mimo ni	35
E.2.1	Mořské oblasti a pobřežní vody	37
E.2.2	Vřesoviště a křoviny	38
E.2.3	Vrchoviště, rašeliniště, močály a jiné mokřady	44
E.2.4	Travní porosty	53
E.2.5	Jiné zemědělské ekosystémy (např. orná půda)	67
E.2.6	Lesy a lesní porosty	70

E.2.7 Skalní stanoviště, duny a oblasti s řídkou vegetací	90
E.2.8 Sladkovodní stanoviště (řeky a jezera)	97
E.2.9 Ostatní (jeskyně atd.)	110
E.2.10. Odkazy na opatření na zachování a obnovu lokalit v rámci soustavy Natura 2000 i mimo ni	118
E.3 Dodatečná opatření pro druhy, která nesouvisejí s konkrétními ekosystémy nebo stanovišti	120
E.3.1 Opatření a programy pro druhy, které nejsou jinde zahrnuty	120
E.3.2 Předcházení škodám způsobeným chráněnými druhy, jejich zmírňování a náhrada	127
E.3.3 Odkazy na dodatečná opatření pro druhy, která nesouvisejí s konkrétními ekosystémy nebo stanovišti	131
F. Další přidaná hodnota prioritních opatření.....	132
Zkratky	134
Přílohy.....	135
Příloha I.....	135
Příloha II.....	137
Příloha III.....	138

A. Úvod

A.1 Obecný úvod

Prioritní akční rámce (PAF) jsou strategické víceleté nástroje plánování, jejichž cílem je poskytnout komplexní přehled opatření, která jsou nezbytná k implementaci evropské soustavy chráněných území Natura 2000 a s ní související zelené infrastruktury, a současně stanovit potřeby financování těchto opatření a dát je do souvislosti s příslušnými programy financování EU. V souladu s cíli směrnice o stanovištích¹, z níž soustava Natura 2000 vychází, mají být v PAF identifikována především taková opatření, která přispějí k „zachování nebo obnově příznivého stavu z hlediska ochrany u přírodních stanovišť a druhů v zájmu EU a současně beroucí v úvahu hospodářské, sociální a kulturní požadavky a regionální a místní charakteristiky“.

Právním základem pro PAF je čl. 8 odst. 1 směrnice o stanovištích², který ukládá členským státům zaslat Komisi případné odhady týkající se spolufinancování z prostředků Evropské unie, jež považují za potřebné pro splnění svých níže uvedených povinností v souvislosti se soustavou Natura 2000:

- *stanovit nezbytná ochranná opatření zahrnující v případě potřeby odpovídající plány péče vypracované speciálně pro dané lokality nebo integrované do jiných plánů rozvoje,*
- *stanovit vhodná opatření právního, správního nebo smluvního charakteru, která odpovídají ekologickým požadavkům typů přírodních stanovišť uvedených v příloze I a druhů uvedených v příloze II, jež se na těchto lokalitách vyskytují.*

Prioritní akční rámce se proto zaměřují na identifikaci finančních potřeb a priorit, které přímo souvisí s konkrétními ochrannými opatřeními stanovenými pro lokality soustavy Natura 2000, s ohledem na dosažení cílů ochrany na úrovni lokality, pokud jde o druhy a typy stanovišť, k jejichž ochraně byly dané lokality vyhlášeny (jak ukládá čl. 6 odst. 1 směrnice o stanovištích). Vzhledem k tomu, že soustava Natura 2000 rovněž zahrnuje ptačí oblasti (PO) vyhlášené v souladu se směrnicí o ptácích 2009/147/ES³, jsou uvažovány rovněž potřeby financování a prioritní opatření spojená s ptačími druhy v PO.

Členské státy jsou vyzvány, aby rovněž předložily ve svých PAF dodatečná opatření a své finanční potřeby v souvislosti s širší zelenou infrastrukturou⁴. Do PAF je třeba začlenit taková opatření z oblasti zelené infrastruktury, která přispívají k ekologické soudržnosti soustavy Natura 2000, a to i v přeshraničním rozměru, a k cíli zachovat nebo obnovit příznivý stav z hlediska ochrany cílových druhů a stanovišť.

Ve zvláštní zprávě č. 1/2017 o soustavě Natura 2000⁵ dospěl Evropský účetní dvůr k závěru, že první PAFy (na období VFR 2014–2020) nepřinesly spolehlivý obraz skutečných nákladů soustavy Natura 2000. Ve zprávě je proto zdůrazněna nezbytnost aktualizovat formát PAF a poskytnout další pokyny ke zlepšení kvality informací,

¹ Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:01992L0043-20130701>

² Ustanovení čl. 8 odst. 1: „Současně s návrhy lokalit, které přicházejí v úvahu pro vyhlášení jako zvláštní oblasti ochrany a které jsou místem výskytu prioritních typů přírodních stanovišť a/nebo prioritních druhů, zašlou členské státy Komisi své případné odhady týkající se spolufinancování z prostředků Společenství, jež považují za potřebné pro splnění svých povinností podle čl. 6 odst. 1.“

³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně volně žijících ptáků <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32009L0147>

⁴ Zelená infrastruktura je definována jako „strategicky plánovaná síť přírodních a polopřírodních oblastí s environmentálními rysy, jež byla navržena a je řízena s cílem poskytovat širokou škálu ekosystémových služeb“.

⁵ Zvláštní zpráva č. 1/2017: Provádění sítě Natura 2000 s plným využitím jejího potenciálu vyžaduje více úsilí <https://www.eca.europa.eu/cs/Pages/DocItem.aspx?did=40768>

kteří členské státy ve svých PAF poskytují. Nedávno přijatý Akční plán EU pro přírodu, lidi a hospodářství⁶ obsahuje závazek pokračovat v tomto procesu s cílem zajistit, aby členské státy poskytovaly spolehlivější a harmonizovanější odhady svých finančních potřeb pro soustavu Natura 2000.

Rada EU ve svých závěrech o tomto akčním plánu⁷ uznává potřebu dalšího zlepšení víceletého finančního plánování z pohledu investic do přírody a souhlasí s tím, že je nutné aktualizovat a zlepšit PAF. V usnesení Evropského parlamentu⁸ je rovněž uznán význam lepších odhadů finančních potřeb pro soustavu Natura 2000 před přijetím příštího víceletého finančního rámce EU.

A.2 Struktura současného formátu PAF

Současný formát PAF je navržen tak, aby poskytoval spolehlivé informace o prioritách financování soustavy Natura 2000 s cílem jejich začlenění do příslušných finančních nástrojů EU v rámci příštího VFR na období 2021–2027. K tomu je nezbytné, aby v PAFu byly rozčleněny finanční potřeby takovým způsobem, který umožní účinnou alokaci financování soustavy Natura 2000 v rámci příslušných fondů EU pro VFR 2021–2027. S ohledem na tento cíl, PAF rovněž zohledňuje zkušenosti, které členské státy a regiony EU až dosud nasbíraly s VFR na období 2014–2020.

Základní součástí stávajícího formátu PAF je vyžadované členění opatření zaměřených na ochranu a obnovu soustavy Natura 2000 a zelené infrastruktury podle obecných kategorií ekosystémů. Navrhovaná typologie ekosystémů, která zahrnuje 8 tříd, vychází z typologie MAES, která byla stanovena jako koncepční základ pro celounijní hodnocení ekosystémů⁹. Komplexní databázi přiřazující jednotlivé druhy a typy stanovišť evropského významu k ekosystémům MAES je možné stáhnout z webových stránek Evropské agentury pro životní prostředí¹⁰. Bylo doporučeno, aby přiřazení opatření a nákladů k typům ekosystémů zhruba odpovídalo této typologii.

U prioritních opatření a nákladů aktuálního PAF bylo nutné rozlišovat mezi provozními a jednorázovými náklady. Zatímco provozní náklady jsou obvykle spojeny s opakujícími se opatřeními, v nichž je třeba pokračovat v dlouhém časovém horizontu (např. náklady na personál pro správu lokality, roční platby zemědělcům na agroenvironmentální opatření na travních porostech atd.), jednorázové náklady obvykle souvisejí s činnostmi, které se pravidelně neopakují, jako jsou projekty obnovy stanoviště, velké investice do infrastruktury, nákup dlouhodobého majetku atd. Správné rozdělení nákladů do obou kategorií („provozní“ versus „jednorázové“) je velice významné pro správné přiřazení opatření v rámci jednotlivých fondů EU.

V neposlední řadě prioritní opatření v rámci tohoto PAF nejenže přispívají ke specifickým cílům směrnic EU na ochranu přírody, ale též poskytnou společnosti významné socio-ekonomické přínosy a ekosystémové služby. Mezi příklady přínosů může patřit zmírnění a přizpůsobení se změně klimatu nebo jiné ekosystémové služby, jako ty spojené s cestovním ruchem a kulturou. Komise již vytvořila přehled přínosů ekosystémových služeb v souvislosti se soustavou Natura 2000¹¹.

⁶ COM(2017) 198 final: Akční plán EU pro přírodu, lidi a hospodářství <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0198&from=CS>

⁷ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/06/19/conclusions-eu-action-plan-nature/>

⁸ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 15. listopadu 2017 o akčním plánu pro přírodu, lidi a hospodářství (2017/2819(RSP)) <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=CS&reference=P8-TA-2017-0441>

⁹ <https://biodiversity.europa.eu/maes>

¹⁰ Provázanost druhů a typů stanovišť s ekosystémy MAES <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/linkages-of-species-and-habitat#tab-european-data>

¹¹ <http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/financing/>

Tento aspekt je třeba zdůrazňovat kdykoliv je to možné, s cílem propagovat a informovat o širokých společenských přínosech financování přírody a biologické rozmanitosti.

A.3 Úvod k PAF pro Českou republiku

Soustava Natura 2000 se v ČR se rozkládá na 14 % ČR a tvoří ji (k 30. 6. 2020) 1 113 evropsky významných lokalit a 41 ptačích oblastí (viz [kap. C.1](#)). Soustava spadá do kontinentální a panonské biogeografické oblasti (viz [kap. C.2](#)).

Data uvedená v PAF (a s nimi související kalkulace nákladů – zejm. kap. B, E.2) jsou platná převážně k 31. 12. 2018, není-li uvedeno jinak. PAF byl připraven pro území celé ČR. Ke stanovení prioritních opatření (viz [kap. E](#)) byly využity výsledky hodnocení stavu z hlediska ochrany dle čl. 17 směrnice o stanovištích a čl. 12 směrnice o ptácích za roky 2007-2012 (obdobně jako v předešlém PAF), jelikož reporting za následující období 2013-2018 byl odevzdáván až v průběhu roku 2019, kdy byly již práce na PAF značně pokročilé.

Oproti předešlému Prioritnímu akčnímu rámci (2014-2020) měla být v PAF na nové programové období řešena i dodatečná opatření nad rámec soustavy Natura 2000 (širší opatření v oblasti zelené infrastruktury). Vzhledem k tomu, že ČR nemá schválenou strategii zelené infrastruktury, která by jednoznačně definovala její skladebné části v ČR, pro účely PAF je počítáno s chráněnými územími a biocentry a biokoridory v rámci Územního systému ekologické stability, jelikož se na tato území vztahují určité limity využívání dle vnitrostátního práva a mohou tak fungovat jako tzv. stepping stones (nášlapné kameny) a přispět tak v některých případech k zajištění příznivého stavu chráněných fenoménů.

Příprava PAF 2021-2027

Prioritní akční rámec pro soustavu Natura 2000 v ČR na programové období 2021-2027 byl připraven v letech 2018-2020 Ministerstvem životního prostředí (MŽP) ve spolupráci s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR).

Ve dnech 19. - 20. září 2018 (a následně 1. února 2019) proběhlo bilaterální jednání ČR a Evropské komise (EK), tzv. *Nature Dialogue* v návaznosti na Akční plán pro přírodu, lidi a hospodářství. Jednání bylo zaměřeno na otázky související s implementací směrnice o ptácích a směrnice o stanovištích a formulaci doporučení pro zlepšení jejich naplňování. Mezi tématy figurovala dostatečnost soustavy v ČR, zajištění její ochrany, financování a hodnocení vlivu záměrů / koncepcí na lokality soustavy Natura 2000.

Příprava PAF a zkušenosti s financováním soustavy v období 2014-2020 a výhledy pro financování v období 2021-2027 byly diskutovány na *Workshopu o podpoře financování soustavy Natura 2000 prostřednictvím fondů EU a aktualizace Prioritního akčního rámce (PAF)*, který se pod záštitou Evropské komise uskutečnil 8. listopadu 2018 na MŽP za přítomnosti zástupců Evropské komise, MŽP, Ministerstva zemědělství, Ministerstva pro místní rozvoj AOPK ČR a krajských úřadů.

B. Shrnutí prioritních potřeb v oblasti financování na období 2021–2027

Tento oddíl PAF uvádí shrnutí všech potřeb v oblasti financování na období 2021–2027.

		Prioritní potřeby v oblasti financování na období 2021–2027 ¹²	
		Opakované (Kč/rok)	Jednorázové (Kč/rok)
1. Horizontální opatření a administrativní náklady související se soustavou Natura 2000			
1.1.	Vyhlášení lokalit a plánování péče	-	20 500 000
1.2.	Správa lokalit a komunikace se stakeholdery	13 500 000	13 000 000
1.3.	Monitorování a podávání zpráv	54 100 000	-
1.4.	Zbývající mezery ve znalostech a potřeby v oblasti výzkumu	-	17 000 000
1.5.	Opatření v oblasti komunikace a zvyšování informovanosti v souvislosti se soustavou Natura 2000, vzdělávání a přístup návštěvníků	-	6 000 000
Mezisoučet		67 600 000	56 500 000
2.a Opatření udržovacího a obnovního charakteru pro druhy a stanoviště na území lokalit soustavy Natura 2000		Udržovací (Kč/rok)	Obnovní (Kč/rok)
2.1.a	Mořské oblasti a pobřežní vody	-	-
2.2.a	Vřesoviště a křoviny	11 335 000	10 796 000
2.3.a	Vrchoviště, rašeliniště, močály a jiné mokřady	66 563 000	19 291 000
2.4.a	Travní porosty	651 227 000	166 891 000
2.5.a	Jiné zemědělské ekosystémy (např. orná půda)	2 250 000	0
2.6.a	Lesy a lesní porosty	283 642 000	145 405 000
2.7.a	Skalní stanoviště, duny a oblasti s řídkou vegetací	1 507 000	3 341 000
2.8.a	Sladkovodní stanoviště (řeky a jezera)	119 929 000	638 692 000
2.9.a	Ostatní	3 014 000	16 359 000
Mezisoučet		1 139 467 000	1 000 775 000
2.b Dodatečná opatření týkající se „zelené infrastruktury“ nad rámec soustavy Natura 2000 (zvyšující soudržnosti soustavy Natura 2000, a to i v přeshraničním rozměru)		Udržovací (Kč/rok)	Obnovní (Kč/rok)
2.1.b	Mořské oblasti a pobřežní vody	-	-
2.2.b	Vřesoviště a křoviny	8 017 000	702 000
2.3.b	Vrchoviště, rašeliniště, močály a jiné mokřady	22 991 000	2 532 000
2.4.b	Travní porosty	668 443 000	126 597 000
2.5.b	Jiné zemědělské ekosystémy (např. orná půda)	6 938 000	49 000
2.6.b	Lesy a lesní porosty	212 837 000	9 906 000
2.7.b	Skalní stanoviště, duny a oblasti s řídkou vegetací	409 000	905 000
2.8.b	Sladkovodní stanoviště (řeky a jezera)	10 998 000	104 200 000
2.9.b	Ostatní (jeskyně atd.)	3 068 000	61 048 000
Mezisoučet		933 701 000	305 939 000
3. Dodatečná opatření pro druhy, která nesouvisí s konkrétními ekosystémy nebo stanovišti		Udržovací (Kč/rok)	Obnovní/ jednorázové (Kč/rok)
3.1	Opatření a programy pro druhy, které nejsou jinde zahrnuty	131 376 000	13 018 000
3.2.	Předcházení, zmírňování a kompenzace škod způsobených chráněnými druhy	89 614 000	5 000 000
Mezisoučet		220 990 000	18 018 000
Celkem za rok		2 361 758 000	1 381 232 000
Celkem (2021–2027)		3 742 990 000 Kč/rok	
		26 200 930 000 Kč/programové období	

¹² Není kalkulován management invazních druhů (viz [kap. E.2](#))

C. Současný stav soustavy Natura 2000

C.1 Statistika soustavy Natura 2000

Obecné právní předpisy, vztahující se k transpozici a implementaci směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích) a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků (směrnice o ptácích) jsou vyjmenovány v příloze I.

Data v této kapitole jsou platná k 30. 6. 2020.

Evropsky významné lokality

V letech 2005-2020 bylo na území ČR vyhlášeno **1 113 evropsky významných lokalit (EVL) pro 61 přírodních stanovišť a 106 evropsky významných druhů**. EVL jsou vyhlášovány nařízením vlády, ve kterém má každá lokalita vlastní přílohu. Vývoj národního seznamu byl následující:

počet EVL	nařízení vlády	důvod aktualizace
863	<u>č. 132/2005 Sb.</u>	-
879	č. 301/2007 Sb.*	biogeografický seminář po panonskou oblast 2005
1 082	č. 371/2009 Sb.*	biogeografický seminář pro kontinentální oblast 2006
1 075	<u>č. 318/2013 Sb.</u>	novelizace zákona č. 114/1992 Sb. ¹³ (ZOPK) 2009
1 111	č. 73/2016 Sb.*	bilaterální jednání 2011
1 112	č. 207/2016 Sb.*	bilaterální jednání 2011
1 113	č. 29/2020 Sb.*	bilaterální jednání 2011

* novelizace nařízení vlády

Národní seznam byl ve své historii podrobován hodnocení dostatečnosti ze strany Evropské komise (EK) v rámci biogeografických seminářů a bilaterálních jednání, což vedlo k jeho aktualizaci (viz příloha I). V rámci posledního hodnocení dostatečnosti z roku 2018 Evropské tématické středisko pro biologickou rozmanitost (ETCBD) využilo aktuální data rozšíření fenoménů a opětovně posoudilo fenomény, které byly v rámci předchozího hodnocení (2011) označeny jako nedostatečně zastoupené v soustavě Natura 2000. I přes doplnění národního seznamu v roce 2016 a 2020, reagující na předchozí identifikované nedostatečnosti, je EK požadováno prověření doplnění nových lokalit a doplnění předmětů ochrany do stávajících lokalit. V rámci návazných bilaterálních jednání s EK (v rámci Nature Dialogue 19. - 20. září 2018 a pokračování 1. února 2019) bylo ze strany ČR přislíbeno prověření vybraných fenoménů k doplnění. Tento proces v době finalizace PAF stále probíhá, a to v souladu s harmonogramem dohodnutým s EK.

Ptačí oblasti

V letech 2004-2009 bylo na území ČR vyhlášeno **41 ptačích oblastí (PO) pro 41 ptačích druhů** z přílohy I směrnice „o ptácích“ a dále pravidelně se vyskytující stěhovavé ptáky. Návrh byl připraven AOPK ČR za spolupráce s Českou společností ornitologickou. Každá PO je vymezována vlastním nařízením vlády (viz příloha I). V roce 2019 byl doplněn orel královský (*Aquila heliaca*) do lokality CZ0621027 Soutok – Tvrdonicko¹⁴ v návaznosti na nárůst počtu hnízdících párů a stabilizaci výskytu tohoto druhu (a jako součást aktivit projektu LIFE15 NAT/HU/000902 PannonEagle Life). Průběžně jsou (přestože aktuálně neprobíhá systematický monitoring stavu ptačích oblastí)

¹³ Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

https://www.mzp.cz/www/platnalezislative.nsf/58170589E7DC0591C125654B004E91C1/%24file/z114_1992.pdf

¹⁴ Nařízení vlády č. 60/2019 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 26/2005 Sb., kterým se vymezuje Ptačí oblast Soutok-Tvrdonicko

vyhodnocovány informace o změně stavu a rozšíření druhů, jež jsou předmětem ochrany ptačích oblastí, a v případě potřeby bude řešena otázka změn vymezení lokalit.

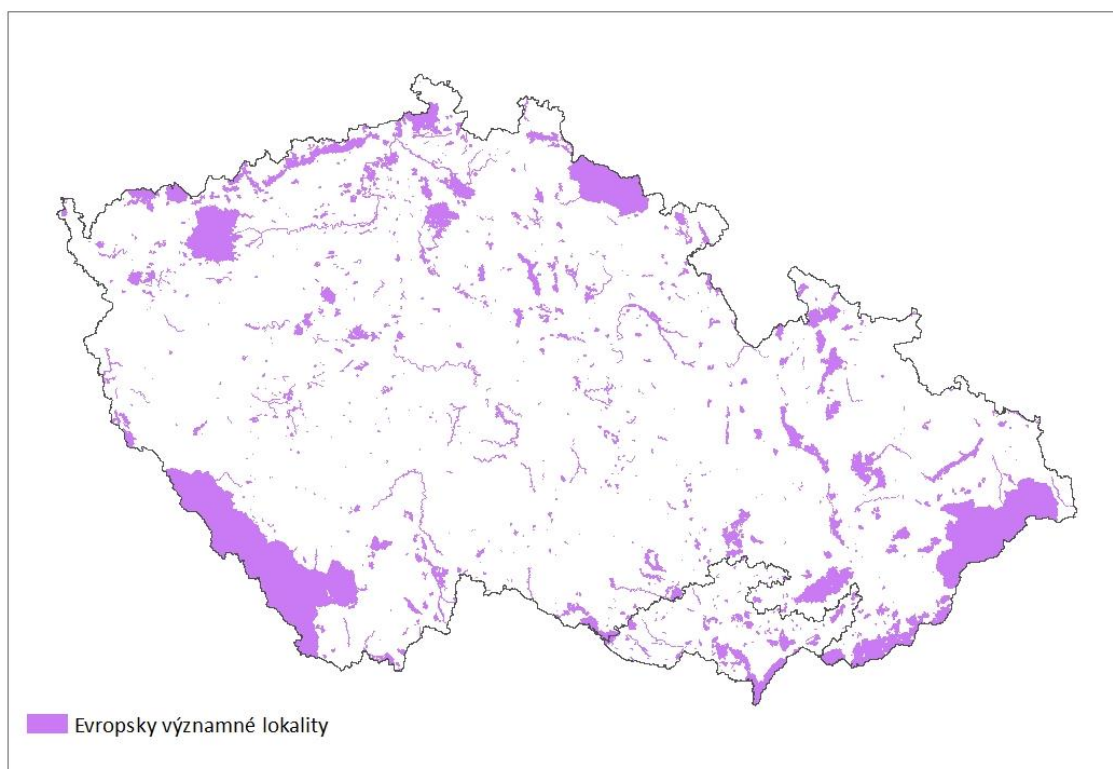
Údaje o soustavě Natura 2000 za daný členský stát EU (v km ²) k 30. 6. 2020						Podíl (v %) plochy ČR pokryté:		
Suchozemská oblast			Mořská oblast					
EVL	PO	Natura 2000	EVL	PO	Natura 2000	EVL	PO	Natura 2000
7 952	7 034	11 150	0	0	0	10,1	8,9	14,1

C.2 Mapa soustavy Natura 2000 v České republice

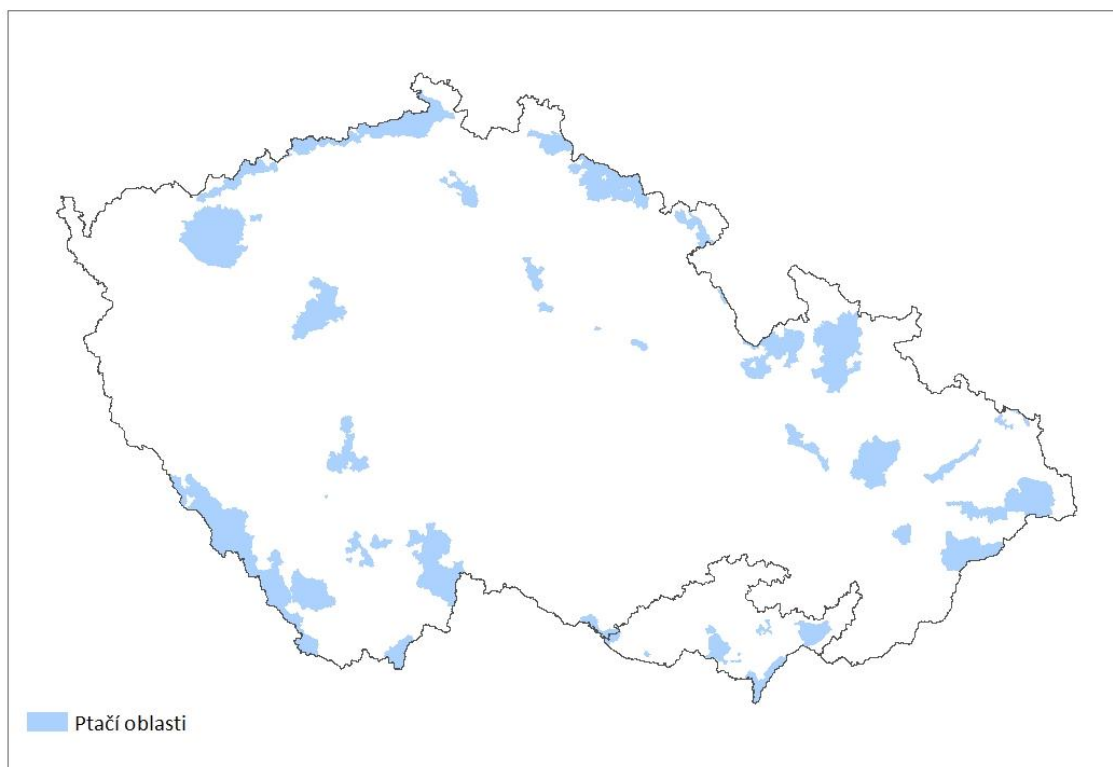
Evropská soustava chráněných území Natura 2000 je územně rozdělena do několika biogeografických oblastí, které jsou specifické kombinací biotických a abiotických charakteristik. ČR spadá ze své většiny do kontinentální oblasti (96 % ČR). Do Jihomoravského a Zlínského kraje zasahuje panonská oblast (4 % ČR).

Mapy v této kapitole jsou platné k 30. 6. 2020.

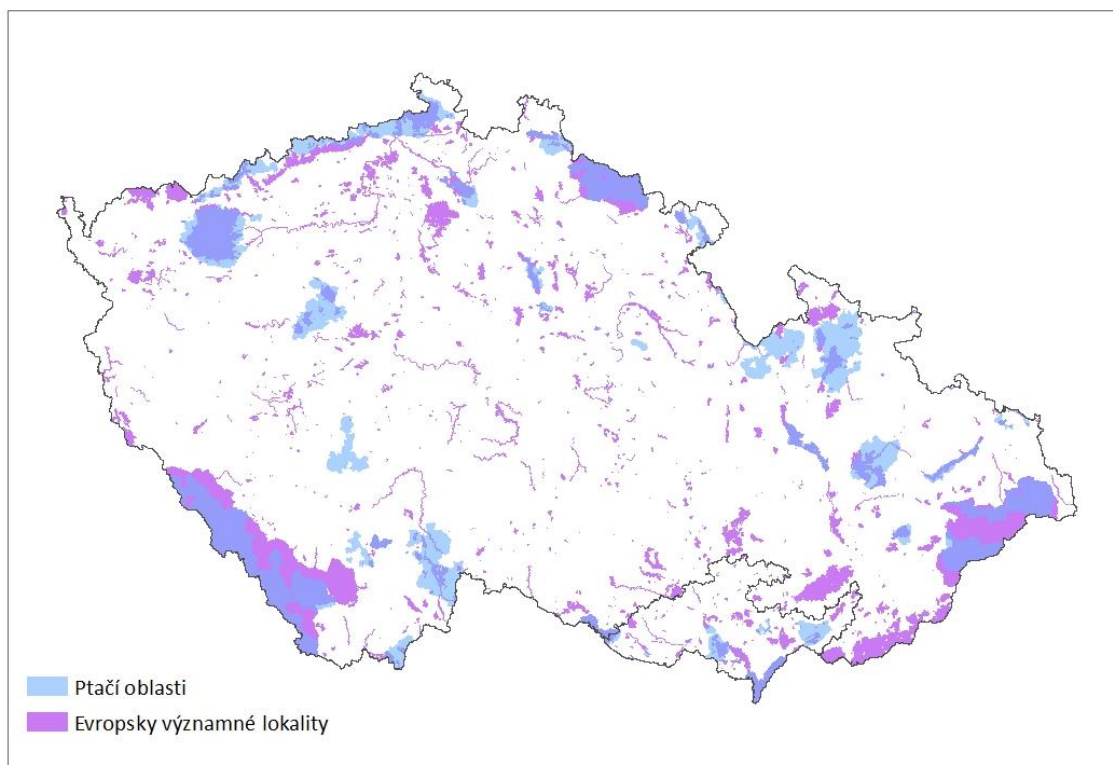
Evropsky významné lokality v ČR

Ptačí oblasti v ČR

Překryv ptačích oblastí a evropsky významných lokalit – soustava Natura 2000 v ČR

D. EU a národní financování soustavy Natura 2000 v období 2014–2020

V této kapitole jsou uvedeny dotační nástroje, které v rámci svého nastavení přispívají na podporu soustavy Natura 2000. Bližší informace o existujících dotačních titulech na podporu ochrany přírody, potažmo soustavy Natura 2000, jsou dostupné zde: <http://www.dotace.nature.cz/>. Dotace podporují především péči, plánování péče a monitoring.

Data v této kapitole jsou platná k 31. 12. 2018.

Doporučený kurz pro přepočet na Eura je 1€ = 25 Kč.

D.1 Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV)

Celkové prostředky z EZFRV přidělené členskému státu: **57 641 849 900 Kč**

Program rozvoje venkova

Financování potřeb soustavy Natura 2000 zajišťují opatření přispívajících ke specifickému cíli 4A Obnova, zachování a posílení biologické rozmanitosti, včetně oblastí sítě Natura 2000, oblastí s přírodními či jinými zvláštními omezeními a zemědělství vysoké přírodní hodnoty, i stavu evropské krajiny. Vzhledem k tomu, že se jedná o plošně nastavovaná zemědělská a lesnická opatření, není možné financovat detailní opatření péče zaměřená na lokality soustavy Natura 2000. Podpora PRV je na zemědělské půdě omezena na plochu evidovanou v LPIS, v lesích pak na definované porostní skupiny.

Opatření	Celková stávající alokace na opatření v EZFRV		Stávající čerpání na akce nebo podopatření relevantní pro soustavu Natura 2000		Poznámky (relevance, dosavadní zkušenosti, úkoly na příští období)
	EU	Národní	EU	Národní	
M10 Agroenvironmentálně klimatická opatření	16 969 189 000	5 656 396 000	7 559 887 000*	2 519 962 000*	Požadavky oblastí Natura 2000 jsou zohledněny v rámci podopatření 10.1.4 Ošetřování travních porostů formou konkrétních managementů stanovených ve spolupráci s příslušnými orgány ochrany přírody tak, aby vyhovovaly požadavkům konkrétních území.
M12 Platby v rámci sítě Natura 2000	77 951 000	25 984 000	27 077 000	9 026 000	Obsahuje pouze jediné podopatření 12.1.1, které kompenzuje legislativní omezení zemědělského hospodaření (konkrétně za omezení hnojení) v oblastech Natura 2000 a oblastech podle čl. 10 směrnice Rady 92/43/EHS (tzv. stepping stones).
M15 Lesnicko–environmentální a klimatické služby a ochrana lesů	146 649 000	48 883 000	87 346 000*	29 115 000*	Pro oblasti Natura 2000 je relevantní podopatření 15.1.1 Zachování porostního typu hospodářského souboru. Dotace je zde poskytována na zachování podporovaných porostních typů hospodářských souborů a je omezena pouze na lesní pozemky v oblasti Natura 2000 a ZCHÚ.
Mezisoučet	17 193 789 000	5 731 263 000	7 674 310 000	2 558 103 000	
CELKEM	22 925 052 000		10 232 413 000		

* Uvedeno čerpání na celé podopatření a to i mimo oblasti Natura 2000.

D.2 Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR) / Fond soudržnosti (FS)

Celkové prostředky z EFRR přidělené členskému státu: **298 517 091 000 Kč (z toho v OPŽP 9 870 600 000 Kč)**

Celkové prostředky z Fondu soudržnosti přidělené členskému státu: **153 598 652 000 Kč (z toho v OPŽP 56 919 716 000 Kč)**

Z Evropského fondu pro regionální rozvoj je financována prioritní osa 4 Operačního programu Životní prostředí zaměřená na ochranu a péči o krajinu, financovaná z EFRR. Finance jsou rozděleny do Specifických cílů. Nebylo využito členění na zásahy 85 a 86, jelikož dělení je příliš subjektivní a často by bylo možné přiřadit projekty k oběma kategoriím. Pro výpočet národních zdrojů byl použit obecný podíl 85:15. Výsledná výše národních zdrojů u jednotlivých specifických cílů se může lišit vzhledem k různým výším poskytované podpory.

Operační program Životní prostředí

OPŽP je významným zdrojem pro péči o soustavu Natura 2000. Nicméně z důvodu nastavení OPŽP a příslušných fondů není možné z OPŽP hradit neinvestiční opatření charakteru pravidelné péče (údržby). Financována mohou být pouze opatření obnovního charakteru, což omezuje jeho efektivní využití na pravidelnou péči. Administrativní náročnost OPŽP je vysoká a limitem jeho využití je proto též kapacita orgánů ochrany přírody (OOP) na přípravu žádostí a náročnou administrativu spojenou s projekty.

Kategorie zásahu	Alokace na opatření relevantní pro soustavu Natura 2000 [Kč]		Aktuální čerpání na opatření relevantní pro soustavu Natura 2000 [Kč]		Poznámky (relevance, dosavadní zkušenosti, úkoly na příští období)
	EU	Národní	EU	Národní	
<u>Specifický cíl 4.1</u> Zajistit příznivý stav předmětu ochrany národně významných chráněných území.	2 638 013 000	465 532 000	1 491 666 000	30 287 000	Podpora implementace soustavy Natura 2000, plánování péče a zajištění péče, tzn. monitoring, zpracování plánů péče/souhrnů doporučených opatření, zajištění ochrany, vlastní péče. Tato SC je primárním zdrojem pro soustavu Natura 2000 z OPŽP.
<u>Specifický cíl 4.2</u> Posílit biodiverzitu	604 338 000	106 648 000	101 288 000	16 356 000	Ve vztahu k soustavě Natura 2000 je čerpáno především na péči o evropsky významné druhy a jejich biotopy a předcházení škod způsobených vybranými druhy (např. vlk)
<u>Specifický cíl 4.3</u> Posílit přirozené funkce krajiny	3 792 351 000	669 238 000	135 405 000	3 019 000	Ve vztahu k soustavě Natura 2000 je čerpáno především na obnovu tůní, mokřadů a alejí.
Mezisoučet	7 034 702 000	1 241 418 000	1 728 359 000	49 662 000	
CELKEM	8 276 120 000		1 778 021 000		

D.3 Evropský námořní a rybářský fond (ENRF)

Celkové prostředky z ENRF přidělené členskému státu: **777 700 000 Kč**

Operační program Rybářství

Nařízení k ENFR¹⁵ poskytovalo příležitosti podpory soustavy Natura 2000, resp. podporu udržitelného hospodaření. Nařízení v čl. 18(c) uvádí, že tam kde je to vhodné, by měly být potřeby soustavy Natura 2000 integrovány do OP Rybářství, přičemž ENFR poskytuje rovněž nepřímé příležitosti pro soustavu. V rámci ČR však nedošlo k využití této příležitosti.

Opatření	Alokace na opatření relevantní pro soustavu Natura 2000 [Kč]		Aktuální čerpání na opatření relevantní pro soustavu Natura 2000 [Kč]		Poznámky (relevance, dosavadní zkušenosti, úkoly na příští období)
	EU	Národní	EU	Národní	
	0	0	0	0	V rámci OP Rybářství nebyla definována žádná opatření na podporu soustavy Natura 2000. Vzhledem k tomu, že nezanedbatelná část lokalit je tvořena rybníky, na které jsou vázány předměty ochrany, je žádoucí do OP Rybářství promítnout jejich potřeby (např. formou podpory přírodě blízkého hospodaření a obnovních zásahů, kompenzací či stanovení obecných omezení realizace opatření s negativními dopady na předměty ochrany lokalit. Do OP Rybářství byla začleněna podpora opatření k prevenci škod způsobených rybožravými predátory (opatření 2.2 Produktivní investice do akvakultury), nicméně tato podpora je (vzhledem k míře kofinancování a dalším překážkám) využívána jen velmi omezeně.
Mezisoučet	0	0	0	0	
CELKEM	0		0		

¹⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 508/2014 ze dne 15. května 2014 o Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 2328/2003, (ES) č. 861/2006, (ES) č. 1198/2006 a (ES) č. 791/2007 a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1255/2011

D.4 Program LIFE

Typ projektu nebo finančního nástroje	Stávající alokace na opatření relevantní pro soustavu Natura 2000 [Kč]		Poznámky (relevance, dosavadní zkušenosti, úkoly na příští období)
	EU	Národní	
Tradiční projekty	303 527 000	159 369 000	Tradiční projekty jsou zajímavým zdrojem, jejich významným aspektem je často komunikace s vlastníky a veřejností. Nevýhodou je administrativní náročnost programu, vyšší míra kofinancování a konkurence mezi žadateli napříč EU. Projekty musí splňovat řadu podmínek, mj. prokázat demonstrační/innovativní charakter, přenositelnost, udržitelnost a evropskou přidanou hodnotu. Důraz je kladen na kvalitní projektovou logiku. LIFE navíc požaduje vysokou míru spolufinancování od žadatele. MŽP vyvíjí snahu, aby české projekty obstály v konkurenci; mj. prostřednictvím projektu CzechLIFE (LIFE14 CAP/CZ/000001) byly posíleny kapacity národního kontaktního místa, které poskytuje podporu potenciálním žadatelům a byly zavedeny národní výzvy o spolufinancování projektů (15 % celkových způsobilých výdajů) a finanční příspěvek na přípravu žádostí. Tuto formu podpory je žádoucí zachovat i do budoucna.
LIFE17 NAT/CZ/000452 LIFE for MIREs	75 399 000	50 266 000	Trans-boundary Restoration of Mires for Biodiversity and Landscape Hydrology in Sumava and Bavarian Forest Období realizace: 8/2018-12/2024
LIFE17 NAT/CZ/000463 LIFE Osmoderma 2017	16 928 000	6 326 000	Osmoderma eremita species conservation in SCI Poodří Období realizace: 9/2018 - 9/ 2023
LIFE16 NAT/CZ/000001 CZ-SK SOUTH LIFE	70 350 000	28 567 000	Optimization of Natura 2000 sites management delivery in the South Bohemia Region and the territory of South Slovakia Období realizace: 9/2018-6/2024
LIFE16 NAT/CZ/000639 LIFE České středohoří	36 792 000	24 528 000	Active conservation of thermophilous habitats and species of Community interest in the České středohoří hills Období realizace: 8/2017-12/2023
LIFE16 NAT/CZ/000731 LIFE for insects	38 680 000	25 787 000	Conservation of selected Natura 2000 insect species in transboundary area (CZ-SK) of Western Carpathian Mts. Období realizace: 7/2017-12/2022
LIFE15 NAT/HU/000902 PannonEagle Life	9 281 000	3 096 000	Conservation of the eastern imperial eagle by decreasing human-caused mortality in the Pannonian Region Období realizace: 10/2016-3/2022
LIFE15 NAT/CZ/000818 Life for Minuartia	13 799 000	4 600 000	The rescue of endemic priority plant species <i>Minuartia smejkalii</i> Období realizace: 7/2016-12/2020
LIFE15 NAT/CZ/001028 Military LIFE for Nature	42 298 000	16 199 000	Improvement of conservation status of habitat types and species of European importance at abandoned military areas Období realizace: 9/2016 – 3/2022
Integrované projekty LIFE IP: N2K Revisited	305 549 000	203 699 000	Integrated LIFE project for the Natura 2000 network in the Czech Republic (LIFE-IP: N2K Revisited) Období realizace: 1/2019-12/2026 Hlavním účelem projektu je zavést systém péče o lokality Natura 2000, který je efektivnější díky propojení vhodné péče s plánováním založeným na hodnocení vývoje stavu předmětů ochrany, který se opírá o spolupráci s vlastníky a uživateli pozemků v lokalitách a účinně využívá novou znalost o přínosech, které společnosti poskytuje přírodní kapitál těchto lokalit, i nákladech s péčí o lokality spojených.
Jiné (NCFF etc.)	-	-	-
Mezisoučet	609 076 000	363 068 000	
CELKEM	972 144 000		

D.5 Jiné fondy EU, včetně Interreg

Celkové spolufinancování EU vyčleněné z jiných programů EU za účelem provádění politiky EU v oblasti ochrany přírody a související zelené infrastruktury v členském státě: **209 502 000 Kč**

Celkové národní financování vyčleněné na spolufinancování těchto opatření: **36 969 000 Kč**

Interreg 2014-2020

Projekty v rámci programu Interreg poskytují příležitost pro řešení společných přeshraničních/nadnárodních problematik v ochraně přírody. V ČR je Interreg v souvislosti se soustavou Natura 2000 využíván především v přeshraniční podobě se zaměřením na ochranu druhů.

Typ intervence	Stávající alokace na opatření relevantní pro soustavu Natura 2000 [Kč]		Název projektu a období realizace
	EU	Národní	
Interreg Central Europe	18 941 000	3 342 000	
	18 941 000	3 342 000	3Lynx Období realizace: 7/2017-6/2020
Interreg Danube	20 282 000	3 579 000	
	6 491 000	1 145 000	ConnectGREEN Restoring and managing ecological corridors in mountains as the green infrastructure in the Danube basin Období realizace: 6/2018-5/2021
	3 145 000	555 000	D2C DaRe to Connect - Supporting Danube Region's ecological Connectivity by linking Natura 2000 areas along the Green Belt Období realizace: 6/2018-5/2021
	10 646 000	1 879 000	Transgreen - Integrated Transport and Green Infrastructure Planning in the Danube-Carpathian Region for the Benefit of People and Nature Období realizace: 1/2017-6/2019
INTERREG V-A AT-CZ	101 397 000	17 893 000	
	18 717 000	3 303 000	ConNat AT-CZ - Crossborder Habitat Network and Management - Connecting Nature AT-CZ Období realizace: 10/2017-12/2020
	19 376 000	3 419 000	DYJE 2020 - THAYA 2020 Období realizace: 1/2018-9/2020
	25 423 000	4 486 000	Po stopách společného přírodního a kulturního dědictví jižních Čech - Horního Rakouska Období realizace: 6/2018-5/2021
	21 484 000	3 791 000	Malsemuschel - Podpora přirozeného prostředí a výskytu perlorodky říční (Margaritifera margaritifera) v povodí Malše Období realizace: 1/2017-12/2020
	16 397 000	2 894 000	Sedimenty a ekosystémové služby ve vzájemném působení s povodněmi a suchem v pohraniční oblasti AT-CZ Období realizace: 4/2016 -12/2020
INTERREG V-A CZ-P	6 074 000	1 072 000	
	6 074 000	1 072 000	Společný přístup k péči o Krkonošský národní park Období realizace: 6/2017-12/2019
INTERREG V-A SK-CZ	4 800 000	847 000	
	4 800 000	847 000	ŠELMY SKCZ - Koordinácia ochrany, monitoringu a manažmentu Západokarpatskej populácie vlka dravého a rysa ostrovida na česko-slovenskom pomezí Období realizace: 1/2018 – 12/2019
Program přeshraniční spolupráce Česká republika - Svobodný stát Bavorsko	29 881 000	5 273 000	
	9 256 000	1 633 000	Období realizace: 1/2017-12/2019 Přeshraniční mapování lesních ekosystémů – cesta ke společnému managementu NP Šumava a NP Bavorský les
	6 880 000	1 214 000	Období realizace: 1/2018-12/2020

			Posilování populací perlorodky říční v lokalitách soustavy NATURA 2000
	13 745 000	2 426 000	Období realizace: 4/2016 - 3/2019 Silva Gabreta Monitoring – Realizace přeshraničního monitoringu biodiversity a vodního režimu
Program spolupráce Česká republika - Svobodný stát Sasko	28 127 000	4 963 000	
	2 621 000	462 000	TetraoVit - Revitalizace rašeliníšť a management biotopu tetřívka obecného ve východním Krušnohoří Období realizace: 6/2017-12/2020
	8 207 000	1 448 000	MOOREVITAL 2018- pokračování ochrany rašeliníšť v Krušných horách Období realizace: 7/2016-3/2020
	6 390 000	1 128 000	Lutra Lutra Období realizace: 10/2016-9/2020
	10 909 000	1 925 000	Objektivní akceptace vlka v člověkem pozměněné přeshraniční krajině (OWAD) Období realizace: 1/2018-9/2020
Mezisoučet	209 502 000	36 969 000	
CELKEM	246 471 000		

D.6 Jiné (především národní) financování soustavy Natura 2000, zelené infrastruktury a ochrany druhů v období 2014–2020

Celkové financování vyčleněné na provádění politiky EU v oblasti ochrany přírody a související zelené infrastruktury, na opatření nebo projekty, které nečerpají žádné spolufinancování z EU: **866 303 000 Kč**

Zahraniční fondy:

EHP fondy 2009-2014

V rámci těchto fondů byly realizovány projekty na ochranu biodiversity s významným dopadem na implementaci soustavy Natura 2000 (resp. fenoménů v zájmu EU) čítající v souhrnu **133 737 000 Kč** (příspěvek EHP fondů v průměru 85%: 113 676 000 Kč, ČR 15%: 20 061 000 Kč). Fondy byly významným zdrojem pro zajištění monitoringu, péče a přípravu plánovací dokumentace pro ochranu druhů v zájmu EU. Do projektů se zapojil jak neziskový, státní tak akademický sektor. Fondy EHP a Norska budou pokračovat obdobím 2014-2021.

Malé grantové schéma „Záchranné programy pro zvláště chráněné druhy II“ **50 311 000 Kč**

Projekty byly zaměřeny mj. na realizaci/přípravu záchranných programů/programů péče pro druhy z přílohy II a IV směrnice o stanovištích – např. perlorodka říční (*Margaritifera margaritifera*), sysel obecný (*Spermophilus citellus*) a bobr evropský (*Castor fiber*).

Program CZ02 Biodiverzita a ekosystémové služby/ Monitorování a integrované plánování a kontrola v životním prostředí/ Adaptace na změnu klimatu **83 426 000 Kč**

- Monitoring lokalit soustavy Natura 2000 jako nástroj pro efektivní management a ochranu autochtonních populací raků
- Monitoring evropsky významných druhů šelem ve vybraných lokalitách soustavy Natura 2000
- Aktuální stav poškození lesních a vodních ekosystémů na území EVL Krkonoše a harmonizace základní monitorační sítě pro sledování jejich vývoje jako nezbytného podkladu pro managementová opatření k posílení jejich stability a biodiversity
- Monitoring stavu evropsky významných druhů rostlin a živočichů a druhů ptáků v soustavě Natura 2000
- Opatření pro zastavení úbytku biodiversity na celostátní a regionální úrovni
- Vytvoření strategie pro snížení dopadů fragmentace říční sítě ČR.

Národní programy:

Program péče o krajinu (PPK)

Národní program existující od roku 1996. Jedná se o komplementární finanční nástroj k evropským dotačním zdrojům (OPŽP, PRV), který slouží k financování drobných neinvestičních opatření. Program zahrnuje několik oblastí podpory, mj. péči o chráněná území a volnou krajinu (péče o biotopy druhů červených seznamů, péče o krajinné prvky), přičemž péče o volnou krajinu je otevřena širokému spektru žadatelů. V souvislosti se soustavou Natura 2000 je zdroj využíván na péči, zpracování plánů péče a inventarizační průzkumy. Žadatelem je především AOPK ČR a Správy národních parků. Jedná se o nejvíce využívaný národní zdroj na podporu soustavy Natura 2000.

Alokace PPK 2014-2018: 704 998 000 Kč

Čerpání: 385 737 000 Kč

Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK)

Národní program existující od roku 2009. Cílem programu je mimo jiné podpora opatření vyplývajících z plánů péče o ZCHÚ a ze souhrnů doporučených opatření (SDO) pro lokality soustavy Natura 2000, záchranných programů a programů péče pro zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů a dále podpora adaptačních opatření pro zmírnění dopadů změny klimatu na ekosystémy, které jsou určené pro široké spektrum žadatelů. V neposlední řadě slouží k financování monitoringu a získání podkladových materiálů. Dotační program podporuje investiční a neinvestiční opatření. Žadateli jsou především AOPK ČR a Správy národních parků.

Alokace 2014-2018: 150 000 000 Kč

Čerpání: 80 004 000 Kč

Správa nezcizitelného majetku ve zvláště chráněných územích (MaS)

Jedná se o podprogram, který slouží k zajištění povinností vlastníka pozemků (mj. AOPK ČR, Správy národních parků) na území ZCHÚ ve vlastnictví státu (především péče o lokality). Je určen jak pro investiční, tak neinvestiční akce. Nezanedbatelná část pozemků v ZCHÚ, ke kterým mají příslušnost hospodařit s majetkem státu odborné organizace ochrany přírody, je součástí soustavy Natura 2000.

Alokace 2014-2018: 125 000 000 Kč

Čerpání: 95 782 000 Kč

Národní program životní prostředí (NPŽP)

NPŽP podporuje projekty a aktivity přispívající k ochraně životního prostředí v ČR. Program je navržen jako doplňkový k jiným dotačním titulům, především k OPŽP. Na soustavu Natura 2000 lze čerpat zejm. v rámci výkupu pozemků za účelem ochrany přírody, a dále na interpretaci přírodního dědictví a ekoinovace.

Alokace 2015-2018: 165 000 000 Kč (na výkup pozemků)

Čerpání: 155 962 000 Kč (na výkup pozemků)

Technologická agentura ČR (TAČR)

TAČR zajišťuje koordinaci programů, jež se soustředí především na výzkum (programy ALFA – OMEGA aj.). V rámci vybraných programů rezort ŽP stanovuje vlastní výzkumná témata k řešení, případně určuje cíle výzkumu s ohledem na aktuální potřeby (program BETA, resp. BETA II a zahajovaný program Prostředí pro život). Předmětem podpory v rámci jednotlivých programů byly projekty s přímou/nepřímou podporou soustavy Natura 2000:

Management populací evropsky významných druhů hmyzu: Efektivní, vědecky podložené metody ochrany saproxylických druhů brouků uvedených ve Směrnici o stanovištích na základě detailních znalostí jejich potřeb a rozšíření (2012-2015) 4 014 000 Kč

Ověření postupů a příprava metodik k zvýšení efektivity péče o druhově bohaté lesy (Natura 2000 a lesy chráněných území) (2015-2016) 3 905 000 Kč

Příprava a zavedení sledování stavu předmětů ochrany evropsky významných lokalit (2014-2016) 2 700 000 Kč

Metodika hodnocení stavu chráněných území vymezených dle Rámcové směrnice o vodách pro ochranu stanovišť nebo druhů (2018-2020) 2 996 000 Kč

Metodika monitoringu a sběru dat k určení významných migračních koridorů ptáků a létajících savců na úrovni ČR (2016) 1 466 000 Kč

Čerpání: 15 081 000 Kč

Program na podporu projektů nestátních neziskových organizací

Dotace na projekty občanských sdružení a obecně prospěšných společností. Managementové či vzdělávací aktivity se mohou dotýkat soustavy Natura 2000.

Státní rozpočet určený na ochranu přírody (mimo celonárodní programy):

Nezanedbatelným výdajem na soustavu Natura 2000 jsou rovněž personální náklady na pracovníky orgánů ochrany přírody a jejich odborný rozvoj.

Finance na soustavu Natura 2000 jsou rovněž poskytovány v rámci státního rozpočtu prostřednictvím příspěvku rezortním organizacím a krajským úřadům (na výkon v přenesené působnosti na úseku ochrany přírody a krajiny). Důležitým zdrojem financování péče o lokality soustavy Natura 2000 jsou též rozpočty samotných krajských úřadů, které se podílejí na povinnosti zajištění odpovídající péče o EVL a PO. MŽP dlouhodobě usiluje o vytvoření projektového schématu z národních zdrojů, který by vhodně a komplementárně k existujícím finančním nástrojům (zejm.) na úrovni EU umožnil financovat opatření související s dlouhodobou, resp. pravidelnou péčí především menšího rozsahu. V době finalizace PAF, který je svým charakterem zaměřen na identifikaci potřebného objemu prostředků a jejich zdroje na úrovni finančních nástrojů na úrovni EU, není otázka ustanovení vhodného nástroje uzavřena (a není zde proto detailněji řešena).

Kraje dále mají vlastní programy na ochranu přírody zaměřené i na podporu péče o krajinu a zvyšování druhové rozmanitosti.

Národní financování zemědělství, lesnictví a vodní hospodářství:

Dle díky § 2 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, stát přispívá k udržování výrobního potenciálu zemědělství a jeho podílu na rozvoji venkovského prostoru tím, že provádí opatření v rámci programů určených k podpoře aktivit, které jsou financovány výhradně z národních zdrojů. Programy jsou výslovně účelové, sloužící k podpoře restrukturalizace a zvýšení konkurenceschopnosti českého agrárního sektoru, nicméně z pohledu ochrany přírody lze zmínit program Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků, jehož účelem je částečná kompenzace újmy rybářským subjektům vzniklé zajišťováním vodohospodářských a celospolečenských funkcí rybníků. Jedná se mj. o nařízenou péči rozhodnutím orgánů ochrany přírody (zachování přirozeného litorálního pásma a mokřadů, omezení aplikace minerálních a organických hnojiv).

Tradičním zdrojem podpory pro lesní hospodářství je poskytování finančních příspěvků na hospodaření v lesích (nařízením vlády č. 30/2014 Sb.) prostřednictvím dotačních titulů. Hlavními poskytovateli příspěvků jsou krajské úřady. Některé kraje poskytují finanční příspěvky i na podporu přírodě blízkého hospodaření a na omezení škod způsobených kalamitními škůdci.

Dotace ve vodním hospodářství připravené na základě vodního zákona (dle § 102 zákona č. 254/2001 Sb.) se vztahují na opatření ve veřejném zájmu, zejména na prevenci před povodněmi, odstraňování povodňových škod a obnovu, odbahnění a rekonstrukci rybníků.

E. Prioritní opatření a finanční potřeby na období 2021–2027

V této kapitole jsou uvedena prioritní opatření na správu a péči o soustavu Natura 2000 v ČR. Mezi priority patří **dokončení soustavy Natura 2000** tak, aby byla reprezentativní pro všechny fenomény pravidelně se vyskytující v ČR. Prioritou je dále zajistit **efektivní péči o lokality**, tzn. zajistit plánování péče, vlastní péči, monitoring stavu a dopadů péče a vyhodnocení dat, která budou dále využita pro aktualizaci péče (mj. tzv. adaptivní managementový cyklus). Způsob péče specifikovaný v plánech péče (plány péče o ZCHÚ, SDO nebo smlouvy v případě uplatnění smluvní ochrany) je nutné projednat s vlastníky dotčených pozemků (v případě shody na péči a uzavření písemné dohody podle § 68 odst. 2 ZOPK je možné na tuto péči poskytnout finanční příspěvek podle § 69 ZOPK). K tomu je zapotřebí **odborného personálu** OOP, který disponuje potřebnými znalostmi a je systematicky **metodicky vedený**. Vzhledem k tomu, že většina předmětů ochrany lokalit soustavy Natura 2000 je závislá na aktivní péči, často tradičním způsobu hospodaření, je nezbytné zajistit vhodné **finanční zdroje**. Ty jsou však omezené a je tak nezbytné **péči prioritizovat**. Podmínkou pro vyhodnocení informací o stavu a péči (za účelem prioritizace a plánování péče) je kvalitní **systém správy a analýzy dat**, ve kterém jsou dostupná v digitální podobě všechna nezbytná data (např. SDO, plány péče) a jejich systematické vyhodnocování. Data lze využít při jednání s **ostatními rezorty**, jejichž činnost má dopad na soustavu, a představení soustavy **veřejnosti** ve vizualizované podobě. Natura 2000 je vyhlášována jak v odlehlých částech přírody, tak v sídlech. Vnímání veřejnosti soustavy je tak důležité pro její ochranu. Je nezbytné veřejnosti prezentovat **přínosy soustavy** pro společnost a **zapojit ji dle možností do managementu**.

UPOZORNĚNÍ: Výčet níže uvedených opatření není absolutní. Uvedena jsou co nejvíce všeobíhající opatření, která bylo možné kalkulovat. Pokud není níže uvedeno opatření, které chce potenciální žadatel realizovat, nevylučuje jej to z užití evropských fondů.

Ve sloupci „**Možný zdroj spolufinancování EU**“ jsou popsány programy, ze kterých by mělo být primárně čerpáno na realizaci opatření v programovém období 2021-2027. Jedná se tedy o odhad reálného využití, nikoliv potenciálního, které by vyžadovalo zásadní změnu identifikovaného programu. V době zpracování PAF byla podoba fondů, resp. programů v procesu formování. Informace v tomto sloupci není primárně určená pro případné žadatele o financování, nýbrž pro evropské a národní orgány zodpovědné za finanční zdroje, které by se měly pokusit zohlednit opatření v nastavení identifikovaných programů. Údaje ve sloupci jsou orientační, založené na dostupných informacích k lednu 2020. Pokud nejsou identifikované žádné evropské zdroje, pak je předpoklad financování pouze z národních zdrojů.

Neočekává se, že by v programovém období 2021-2027 došlo k výrazným změnám, co se týče možností podpory soustavy Natura 2000 z evropských zdrojů, oproti období 2014-2020.

Nejdůležitějším evropským programem, který měl v období 2014-2020 přímo definovanou podporu opatření na zajištění příznivého stavu předmětů ochrany soustavy Natura 2000 (a přispíval i na ochranu biodiverzity a péči o širší zelenou infrastrukturu) byl **OPŽP (EFRR/FS)**. Z něj však lze financovat pouze obnovní opatření, nikoliv pravidelnou péči, a proto je jeho reálné využití na péči limitováno. Primárním zdrojem financování pravidelné udržovací péče jsou proto národní programy.

Dalším zdrojem na péči o soustavu Natura 2000 je program **LIFE**, který má však vzhledem k jeho administrativní náročnosti omezené množství žadatelů a je v něm vzhledem k vysoké soutěži projektů ze všech členských států EU nižší šance na úspěch. Díky zavedení integrovaných projektů, resp. „Strategic nature projects“ v novém programovém období, byly rozšířeny možnosti čerpání z programu LIFE na horizontální (administrativní, strategická) opatření. Vzhledem k tomu, že ČR již realizuje integrovaný projekt zaměřený na soustavu Natura 2000 (LIFE17 IPE/CZ/000005 Integrovaný projekt LIFE pro soustavu Natura 2000 v České republice, realizace 2019-2026), neočekává se další využití programu LIFE, resp. Strategic Nature Projectu na tato opatření v programovém období 2021-2027.

Vzhledem k tomu, že v rámci programu **OPŽP a LIFE** lze teoreticky financovat část definovaných opatření zaměřených na praktický management, jsou u většiny opatření stanoveny jako možný zdroj spolufinancování, přestože realizace všech opatření není reálná, a očekává se významné přispění národních programů.

Program **Interreg (EFRR)** má široce definovaná témata podpory, přičemž vlastní realizované projekty jsou z pravidla zaměřeny na úzká témata (např. ochrana jednoho druhu) v konkrétním regionu. Společně s programem LIFE je vhodným dotačním zdrojem k financování přeshraničních projektů. Vzhledem k jeho obecnému tematickému nastavení není uveden jako zdroj, přestože se jeho využití do jisté míry předpokládá.

V rámci SZP (**EZFRV**) jsou financována opatření péče v oblasti zemědělského a lesního hospodaření. V nové SZP 2021-2027 lze očekávat její větší zaměření na klima a životní prostředí prostřednictvím podmíněnosti (standardy dobrého zemědělského a environmentálního stavu a povinné požadavky na hospodaření), eko-schémat a environmentálních opatření II. pilíře. SZP byla identifikována jako možný zdroj spolufinancování pouze v případě, že může přispět k aktivní řízené péči o stanoviště (zejm. ve formě agroenvironmentálně-klimatických opatření), nikoli plateb sloužících jako kompenzace újmy (mj. opatření na zachování porostního typu hospodářského souboru lesních porostů).

OP Rybářství (ENRF) neměl v programovém období 2014-2020 definována žádná opatření přímo zacílená na podporu soustavy Natura 2000. Změna se neočekává ani v novém programovém období, přestože je žádoucí, a proto není OP Rybářství uveden jako zdroj u žádného opatření.

Závěrem je nezbytné uvést, že identifikované zdroje se mohou vztahovat pouze k části definovaného opatření. **Předpokladem je, že všechna opatření lze do jisté omezené míry realizovat z národních zdrojů, ze kterých jsou také v nemalé míře pokrývány.** Z uvedených údajů není možné stanovit nezbytné alokace do programů na období 2021-2027 (jedná se o potenciální zdroje; opatření, resp. jejich část lze často realizovat z více než z jednoho programu; nejsou uvedeny národní zdroje). Kromě národních programů jsou zejm. na péči o druhy a přípravu záchranných programů, programů péče a regionálních akčních plánů využívány EHP/Norské fondy.

Pozn.: PAF v kapitole E u jednotlivých opatření identifikuje s ohledem na svůj primární účel vhodné, resp. možné zdroje spolufinancování z evropských dotačních nástrojů; nezabývá se přitom finančními nástroji národními; jejich využitelnost ve vztahu ke všem opatřením z PAF je popsána v tabulce, která je samostatnou přílohou dokumentu.

E.1. Horizontální opatření a administrativní náklady související se soustavou Natura 2000

Prioritní opatření na programové období 2021-2027 jsou popsána v rámci jednotlivých kapitol v části „*Další potřebná opatření*“, přičemž některá opatření nejsou dále kalkulována v „*Seznamu prioritních opatření, která je třeba provést, a odhadované náklady na tato opatření*“, jelikož na jejich realizaci se předpokládá dle možností využití existujících kapacit státní správy.

E.1.1 Vyhlášení lokalit a plánování péče

Současný stav a dosavadní pokrok, pokud jde o určení lokalit, jejich vyhlášení a plánování péče

Statistika týkající se pokroku v oblasti vyhlášení lokalit soustavy Natura 2000 v kapitole E.1.1 a přijímání záchranných programů a programů péče odráží stav platný ke dni 30. 6. 2020. Ostatní údaje, zejm. statistika ve vztahu ke zvláštním oblastem ochrany (SAC) jsou platné k 31. 12. 2018.

Popis tvorby a vývoje soustavy Natura 2000 je předmětem [kap. C1](#). Vyhlášovací předpisy lokalit a plánovací dokumentace k lokalitám jsou přístupné v Ústředním seznamu ochrany přírody na <https://drusop.nature.cz/portal/>.

Evropsky významné lokality

EVL jsou vyhlášeny nařízením vlády prostřednictvím tzv. národního seznamu EVL. První seznam byl přijat v roce 2005, přičemž byl v historii 6 krát novelizován (viz [příloha I](#)). ČR má ke dni 30. 6. 2020 vyhlášeno 1 113 EVL. Lokality z národního seznamu jsou přejímány na evropský seznam lokalit významných pro Společenství¹⁶.

V návaznosti na čl. 4.4 a čl. 6.1 směrnice o stanovištích mají být lokality přijaté na evropský seznam do 6 let vyhlášeny jako zvláštní oblasti ochrany (SAC). K tomu je nezbytné v ČR splnit 3 podmínky, odpovídající požadavkům směrnice o stanovištích.

1) Vyhlášení lokalit přijatých na evropský seznam

EVL přijaté na evropský seznam vyhlásí vláda nařízením (§ 45c odst. 1 ZOPK). V současnosti je platné nařízení vlády č. 187/2018 Sb., o vyhlášení evropsky významných lokalit zařazených do evropského seznamu.

2) Legislativní ochranná opatření (zajištění ochrany)

ZOPK definuje pro EVL tzv. základní ochranu (§ 45c odst. 2 ZOPK). Je-li to s ohledem na ekologické požadavky předmětů ochrany v daném území nezbytné, je pro jednotlivé EVL stanovena v národním seznamu EVL nutnost zajištění jejich ochrany prostřednictvím ZCHÚ (a to buď na části, nebo celém jejím území). Alternativou ochrany formou ZCHÚ je uzavření smlouvy o ochraně s vlastníky pozemků (§ 39 ZOPK). Tyto 3 způsoby ochrany se nepřekrývají.

3) Managementová ochranná opatření (péče)

Opatření péče jsou stanovena v souhrnech doporučených opatření (SDO) pro každou EVL (§ 45c odst. 3 ZOPK). SDO nemají omezenou dobu platnosti. Jejich přípravou je pověřena AOPK ČR. SDO definují mimo jiné stávající a cílový stav předmětů ochrany EVL, popisují obecné nároky na péči a historické i stávající využívání lokality a jeho vliv na předměty ochrany. V návaznosti na tyto informace je v SDO navržen optimální způsob péče včetně konkrétních opatření.

Pro každou EVL či její část, která je v překryvu se ZCHÚ, jsou přeneseny cíle a nároky na péči o předměty ochrany rovněž do plánu péče/zásad péče daného ZCHÚ, které jsou pravidelně aktualizovány.

Péče je alternativně definována ve smlouvě mezi vlastníkem a OOP, pokud je ochrana EVL zajištěna smluvní ochranou.

¹⁶ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/sites_hab/biogeog_regions/index_en.htm

Soulad s SDO je nezbytnou podmínkou pro čerpání finančních prostředků na provádění péče směřující ke zlepšení stavu předmětů ochrany, jak z národních, tak evropských dotačních titulů.

Zpracování SDO pro EVL v národním seznamu bylo financováno z OPŽP v programovém období 2007-2013. V rámci stávajícího programového období 2014-2020 OPŽP je realizován projekt na aktualizaci a přípravu nových SDO v souvislosti s aktualizací národního seznamu EVL v roce 2016 (celek cca 400 SDO).

Ptačí oblasti

ČR má 41 ptačích oblastí, které jsou vymezovány vlastním nařízením vlády (viz [příloha I](#))

Ochrana PO je zajištěna především prostřednictvím činností vázaných na souhlas uvedených v jednotlivých nařízeních vlády (§ 45e odst. 2 ZOPK). Tyto činnosti umožňují OOP stanovit v rámci správního řízení upřesňující podmínky, které je nezbytné při výkonu těchto činností dodržet, aby nedošlo k negativnímu ovlivnění předmětů ochrany. Obsahem nařízení vlády jsou rovněž cíle ochrany PO.

SDO pro PO (na rozdíl od EVL) jsou připravovány pouze v případě potřeby (§ 45e odst. 6 ZOPK). V praxi se jedná o PO, které nejsou zcela v překryvu se ZCHÚ, jinak je péče o předměty ochrany PO zapracována do plánu péče příslušných ZCHÚ (viz [příloha I](#)). SDO nemají omezenou dobu platnosti. Obsahují mj. obecné informace o předmětech ochrany, dosavadním využívání PO, vhodné péči a specifikaci jednotlivých opatření, zejm. zabezpečení ochrany biotopů významných pro předměty ochrany a zajištění klidu jedinců dotčených druhů v průběhu hnízdního období (popř. v období letního a podzimního shromažďování či zimování). Přípravou SDO je pověřena AOPK ČR. Aktuálně probíhá projekt na přípravu části SDO z OPŽP 2014-2020.

Evropsky významné druhy

Pro zvláště chráněné druhy, jimž hrozí vyhynutí nebo jsou ve významně nepříznivém stavu a zároveň jsou splněny další podmínky k zajištění efektivní péče (zejména znalost příčin ohrožení a vhodných opatření), jsou připravovány záchranné programy. Z evropsky významných druhů mají platný záchranný program hnědásek osikový - *Euphydryas maturna* (2011), hořeček mnohotvarý český - *Gentianella praecox* subsp. *bohemica* (2011), hvozdík písečný český - *Dianthus arenarius* subsp. *bohemicus* (2008), matizna bahenní - *Angelica palustris* (2000), perlorodka říční - *Margaritifera margaritifera* (aktualizace 2013), sysel obecný - *Spermophilus citellus* (2008), užovka stromová - *Zamenis longissimus* (2008) a koniklec otevířený - *Pulsatilla patens* (2020), další záchranné programy jsou v přípravě.

Pro zvláště chráněné druhy, které působí ekonomické škody a dochází ke konfliktu s lidskými zájmy, jsou připravovány programy péče (nebo též „managementové plány“). Z evropsky významných druhů mají zpracovaný program péče vydra říční - *Lutra lutra* (2009), bobr evropský - *Castor fiber* (2013) a vlk obecný - *Canis lupus* (2020). Připravovány jsou programy péče pro další velké šelmy (rys ostrovid - *Lynx lynx*, medvěd hnědý - *Ursus arctos*).

Pro ohrožené druhy jsou připravovány též regionální akční plány zaměřené na druhy s omezeným rozšířením, které vyžadují zároveň podrobnější plánování péče a dalších opatření. Z evropsky významných druhů mají regionální akční plán mihule ukrajinská - *Eudontomyzon mariae* (2017, potok Račinka) a pastarček dlouholistý moravský - *Tephroseris longifolia* subsp. *moravika* (2017, CHKO Bílé Karpaty), některé další regionální akční plány jsou připravovány.

Informace o druzích, které jsou adepty na záchranný program/program péče, nebo pro jejich ochranu dosud chybí data, byly shrnuty do Koncepce záchranných programů a programů péče zvláště chráněných druhů živočichů a rostlin v České republice (2014)¹⁷. S ohledem na skutečnost, že od r. 2014 (především s přispěním EHP a Norských fondů) byla vypracována řada návrhů záchranných programů, které jsou postupně schvalovány, předpokládá se v letech 2020 nebo 2021 aktualizace této koncepce.

¹⁷ <http://www.zachranneprogramy.cz/o-zachrannych-programech/koncepce-zp-a-pp/>

Kromě péče realizované na základě uvedených plánovacích dokumentů jsou opatření k podpoře jednotlivých zvláště chráněných (a evropsky významných) druhů součástí plánů péče a managementu v rámci zvláště chráněných území (kde je kromě cíleného managementu předmětů ochrany věnována pozornost i celkovému stavu biodiverzity a dle podmínek podpoře také dalších druhů). Řada rozsáhlých a odborně detailně zpracovaných opatření je realizována Správami národních parků a v rámci dalších chráněných území AOPK ČR i ostatními OOP (krajskými úřady). Mimo chráněná území (ale i v nich) jsou nezanedbatelné aktivity spolků (NNO) působících v oblasti ochrany přírody, jež realizují opatření na podporu jednotlivých druhů (např. program ČSOP „Biodiverzita“ zahrnující např. mapování, monitoring a péči o druhy zemědělské krajiny, ohrožené druhy rostlin aj.).

EVL dle směrnice o stanovištích	Počet lokalit	Počet lokalit s:		
		právní vyhlášení lokality (zvláštní oblast ochrany SAC)	specifické cíle ochrany na úrovni lokality ¹⁸	specifická ochranná opatření na úrovni lokality
Celkem	1 113	997	1079	1079*

Ptačí oblasti dle směrnice o ptácích	Počet lokalit	Počet lokalit s:		
		právní vyhlášení lokality	specifické cíle ochrany na úrovni lokality ¹⁹	specifická opatření ochrany na úrovni lokality
Celkem	41	41	41	41

* většina zbylých lokalit má stanovena opatření pouze na části svého území

Další potřebná opatření

V návaznosti na bilaterální jednání s Evropskou komisí k **dostatečnosti soustavy Natura 2000** v letech 2018/2019 je nezbytné ověřit vhodnost zařazení 77 fenoménů do existujících lokalit (hodnocení „IN MIN“), které jsou hodnoceny jako nedostatečně zastoupené v soustavě Natura 2000 v ČR. Dále se jedná o prověření vyhlášení nových lokalit (hodnocení „IN MOD“, popř. „IN MOD GEO“) v 6 případech. Verifikace proběhne do konce roku 2020, v návaznosti na tento časový horizont lze očekávat zahájení legislativního procesu.

Technická novelizace národního seznamu zahrnující revizi forem ochrany (nařízení by mělo obsahovat „Navrhovanou kategorii zvláště chráněného území“ pouze v případě, že nebylo dosud navržené ZCHÚ vyhlášeno) a dále revizi hranic (v první fázi vyhlásování lokalit byly využívány mapy v malém měřítku, zpřesnění hranic bude nezbytné zejm. v případech, kde nepřesnost vyvolává problémy při ochraně lokality).

Revize cílů ochrany na základě nových informací z monitoringu.

Aktualizace **Standardního datového formuláře**, ve kterém jsou dle stanoveného formátu v Prováděcím rozhodnutí Komise ze dne 11. července 2011 o úpravě informací o lokalitách pro síť Natura 2000 (2011/484/EU)²⁰ uváděny základní informace o jednotlivých lokalitách soustavy Natura 2000 (dostupné přes Natura 2000 Viewer <http://natura2000.eea.europa.eu/>).

¹⁸ Specifické cíle ochrany jsou uvedeny v SDO, resp. plánech péče o ZCHÚ, které jsou v překryvu s EVL.

¹⁹ Specifické cíle ochrany jsou uvedeny v jednotlivých nařízeních vlády, kterými jsou vymezovány PO.

²⁰ http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2011/484/oj

Vyhlášení ZCHÚ / uzavření smluvní ochrany (zahrnuje mj. přípravu plánu péče, terénní průzkumy, geografické zaměření hranic, značení hranic) pro 92 EVL²¹.

Po zajištění SDO pro všechny EVL (prostřednictvím probíhajícího projektu z OPŽP) lze očekávat potřebu **aktualizace vybraných SDO** (případně tvorbu nových SDO pokud nastanou legislativní změny v soustavě Natura 2000).

Pro účely vyhlášení ZCHÚ / aktualizaci SDO může být nezbytné provést **inventarizační průzkumy**.

V ZOPK, resp. vyhlášce MŽP č. 45/2018 Sb. je stanovena povinnost **značení lokalit** soustavy Natura 2000 v terénu. Část značení bude nezbytné obnovit.

Vzhledem k omezeným finančním zdrojům na péči o soustavu Natura 2000 je vhodné zavést **prioritizaci péče**, která povede k efektivnímu naplňování cíle směrnice – příznivému stavu z hlediska ochrany.

Příprava a aktualizace záchranných programů, programů péče a regionálních akčních plánů pro evropsky významné druhy.

Stanovení priorit u opatření, která mají být provedena v příštím období VFR

Všechna výše uvedená opatření jsou prioritní, zejm. dokončení soustavy Natura 2000 a zajištění ochrany všech EVL.

Seznam prioritních opatření, která je třeba provést, a odhadované náklady na tato opatření

Kalkulována jsou pouze opatření, která není možné realizovat v daném rozsahu v rámci vlastních kapacit státní správy (tj. je nezbytné zajistit finanční zdroj).

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
Zajištění ochrany 92 EVL (tj. vyhlášení ZCHÚ a zpracování plánu péče o ZCHÚ / uzavření smluvní ochrany, zaměření v terénu)	jednorázové	8 300 000 Kč	EFRR/FS
Aktualizace SDO (cca 200 ks)	jednorázové	4 200 000 Kč	EFRR/FS
Inventarizační průzkumy (cca 100)	jednorázové	5 000 000 Kč	EFRR/FS
Obnova značení EVL/PO (cca 500 EVL)	jednorázové	1 800 000 Kč	EFRR/FS
Revize cílů ochrany	jednorázové	200 000 Kč	IP LIFE
Prioritizace péče	jednorázové	500 000 Kč	IP LIFE
Příprava a aktualizace záchranných programů, programů péče a regionálních akčních plánů	jednorázové	500 000 Kč	EFRR/FS
Celkem:		20 500 000 Kč	

Očekávané výsledky

Bude dokončena soustava Natura 2000 v ČR. U všech EVL bude zajištěna ochrana a stanovena nezbytná péče o předměty ochrany, která odpovídá aktuálním poznatkům a přispívá ke stanoveným cílům ochrany. Bude realizována péče vedoucí k příznivému stavu druhů a stanovišť z hlediska jejich ochrany.

²¹ Je nicméně pravděpodobné, že část těchto ZCHÚ bude vyhlášena do 2021 (délka procesu vyhlášení ZCHÚ je obtížně předvídatelná)

E.1.2 Správa lokalit a komunikace se stakeholdery

Současný stav a dosavadní dosažený pokrok, pokud jde o správu lokalit a komunikaci se stakeholdery

1) Zainteresovaní stakeholderi ve správě a péči o soustavu Natura 2000

Státní správa (OOP)

Za implementaci soustavy Natura 2000 v ČR je odpovědné MŽP, přičemž správa (zajištění ochrany a péče) je přenesena na místně příslušné orgány ochrany přírody (OOP). Povinnost OOP naplňovat stanovená ochranná opatření ukládá ZOPK (především kompetenční ustanovení v části sedmé). Působnost konkrétního OOP je dána tím, kde se území EVL (nebo jeho část) nachází (viz Tabulka I). V případě smluvní ochrany může být část povinností souvisejících s realizací opatření péče přenesena na vlastníky dotčených pozemků.

Orgány ochrany přírody vykonávající péči o lokality soustavy Natura 2000 jsou:

MŽP, odbory výkonu státní správy

- Praha, České Budějovice, Plzeň, Chomutov, Liberec, Hradec Králové, Brno, Olomouc, Ostrava

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

- ústředí + 14 regionálních pracovišť: Správa CHKO České středohoří, Správa CHKO Beskydy, Správa CHKO Bílé Karpaty, Správa CHKO Kokořínsko – Máchův kraj, Správa CHKO Poodří, Správa CHKO Slavkovský les, Správa CHKO Žďárské vrchy, Střední Čechy, Správa CHKO Český les, Jižní Morava, Jižní Čechy, Východní Čechy, Liberecko, Olomoucko

Správy národních parků

- České Švýcarsko, Krkonoše, Podyjí, Šumava

Krajské úřady

- Jihočeského kraje, Jihomoravského kraje, Karlovarského kraje, Kraje Vysočina, Královéhradeckého kraje, Libereckého kraje, Moravskoslezského kraje, Olomouckého kraje, Pardubického kraje, Plzeňského kraje, Středočeského kraje, Ústeckého kraje, Zlínského kraje, Magistrát hlavního města Prahy

Újezdní úřady²²

- Boletice, Hradiště, Libavá

V rámci ZOPK jsou stanoveny základní požadavky na odbornost pracovníků ochrany přírody (tzv. zvláštní odborná způsobilost), ale vzhledem k množství OOP nebyl dosud zaveden ucelený systém vzdělávání pracovníků OOP, který by následně rozvíjel jejich odborné znalosti ve vztahu k ochraně soustavy Natura 2000 a zajišťoval také osobnostní rozvoj (zejm. v rámci komunikace se stakeholdery). Ze strany MŽP jsou proto realizována dílčí školení a metodické porady.

Tab. I: Působnost OOP na úseku ochrany soustavy Natura 2000

Odpovědný orgán	Území (způsob ochrany nebo územní překryv)
Krajské úřady	Přírodní památka, přírodní rezervace mimo území národního parku, chráněné krajinné oblasti, vojenských újezdů, či pozemků a staveb, které tvoří součást objektů důležitých pro obranu státu a volná krajina*
AOPK ČR	Chráněná krajinná oblast ²³ ; národní přírodní rezervace a národní přírodní památka mimo území národního parku a vojenských újezdů
Správa národního parku	Národní park ²⁴
Újezdní úřady	Vojenské újezdy
MŽP (resp. OVSS)	Pozemky a stavby, které tvoří součást objektů důležitých pro obranu státu mimo vojenské újezdy

* volná krajina - území, které není v překryvu se ZCHÚ, vojenským újezdem či pozemky a stavbami, které tvoří součást objektů důležitých pro obranu státu

²² Existuje též vojenský újezd Březina, nicméně na jeho území není vyhlášena EVL ani PO.

²³ Kromě CHKO Labské pískovce (Správa NP České Švýcarsko) a CHKO Šumava (Správa NP Šumava)

²⁴ Též CHKO Labské pískovce (Správa NP České Švýcarsko) a CHKO Šumava (Správa NP Šumava)

Ostatní rezorty

MŽP je odpovědné za implementaci soustavy Natura 2000 v ČR, nicméně i činnost dalších rezortů má na soustavu Natura 2000 vliv.

Ministerstvo dopravy

- dopravní stavby mohou být v konfliktu s požadavky na ochranu lokalit (řešeno v rámci odpovídajícího posouzení)

Ministerstvo financí

- zajištění finančních prostředků pro péči o lokality, vyplacení náhrady škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy

Ministerstvo kultury

- množství kulturních památek se nachází v soustavě Natura 2000 a je tak snaha nalézt synergii v péči o památky a předměty ochrany lokalit (např. zámecké parky s populací xylofágních druhů)

Ministerstvo obrany

- újezdni úřady jsou orgánem ochrany přírody v lokalitách na území vojenských újezdů
- Vojenské lesy a statky ČR, s.p. spravují významnou část zemědělských a lesních pozemků ve vlastnictví státu, a to ve vojenských újezdech a na pozemcích a stavbách, které tvoří součást objektů důležitých pro obranu státu mimo vojenské újezdy

Ministerstvo pro místní rozvoj

- má v gesci územní plánování a stavební řád
- zodpovědné za celkovou správu dotačních programů poskytovaných z fondů EU (tj. i ve vazbě k OPŽP a Interreg)

Ministerstvo průmyslu a obchodu

- průmyslová aktivita (např. těžba, energetická infrastruktura) mohou být v konfliktu s požadavky na ochranu lokalit (řešeno v rámci odpovídajícího posouzení)

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

- spolupráce v rámci environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO)

Ministerstvo zemědělství

- významná část soustavy Natura 2000 je na zemědělské nebo lesní půdě a hospodáři tak mají zásadní vliv na stav druhů a stanovišť
- z hlediska celé krajiny má na soustavu Natura 2000 dopad mj. provádění pozemkových úprav (v gesci Státního pozemkového úřadu)
- myslivecké a rybářské aktivity (stav spárkaté zvěře má vliv na stav lokalit, stejně jako stav a složení rybích společenstev)
- v jeho gesci je vodní hospodářství
- spravuje Společnou zemědělskou politiku a Operační program Rybářství

Vlastníci pozemků

Pozemky v soustavě Natura 2000 jsou „rozdrobeny“ mezi tisíce vlastníků, vysoký podíl pozemků je navíc v nájmu. S dotčenými subjekty na území soustavy Natura 2000 je komunikováno během vyhlášení lokalit, uzavření smluvní ochrany, přípravy SDO a vlastní péče a dále při zajišťování ochrany lokalit prostřednictvím vyhlášení ZCHÚ (při přípravě záměru na vyhlášení ZCHÚ je záměr předem projednán s dotčenými vlastníky pozemků, nájemci a dotčenými orgány státní správy v souladu s příslušnými ustanoveními ZOPK). Komunikace s vlastníky a uživateli pozemků často kvůli nedostatku personálních kapacit na straně ochrany přírody probíhá nárazově, což neumožňuje budovat vzájemnou důvěru mezi vlastníky (resp. správci pozemků) a OOP a systematicky pracovat na nalezení společných cílů. V rámci ZOPK je ustanoven institut veřejnosprávních dohod mezi OOP a vlastníky půdy (§ 68 ZOPK), které jsou využívány dle možností. Ustanovení § 58 ZOPK umožňuje poskytovat náhradu újmy za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření vlastníků a nájemců půdy mj. v soustavě Natura 2000.

Autorizované osoby

V rámci ochrany lokalit soustavy Natura 2000 je významným nástrojem hodnocení vlivů na lokality soustavy Natura 2000. Pro účely posouzení podle § 45i ZOPK jsou MŽP udělovány autorizace. V současnosti je v ČR 47 autorizovaných osob, které jsou každoročně školeny MŽP. V rámci metodického vedení byly vydány dokumenty²⁵ - Postup hodnocení vlivů koncepcí a záměrů na evropsky významné lokality a ptačí oblasti (2018), Hodnocení významnosti vlivů koncepcí a záměrů na evropsky významné lokality a ptačí oblasti (2007) a Příručka k hodnocení významnosti vlivů na předměty ochrany lokalit soustavy Natura 2000 (2011).

Nevládní neziskové organizace

Jejich činnost je významná z hlediska praktické péče o soustavu (konkrétní aktivity v lokalitách nebo při péči o druhy), propagace soustavy (práce s veřejností), vzdělávacích programů a výzkumu. Vybrané NNO vytváří rovněž oponenturu k národnímu seznamu EVL. Nicméně dosud nebyl více využit jejich potenciál pro zajištění kontinuální spolupráce s OOP ohledně péče o lokality.

2) Informace o soustavě Natura 2000 pro stakeholdery

AOPK ČR spravuje Informační systém ochrany přírody (ISOP)²⁶, který umožňuje spravovat a zveřejňovat odborná data ochrany přírody a krajiny a následně i vytvářet potřebné informace pro rozhodování o soustavě Natura 2000. Jednou ze součástí ISOP je i Ústřední seznam ochrany přírody (ÚSOP)²⁷, který je významným informačním zdrojem pro OOP, vlastníky pozemků i autorizované osoby (obsahuje všechny dokumenty o vyhlášení a stanovení péče o lokality), a mapová aplikace MapoMat²⁸ (vlastník si např. může vyhledat, zda je na jeho pozemku lokalita soustavy Natura 2000, popř. jaké stanoviště se zde vyskytuje). V Nálezové databázi ochrany přírody (NDOP)²⁹ jsou navíc uvedena data o výskytu evropsky významných druhů. Dostupnost informací pro širokou veřejnost je umožněna prostřednictvím webu zaměřeného na soustavu Natura 2000, který spravuje AOPK ČR <http://www.natura2000.cz/>.

3) Finanční zdroje na soustavu Natura 2000 pro stakeholdery

Soustava Natura 2000 nemá k dispozici samostatný finanční zdroj, ale její potřeby jsou integrovány do rozličných dotačních titulů. Pro stakeholdery tak může být orientace ve finančních zdrojích obtížná. Existuje proto ucelený přehled dotačních nástrojů v rámci ochrany přírody spravovaný AOPK ČR: <http://www.dotace.nature.cz/>.

Další potřebná opatření

Personálně posílit kapacity OOP pro zajištění pravidelné komunikace s vlastníky/správcí pozemků. Vlastníci/správcí pozemků by měli znát důvody nezbytné péče, její přínosy a možnosti zajištění financování. K posílení kapacit by mělo dojít jak z hlediska personálního, tak znalostního (školení jak správně komunikovat). Tyto kapacity by měly vést k rozšířenému využití veřejnoprávních dohod. Tyto dohody stvrdí závazek vlastníků a uživatelů provádět potřebná a vhodná opatření a zároveň závazek AOPK ČR tuto péči financovat (AOPK ČR zprostředkovává poskytnutí finančních prostředků z rozpočtu MŽP).

Rozšířit vzdělávací programy a metodické vedení OOP.

Pokračovat v **metodickém vedení autorizovaných osob** zpracovávajících naturové posouzení zejména z hlediska problematiky cílů ochrany a celistvosti lokalit, kumulativních vlivů a zohledňování kvalitativních charakteristik přírodních stanovišť a stavu druhů a přírodních stanovišť z hlediska ochrany.

²⁵ https://www.mzp.cz/cz/hodnoceni_vyznamnosti_vlivu_koncepci

²⁶ <https://portal.nature.cz/>

²⁷ <http://drusop.nature.cz/portal/>

²⁸ <http://mapy.nature.cz/>

²⁹ <https://portal.nature.cz/nd/>

Zintenzivnit spolupráci MŽP s ostatními rezorty, zejm. rezortem zemědělství, včetně posílení této spolupráce v oblasti optimalizace zohlednění potřeb přírodních stanovišť a druhů chráněných v rámci soustavy Natura 2000 v SZP.

Zintenzivnit spolupráci s MŽP a NNO ohledně know-how v ochraně přírody, tj. jejich cílené zapojení do péče o lokality.

Aktualizace Informačního systému ochrany přírody, která propojí existující databáze a rozšíří tak možnosti vyhodnocení dat, mj. ve vztahu k realizovaným opatřením v lokalitách (např. účinnost opatření a účelnost vynakládaných prostředků).

Aktualizace ISOP umožní zavedení komplexního **hodnocení dopadů realizované péče** (podklady k hodnocení budou získány prostřednictvím aktivit v [kap. E.1.3](#))

Zajistit dostatek finančních zdrojů pro soustavu Natura 2000 (mj. zhodnotit částečnou možnost využití nekonvenčních zdrojů), provádět revizi finančních potřeb a informačně podporovat potenciální žadatele o dotace.

Zhodnotit využití institutu **náhrady újmy** (§ 58 ZOPK) a případně jej revidovat.

Stanovení priorit u opatření, která mají být provedena v příštím období VFR

Všechna výše uvedená opatření jsou prioritní.

Seznam prioritních opatření, která je třeba provést, a odhadované náklady na tato opatření

Kalkulována jsou pouze opatření, která není možné realizovat v daném rozsahu v rámci vlastních kapacit státní správy (tj. je nezbytné zajistit finanční zdroj).

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
Personální posílení kapacit OOP na komunikaci vlastníky pozemků a jejich školení v komunikaci	opakované	10 000 000 Kč	IP LIFE, EFRR/FS
Vzdělávací programy pro OOP	opakované	1 500 000 Kč	IP LIFE, LIFE
Podpora NNO v rámci péče o soustavu Natura 2000	opakované	2 000 000 Kč	-
Aktualizace ISOP	jednorázové	13 000 000 Kč	EFRR/FS
Celkem:		26 500 000 Kč	

Očekávané výsledky

OOP disponují personální kapacitou s aktuálními informacemi o ochraně lokalit a systematicky komunikují vlastníků a správců pozemků cíle, způsob ochrany lokalit a související náklady a přínosy (včetně možnosti financování péče, uzavření dohod a náhrady újmy), autorizované osoby si zachovávají vysokou odbornost. OOP komunikují s NNO o možnostech zajištění péče, např. prostřednictvím realizace projektů. Díky aktualizovanému ISOP je zjednodušeno sledování účinnosti péče (její dopady) a účelnost vynakládaných prostředků, přičemž tyto informace jsou využity pro zajištění/revizi vhodných finančních zdrojů pro péči o soustavu. Rezorty si jsou vědomy nezbytnosti ochrany lokalit a aktivně hledají kompromisní řešení případných konfliktů zájmů respektující všechny dotčené veřejné zájmy.

E.1.3 Monitorování a podávání zpráv

Současný stav a dosavadní dosažený pokrok, pokud jde o monitorování a podávání zpráv

Monitoring pro reporting dle čl. 17 směrnice o stanovištích (§ 45f ZOPK)

MŽP pověřilo AOPK ČR sledováním stavu stanovišť a druhů na celém území ČR. Data z mapování a monitoringu stanovišť jsou součástí digitální vrstvy mapování biotopů³⁰ a data ze sledování výskytu (resp. data o stavu) druhů jsou součástí NDOP³¹.

Před navržením prvního národního seznamu EVL bylo nutné získat informace o výskytu stanovišť na území ČR. V letech 2001 – 2005 proto proběhlo první mapování biotopů na celém území ČR. Pro účely mapování byla zvolena vyšší podrobnost, resp. jemnější jednotky než stanoviště (tzv. biotopy), přičemž v publikaci Katalog biotopů České republiky³² je definován převod stanoviště - biotop. Některé biotopy nemají svůj ekvivalent v rámci přílohy I směrnice o stanovištích.

V rámci mapování byl zaznamenán výskyt všech přírodních stanovišť (biotopů) a na každé územní jednotce mapování (přírodním segmentu) byly stanoveny kvalitativní charakteristiky. Takto vznikla tzv. první, původní vrstva mapování biotopů. Od roku 2007 probíhá aktualizace vrstvy, která umožňuje zpřesňovat a korigovat získaná data a zároveň sledovat vývoj rozšíření a kvality biotopů v čase. Je realizována ve 12 letém cyklu, tzn. každý rok je přemapována přibližně 1/12 území.

Vrstva mapování biotopů slouží díky aktualizaci jako podklad pro reporting dle článku 17 směrnice o stanovištích. Z tohoto důvodu byly jednotlivé hodnocené parametry v rámci aktualizace přizpůsobeny parametrům hodnoceným v reportingu.

Doplňkovým zdrojem dat k mapování biotopů je monitoring přírodních stanovišť na trvalých monitorovacích plochách, který byl zahájen v roce 2009. Cílem monitoringu je sledování změn vegetace v dlouhodobých periodách metodou fytocenologických snímků. Kromě změny vegetace jsou sledovány i vlivy (např. kosení, typ hospodaření u vodních stanovišť). Pro každé stanoviště je expertně vybráno max. 50 ploch na území ČR, dle reprezentativnosti v daném regionu. Nelesní stanoviště se sledují v šestiletých periodách, v případě lesních stanovišť je cyklus dvanáctiletý.

Pravidelně jsou monitorovány druhy z přílohy II, IV a V směrnice o stanovištích. Pro jednotlivé druhy jsou zpracovány metodiky monitoringu³³.

V souladu s čl. 17 směrnice o stanovištích zpracovává AOPK ČR každých 6 let zprávu o stavu evropsky významných fenoménů. PAF zohledňuje reporting za roky 2007-2012. Poslední reporting byl odevzdáván v roce 2019.

Monitoring pro reporting dle čl. 12 směrnice o ptácích (§ 45f ZOPK)

Před změnou struktury reportingu dle směrnice o ptácích bylo sledování ptačích druhů v ČR zaměřeno na PO a druhy z přílohy I směrnice. Pro jednotlivé druhy i PO byly za spolupráce AOPK ČR a České společnosti ornitologické (ČSO) v roce 2004 zpracovány metodiky monitoringu (sledování trendu), který měl probíhat v tříletém cyklu (2005-2007, 2008-2010 a 2011-2013), jelikož zprávy byly Komisi původně odevzdávány jednou za 3 roky. V současnosti reporting probíhá pro všechny druhy ptáků v 6 letém cyklu, tedy stejně jako reporting podle směrnice o stanovištích.

Ke zpracování zprávy jsou dále využívána data z kroužkování ptáků (jak náhodná pozorování, tak monitoring), která jsou zpracovávána Kroužkovací stanicí Národního muzea v Praze, které je dodává do NDOP. Tato data doplňují znalosti o rozšíření druhů.

³⁰ <http://mapy.nature.cz/>

³¹ <https://portal.nature.cz/nd/>

³² <http://www.ochranaprirody.cz/publikacni-cinnost/publikace/katalog-biotopu-2-vydani/>

³³ <http://www.biomonitoring.cz/>, <https://portal.nature.cz/monitoring>

Monitoring vodních ptáků probíhá v rámci mezinárodního programu International Waterbird Census, který organizuje nezisková organizace zabývající se ochranou a obnovou mokřadů Wetlands International. V ČR sčítání koordinuje Fakulta životního prostředí České zemědělské univerzity v Praze, která spolupracuje i s dalšími subjekty v ČR, např. ČSO.

Mapování dále probíhá v rámci tvorby atlasu hnízdního rozšíření, které se uskutečnilo již čtyřikrát. Naposledy v letech 2014–2017 za koordinace ČSO a spolupráce České zemědělské univerzity v Praze. Data jsou předávána do NDOP a poskytují informace o rozšíření v ČR hnízdicích ptačích druhů a při porovnání dat z předešlých let i trendu rozšíření a početnosti.

Jednotný program sčítání ptáků je dlouhodobý monitorovací projekt organizovaný ČSO, kterým je každoročně sledován vývoj početnosti ptačích druhů. Na vybraných lokalitách jsou v hnízdní sezóně podle jednotné metodiky sledovány ptačí druhy. Informace jsou využívány pro stanovení trendu populací.

V souladu s čl. 12 směrnice o ptácích zpracovává AOPK ČR každých 6 let zprávu o stavu ptačích druhů. PAF zohledňuje reporting za roky 2007-2012.

Reporting pro účely čl. 16 směrnice o stanovištích a čl. 9 směrnice o ptácích

Na základě čl. 16 směrnice o stanovištích zpracovává MŽP každé dva roky zprávu o vydaných odchylkách pro druhy z přílohy IV (druhy, které vyžadují přísnou ochranu) a V (druhy, jejichž odebrání z volné přírody a využívání může být předmětem určitých opatření na jejich obhospodařování).

Na základě čl. 9 směrnice o ptácích zpracovává MŽP každý rok zprávu o vydaných odchylkách pro ptačí druhy.

Pro reportování odchylek je používán softwarový systém Habides+. Hlavním sběrným místem vydávaných rozhodnutí je MŽP, kterému jsou zasílány informace od jednotlivých OOP (§ 5b ZOPK a § 56 ZOPK).

Monitoring invazních druhů

Systematický monitoring invazních druhů není doposud v ČR zaveden a je fragmentován do několika úrovní. V rámci mapování biotopů je sledován výskyt IAS a data jsou dále následně využívána pro plánování péče a reporting. Nevýhodou je, že mapování probíhá na celém území státu ve 12-letém cyklu a tudíž není pro celé území podchycen každoroční trend jejich šíření. Kromě toho jsou údaje o výskytu IAS (získané různým způsobem, od náhodných zjištění po mapování realizované v rámci různých projektů atp.) shromažďovány primárně v rámci NDOP. V roce 2018 byla zprovozněna webová stránka Pladias (Plant Diversity Analysis and Synthesis Centre)³⁴, která slouží ke kompletaci a revizi údajů o české floře (včetně invazích rostlin) a může tak posloužit jako další významný zdroj dat a informací k rozšíření IAS. Dále je připravován geoinformační portál IAS (v rámci projektu TAČR Epsilon 2017-2019), jehož výstupem mají být mapy rozšíření a predikce šíření vybraných IAS. Samostatně pak fungují vybrané databáze, zaměřené na jednotlivé skupiny IAS (např. mapování invazních raků a šíření račích moru v rámci projektu TAČR Epsilon 2017-2020). MŽP a AOPK ČR se snaží o spolupráci jednotlivých provozovatelů a provázanost dat z různých databází, aby mohla být data dohledatelná na jednom místě (nejlépe v prostředí NDOP).

Na evropské úrovni je členským státům dle nařízení EP a Rady (EU) č. 1143/2014 uloženo zajistit monitoring IAS na jejich území a v případě zjištění jejich výskytu adekvátně reagovat. Na základě toho je od roku 2017 MŽP a AOPK ČR registrováno do databáze včasného hlášení výskytu druhů z unijního seznamu NOTYS³⁵, kde členské státy zaznamenávají výskyty invazních druhů, které se na daném území objeví nově a mají být dle článku 14 Nařízení č. 1143/2014 eradikovány v časně fázi invaze (v ČR eradikace raka mramorového). Systém NOTSYS je zařazen do sítě výskytů invazních nepůvodních druhů EASIN (European Alien Species Information Network), do které členské státy poskytují údaje o výskytech druhů z unijního seznamu na jejich území.

³⁴ <https://pladias.cz/>

³⁵ <https://easin.jrc.ec.europa.eu/notsys/>

V roce 2019 proběhl v rámci plnění Nařízení č. 1143/2014 povinný reporting (po 6 letech) jehož výsledky EK nyní zpracovává. Od roku 2018 je zpracovávána komplexní analýza způsobů šíření invazních nepůvodních druhů („prioritní cesty šíření“) z unijního seznamu dle článku 13 Nařízení č. 1143/2014. Z výsledků analýzy bude připraven akční plán, který bude obsahovat harmonogram a popis opatření k předcházení nezáměrného zavlékání invazních druhů z unijního seznamu.

Pro potřeby naplňování závazků vyplývajících z Nařízení, ale také jako odborný podklad pro sledování výskytů a IAS byly připraveny metodiky monitoringu jednotlivých druhů či skupin:

Metodika eliminace a prevence šíření invazního druhu škeblice asijská (*Sinanodonta woodiana*) ve vodních ekosystémech a akvakulturních zařízeních ČR (2016);

Metodiky mapování a monitoringu invazních (vybraných nepůvodních) druhů (2016)

Detekce a monitoring invazních druhů s využitím bezpilotních leteckých prostředků (2017)

Do konce roku 2019 z projektu TAČR Epsilon bude výstupem Metodika monitoringu ohrožení lokalit invazními nepůvodními druhy a Metodika hodnocení efektivity eradikace invazních nepůvodních druhů

Monitoring dle Rámcové směrnice o vodách

Z požadavků Rámcové směrnice o vodách (2000/60/ES) vychází požadavek na monitoring a hodnocení stavu chráněných území (mj. soustavy Natura 2000) vymezených pro ochranu stanovišť a druhů, což je promítnuto do Plánů Dílčích Povodí. Dosud však nebyly monitoring a hodnocení stavu realizovány z důvodu neexistence jednotné metodiky monitoringu a hodnocení stavu těchto chráněných území. Tyto metodiky budou k dispozici do roku 2020 (v rámci projektu TAČR).

Další potřebná opatření

Pokračovat v novém (12-letém) cyklu **mapování biotopů**.

Pokračovat v **monitoringu biotopů** (trvalé monitorovací plochy).

Pokračovat v základním **monitoringu a mapování evropsky významných druhů**.

Pokračovat v základním **monitoringu ptačích druhů**.

Zavést **hodnocení stavu předmětů ochrany na úrovni lokalit**. Stávající monitoring slouží primárně pro potřeby hodnocení podle čl. 17 směrnice „o stanovištích“, v rámci kterého je posuzován stav druhů i habitatů na úrovni celé ČR a proto i monitoring druhů je nastaven tak, aby zachytil stav na celém území ČR. Pro zhodnocení stavu předmětů ochrany na úrovni jednotlivých lokalit je tak nezbytné **monitoring doplnit**, a to jak frekvenčně, tak co se týče detailu. V případě ptačích oblastí je díky předchozímu monitoringu znám stav jejich předmětů ochrany z let 2005-2013, v současnosti jsou však data fragmentární.

V návaznosti na **evropské nařízení k invazním druhům cíleně sledovat výskyt** těchto druhů v lokalitách.

V návaznosti na **Rámcovou směrnici o vodách** (2000/60/ES) je nezbytné zajistit monitoring a hodnocení stavu oblastí vymezených pro ochranu stanovišť nebo druhů, kde udržení nebo zlepšení stavu vod je důležitým faktorem jejich ochrany.

Stanovení priorit u opatření, která mají být provedena v příštím období VFR

Všechna výše uvedená opatření jsou prioritní.

Seznam prioritních opatření, která je třeba provést, a odhadované náklady na tato opatření

Kalkulována jsou pouze opatření, která není možné realizovat v daném rozsahu v rámci vlastních kapacit státní správy (tj. je nezbytné zajistit finanční zdroj).

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
Mapování biotopů	opakované	16 840 000 Kč	EFRR/FS
Monitoring biotopů	opakované	200 000 Kč	EFRR/FS
Monitoring druhů	opakované	13 520 000 Kč	EFRR/FS
Monitoring ptačích druhů	opakované	4 640 000 Kč	EFRR/FS
Hodnocení stavu předmětů ochrany na úrovni lokalit, vč. doplňkového monitoringu předmětů ochrany	opakované	14 600 000 Kč	IP LIFE
Monitoring invazních druhů na území soustavy Natura 2000	opakované	2 800 000 Kč	EFRR/FS, LIFE
Monitoring dle Rámcové směrnice o vodách na území soustavy Natura 2000	opakované	1 500 000 Kč	EFRR/FS
Celkem:		54 100 000 Kč	

Očekávané výsledky

Jsou dostupné informace o stavu druhů a stanovišť na území ČR, které jsou standardně reportovány Evropské komisi (zprávy za období 2019-2024). Je znám stav předmětů ochrany ve vybraných lokalitách soustavy Natura 2000, který umožňuje nastavit vhodnou péči o předměty ochrany a nastavit prioritizaci péče. Je prováděn specializovaný monitoring invazních druhů umožňující jejich cílenou regulaci, resp. eradikaci v lokalitách soustavy Natura 2000. Jsou monitorovány a vyhodnocovány předměty ochrany lokalit vázaných na vodní prostředí v souladu s požadavky Rámcové směrnice o vodách.

E.1.4 Zbývající mezery ve znalostech a potřeby v oblasti výzkumu

Současný stav

Výzkum v rámci soustavy Natura 2000 je iniciován především Správami národních parků a AOPK ČR, které zároveň v rámci stávajících kapacit řeší řadu odborných otázek, především v oblasti monitoringu a způsobů či dopadů péče. Samotný výzkum je realizován prostřednictvím univerzit a dalších akademických pracovišť (Akademie věd ČR). Zdrojem financí v oblasti výzkumu jsou zejm. programy TAČR (viz [kap. D.6](#)), případně i GAČR (Grantová agentura ČR) a pro menší projekty (studie atp.) také národní programy POPFK a PPK; část odborných poznatků je rovněž získávána v rámci řešení projektů OPŽP. Program Horizon 2020 nebyl v tomto ohledu v ČR zatím využíván.

V rámci konkrétních výzkumných témat rovněž probíhá spolupráce mezi OOP a akademickým sektorem.

Další potřebná opatření

Posílit spolupráci mezi státní správou a experty, odbornými institucemi a univerzitami mj. prostřednictvím hostování v institucích (přednášky, semináře) a realizací společných projektů. Žádoucí je zaměřit se rovněž na studenty univerzit tak, aby byli zapojeni do praxe ochrany přírody již během studií, což mj. umožní budování budoucí personální kapacity.

Kromě stávajícího výzkumu ohledně stavu a péče o druhy a stanoviště (který je pro řešení jednotlivých otázek spojených s péčí o předměty ochrany nadále nezbytný) je žádoucí se zabývat soustavou Natura 2000 v souvislosti se změnou klimatu a ekosystémovými službami, mj:

Monitoring zaměřený na reálný **dopad projevů změny klimatu na stanoviště a druhy** a navržení opatření ve vztahu k předmětům ochrany lokalit soustavy Natura 2000.

Vyhodnocení přínosů soustavy Natura 2000 pro společnost a využití hodnocení ekosystémových služeb v rámci rozhodovacích procesů mající dopad na soustavu Natura 2000.

Mezi další témata lze zařadit:

Vyhodnocení akceptovatelnosti **bezzásahového režimu** u předmětů ochrany soustavy Natura 2000 a výzkum zaměřený na změnu typů stanovišť a stanovišť druhů způsobených přírodními procesy a změnami v ekosystémech.

Vyhodnocení **konektivity lokalit** soustavy Natura 2000.

Výzkum **vlivu invazních druhů** na evropsky významné druhy a stanoviště.

Využití **satelitních dat** Copernicus pro hodnocení distribuce přírodních a přírodě blízkých biotopů a dalších fenoménů.

Uvedený výčet výzkumných potřeb není konečný. Konečný výčet se bude odvíjet též od konkrétních potřeb na lokální úrovni od různých stakeholderů. Obecně je žádoucí **systematicky koordinovat sběr informací** o fenoménech chráněných v rámci soustavy Natura 2000 a vlivech na ně působících, podporovat **výzkum zaměřený na obecné i praktické otázky** ochrany lokalit soustavy Natura 2000 a **zlepšit využití stávajících odborných i praktických informací** při práci pracovníků ochrany přírody.

Stanovení priorit u opatření, která mají být provedena v příštím období VFR

Všechna výše uvedená opatření jsou prioritní.

Seznam prioritních opatření, která je třeba provést, a odhadované náklady na tato opatření

Kalkulována jsou pouze opatření, která není možné realizovat v daném rozsahu v rámci vlastních kapacit státní správy (tj. je nezbytné zajistit finanční zdroj).

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
Výzkum dopadu změny klimatu na soustavu Natura 2000	jednorázové	5 000 000 Kč	EFRR/FS
Vyhodnocení přínosů soustavy Natura 2000 pro společnost a jeho využití v rozhodovacích procesech	jednorázové	10 000 000 Kč	IP LIFE
Výzkum vlivu bezzásahového režimu v soustavě Natura 2000	jednorázové	500 000 Kč	EFRR/FS
Výzkum konektivity soustavy Natura 2000	jednorázové	500 000 Kč	EFRR/FS
Výzkum vlivu invazních druhů na evropsky významné druhy a stanoviště	jednorázové	500 000 Kč	EFRR/FS
Využití satelitních dat k monitoringu soustavy Natura 2000	jednorázové	500 000 Kč	EFRR/FS
Celkem:		17 000 000 Kč	

Očekávané výsledky

Je realizován výzkum v rámci soustavy Natura 2000, který přispěje k její efektivní správě a péči.

E.1.5 Opatření v oblasti komunikace a zvyšování informovanosti v souvislosti se soustavou Natura 2000, vzdělávání a přístup návštěvníků

Současný stav

Dle Eurobarometru 481 (2018)³⁶ pouze 13% obyvatel ČR ví, co je soustava Natura 2000. ČR má bohatou historii ochrany přírody založenou především na národním systému zvláště chráněných území (národní parky, chráněné krajinné oblasti, (národní) přírodní rezervace a (národní) přírodní památky), které v současnosti pokrývají 16,7 % ČR a jsou ve značném překryvu se soustavou Natura 2000 (mj. jsou ZCHÚ vyhlášovány za účelem ochrany vybraných lokalit). Natura 2000 je tak vnímána veřejností především jako „nadstavba“ územní ochrany. OOP se zaměřují především na interpretaci ZCHÚ jako tradičního nástroje ochrany přírody v ČR.

Soustava Natura 2000 je často medii komunikována v souvislosti se střety veřejných zájmů (např. výstavba dopravní infrastruktury, požadavky na zachování kulturního dědictví a estetiky krajiny v případě alejí a parků apod.) a veřejnost tak vnímá soustavu jako do značné míry „problematickou“ záležitost a překážku rozvoje. Tento zkreslený pohled následně přináší mj. významné rozpory v rámci vymezování a ochrany lokalit.

Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016-2025 se zabývá v kap. 5.2 vzděláním v oblasti přírody jak v rámci škol, tak veřejnosti. Uvádí, že „z praxe i výzkumů vyplývá, že společenský vývoj dlouhodobě postupuje ve směru ubývání prostoru a času pro bezprostřední kontakt s přírodou a reálným světem, zvětšuje se podíl pobytu v interiéru, vnímání světa prostřednictvím médií, zprostředkovaných informací a virtuální reality. Důsledky jsou popisovány jako „syndrom deficitu přírody“ či „odcizování přírodě“ s doloženými následky – nejen omezením schopnosti vnímat hodnotu/význam přírody, ale i řadou psychologických, behaviorálních a psychosomatických negativních dopadů, Je zapotřebí cíleně vytvářet příležitosti pro strukturovanou výchovu a vzdělávání i pro informální nestrukturované učení v přírodě – vytvořit podmínky pro kontakt lidí s přírodou a rozvinout programy, které jej efektivně využívají pro rozvoj senzitivity k přírodě a znalostí, dovedností a postojů ve vztahu k přírodě.“

OOP budují návštěvnickou infrastrukturu (financováno zejm. z národních zdrojů a OPŽP - např. naučné stezky, informační centra) a pracují s veřejností (financováno zejm. z národních zdrojů - např. přednášky, exkurze, informační dny). Činnost je soustředěna zejm. do území národních parků a chráněných krajinných oblastí, které jsou však zároveň ve významném překryvu se soustavou Natura 2000. Podstatnou roli v osvětě veřejnosti nepopíratelně hrají NNO, ať už prostřednictvím programů pro školy, cílených kampaní, či přímo péčí o území (pronájem/koupe pozemků, dohody s vlastníky). NNO jsou podporovány mj. Programem na podporu projektů NNO³⁷ v gesci MŽP.

Další potřebná opatření

Pro zefektivnění ochrany soustavy Natura 2000 je nutné pravidelně **komunikovat s médii a veřejností**, mj. prostřednictvím informačních kampaní, publikací a tiskovin, audiovizuálních dokumentů, internetových stránek s informacemi o soustavě Natura 2000. Příležitostí je mj. Evropský den soustavy Natura 2000 (21.5.)³⁸.

Podporovat návštěvnost lokalit (tzv. zelený cestovní ruch) mimo citlivá místa a budovat nezbytnou návštěvnickou infrastrukturu a zajistit propagaci soustavy Natura 2000 v informačních centrech. Je nezbytné se zaměřit především na „**lokální**“ **propagaci lokalit** soustavy Natura 2000 místním obyvatelům z daného území za účelem posílení jejich vztahu k přírodě, a to prostřednictvím např. přednášek, výstav, seminářů a zejm. exkurzí do přírody. Zároveň tam, kde je to potřebné, je třeba návštěvnost lokalit **adekvátně usměrňovat** s ohledem na aktuální podmínky a stav předmětu ochrany.

³⁶ <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/special/surveyky/2194>

³⁷ https://www.mzp.cz/cz/grantova_rizeni_pro_nno

³⁸ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/EUnatura2000day/index_en.htm

Podporovat rozvoj vztahu školních dětí k přírodě, resp. soustavě Natura 2000 prostřednictvím **EVVO**.

Podporovat synergii interpretace území³⁹ v místech kulturních památek na území soustavy Natura 2000.

Natura 2000 je významná mj. tím, že chrání i polopřírodní stanoviště, která se vyvinula díky po století trvající lidské aktivitě. Příkladem takové synergie mohou být kostely a hrady se zimujícími netopýry, květnaté louky či zámecké parky a aleje s xylofágním hmyzem.

Podporovat projekty „občanské vědy“ zaměřené na ochranu soustavy Natura 2000 (např. monitoring), tzn. zapojení laické veřejnosti do ochrany přírody.

Stanovení priorit u opatření, která mají být provedena v příštím období VFR

Všechna výše uvedená opatření jsou prioritní.

Seznam prioritních opatření, která je třeba provést, a odhadované náklady na tato opatření

Kalkulována jsou pouze opatření, která není možné realizovat v daném rozsahu v rámci vlastních kapacit státní správy (tj. je nezbytné zajistit finanční zdroj).

Název a stručný popis opatření	Druh opatření*	Odhadované náklady v EUR (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
Propagace soustavy Natura 2000 (informační kampaně etc.)	jednorázové	1 000 000 Kč	EFRR/FS, LIFE
Budování základní návštěvnické infrastruktury (zejm. informační tabule) ⁴⁰	jednorázové	3 000 000 Kč	EFRR/FS
Příprava a realizace EVVO programů	jednorázové	500 000 Kč	LIFE
Studie a aplikace interpretace kulturního dědictví a soustavy Natura 2000	jednorázové	500 000 Kč	EFRR/FS, LIFE
Podpora projektů „občanské vědy“	jednorázové	1 000 000 Kč	LIFE
Celkem:		6 000 000 Kč	

Očekávané výsledky

Veřejnost je obeznámena s existencí soustavy Natura 2000 a rozumí jejím cílům ochrany. Veřejnosti jsou dostupné srozumitelné informace o soustavě, včetně tipů na návštěvu lokalit. Ve vybraných lokalitách je vybudována návštěvnická infrastruktura, která přibližuje návštěvníkům cenu konkrétního území a vysvětluje jeho cíle. Veřejnost se podílí na ochraně lokalit.

³⁹ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/links_natural_cultural_heritage_en.htm

⁴⁰ Byla kalkulována pouze základní infrastruktura. Mezi opatření nebyla zahrnuta zábradlí, protierozní a usměrňovací prvky, povalové chodníky atd., která jsou bezesporu jedním s faktorů ovlivňujících stav předmětů ochrany v lokalitách soustavy Natura 2000 i mimo ni. Nicméně realizace těchto opatření probíhá především v souvislosti s péčí o ZCHÚ a je obtížné odhadnout reálné potřeby v tomto ohledu.

E.1.6 Odkazy (pro horizontální opatření a administrativní náklady související se soustavou Natura 2000)

Internetové stránky MŽP o soustavě Natura 2000

https://www.mzp.cz/cz/natura_2000

Internetové stránky AOPK ČR o soustavě Natura 2000

<http://www.natura2000.cz/>

Ústřední seznam ochrany přírody

<https://drusop.nature.cz/portal/>

Informační systém ochrany přírody

<https://portal.nature.cz/>

Nálezová databáze ochrany přírody

<https://portal.nature.cz/nd/>

Internetové stránky AOPK ČR o monitoringu biodiverzity V ČR

<http://www.biomonitoring.cz/>

MapoMat

<http://mapy.nature.cz/>

Internetové stránky AOPK ČR o Dotačních programech podporující péči o přírodu a krajinu

<http://www.dotace.nature.cz/>

Internetové stránky AOPK ČR o záchranných programech a programech péče

<http://www.zachranneprogramy.cz/>

E.2 Opatření na zachování a obnovu lokalit v rámci soustavy Natura 2000 i mimo ni

Níže jsou uvedena prioritní opatření na období 2021-2027 zaměřená pouze na péči o druhy a stanoviště, pro které jsou vyhlášeny lokality soustavy Natura 2000. Tyto fenomény jsou rozděleny do kapitol podle ekosystémů⁴¹, jež vychází z typologie MAES, která byla stanovena jako koncepční základ pro EU hodnocení ekosystémů. Optimální by bylo pečovat o stanoviště s nároky na aktivní management v celé jejich rozloze v rámci ČR, avšak vzhledem k vysoké časové, finanční, personální náročnosti a také vlastnické struktuře pozemků bylo pro účely PAF přistoupeno k prioritizaci, jejíž způsob je popsán v části „Stanovení priorit u opatření, která mají být provedena v příštím období VFR“ každé z kapitol.

V rámci části „Seznam prioritních opatření, která je třeba provést, a odhadované náklady na tato opatření“ v každé z kapitol jsou náklady rozděleny do 2 tabulek.

- 1) Náklady v rámci lokalit soustavy Natura 2000 vyhlášených pro cílová stanoviště a druhy
- Uvnitř soustavy byly kalkulovány pouze předměty ochrany, pro které byly konkrétní lokality soustavy Natura 2000 vyhlášeny – péče uvnitř soustavy by měla být primárně cílená na fenomény, pro které byly dané lokality vyhlášeny.
- 2) dodatečná opatření nad rámec soustavy Natura 2000 (širší opatření v oblasti zelené infrastruktury)
- Byly kalkulovány výskyty stanovišť v ostatních chráněných územích a dále v biocentrech a biokoridorech v ÚSES, protože se na ně vztahují určité ochranné podmínky dle vnitrostátního práva a mohou fungovat jako tzv. stepping stones (nášlapné kameny) a přispět tak k zajištění příznivého stavu chráněných fenoménů.

Péče o druhy, jejichž nároky nejsou vůbec (tzn. vyskytují se mimo předmětná stanoviště) nebo jsou jen zčásti (tzn. vyskytují se na předmětných stanovištích, ale vyžadují zásahy nad rámec péče o stanoviště) pokryty péčí o stanoviště, jsou uvedena v typech opatření „Specifická opatření pro rostliny“, „Specifická opatření pro živočichy“ či „Opatření pro ptačí druhy“. Cílem bylo zamezení dvojího započítání nákladů.

Stav a trend druhů a stanovišť (směrnice o stanovištích)		Trend ptačích druhů (směrnice o ptácích)	
FV	příznivý	+	stoupající
U1	nedostatečný	F	kolísající
U2	nepříznivý	0	stabilní
XX	neznámý	-	klesající
+	stoupající	X	neznámý
=	stabilní	/	nehodnoceno
-	klesající		
x	neznámý		

Stanoviště a druhy jsou hodnoceny v rámci reportingu (viz [kap. E.1.3](#)) ve 2 biogeografických oblastech:

CON ... Kontinentální biogeografická oblast

PAN ... Panonská biogeografická oblast

⁴¹ Provázanost druhů a typů stanovišť s ekosystémy MAES <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/linkages-of-species-and-habitat#tab-european-data>

Kapitola E neobsahuje návrh opatření na regulaci IAS (v souvislosti s nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 1143/2014 o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů)⁴², byť jde o velmi významnou problematiku z hlediska ochrany soustavy Natura 2000. Důvodem je, že v době zpracování PAF nebyly dostupné zásady regulace, tj. koncepční dokumenty pro nakládání s široce rozšířenými IAS z unijního seznamu, včetně jejich výskytu a doporučené regulace (byly pouze v přípravě pro pajasan žláznatý, bolševník velkolepý, vodní mor americký, nutrie říční, raka pruhovaného a střevličku východní, netýkavku žláznatou, klejichu hedvábnou, želvu nádhernou, mývala severního a husici nilskou). Dle podkladů k adaptaci českého právního řádu na nařízení je odhadována částka na zajištění opatření k odstranění, izolaci nebo regulaci značně rozšířených IAS na unijním seznamu nad rámec běžné péče vlastníků pozemků a na obnovu jimi dotčených ekosystémů na **270 mil. Kč/rok na území celé ČR**.

⁴² Nařízení je aktuálně předmětem adaptace do českého právního řádu. V návaznosti na nařízení je na úrovni EU schvalován seznam IAS s významným dopadem na Unii (tzv. "unijní seznam"). Nařízení mj. stanovuje, aby členské státy EU zajistili eradikaci (odstranění) nově zjištěných IAS a v případě značně rozšířených druhů z unijního seznamu zajistili regulaci jejich populací. Za tím účelem jsou připravovány tzv. zásady regulace, které budou stanovovat regulační opatření pro tyto druhy (způsoby a lokality managementu apod.).

Pozn. V roce 2016 byl publikován seznam prioritních invazních druhů ČR (nenahrazuje národní seznam IAS): Pergl J. et al. (2016) Black, Grey and Watch Lists of alien species in the Czech Republic based on environmental impacts and management strategy. *NeoBiota* 28: 1-37

E.2.1 Mořské oblasti a pobřežní vody

Lokality v mořských oblastech nejsou s ohledem na geografickou polohu ČR na našem území vyhlášeny.

Současný stav stanovišť a druhů, dosud přijatá ochranná opatření a jejich dopad, přetrvávající tlaky a hrozby

Opatření potřebná k zachování a obnově příznivého stavu z hlediska ochrany

Stanovení priorit u opatření, která mají být provedena v příštím období VFR

Seznam prioritních opatření, která je třeba provést, a odhadované náklady na tato opatření

- v rámci lokalit soustavy Natura 2000 vyhlášených pro cílová stanoviště a druhy

Název a stručný popis opatření	Druh opatření*	Cíl (jednotka a množství)	Odhadované náklady v EUR (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
Opatření č. 1				
Opatření č. 2				
atd.				

- dodatečná opatření nad rámec soustavy Natura 2000 (širší opatření v oblasti zelené infrastruktury)

Název a stručný popis opatření	Druh opatření*	Cíl (jednotka a množství)	Odhadované náklady v EUR (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
Opatření č. 1				
Opatření č. 2				
atd.				

* uveďte, zda se jedná o opakující se, nebo jednorázové opatření

Očekávané výsledky, pokud jde o cílové druhy a typy stanovišť

Očekávané výsledky: jiné přínosy

E.2.2 Vřesoviště a křoviny

Ze stanovišť uvedených v příloze I směrnice o stanovištích se vyskytuje v ČR celkem **6 stanovišť**, pro která jsou vyhlášeny EVL:

4030 Evropská suchá vřesoviště

4060 Alpínská a boreální vřesoviště

4070 Křoviny s borovicí klečí (*Pinus mugo*) a pěnišníkem *Rhododendron hirsutum* (*Mugo-Rhododendretum hirsuti*)

4080 Subarktické vrbové křoviny

40A0 Kontinentální opadavé křoviny

5130 Formace jalovce obecného (*Juniperus communis*) na vřesovištích nebo vápnitých trávnicích

Na vřesoviště a křoviny jsou alespoň v nějaké části životního cyklu vázány:

2 druhy živočichů z přílohy II směrnice o stanovištích: přástevník kostivalový (*Callimorpha quadripunctaria*), bourovec trnkový (*Eriogaster catax*);

2 druhy ptáků z přílohy I směrnice o ptácích: tuhýk obecný (*Lanius collurio*), pěnice vlašská (*Sylvia nisoria*).

Současný stav stanovišť a druhů, dosud přijatá ochranná opatření a jejich dopad, přetrvávající tlaky a hrozby

Stav z hlediska ochrany - stanoviště

Stav stanovišť z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro Panonskou biogeografickou oblast hodnocen jako příznivý u 1 stanoviště (5130), jako nedostatečný s rostoucím trendem u 1 stanoviště (40A0) a jako nedostatečný s klesajícím trendem u 1 stanoviště (4030).

Pro Kontinentální biogeografickou oblast byl stav hodnocen jako příznivý u 4 stanovišť (4060, 4070, 4080, 40A0) a jako nedostatečný s klesajícím trendem u 2 stanovišť (4030, 5130).

U této skupiny stanovišť převládá příznivý stav, v menší míře pak stav nedostatečný. V následujícím období 2021–2027 bude zapotřebí pokračovat v pravidelné péči, aby bylo možné zajistit u stanovišť příznivý stav i do budoucna, resp. aplikovat ve vybraných lokalitách i některá opatření ke zlepšení stavu.

Kód stanoviště	Biogeografická oblast	Areál rozšíření	Rozloha	Struktura a funkce	Budoucí vyhlídky	Stav z hlediska ochrany
4030	CON	FV	FV	U1-	U1-	U1-
4030	PAN	FV	FV	FV	U1-	U1-
4060	CON	FV	FV	FV	FV	FV
4070	CON	FV	FV	FV	FV	FV
4080	CON	FV	FV	FV	FV	FV
40A0	CON	FV	FV	FV	FV	FV
40A0	PAN	FV	FV	FV	U1+	U1+
5130	CON	FV	FV	U1-	U1-	U1-
5130	PAN	FV	FV	FV	FV	FV

Stav z hlediska ochrany - druhy živočichů

Stav druhů z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro Panonskou i Kontinentální biogeografickou oblast hodnocen u druhu *Callimorpha quadripunctaria* jako nedostatečný se stabilním trendem a u druhu *Eriogaster catax* jako nepříznivý s klesajícím trendem.

Nedostatečný a nepříznivý stav z hlediska ochrany navíc se stabilním až klesajícím trendem u těchto druhů naznačuje, že v následujícím období 2021–2027 bude zapotřebí kromě pokračování v pravidelné ochraně a péči v rámci stanovišť rovněž aplikovat i některá opatření ke zlepšení stavu těchto druhů.

Název druhu	Biogeografická oblast	Areál rozšíření	Populace	Habitat	Budoucí vyhlídka	Stav z hlediska ochrany
<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	CON	FV	FV	U1	U1	U1=
<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	PAN	FV	FV	U1	U1	U1=
<i>Eriogaster catax</i>	CON	U2	U2	U2	U2	U2-
<i>Eriogaster catax</i>	PAN	U2	U2	U2	U2	U2-

Stav z hlediska ochrany - ptáci

Stav a trend ptáků z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro ČR (z hlediska početnosti populace) hodnocen u druhu *Lanius collurio* jako stabilní a u druhu *Sylvia nisoria* je neznámý.

Oba vyjmenované druhy potřebují pro udržení příznivého stavu nebo jeho zlepšení stavu pokračovat v pravidelné ochraně a péči v rámci stanovišť a v některých případech i aplikovat některá opatření ke zlepšení stavu těchto druhů.

Název druhu	Populace		Areál	
	Krátkodobý trend	Dlouhodobý trend	Krátkodobý trend	Dlouhodobý trend
<i>Lanius collurio</i>	0	+	0	0
<i>Sylvia nisoria</i>	X	X	0	0

Klíčové tlaky a hrozby

Mezi největší tlaky a hrozby působící na stanoviště, kterým je třeba v následujícím období čelit, patří: intenzivní hospodaření, hnojení v okolí stanovišť, naopak také absence hospodaření (tj. hlavně upouštění od pastvy), sukcese, zarůstání náletovými dřevinami, invaze nepůvodních druhů, expanze druhů původních, eutrofizace, kyselé deště, poškození zvěří.

Druhy vázané na vřesoviště a křoviny jsou navíc ohroženy plošným odstraňováním křovin, změnami v druhovém složení, přechody k vyšším sukcesním stádiím (zvyšování zápoje porostu a přechod k lesu), zalesňováním.

Stanoviště a druhy jako předměty ochrany EVL

Výše uvedená stanoviště jsou v ČR předmětem ochrany v celkem 72 EVL, ptáci v celkem 5 PO a ostatní druhy živočichů potom v 52 EVL vyhlášených pro jejich ochranu (s tím, že ve všech těchto EVL však nemusí být tyto druhy vázány přímo na vřesoviště a křoviny, ale na jiný typ stanovišť).

Kód stanoviště	Rozloha v ČR (ha)	Počet EVL	Rozloha v EVL, kde jsou předmětem ochrany (ha)
4030	1 552,63	35	589,33
4060	643,94	4	643,45
4070	1 290,53	1	1 282,81
4080	37,17	2	37,17
40A0	66,53	27	17,14
5130	463,64	15	279,65

Druh	Počet EVL
<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	43
<i>Eriogaster catax</i>	12

Druh	Počet PO
<i>Lanius collurio</i>	3
<i>Sylvia nisoria</i>	4

Realizovaná opatření a jejich dopad

Potřebná opatření na předmětných stanovištích jsou v ČR realizována v lokalitách soustavy Natura 2000 z různých finančních zdrojů. Jedním z nich jsou Krajinotvorné programy MŽP (PPK, POPFK, MaS). Je prováděna udržovací a maloplošná obnovní péče o tato stanoviště, tj. extenzivní pastva především ovcí a koz, sečení ruční či lehkou mechanizací, výřez náletů, odstraňování invazních druhů rostlin, regulace expanzivních druhů (včetně kleče), rozrušování drnu. Péče není vždy každoroční a plošná, protože je vhodnější mozaikovitost v čase i prostoru (s výjimkou regulace invazních druhů). V projektech z programů LIFE a OPŽP je prováděna především obnovní péče výše uvedenými postupy, v komplexním měřítku.

V rámci Společné zemědělské politiky jsou některá ze stanovišť (4030, 5130) v Agroenvironmentálně-klimatických opatřeních (Program rozvoje venkova) řazena do titulu „Suché stepní trávníky a vřesoviště“. Křoviny jsou chráněny a podporovány jako součásti krajinných prvků v rámci přímých plateb. Vytváření krajinných prvků a ÚSES je omezeně podporováno také v rámci Pozemkových úprav, ovšem zde je potřeba následný dlouhodobý vývoj směrem k přírodním biotopům.

Opatření potřebná k zachování a obnově příznivého stavu z hlediska ochrany

Udržovací management

Pro zachování či dosažení příznivého stavu některých stanovišť je třeba v následujícím období provádět pravidelný aktivní management (jiná jsou bezzásahová). U vřesovišť a křovin spočívá management především v extenzivní pastvě, ručním kosení nebo kosení lehkou/těžkou mechanizací, ručním rozrušování drnu. Navíc je třeba regulovat přístup zvěře alespoň na nejcennější lokality.

Péče o druhy (např. *Callimorpha quadripunctaria*) potřebná k zachování či dosažení příznivé velikosti jejich populací bude zajišťována především prostřednictvím péče o stanoviště z přílohy I směrnice o stanovištích (pouze je třeba na stanovištích s jejich výskytem aplikovat mozaikovou seč apod.). Navíc bude třeba provádět specifická opatření pro podporu ptáčích druhů (*Lanius collurio*, *Sylvia nisoria*), jako udržovat rozvolněný charakter křovinatých porostů.

Obnovní management

Na některých typech stanovišť je třeba v různém rozsahu provést opatření na jejich obnovu. Tato opatření mohou do budoucna přispět ke zvýšení rozlohy předmětných stanovišť v rámci ČR. Spočívají především v intenzivnějším kosení či pastvě, výřezu náletových dřevin a kleče, likvidaci invazních a expanzivních druhů (především brusnice borůvka), plošném stržení drnu, řízeném vypalování, úklidu drobných skládek odpadů.

Pro podporu druhu *Eriogaster catax* je potřeba redukovat (resp. prosvětlovat) zapojené porosty křovin.

Stanovení priorit u opatření, která mají být provedena v příštím období VFR

Jedním z hlavních principů prioritizace je, že bylo naceněno 100 % rozloh stanovišť v soustavě Natura 2000, kde jsou tato stanoviště předmětem ochrany. O ty je s různou mírou pravidelnosti (dle managementových nároků daného stanoviště) a intenzity v dalších sedmi letech nutné pečovat. Pro dodatečná opatření nad rámec soustavy Natura 2000 v rámci tzv. zelené infrastruktury byly dále uvažovány výskyty stanovišť v ostatních chráněných územích a dále v biocentrech a biokoridorech v ÚSES (samozřejmě bez rozloh stanovišť, které zároveň tvoří předměty ochrany EVL a jsou naceňovány v rámci soustavy Natura 2000). Tyto lokality nemusí být sice přímo vyhlášeny jako lokality pro ochranu některého z fenoménů soustavy Natura 2000, ale protože se na ně vztahují určité ochranné podmínky a naturová stanoviště a druhy se v nich vyskytují, počítáme, že mohou fungovat jako tzv. stepping stones (nášlapné kameny) a významně tak přispět k zajištění příznivého stavu fenoménů z celorepublikového hlediska. Proto byla diferencovaně dle stupně jejich ohrožení a vzácnosti naceněna péče i o tyto lokality. Na základě stavu z hlediska ochrany dle posledního reportingu (2007-2012) byl např. stanoven potřebný podíl z těchto rozloh stanovišť pro obnovní management. U jednotlivých stanovišť bylo při určování ceny potřebného managementu zohledněno, zda lze tento management financovat ze zemědělských dotací či

nikoliv (pak byly použity ceny dle ceníku Náklady obvyklých opatření Ministerstva životního prostředí⁴³), zda je účelné provádět management na daném stanovišti každý rok nebo s odstupem více let a podobně.

Udržovací management

U dvou typů stanovišť (4030 a 5130) v této skupině, jejichž existence je přímo závislá na provádění pravidelného managementu, lze všechna plánovaná opatření považovat za prioritní. V případě, kdy by daná opatření nebyla realizována, by pravděpodobně došlo ke zhoršení stavu až postupnému zániku daných stanovišť, stejně tak populací druhů na ně vázaných. U zbylých stanovišť není pravidelný management potřeba, jelikož se jedná o primární, reliktní a stabilizovaná společenstva.

Celková plocha vřesovišť a křovin, která by měla být v období 2021–2027 obhospodařována za účelem zajištění příznivého stavu 6 stanovišť, 2 druhů živočichů z příloh I a II směrnice o stanovištích a také 2 druhů ptáků z přílohy I směrnice o ptácích, je 844 ha na území soustavy Natura 2000 a 678 ha mimo území soustavy Natura 2000.

Zvláštní pozornost bude třeba věnovat především vybraným stanovištím, jejichž struktura a funkce není v ČR hodnocena jako příznivá (4030, 5130).

Obnovní management

Celková plocha vřesovišť a křovin, která by měla být v období 2021–2027 intenzivněji obhospodařována za účelem obnovy stanovišť z přílohy I směrnice o stanovištích a také biotopů druhů ptáků z přílohy I směrnice o ptácích a druhů přílohy II směrnice o stanovištích je 273 ha na území soustavy Natura 2000 a 16 ha mimo území soustavy Natura 2000.

Zvláštní pozornost bude třeba věnovat především vybraným vzácným horským stanovištím, která je třeba podpořit obnovními zásahy ve formě výřezu kleče nepůvodní provenience či expanzivně se chovající brusnice borůvky (4060, 4070), ale i dalším stanovištím, u nichž na některých místech došlo pokročilou sukcesí k jejich degradaci (4030, 40A0, 5130). Z druhů pak především druhu *Eriogaster catax* (nepříznivý stav).

Seznam prioritních opatření, která je třeba provést, a odhadované náklady na tato opatření

- v rámci lokalit soustavy Natura 2000 vyhlášených pro cílová stanoviště a druhy

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
4030 Evropská suchá vřesoviště - extenzivní pastva, kosení, rozrušování drnu ručně	udržovací	184,75 ha	6 395 000	EZFRV, LIFE
4030 Evropská suchá vřesoviště - likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin, stržení drnu, kosení, pastva, vypalování	obnovní	4,21 ha	1 402 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
4060 Alpínská a boreální vřesoviště - vyřezávání kleče, ruční kosení borůvky	obnovní	9,19 ha	3 056 000	EFRR/FS, LIFE
4070* Křoviny s borovicí klečí (<i>Pinus mugo</i>) a pěnišníkem <i>Rhododendron hirsutum</i> (<i>Mugo-Rhododendretum hirsuti</i>) - vyřezávání kleče (nepůvodní provenience)	obnovní	18,33 ha	4 811 000	EFRR/FS, LIFE
40A0* Kontinentální opadavé křoviny - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních druhů	obnovní	0,24 ha	50 000	EFRR/FS, LIFE
5130 Formace jalovce obecného (<i>Juniperus communis</i>) na vřesovištích nebo vápnitých travních - extenzivní pastva, kosení, narušování drnu ručně	udržovací	132,83 ha	3 906 000	EZFRV, LIFE
5130 Formace jalovce obecného (<i>Juniperus communis</i>) na vřesovištích nebo vápnitých	obnovní	2 ha	564 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE

⁴³ https://www.mzp.cz/cz/naklady_obvyklych_opatreni_mzp

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
trávníčích - likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin, stržení drnu, pastva, kosení, vypalování				
Specifická opatření pro živočichy: <i>Eriogaster catax</i> – redukce křovin (prosvětlení)	obnovní	5 ha	200 000	EFRR/FS, LIFE
Opatření pro ptačí druhy: <i>Sylvia nisoria</i> , <i>Lanius collurio</i> - udržování rozvolněného charakteru křovinatých porostů - výřez náletových dřevin s ponecháním skupin či pásů keřů	udržovací	18 ha	715 000	EFRR/FS, LIFE
Regulace přístupu zvěře - pachové ohradníky, oplocenky apod.	udržovací	2 058 m	319 000	EFRR/FS
Odstranění odpadků, skládky apod. napříč stanovišti	obnovní	142,48 ha	713 000	-
Celkem:			22 131 000	

- dodatečná opatření nad rámec soustavy Natura 2000 (širší opatření v oblasti zelené infrastruktury)

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
4030 Evropská suchá vřesoviště - extenzivní pastva, kosení, rozrušování drnu ručně	udržovací	195,94 ha	6 782 000	EZFRV, LIFE
4030 Evropská suchá vřesoviště - likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin, stržení drnu, kosení, pastva, vypalování	obnovní	1,73 ha	576 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
40A0* Kontinentální opadavé křoviny - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních druhů	obnovní	0,28 ha	56 000	EFRR/FS, LIFE
5130 Formace jalovce obecného (<i>Juniperus communis</i>) na vřesovištích nebo vápnitých trávníčích - extenzivní pastva, kosení, narušování drnu ručně	udržovací	42,00 ha	1 235 000	EZFRV, LIFE
5130 Formace jalovce obecného (<i>Juniperus communis</i>) na vřesovištích nebo vápnitých trávníčích - likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin, stržení drnu, pastva, kosení, vypalování	obnovní	0,24 ha	70 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
Celkem:			8 719 000	

Očekávané výsledky, pokud jde o cílové druhy a typy stanovišť

Pravidelné provádění všech udržovacích opatření v plánovaném rozsahu by mělo zajistit, že dochovaná kvalita stanovišť nepoklesne, ale zůstane zachována u těch stanovišť, jejichž stav je hodnocen jako příznivý a do určité míry bude zlepšena u stanovišť se stavem hodnoceným jako nedostatečný.

Nelze však samozřejmě vyloučit negativní působení takových faktorů na kvalitu stanovišť a velikosti populací druhů, kterým ani pravidelnou péčí o vřesoviště a křoviny nelze zamezit. Patří mezi ně např. změna klimatu, vstupy atmosférického dusíku, vandalismus atd.

Očekávaným výsledkem provedení plánovaných obnovních opatření je alespoň částečné zvýšení rozlohy stanovišť, potažmo nárůst populací některých druhů. Reálně nelze předpokládat, že již v průběhu let 2021–2027 dojde k úspěšné obnově stanovišť a biotopů druhů v plánovaných rozlohách především vzhledem k finanční a

časové náročnosti zásahů, přirozeně pomalé reakci prostředí a schopnosti obnovy přírodních stanovišť, k vlastnické struktuře pozemků, resp. zájmům vlastníků.

Očekávané výsledky: jiné přínosy

Část stanovišť je závislá na tradičním obhospodařování zejm. formou pastvy a opatření tak podpoří místní zemědělskou produkci. Díky zachování těchto stanovišť bude zajištěna také produkce rostlin pro lidskou spotřebu (různé bobule). Stanoviště jsou turisticky atraktivní (např. EVL Tok v CHKO Brdy). Udržení těchto stanovišť přispívá k prevenci povodní a eroze, k ukládání uhlíku a stabilitě vůči změně klimatu.

E.2.3 Vrchoviště, rašeliniště, močály a jiné mokřady

Ze stanovišť uvedených v příloze I. směrnice o stanovištích se vyskytuje v ČR celkem **9 stanovišť**, pro která jsou vyhlášeny EVL:

7110 Aktivní vrchoviště

7120 Degradovaná vrchoviště (ještě schopná přirozené obnovy)

7140 Přejížděvací rašeliniště a třasoviště

7150 Prolákliny na rašelinném podloží (*Rhynchosporion*)

7210 Vápnitá slatiniště s mařicí pilovitou (*Cladium mariscus*) a druhy svazu *Caricion davallianae*

7220 Petrifikující prameny s tvorbou pěnovců (*Cratoneurion*)

7230 Zásaditá slatiniště

3140 Tvrdé oligo-mezotrofní vody s bentickou vegetací parožnatek

3160 Přirozená dystrofní jezera a tůně

Na mokřadní stanoviště je alespoň v nějaké části životního cyklu vázáno:

5 druhů rostlin z přílohy II směrnice o stanovištích: pcháč žlutoostenný (*Cirsium brachycephalum*), srpnatka fermežová (*Drepanocladus vernicosus*), popelivka sibiřská (*Ligularia sibirica*), hlízovec Loeselův (*Liparis loeselii*), všivec krkonošský (*Pedicularis sudetica*);

15 druhů živočichů z přílohy II směrnice o stanovištích: svinutec tenký (*Anisus vorticulus*), kuňka ohnivá (*Bombina bombina*), kuňka žlutobřichá (*Bombina variegata*), střevlík Ménétríésův (*Carabus menetriesi pacholei*), střevlík hrbolatý (*Carabus variolosus*), hnědásek chrastavcový (*Euphydryas aurinia*), potápník dvojčárý (*Graphoderus bilineatus*), vážka jasnokvrnná (*Leucorrhinia pectoralis*), čolek dravý (*Triturus carnifex*), čolek velký (*Triturus cristatus*), čolek dunajský (*Triturus dobrogicus*), čolek karpatský (*Triturus montandoni*), vrkoč útlý (*Vertigo angustior*), vrkoč Geyerův (*Vertigo geyeri*), vrkoč bažinný (*Vertigo moulinsiana*);

7 druhů ptáků z přílohy I směrnice o ptácích: bukač velký (*Buteo stellaris*), moták pochop (*Circus aeruginosus*), jeřáb popelavý (*Grus grus*), bučáček malý (*Ixobrychus minutus*), slavík modráček (*Luscinia svecica*), chřástal kropenatý (*Porzana porzana*), tetřívka obecná (*Tetrao tetrix*).

Současný stav stanovišť a druhů, dosud přijatá ochranná opatření a jejich dopad, přetrvávající tlaky a hrozby

Stav z hlediska ochrany - stanoviště

Stav stanovišť z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro Panonskou biogeografickou oblast hodnocen jako příznivý pro 1 stanoviště (3140) nedostatečný s klesajícím trendem u 1 stanoviště (7140), ostatní stanoviště se v této oblasti nevyskytují.

Pro Kontinentální biogeografickou oblast byl stav hodnocen jako příznivý u 1 stanoviště (7210), jako nedostatečný se stabilním trendem u 2 stanovišť (7110, 3140), jako nedostatečný s klesajícím trendem u 4 stanovišť (7140, 7150, 7220, 7230), jako nepříznivý s rostoucím trendem u 2 stanovišť (7120, 3160).

Převládající nedostatečný stav z hlediska ochrany navíc s převažujícím klesajícím trendem u stanovišť naznačuje, že v následujícím období 2021 – 2027 bude zapotřebí kromě pokračování v pravidelné péči rovněž aplikovat ve vybraných lokalitách i některá opatření ke zlepšení stavu těchto stanovišť.

Kód stanoviště	Biogeografická oblast	Areál rozšíření	Rozloha	Struktura a funkce	Budoucí vyhlídka	Stav z hlediska ochrany
7110	CON	FV	FV	U1-	U1+	U1=
7120	CON	FV	FV	U2	U2+	U2+
7140	CON	FV	U1-	U1-	U1-	U1-
7140	PAN	FV	FV	U1-	FV	U1-
7150	CON	FV	FV	U1-	U1-	U1-

7210	CON	FV	FV	FV	FV	FV
7220	CON	FV	FV	U1-	U1-	U1-
7230	CON	FV	FV	U1-	FV	U1-
3140	CON	FV	FV	U1=	FV	U1=
3140	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
3160	CON	FV	U2+	U1-	FV	U2+

Stav z hlediska ochrany – druhy rostlin a živočichů

Stav druhů z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro Panonskou biogeografickou oblast hodnocen jako příznivý u 1 druhu (*Anisus vorticulus*), jako nedostatečný s neznámým trendem u 2 druhů (*Bombina bombina*, *Bombina variegata*), jako nepříznivý s neznámým trendem u 1 druhu (*Triturus cristatus*), jako nepříznivý se setrvalým trendem u 1 druhu (*Vertigo moulinsiana*), jako nepříznivý s rostoucím trendem u 1 druhu (*Vertigo angustior*) a jako nepříznivý s klesajícím trendem u 3 druhů (*Cirsium brachycephalum*, *Triturus carnifex*, *Triturus dobrogicus*).

Pro Kontinentální biogeografickou oblast byl stav hodnocen jako nedostatečný s rostoucím trendem u 1 druhu (*Vertigo moulinsiana*), jako nedostatečný se setrvalým trendem u 5 druhů (*Carabus menetriesi pacholei*, *Carabus variolosus*, *Leucorrhina pectoralis*, *Pedicularis sudetica*, *Vertigo angustior*), jako nedostatečný s klesajícím trendem u 3 druhů (*Drepanocladus vernicosus*, *Ligularia sibirica*, *Liparis loeselii*), jako nepříznivý s rostoucím trendem u 1 druhu (*Vertigo geyeri*), jako nepříznivý se setrvalým trendem u 3 druhů (*Anisus vorticulus*, *Bombina bombina*, *Graphoderus bilineatus*) a jako nepříznivý s klesajícím trendem u 4 druhů (*Euphydryas aurinia*, *Triturus carnifex*, *Triturus cristatus*, *Triturus montandoni*). Častý nedostatečný až nepříznivý stav z hlediska ochrany navíc s převažujícím stabilním až klesajícím trendem u druhů naznačuje, že v následujícím období 2021–2027 bude zapotřebí kromě pokračování v pravidelné ochraně a péči v rámci stanovišť rovněž aplikovat i některá opatření ke zlepšení stavu těchto druhů.

Častý nedostatečný až nepříznivý stav z hlediska ochrany navíc s převažujícím stabilním až klesajícím trendem u druhů naznačuje, že v následujícím období 2021–2027 bude zapotřebí kromě pokračování v pravidelné ochraně a péči v rámci stanovišť rovněž aplikovat i některá opatření ke zlepšení stavu těchto druhů.

Název druhu	Biogeografická oblast	Areál rozšíření	Populace	Habitat	Budoucí vyhlídky	Stav z hlediska ochrany
<i>Anisus vorticulus</i>	CON	FV	U1-	U2-	U1=	U2=
<i>Anisus vorticulus</i>	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Bombina bombina</i>	CON	FV	U1	U2	U1	U2=
<i>Bombina bombina</i>	PAN	FV	FV	U1	U1	U1x
<i>Bombina variegata</i>	CON	FV	U1	U1	U1	U1x
<i>Bombina variegata</i>	PAN	FV	U1	U1	U1	U1x
<i>Carabus menetriesi pacholei</i>	CON	U1	FV	U1	U1	U1=
<i>Carabus variolosus</i>	CON	FV	FV	U1	FV	U1=
<i>Cirsium brachycephalum</i>	PAN	U2=	U1=	U1=	U2-	U2-
<i>Drepanocladus vernicosus</i>	CON	U1	U1	U1-	U1-	U1-
<i>Euphydryas aurinia</i>	CON	U2	U2	U1	U1	U2-
<i>Graphoderus bilineatus</i>	CON	U2	U1	U1	U1	U2=
<i>Leucorrhina pectoralis</i>	CON	FV	U1	U1	U1	U1=
<i>Ligularia sibirica</i>	CON	FV	U1=	U1-	U1=	U1-
<i>Liparis loeselii</i>	CON	FV	U1=	U1=	U1=	U1-
<i>Pedicularis sudetica</i>	CON	FV	U1=	FV	U1=	U1=
<i>Triturus carnifex</i>	CON	FV	U2	U2	U2	U2-
<i>Triturus carnifex</i>	PAN	FV	U2	U2	U2	U2-
<i>Triturus cristatus</i>	CON	FV	U1	U2	U2	U2-
<i>Triturus cristatus</i>	PAN	FV	U1	U2	U2	U2x
<i>Triturus dobrogicus</i>	PAN	U1	U2	U2	U2	U2-
<i>Triturus montandoni</i>	CON	FV	U1	U1	U2	U2-

Název druhu	Biogeografická oblast	Areál rozšíření	Populace	Habitat	Budoucí vyhlídka	Stav z hlediska ochrany
<i>Vertigo angustior</i>	CON	U1	U1	U1	FV	U1=
<i>Vertigo angustior</i>	PAN	U2-	U1-	U2-	U1-	U2+
<i>Vertigo geyeri</i>	CON	U1	U2	U1=	XX	U2+
<i>Vertigo moulinsiana</i>	CON	FV	U1	U1	FV	U1+
<i>Vertigo moulinsiana</i>	PAN	U2	U1	U1-	U1-	U2=

Stav z hlediska ochrany – ptáci

Stav a trend druhů ptáků z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro ČR (z hlediska početnosti populace) hodnocen jako stoupající u 5 druhů (*Botaurus stellaris*, *Circus aeruginosus*, *Grus grus*, *Ixobrychus minutus*, *Luscinia svecica*), jako stabilní u 1 druhu (*Porzana porzana*), u 1 druhu je stav klesající (*Tetrao tetrix*). Některé údaje jsou již v současnosti zastaralé a v rozporu s našimi znalostmi (při srovnání monitoringu druhů přílohy I směrnice o ptácích a ptačích oblastí v letech 2011-2013 s předchozím obdobím), jako například u *Botaurus stellaris* nebo *Ixobrychus minutus*, kdy lze hodnotit druh jako klesající. U druhu *Luscinia svecica* je situace složitější, kdy oba podruhy vyskytující se v ČR mají odlišný trend početnosti. Zatímco trend u poddruhu *Luscinia svecica cyanecula* je stoupající, populace *Luscinia svecica svecica* dramaticky klesá a poddruh je na hranici vymizení z ČR.

Všechny vyjmenované druhy ale potřebují pro udržení příznivého stavu nebo jeho zlepšení pokračovat v pravidelné ochraně a péči v rámci stanovišť a v některých případech i aplikovat některá opatření ke zlepšení stavu těchto druhů.

Název druhu	Populace		Areál rozšíření	
	Krátkodobý trend	Dlouhodobý trend	Krátkodobý trend	Dlouhodobý trend
<i>Botaurus stellaris</i>	+	+	+	+
<i>Circus aeruginosus</i>	+	+	0	+
<i>Grus grus</i>	+	+	+	+
<i>Ixobrychus minutus</i>	+	+	0	0
<i>Luscinia svecica</i> *	+	+	+	+
<i>Porzana porzana</i>	0	+	+	+
<i>Tetrao tetrix</i>	-	-	-	-

* U druhu *Luscinia svecica* se v ČR vyskytují dva podruhy, přičemž každý z nich má odlišný trend početnosti. Zatímco trend u poddruhu *Luscinia svecica cyanecula* je stoupající, populace *Luscinia svecica svecica* dramaticky klesá a poddruh je na hranici vymizení z ČR.

Klíčové tlaky a hrozby

Mezi největší tlaky a hrozby působící na stanoviště a na ně vázané druhy, kterým je třeba v následujícím období čelit, patří: změny vodního režimu - vysychání, odvodňování, odběr vody z povrchových a podzemních vod, zazemňování, degradace rašelinišť, intenzivní hospodaření (především pastva), hnojení v okolí mokřadů, používání biocidů, naopak také absence hospodaření, sukcese, akumulace organické hmoty, eutrofizace, změny v druhovém složení, expanze původních druhů rostlin a dřevin (př. rákos obecný), dále těžba rašeliny (v minulosti), zalesňování, znečištění ovzduší, vstupy dusíku, kyselé deště, změna klimatu, poškození zvěří.

Stanoviště a druhy jako předměty ochrany EVL

Výše uvedená stanoviště jsou v ČR předmětem ochrany v celkem 140 EVL, ptáci v celkem 15 PO a rostliny a ostatní druhy živočichů potom v 283 EVL vyhlášených pro jejich ochranu (s tím, že ve všech těchto EVL však nemusí být tyto druhy vázány přímo na mokřadní biotopy, ale na jiný typ stanovišť).

Kód stanoviště	Rozloha v ČR (ha)	Počet EVL	Rozloha v EVL, kde jsou předmětem ochrany (ha)
7110	758,31	23	716,15
7120	981,35	9	609,87
7140	5 459,32	72	3 504,73
7150	15,41	8	15,03
7210	3,95	4	3,84
7220	30,33	27	13,57
7230	50,77	20	40,07
3140	27,48	31	9,21
3160	30,11	14	12,13

Druh	Počet EVL
<i>Anisus vorticulus</i>	6
<i>Bombina bombina</i>	92
<i>Bombina variegata</i>	21
<i>Carabus menetriesi pacholei</i>	4
<i>Carabus variolosus</i>	10
<i>Cirsium brachycephalum</i>	2
<i>Drepanocladus vernicosus</i>	22
<i>Euphydrys aurinia</i>	21
<i>Graphoderus bilineatus</i>	1
<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	19
<i>Ligularia sibirica</i>	4
<i>Liparis loeselii</i>	5
<i>Pedicularis sudetica</i>	1
<i>Triturus carnifex</i>	6
<i>Triturus cristatus</i>	67
<i>Triturus dobrogicus</i>	2
<i>Triturus montandoni</i>	5
<i>Vertigo angustior</i>	17
<i>Vertigo geyeri</i>	8
<i>Vertigo moulinsiana</i>	10

Druh	Počet PO
<i>Botaurus stellaris</i>	1
<i>Circus aeruginosus</i>	6
<i>Grus grus</i>	2
<i>Ixobrychus minutus</i>	2
<i>Luscinia svecica</i>	5
<i>Porzana porzana</i>	2
<i>Tetrao tetrix</i>	5

Realizovaná opatření a jejich dopad

Udržovací péče o mokřady je realizována v rámci Krajinotvorných programů MŽP (PPK, POPFK, MaS) ve formě občasného šetrného ručního sečení a výřezu náletů a odstraňování invazních druhů a především ochrany před poškozením např. pastvou nebo intenzivními technologiemi (hnojení, sečení těžkou mechanizací, orba apod.). Obnovní péče se realizuje kromě výše uvedených zásahů také obnovou přirozeného vodního režimu tvorbou tůní, obnovou přehrážek v odvodňovacích strouhách na rašeliništích i mělkých povrchových stružek na podmáčených loukách. V projektech z programů LIFE a OPŽP je prováděna především obnovní péče výše uvedenými postupy v komplexním měřítku.

V rámci Společné zemědělské politiky jsou mokřady na zemědělské půdě chráněny jako krajinné prvky a na trvale podmáčených a rašelinných loukách je podporována šetrná seč (tj. seč ručními nebo ručně vedenými nástroji (kosa, křovinořez, ručně vedená sekačka) ve vhodném termínu a ochrana před odvodněním či obnovou v rámci Agroenvironmentálně-klimatických opatření.

V širším měřítku má v blízkosti mokřadů, pramenišť a rašelinišť velký význam extenzivní forma zemědělského i lesnického hospodaření na okolních pozemcích.

Jako příklady úspěšně provedeného obnovního managementu lze uvést revitalizaci Božidarského rašeliniště (financovaného z OPŽP 2007-2013, oblastí podpory 6.4. „Optimalizace vodního režimu krajiny“ a 6.3. „Obnova krajinných struktur“) nebo revitalizaci Klugeho louky v národní přírodní rezervaci Rašeliniště Jizerky (financováno z prostředků krajinotvorných programů Ministerstva životního prostředí, PPK).

Opatření potřebná k zachování a obnově příznivého stavu z hlediska ochrany

Udržovací management

Pro zachování či dosažení příznivého stavu většiny stanovišť je třeba v následujícím období provádět pravidelný aktivní management, i když zpravidla ve víceletých intervalech (ostatní jsou bezzásahová). U mokřadních stanovišť spočívá především v ručním kosení nebo kosení lehkou mechanizací ručním rozrušováním dřev, údržbě tůň (výřez náletu, rákosu apod.). Navíc je třeba regulovat přístup zvěře alespoň na nejceňnější lokality.

Péče o druhy potřebná k zachování či dosažení příznivé velikosti jejich populací bude zajišťována především prostřednictvím péče o stanoviště z přílohy I směrnice o stanovištích. Navíc bude třeba provádět specifická opatření pro podporu druhů jako např. údržba mokřadních stanovišť a tůň, kosení a rozvolňování rákosin, výřez náletových dřevin, tvorba tůň v litorálních porostech, eliminace nežádoucích a invazivních ryb v tůňkách a nárůstů, posun termínu seče kolem hnízd, diskování či mělká orba (na lokalitě *Cirsium brachycephalum*) a další.

Obnovní management

Na všech typech stanovišť je třeba v různém rozsahu provést opatření na jejich obnovu. Tato opatření mohou do budoucna přispět ke zvýšení rozlohy a kvality předmětných stanovišť v rámci ČR. Spočívají především v revitalizaci mokřadních stanovišť - hrazení odvodňovacích struh, odstranění části hmoty na zazemněném rašeliništi, tvorba prohlubní a tůň, intenzivnější kosení, likvidace invazivních a expanzivních druhů, výřez náletových dřevin atd.

Pro podporu druhů a zajištění příznivých stavů jejich populací je třeba provést obnovní opatření nad rámec opatření navržených pro stanoviště a také na biotopech, které nejsou součástí stanovišť z přílohy I směrnice o stanovištích. Jedná se zejména o tvorbu tůň a jiných typů drobných mokřadů a zlepšení vodního režimu.

Stanovení priorit u opatření, která mají být provedena v příštím období VFR

Jedním z hlavních principů prioritizace je, že bylo naceněno 100 % rozloh stanovišť v soustavě Natura 2000, kde jsou tato stanoviště předmětem ochrany. O ty je s různou mírou pravidelnosti (dle managementových nároků daného stanoviště) a intenzity v dalších sedmi letech nutné pečovat. Pro dodatečná opatření nad rámec soustavy Natura 2000 v rámci tzv. zelené infrastruktury byly dále uvažovány výskyty stanovišť v ostatních chráněných územích a dále v biocentrech a biokoridorech v ÚSES (samozřejmě bez rozloh stanovišť, které zároveň tvoří předměty ochrany EVL a jsou naceňovány v rámci soustavy Natura 2000). Tyto lokality nemusí být sice přímo vyhlášeny jako lokality pro ochranu některého z fenoménů soustavy Natura 2000, ale protože se na ně vztahují určité ochranné podmínky a naturová stanoviště a druhy se v nich vyskytují, počítáme, že mohou fungovat jako tzv. stepping stones (nášlapné kameny) a významně tak přispět k zajištění příznivého stavu fenoménů z celorepublikového hlediska. Proto byla diferencovaně dle stupně jejich ohrožení a vzácnosti naceněna péče i o tyto lokality. Na základě stavu z hlediska ochrany dle posledního reportingu (2007-2012) byl např. stanoven potřebný podíl z těchto rozloh stanovišť pro obnovní management. U jednotlivých stanovišť bylo při určování ceny potřebného managementu zohledněno, zda lze tento management financovat ze zemědělských dotací či nikoliv (pak byly použity ceny dle ceníku Náklady obvyklých opatření Ministerstva životního prostředí), zda je účelné provádět management na daném stanovišti každý rok nebo s odstupem více let a podobně.

Udržovací management

U většiny mokřadních stanovišť, jejichž existence je závislá na provádění pravidelného managementu (ne nezbytně každoročním), lze všechna plánovaná opatření považovat za prioritní. V případě, kdy by daná opatření nebyla realizována, by pravděpodobně došlo ke zhoršení stavu až postupnému zániku daných stanovišť, stejně tak populací druhů na ně vázaných.

Celková plocha mokřadních stanovišť, která by měla být v období 2021–2027 obhospodařována za účelem zajištění příznivého stavu 7 stanovišť a 20 druhů z příloh I a II směrnice o stanovištích, a také 7 druhů ptáků z přílohy I směrnice o ptácích, je 3543 ha na území soustavy Natura 2000 a 1237 ha mimo území soustavy Natura 2000.

Zvláštní pozornost bude třeba věnovat především vybraným stanovištím, jejichž struktura a funkce je v České republice hodnocena jako nepříznivá a nedostatečná – 7110, 7120, 7140, 7150, 7220, 7230 a druhům, jejichž stav je hodnocen jako nepříznivý *Anisus vorticulus*, *Bombina bombina*, *Cirsium brachycephalum*, *Euphydryas aurinia*, *Graphoderus bilineatus*, *Tripurus sp.*, *Vertigo angustior*, *Vertigo geyeri*, *Vertigo moulinsiana*, *Tetrao terix*.

Obnovní management

Celková plocha mokřadních stanovišť, na které by měl v období 2021–2027 probíhat management za účelem obnovy stanovišť z přílohy I směrnice o stanovištích a také biotopů druhů ptáků z přílohy I směrnice o ptácích a druhů přílohy II směrnice o stanovištích je 784 ha na území soustavy Natura 2000 a 66 ha mimo území soustavy Natura 2000.

Zvláštní pozornost bude třeba věnovat především vybraným územím s výskytem předmětných stanovišť (7110, 7120, 7140, 7150, 7220, 7230) a druhů (*Anisus vorticulus*, *Bombina bombina*, *Bombina variegata*, *Graphoderus bilineatus*, *Leucorrhinia pectoralis*, *Luscinia svecica*, *Porzana porzana*, *Tetrao tertix*, *Triturus spp.*), která byla v minulosti silně degradována narušením vodního režimu, rozoráváním či těžbou rašeliny a dalšími negativními faktory. Dále také územím s výskytem druhů, u kterých dle nejnovějších informací dochází k poklesu populace jako je *Ixobrychus minutus* a *Botaurus stellaris*. Pro zlepšení a udržení stavů populací těchto živočichů je potřeba přistoupit k obnovním zásahům formou obnovení mokřadních biotopů společně s jejich následnou údržbou na územích evropsky významných lokalit a ptačích oblastí, kde jsou předmětem ochrany a vybraných místech s jejich trvalým výskytem mimo soustavu Natura 2000.

Seznam prioritních opatření, která je třeba provést, a odhadované náklady na tato opatření

- v rámci lokalit soustavy Natura 2000 vyhlášených pro cílová stanoviště a druhy

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl – jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
7110* Aktivní vrchoviště - revitalizace (eliminace odvodnění, tvorba otevřených vodních plošek, likvidace expanzivních druhů, výřez dřevin atd.)	obnovní	28,65 ha	3 509 000	EFRR/FS, LIFE
7120 Degradovaná vrchoviště (ještě schopná přirozené obnovy) - revitalizace (eliminace odvodnění, tvorba otevřených vodních plošek, likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin atd.)	obnovní	12,20 ha	1 494 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
7140 Přechodová rašeliniště a třasoviště - kosení lehkou mechanizací, ruční kosení, rozrušování drnu ručně	udržovací	2 575,98 ha	62 926 000	EZFRV, LIFE
7140 Přechodová rašeliniště a třasoviště - revitalizace (eliminace odvodnění, likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin, kosení atd.)	obnovní	70,09 ha	9 533 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
7150 Prolákliny na rašelinném podloží (Rhynchosporion) - ruční kosení, rozrušování drnu ručně	udržovací	2,96 ha	104 000	EZFRV, LIFE

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl – jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
7150 Prolákliny na rašelinném podloží (<i>Rhynchosporion</i>) - tvorba prohlubní a odstranění hmoty na zazemněném rašeliništi, výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních druhů, kosení	obnovní	0,23 ha	23 000	EFRR/FS, LIFE
7210* Vápnitá slatiniště s mařicí pilovitou (<i>Cladium mariscus</i>) a druhy svazu <i>Caricion davallianae</i> - kosení lehkou mechanizací, ruční kosení	udržovací	0,76 ha	24 000	LIFE
7210* Vápnitá slatiniště s mařicí pilovitou (<i>Cladium mariscus</i>) a druhy svazu <i>Caricion davallianae</i> - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních druhů, kosení	obnovní	0,06 ha	2 000	EFRR/FS, LIFE
7220* Petrifikující prameny s tvorbou pěnovců (<i>Cratoneurion</i>) - kosení lehkou technikou, ruční kosení	udržovací	4,07 ha	95 000	EZFRV, LIFE
7220* Petrifikující prameny s tvorbou pěnovců (<i>Cratoneurion</i>) - revitalizace (eliminace odvodnění, likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin, kosení atd.)	obnovní	0,20 ha	28 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
7230 Zásaditá slatiniště - kosení lehkou mechanizací, ruční kosení, rozrušování drnu ručně	udržovací	29,60 ha	713 000	EZFRV, LIFE
7230 Zásaditá slatiniště - revitalizace (eliminace odvodnění, likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin, kosení atd.)	obnovní	0,60 ha	82 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
Specifická opatření pro rostliny: <i>Cirsium brachycephalum</i>, <i>Drepanocladus vernicosus</i> - kosení lehkou mechanizací, ruční kosení, rozrušování drnu strojově, rozvolňování rákosin, rozrušování drnu ručně, diskování nebo mělká orba	udržovací	24,8 ha	206 000	LIFE
Budování a obnova tůní a mokřadních biotopů; cílové stanoviště a druhy (3140, 3160, <i>Anisus vorticulus</i>, <i>Bombina bombina</i>, <i>Bombina variegata</i>, <i>Graphoderus bilineatus</i>, <i>Leucorrhinia pectoralis</i>, <i>Triturus spp.</i>, <i>Botaurus stellaris</i>, <i>Ixobrychus minutus</i>, <i>Porzana porzana</i>, <i>Luscinia svecica</i>, <i>Grus grus</i>)	obnovní	11 900 m ³	3 885 000	EFRR/FS, LIFE
Údržba tůní a okolních mokřadních biotopů (výřez náletu, likvidace nežádoucích nárostů a ryb, kosení rákosy a sečení mokřadních luk, průseky v rákosí, zlepšení vodního režimu); cílové stanoviště a druhy (3140, 3160, <i>Anisus vorticulus</i>, <i>Bombina bombina</i>, <i>Bombina variegata</i>, <i>Graphoderus bilineatus</i>, <i>Leucorrhinia pectoralis</i>, <i>Triturus spp.</i>, <i>Botaurus stellaris</i>, <i>Ixobrychus minutus</i>, <i>Porzana porzana</i>, <i>Luscinia svecica</i>, <i>Circus aeruginosus</i>, <i>Grus grus</i>)	udržovací	19,7 ha	1 955 000	EFRR/FS, LIFE
Regulace přístupu zvěře - pachové ohradníky, oplocenky apod.	udržovací	3 486 m	540 000	EFRR/FS
Odstranění odpadků, skládky apod. napříč stanovišti	obnovní	147,1 ha	735 000	-
Celkem:			85 854 000	

- dodatečná opatření nad rámec soustavy Natura 2000 (širší opatření v oblasti zelené infrastruktury)

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
7110* Aktivní vrchoviště - revitalizace (eliminace odvodnění, tvorba otevřených vodních plošek, likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin atd.)	obnovní	0,32 ha	39 000	EFRR/FS, LIFE
7120 Degradovaná vrchoviště (ještě schopná přirozené obnovy) - revitalizace (eliminace odvodnění, tvorba otevřených vodních plošek, likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin atd.)	obnovní	2,95 ha	362 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
7140 Přejížděvací rašeliniště a třasoviště - kosení lehkou mechanizací, ruční kosení, rozrušování drnu ručně	udržovací	904,26 ha	22 090 000	EZFRV, LIFE
7140 Přejížděvací rašeliniště a třasoviště - revitalizace (eliminace odvodnění, likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin, kosení atd.)	obnovní	6,06 ha	824 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
7150 Prolákliny na rašelinném podloží (Rhynchosporion) - ruční kosení, rozrušování drnu ručně	udržovací	0,08 ha	3 000	LIFE
7210* Vápnitá slatiniště s mařicí pilovitou (Cladium mariscus) a druhy svazu Caricion davallianae - kosení lehkou mechanizací, ruční kosení	udržovací	0,02 ha	1000	LIFE
7220* Petrifikující prameny s tvorbou pěnovců (Cratoneurion) - kosení lehkou technikou, ruční kosení	udržovací	2,55 ha	60 000	EZFRV, LIFE
7220* Petrifikující prameny s tvorbou pěnovců (Cratoneurion) - revitalizace (eliminace odvodnění, likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin, kosení atd.)	obnovní	0,04 ha	6 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
7230 Zásaditá slatiniště - kosení lehkou mechanizací, ruční kosení, rozrušování drnu ručně	udržovací	6,13 ha	148 000	EZFRV, LIFE
7230 Zásaditá slatiniště - revitalizace (eliminace odvodnění, likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin, kosení atd.)	obnovní	0,04 ha	6 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
Specifická opatření pro rostliny: Ligularia sibirica, Cirsium brachycephalum - kosení lehkou mechanizací, ruční kosení, rozrušování drnu strojově, rozvolňování rákosin	udržovací	12,7 ha	38 000	LIFE
Budování a obnova tůní a mokřadních biotopů; cílové stanoviště a druhy (3140, 3160, <i>Anisus vorticulus</i> , <i>Bombina bombina</i> , <i>Bombina variegata</i> , <i>Graphoderus bilineatus</i> , <i>Leucorrhinia pectoralis</i> , <i>Triturus spp.</i> , <i>Botaurus stellaris</i> , <i>Ixobrychus minutus</i> , <i>Porzana porzana</i> , <i>Luscinia svecica</i> , <i>Grus grus</i>)	obnovní	4 200 m ³	1 295 000	EFRR/FS, LIFE
Údržba tůní a okolních mokřadních biotopů (výřez náletu, likvidace nežádoucích nárůstů a ryb, kosení rákosy a sečení mokřadních luk, průseky v rákosí, zlepšení vodního režimu); cílové stanoviště a druhy (3140, 3160, <i>Anisus vorticulus</i> , <i>Bombina bombina</i> , <i>Bombina variegata</i> , <i>Graphoderus bilineatus</i> , <i>Leucorrhinia pectoralis</i> , <i>Triturus spp.</i> , <i>Botaurus stellaris</i> , <i>Ixobrychus minutus</i> , <i>Porzana porzana</i> , <i>Luscinia svecica</i> , <i>Circus aeruginosus</i> , <i>Grus grus</i>)	udržovací	6,6 ha	651 000	EFRR/FS, LIFE
Celkem:			25 523 000	

Očekávané výsledky, pokud jde o cílové druhy a typy stanovišť

Pravidelné provádění všech udržovacích opatření v plánovaném rozsahu by mělo zajistit, že dochovaná kvalita stanovišť nepoklesne, ale zůstane zachována u těch stanovišť, jejichž stav je hodnocen jako příznivý a do určité míry bude zlepšena u stanovišť se stavem hodnoceným jako nedostatečný nebo nepříznivý.

Nelze však samozřejmě vyloučit negativní působení takových faktorů na kvalitu mokřadních stanovišť a velikosti populací druhů, kterým obhospodařováním mokřadních biotopů nelze zamezit. Patří mezi ně např. změna klimatu a s tím související fluktuace ve velikosti populací druhů, dlouhotrvající sucho nebo naopak záplavy a s tím související změny v druhovém složení stanovišť, vstupy atmosférického dusíku, vandalismus atd.

Očekávaným výsledkem provedení plánovaných obnovních opatření je alespoň částečné zvýšení rozlohy mokřadních stanovišť, potažmo nárůst populací některých druhů. Reálně nelze předpokládat, že již v průběhu let 2021–2027 dojde k úspěšné obnově stanovišť a biotopů druhů v plánovaných rozlohách především vzhledem k finanční a časové náročnosti zásahů, přirozeně pomalé reakci prostředí a schopnosti obnovy přírodních stanovišť, k vlastnické struktuře pozemků, resp. zájmům vlastníků.

Očekávané výsledky: jiné přínosy

Část stanovišť je závislá na tradičním obhospodařování zejm. formou kosení a opatření tak podpoří místní hospodaření. Díky zachování těchto stanovišť bude zajištěna také produkce rostlin pro lidskou spotřebu (různé bobule) a také např. rašeliny (ta však v lokalitách těžena není). Rašeliniště jsou turisticky atraktivní (např. EVL Krušnohorské plató). Udržení těchto stanovišť přispívá ke zlepšení vodního režimu v krajině, ukládání uhlíku a stabilitě vůči změně klimatu.

E.2.4 Travní porosty

Ze stanovišť uvedených v příloze I směrnice o stanovištích se vyskytuje v České republice celkem **14 stanovišť**, pro která jsou vyhlášeny EVL:

1340 Vnitrozemské slané louky

2330 Otevřené trávnické kontinentálních dun s paličkavcem (*Corynephorus*) a psinečkem (*Agrostis*)

6150 Silikátové alpské a boreální trávnické

6190 Panonské skalní trávnické (*Stipo-Festucetalia pallentis*)

6210 Polopřirozené suché trávnické a facie křovin na vápnitých podložích (*Festuco-Brometalia*)

6230 Druhově bohaté smilkové louky na silikátových podložích v horských oblastech (a v kontinentální Evropě v podhorských oblastech)

6240 Subpanonské stepní trávnické

6250 Panonské sprašové stepní trávnické

6260 Panonské písčité stepi

6410 Bezkolencové louky na vápnitých, rašelinných nebo hlinito-jílovitých půdách (*Molinion caeruleae*)

6430 Vlhkomilná vysokobylinná lemová společenstva nížin a horského až alpského stupně

6440 Nivní louky říčních údolí svazu *Cnidion dubii*

6510 Extenzivní sečené louky nížin až podhůří (*Arrhenatherion*, *Brachypodio-Centaureion nemoralis*)

6520 Horské sečené louky

Na travní porosty je alespoň v nějaké části životního cyklu vázáno:

25 druhů rostlin z přílohy II směrnice o stanovištích: oměj tuhá moravský (*Aconitum firmum* subsp. *moravicum*), zvonovec liliolistý (*Adenophora liliifolia*), matizna bahenní (*Angelica palustris*), pelyněk Pančičův (*Artemisia pancicii*), sleziník nepravý (*Asplenium adulterinum*), zvonek český (*Campanula bohemica*), zvonek jesenický (*Campanula gelida*), rožec kuřičkolistý (*Cerastium alsinifolium*), katrán tatarský (*Crambe tatarica*), střívkník pantoflíček (*Cypripedium calceolus*), hvozdík písečný český (*Dianthus arenarius* subsp. *bohemicus*), včelník rakouský (*Dracocephalum austriacum*), hadinec červený (*Echium maculatum*), svízel sudetský (*Galium sudeticum*), hořeček mnohotvarý český (*Gentianella bohemica*), mečík bahenní (*Gladiolus palustris*), jazyček jadranský (*Himantoglossum adriaticum*), kosatec skalní písečný (*Iris humilis* subsp. *arenaria*), sinokvět chrpovitý (*Jurinea cyanoides*), koniklec velkokvětý (*Pulsatilla grandis*), koniklec otevřený (*Pulsatilla patens*), srpice karbinolistá (*Serratula lycopifolia*), kavyl olýsalý (*Stipa zalesskii*), starček dlouholistý moravský (*Tephrosia longifolia* subsp. *moravica*), Iněnka bezlistenná (*Thesium ebracteatum*);

18 druhů živočichů z přílohy II směrnice o stanovištích: chrobák jednorohý (*Bolbelasmus unicornis*), kuňka ohnivá (*Bombina bombina*), kuňka žlutobřichá (*Bombina variegata*), přástevník kostivalový (*Callimorpha quadripunctaria*), střevlík panonský (*Carabus hungaricus*), žluťásek barvoměnný (*Colias myrmidone*), hnědásek chrastavcový (*Euphydryas aurinia*), ohniváček černočerný (*Lycaena dispar*), modrásek bahenní (*Maculinea nausithous*), modrásek očkovaný (*Maculinea teleius*), sysel obecný (*Spermophilus citellus*), saranče skalní (*Stenobothrus eurasius*), čolek dravý (*Triturus carnifex*), čolek velký (*Triturus cristatus*), čolek dunajský (*Triturus dobrogicus*), čolek dunajský (*Triturus montandoni*), vrkoč útlý (*Vertigo angustior*), vrkoč Geyerův (*Vertigo geyeri*);

7 druhů ptáků z přílohy I směrnice o ptácích: kalous pustovka (*Asio flammeus*) – zimující populace, lelek lesní (*Caprimulgus europaeus*), čáp bílý (*Ciconia ciconia*), moták pilich (*Circus cyaneus*) – zimující populace, chřástal polní (*Crex crex*), skřivan lesní (*Lullula arborea*), tetřev obecný (*Tetrao tetrix*).

Současný stav stanovišť a druhů, dosud přijatá ochranná opatření a jejich dopad, přetrvávající tlaky a hrozby

Stav z hlediska ochrany - stanoviště

Stav stanovišť z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro Panonskou biogeografickou oblast hodnocen jako příznivý u 3 stanovišť (2330, 6190, 6260), jako nedostatečný se stabilním trendem u 3 stanovišť (6430, 6440, 6510), jako nedostatečný s klesajícím trendem u 3 stanovišť (6240, 6250, 6410), jako nepříznivý s rostoucím trendem u 1 stanoviště (6210) a jako nepříznivý s klesajícím trendem u 1 stanoviště (1340).

Pro Kontinentální biogeografickou oblast byl stav hodnocen jako příznivý u 1 stanoviště (6150), jako nedostatečný s rostoucím trendem u 2 stanovišť (6190, 6520), jako nedostatečný se stabilním trendem u 1 stanoviště (6440), jako nepříznivý s rostoucím trendem u 2 stanovišť (6210, 6510) a jako nepříznivý s klesajícím trendem u 6 stanovišť (1340, 2330, 6230, 6240, 6410, 6430).

Častý nedostatečný až nepříznivý stav z hlediska ochrany navíc s převažujícím stabilním až klesajícím trendem u stanovišť naznačuje, že v následujícím období 2021–2027 bude zapotřebí kromě pokračování v pravidelné péči rovněž aplikovat ve vybraných lokalitách i některá opatření ke zlepšení stavu těchto stanovišť.

Kód stanoviště	Biogeografická oblast	Areál rozšíření	Rozloha	Struktura a funkce	Budoucí vyhlídky	Stav z hlediska ochrany
1340	CON	FV	U2-	U2-	U2=	U2-
1340	PAN	FV	U2-	U2-	U2=	U2-
2330	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
2330	CON	FV	FV	U2-	U1-	U2-
6150	CON	FV	FV	FV	FV	FV
6190	CON	FV	FV	U1+	U1+	U1+
6190	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
6210	CON	FV	FV	U2+	U1=	U2+
6210	PAN	FV	FV	U1=	U2+	U2+
6230	CON	FV	FV	U2-	U2-	U2-
6240	CON	FV	FV	U2-	U1-	U2-
6240	PAN	FV	FV	U1=	U1-	U1-
6250	PAN	FV	FV	U1-	U1-	U1-
6260	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
6410	CON	FV	FV	U2-	U1-	U2-
6410	PAN	FV	FV	U1-	U1-	U1-
6430	CON	FV	U2	U2-	U1-	U2-
6430	PAN	FV	FV	U1-	U1+	U1=
6440	CON	FV	FV	U1=	U1=	U1=
6440	PAN	FV	FV	U1=	U1=	U1=
6510	CON	FV	FV	U2+	U1+	U2+
6510	PAN	FV	U1	U1=	FV	U1=
6520	CON	FV	FV	U1=	U1+	U1+

Stav z hlediska ochrany - druhy rostlin a živočichů

Stav druhů z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro Panonskou biogeografickou oblast hodnocen jako příznivý u 1 druhu (*Lycaena dispar*), jako nedostatečný s neznámým trendem u 2 druhů (*Bombina bombina*, *Bombina variegata*), jako nedostatečný se stabilním trendem u 8 druhů (*Callimorpha quadripunctaria*, *Carabus hungaricus*, *Crambe tataria*, *Cypripedium calceolus*, *Echium maculatum*, *Iris humilis* subsp. *arenaria*, *Maculinea nausithous*, *Serratula lycopifolia*), jako nedostatečný s klesajícím trendem u 1 druhu (*Pulsatilla grandis*), jako nepříznivý s neznámým trendem u 1 druhu (*Triturus cristatus*), jako nepříznivý s rostoucím trendem u 1 druhu (*Vertigo angustior*), jako nepříznivý se stabilním trendem u 3 druhů (*Artemisia pancicii*, *Gladiolus palustris*, *Spermophilus citellus*) a jako nepříznivý s klesajícím trendem u 5 druhů (*Bolbelasmus unicornis*, *Dracocephalum austriacum*, *Maculinea teleius*, *Triturus carnifex*, *Triturus dobrogicus*).

Pro Kontinentální biogeografickou oblast byl stav hodnocen jako příznivý u 2 druhů (*Aconitum firmum* subsp. *moravicum*, *Lycaena dispar*), jako nedostatečný s neznámým trendem u 1 druhu (*Bombina variegata*), jako nedostatečný s rostoucím trendem u 1 druhu (*Dianthus arenarius* subsp. *bohemicus*), jako nedostatečný se stabilním trendem u 16 druhů (*Angelica palustris*, *Asplenium adulterinum*, *Callimorpha quadripunctaria*, *Campanula bohemica*, *Campanula gelida*, *Cerastium alsinifolium*, *Cypripedium calceolus*, *Dracocephalum austriacum*, *Galium sudeticum*, *Gladiolus palustris*, *Maculinea nausithous*, *Serratula lycopifolia*, *Stenobothrus eurasius*, *Stipa zalesskii*, *Thesium ebracteatum*, *Vertigo angustior*), jako nedostatečný s klesajícím trendem u 2 druhů (*Pulsatilla grandis*, *Pulsatilla patens*), jako nepříznivý s rostoucím trendem u 1 druhu (*Vertigo geyeri*), jako nepříznivý se stabilním trendem u 3 druhů (*Adenophora lilifolia*, *Bombina bombina*, *Spermophilus citellus*) a jako nepříznivý s klesajícím trendem u 11 druhů (*Colias myrmidone*, *Echium maculatum*, *Euphydryas aurinia*, *Gentianella bohemica*, *Himantoglossum adriaticum*, *Jurinea cyanoides*, *Maculinea teleius*, *Tephrosia longifolia* subsp. *moravica*, *Triturus carnifex*, *Triturus cristatus*, *Triturus montandoni*).

Častý nedostatečný až nepříznivý stav z hlediska ochrany navíc s převažujícím stabilním až klesajícím trendem u druhů naznačuje, že v následujícím období 2021–2027 bude zapotřebí kromě pokračování v pravidelné ochraně a péči v rámci stanovišť rovněž aplikovat i některá opatření ke zlepšení stavu těchto druhů.

Název druhu	Biogeografická oblast	Areál rozšíření	Populace	Habitat	Budoucí vyhlídky	Stav z hlediska ochrany
<i>Aconitum firmum</i> subsp. <i>moravicum</i>	CON	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Adenophora lilifolia</i>	CON	FV	U2=	U1=	U1=	U2=
<i>Angelica palustris</i>	CON	FV	U1=	U1=	U1=	U1=
<i>Artemisia pancicii</i>	PAN	FV	U2=	U1=	U1+	U2=
<i>Asplenium adulterinum</i>	CON	FV	FV	U1=	U1=	U1=
<i>Bolbelasmus unicornis</i>	PAN	U2	U2	U2	U2	U2-
<i>Bombina bombina</i>	CON	FV	U1	U2	U1	U2=
<i>Bombina bombina</i>	PAN	FV	FV	U1	U1	U1x
<i>Bombina variegata</i>	CON	FV	U1	U1	U1	U1x
<i>Bombina variegata</i>	PAN	FV	U1	U1	U1	U1x
<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	CON	FV	FV	U1	U1	U1=
<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	PAN	FV	FV	U1	U1	U1=
<i>Campanula bohemica</i>	CON	FV	FV	FV	U1=	U1=
<i>Campanula gelida</i>	CON	FV	FV	U1=	U1=	U1=
<i>Carabus hungaricus</i>	PAN	U1	FV	U1	U1	U1=
<i>Cerastium alsinifolium</i>	CON	FV	U1=	U1=	U1=	U1=
<i>Colias myrmidone</i>	CON	U2	U2	U2	U2	U2-
<i>Crambe tataria</i>	PAN	FV	U1=	U1=	U1=	U1=
<i>Cypripedium calceolus</i>	CON	FV	U1=	U1=	U1=	U1=
<i>Cypripedium calceolus</i>	PAN	FV	U1=	U1=	U1=	U1=
<i>Dianthus arenarius</i> subsp. <i>bohemicus</i>	CON	FV	U1+	U1+	U1+	U1+
<i>Dracocephalum austriacum</i>	CON	FV	U1=	U1=	U1=	U1=
<i>Dracocephalum austriacum</i>	PAN	U1=	U2-	U2-	U2-	U2-

Název druhu	Biogeografická oblast	Areál rozšíření	Populace	Habitat	Budoucí vyhlídky	Stav z hlediska ochrany
<i>Echium maculatum</i>	CON	FV	U2-	U1=	U2-	U2-
<i>Echium maculatum</i>	PAN	FV	U1=	U1=	U1=	U1=
<i>Euphydrys aurinia</i>	CON	U2	U2	U1	U1	U2-
<i>Galium sudeticum</i>	CON	FV	FV	U1=	U1=	U1=
<i>Gentianella bohemica</i>	CON	U2-	U2=	U1=	U1=	U2-
<i>Gladiolus palustris</i>	CON	FV	U1=	FV	U1=	U1=
<i>Gladiolus palustris</i>	PAN	FV	U2=	U1=	U1=	U2=
<i>Himantoglossum adriaticum</i>	CON	U2=	U2-	U1+	U2=	U2-
<i>Iris humilis subsp. arenaria</i>	PAN	FV	U1=	U1=	U1=	U1=
<i>Jurinea cyanoides</i>	CON	U2-	U2=	U2=	U2=	U2-
<i>Lycaena dispar</i>	CON	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Lycaena dispar</i>	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Maculinea nausithous</i>	CON	FV	U1	U1	U1	U1=
<i>Maculinea nausithous</i>	PAN	FV	U1	U1	U1	U1=
<i>Maculinea teleius</i>	CON	U2	U2	U1	U2	U2-
<i>Maculinea teleius</i>	PAN	U2	U2	U1	U2	U2-
<i>Pulsatilla grandis</i>	CON	FV	FV	U1-	U1=	U1-
<i>Pulsatilla grandis</i>	PAN	FV	FV	U1-	U1=	U1-
<i>Pulsatilla patens</i>	CON	FV	U1-	U1-	U1=	U1-
<i>Serratula lycopifolia</i>	CON	FV	FV	U1=	U1=	U1=
<i>Serratula lycopifolia</i>	PAN	FV	U1=	FV	U1=	U1=
<i>Spermophilus citellus</i>	CON	U2	U2	U1	U1	U2=
<i>Spermophilus citellus</i>	PAN	U2	U2	U1	U1	U2=
<i>Stenobothrus eurasius</i>	CON	FV	FV	U1	U1	U1=
<i>Stipa zalesskii</i>	CON	FV	U1	FV	U1=	U1=
<i>Tephroses longifolia subsp. moravica</i>	CON	FV	U2-	U1=	U1=	U2-
<i>Thesium ebracteatum</i>	CON	FV	U1=	FV	U1=	U1=
<i>Triturus carnifex</i>	CON	FV	U2	U2	U2	U2-
<i>Triturus carnifex</i>	PAN	FV	U2	U2	U2	U2-
<i>Triturus cristatus</i>	CON	FV	U1	U2	U2	U2-
<i>Triturus cristatus</i>	PAN	FV	U1	U2	U2	U2x
<i>Triturus dobrogicus</i>	PAN	U1	U2	U2	U2	U2-
<i>Triturus montandoni</i>	CON	FV	U1	U1	U2	U2-
<i>Vertigo angustior</i>	CON	U1	U1	U1	FV	U1=
<i>Vertigo angustior</i>	PAN	U2-	U1-	U2-	U1-	U2+
<i>Vertigo geyeri</i>	CON	U1	U2	U1=	XX	U2+

Stav z hlediska ochrany - ptáci

Stav a trend ptáků z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro ČR (z hlediska početnosti populace) hodnocen jako stoupající u 4 druhů (*Caprimulgus europaeus*, *Ciconia ciconia*, *Crex crex*, *Lullula arborea*), jako kolísající u 2 druhů (*Asio flammeus*, *Circus cyaneus* – zimující populace) a jako klesající u jednoho druhu (*Tetrao tetrix*). Některé údaje jsou již v současnosti zastaralé a v rozporu s našimi znalostmi, jako například u *Caprimulgus europaeus*, kde již jistě nelze hodnotit trend druhu jako stoupající.

Všechny vyjmenované druhy potřebují pro udržení příznivého stavu nebo jeho zlepšení pokračovat v pravidelné ochraně a péči v rámci stanovišť a v některých případech i aplikovat některá opatření ke zlepšení stavu těchto druhů.

Název druhu	Populace		Areál rozšíření	
	Krátkodobý trend	Dlouhodobý trend	Krátkodobý trend	Dlouhodobý trend
<i>Asio flammeus</i> (hodnoceny zimující populace)	F	F		
<i>Caprimulgus europaeus</i>	+	-	0	-
<i>Ciconia ciconia</i>	+	+	+	+

<i>Circus cyaneus (hodnoceny zimující populace)</i>	F	F		
<i>Crex crex</i>	+	+	0	+
<i>Lullula arborea</i>	+	0	+	0
<i>Tetrao tetrix</i>	-	-	-	-

Klíčové tlaky a hrozby

Mezi největší tlaky a hrozby působící na stanoviště, kterým je třeba v následujícím období čelit, patří: intenzivní hospodaření, hnojení, naopak také upouštění od pastvy či seče, přirozená sukcese, akumulace organické hmoty, eutrofizace, změny v druhovém složení, dále invaze nepůvodních druhů, expanze druhů původních, vysychání, odvodňování, zábory půdy, zalesňování, doprovodné jevy spojené s provozem sjezdového lyžování, výstavba pěších tras a cyklostezek, vstupy dusíku, poškození zvěří.

Druhy vázané na travní porosty jsou navíc ohroženy zorněním, nevhodným způsobem seče či pastvy (plošně s absencí mozaikovitosti či fázování, nevhodný termín), plošné odstraňování křovin, fragmentací krajiny, nadměrným sešlapem, trháním a vyrýváním rostlin, používáním biocidů.

Stanoviště a druhy jako předměty ochrany EVL

Výše uvedená stanoviště jsou v ČR předmětem ochrany v celkem 317 EVL, ptáci v celkem 19 PO a rostliny a ostatní druhy živočichů potom v 407 EVL vyhlášených pro jejich ochranu (s tím, že ve všech těchto EVL však nemusí být tyto druhy vázány přímo na travní porosty, ale na jiný typ stanovišť).

Kód stanoviště	Rozloha v ČR (ha)	Počet EVL	Rozloha v EVL, kde jsou předmětem ochrany (ha)
1340	136,90	8	17,54
2330	872,99	20	74,03
6150	857,61	4	856,72
6190	400,06	35	141,96
6210	16 139,40	157	6 818,82
6230	10 245,09	42	5 384,30
6240	501,73	25	196,66
6250	134,10	8	50,18
6260	130,45	2	88,18
6410	8 004,70	63	1 756,55
6430	11 500,34	62	2 084,94
6440	1 354,51	8	806,31
6510	182 060,72	99	31 767,80
6520	15 500,36	13	4 300,92

Druh	Počet EVL
<i>Aconitum firmum</i> subsp. <i>moravicum</i>	1
<i>Adenophora liliifolia</i>	5
<i>Angelica palustris</i>	1
<i>Artemisia pancicii</i>	3
<i>Asplenium adulterinum</i>	10
<i>Bolbelasmus unicornis</i>	1
<i>Bombina bombina</i>	92
<i>Bombina variegata</i>	21
<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	43
<i>Campanula bohemica</i>	1
<i>Campanula gelida</i>	1
<i>Carabus hungaricus</i>	3
<i>Cerastium alsinifolium</i>	4
<i>Colias myrmidone</i>	2
<i>Crambe tataria</i>	6

Druh	Počet EVL
<i>Cypripedium calceolus</i>	29
<i>Dianthus arenarius</i> subsp. <i>bohemicus</i>	1
<i>Dracocephalum austriacum</i>	4
<i>Echium russicum</i>	12
<i>Euphydryas aurinia</i>	21
<i>Galium sudeticum</i>	4
<i>Gentianella bohemica</i>	20
<i>Gladiolus palustris</i>	3
<i>Himantoglossum adriaticum</i>	1
<i>Iris humilis</i> subsp. <i>arenaria</i>	8
<i>Jurinea cyanooides</i>	1
<i>Lycaena dispar</i>	9
<i>Maculinea nausithous</i>	35
<i>Maculinea teleius</i>	17
<i>Pulsatilla grandis</i>	34
<i>Pulsatilla patens</i>	6
<i>Serratula lycopifolia</i>	4
<i>Spermophilus citellus</i>	10
<i>Stenobothrus eurasius</i>	5
<i>Stipa zalesskii</i>	1
<i>Tephrosia longifolia</i> subsp. <i>moravica</i>	3
<i>Thesium ebracteatum</i>	1
<i>Triturus carnifex</i>	6
<i>Triturus cristatus</i>	67
<i>Triturus dobrogicus</i>	2
<i>Triturus montandoni</i>	5
<i>Vertigo angustior</i>	17
<i>Vertigo geyeri</i>	8

Druh	Počet PO
<i>Asio flammeus</i> (zimující populace)	1
<i>Caprimulgus europaeus</i>	4
<i>Ciconia ciconia</i>	3
<i>Circus cyaneus</i> (zimující populace)	1
<i>Crex crex</i>	10
<i>Lullula arborea</i>	4
<i>Tetrao tetrix</i>	5

Realizovaná opatření a jejich dopad

Stanoviště

Potřebná opatření na předmětných stanovištích jsou v ČR realizována v lokalitách soustavy Natura 2000 z různých finančních zdrojů. Jedním z nich jsou Krajinotvorné programy MŽP (PPK, POPFK a další). Z těchto programů je hrazena vesměs udržovací péče o přírodně cenné travní porosty (kosení, extenzivní pastva, likvidace invazních a expanzivních druhů, rozrušování drnu, výřez náletových dřevin, odstranění odpadu atd.), které vyžadují cílenější péči než hospodářské porosty, jejichž péče je financovaná ze zemědělských dotací (viz dále).

Dalším zdrojem jsou projekty LIFE a OPŽP. Lze zmínit realizaci přeshraničního česko-slovenského projektu LIFE+ „*Motýli ČR – SR*“ (2011 – 2016), který se týkal lokalit na nelesních stanovištích v území CHKO Bílé Karpaty (překryv s EVL Bílé Karpaty), CHKO Biele Karpaty a CHKO Malé Karpaty. Projekt byl zaměřen na obnovu nelesních biotopů a zlepšení stavu vybraných ohrožených druhů motýlů (mimo jiné např. *Maculinea nausithous* a *M. teleius*). Dále byly v rámci OPŽP 2014-2020 v bezlesí například realizovány projekty „*Managementová opatření RP Jižní Morava*“ (sečení, pastva ovci a koz, likvidace invazních a expanzivních druhů rostlin, výsadby stromů s následnou péčí a další) a „*Podpora managementového plánování a biodiverzity horských biotopů v oblasti Pradědu*“ (mozaikovitě sečení travníků, ruční strhávání drnu, likvidace expanzivních druhů rostlin, zejména borůvky, dále

biky a maliníku, monitoring, základní sběr dat o biodiverzitě a faktorech ovlivňujících stav přírodního prostředí, zejména návštěvnosti a další) a řada dalších.

Co se týče zemědělské půdy s výskytem předmětných stanovišť, je jejím vlastníkům (nájemcům) finančně kompenzována nemožnost hnojení na trvalých travních porostech, evidovaných v evidenci zemědělské půdy LPIS, které jsou v území soustavy Natura 2000 a zároveň v I. zóně ochrany ZCHÚ, případně jsou tzv. „nášlapným kamenem“ z opatření Platby v rámci sítě Natura 2000 na zemědělské půdě (PRV 2014-2020). Rovněž je jim kompenzován ušlý příjem a dodatečné náklady za provádění šetrné a cílené péče o cenné travní porosty z opatření Agroenvironmentálně-klimatické opatření (PRV 2014-2020). Péče spočívá v extenzivní pastvě a/nebo šetrném sečení v doporučených termínech, v nižším zatížení porostů dobytčími jednotkami, omezení hnojení, používání pesticidů, mulčování aj. operací. Jedná se o udržovací péči. Některé z titulů v podopatření „Ošetřování travních porostů“ jsou cílené na stanoviště 1340, 6190, 6210, 6230, 6240, 6250, 6410, 6430, 6440, 6510 a 6520. Jiné jsou zase zaměřené na podporu evropsky významných druhů, tj. Ochrana modrásků (*Maculinea nausithous* a *Maculinea teleius*, druhotně též *Maculinea arion*) a Ochrana chřástala polního (*Crex crex*). V obou titulech je hrazena kompenzace za nižší intenzitu hospodaření a za ovlivnění termínů sečí a pastvy.

Dalším finančním nástrojem je náhrada za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření dle § 58 zákona 114/1992 Sb. Vlastník (nájemce) zemědělské půdy má nárok na finanční náhradu újmy, která mu vzniká v důsledku zákonem stanovených omezení z důvodu ochrany přírody. Tato náhrada je vyplácena ze státního rozpočtu na základě podané žádosti. Jde především o omezení intenzity hospodaření v I. a II. zóně CHKO a omezení z důvodu výskytu zvláště chráněných druhů.

Vybrané druhy rostlin a živočichů se záchraným programem či regionálním akčním plánem

Adenophora liliifolia - jediná luční lokalita druhu je pravidelně sečená, populace byla oplocena proti okusu zvěří, jsou potlačovány expanzivní druhy. *Angelica palustris* – jediná existující lokalita je pravidelně kosena jednou až dvakrát ročně, čímž se aktivně brání ruderalizaci společenstev a zarůstání lučních enkláv náletovými dřevinami. Bylo vytvořeno stabilní zázemí pro kultivaci rostlin, která je schopná vyprodukovat dostatek semen a rostlin pro repatriaci druhu. V rámci repatriace probíhají každoroční výsadby do oddrněných čtverců a výsevy volným rozhozením semen. V posledních letech je potřeba populace chránit proti ožírání invazními plázky španělskými aplikací moluskocidu. *Dianthus arenarius* subsp. *bohemicus* – jediná lokalita druhu je postupně obnovována stržením svrchního humusového horizontu. Porosty na stržených i nestržených plochách jsou udržovány sečením, jsou odstraňovány expanzivní a invazní druhy. Druh se na obnovené písčité plochy šíří a jeho početnost se zvyšuje. Šíření populace je podporováno výsevy semen. Na náhradní lokalitě byla vytvořena vhodná stanoviště a rovněž jsou udržována kosením. Výsevem zde vznikla záložní populace. *Gentianella bohemica* - lokality druhu jsou udržovány sečí, případně pastvou ve vhodném termínu, důležitou součástí péče je také vyhrabávání, vláčení či jiné narušování drnu, čímž vznikají gapy pro semenáčky. Na vybraných lokalitách byly provedeny asanační zásahy (např. odstranění náletových dřevin). V několika případech bylo přistoupeno k posílení populace či k repatriaci výsevem semen. *Pulsatilla patens* – v rámci péče o lokality druhu probíhá občasné vyřezávání náletů, pravidelná seč a vyhrabávání, extenzivní pastva. Na některých lokalitách byl stržen drn a na některých je pravidelně narušován s cílem vytvořit plochy obnažené půdy, na které se mohou uchytit semena. Z důvodu ochrany kvetoucích rostlin před okusem spárkatou zvěří, oštipováním poupat bažanty a rozrýváním trsů divokými prasaty, byly některé lokality oploceny či zde byly oploceny alespoň jednotlivé skupiny trsů *Pulsatilla patens*. *Spermophilus citellus* - shrnuto v kapitole E2.9, kam spadá většina lokalit tohoto druhu (travnatá letiště). *Tephrosia longifolia* subsp. *moravica* – v rámci péče o lokality druhu byly na některých lokalitách vyřezány nálety a křoviny, aby se prosvětlo bylo bylinné patro. Pravidelná péče zahrnuje sečení lokalit po vysemenění tohoto druhu. Na lokalitách poblíž pastevních areálů bylo vybudováno trvalé oplocení, aby se zabránilo poškozování rostlin před vysemeněním. Posilování populací na některých lokalitách probíhá formou výsadby semenáčků či výsevu semen do oddrněných čtverců.

Opatření potřebná k zachování a obnově příznivého stavu z hlediska ochrany

Udržovací management

Pro zachování či dosažení příznivého stavu stanovišť je třeba v následujícím období provádět pravidelný aktivní management, který u travních porostů spočívá především v kosení těžkou nebo lehkou mechanizací, ručním kosením podmáčených lokalit, svažitých lokalit a lokalit se zhoršenou dostupností, extenzivní pastvě ovcí a koz (případně skotu a koní) – včetně ploch s výskytem těchto nelesních stanovišť na PUPFL, strojovým či ručním rozrušováním drnu, vyhrabávání organické hmoty, u vybraných stanovišť po lokálním posouzení potřeby i hnojení organickými hnojivy či kompostem, vláčení či bránování atd.

Péče o druhy potřebná k zachování či dosažení příznivé velikosti jejich populací bude zajišťována především prostřednictvím péče o stanoviště z přílohy I směrnice o stanovištích. Je ovšem třeba na místech s jejich výskytem zvolit vhodný termín provedení zásahů s ohledem na rozmnožování rostlin i živočichů, aplikovat mozaikovitou seč či seč rozfázovat, v případě dřívější seče předmětné rostlinné druhy obsekávat či vynechat místa jejich koncentrovaného výskytu z pastvy, ponechávat neposečené pásy, nesklízet pokosenou biomasu ihned po posečení apod. Navíc bude třeba provádět specifická opatření pro podporu druhů, jako např. dále rozrušovat drn v okolí cílových druhů, provádět vláčení travních porostů, oplocovat lokality, aby nedocházelo k přílišnému sešlapu rostlin či jejich okusu zvířaty. Rovněž je třeba zajistit obhospodařování těch biotopů druhů, které nejsou součástí stanovišť z přílohy I směrnice o stanovištích, tzn. především ve vhodných termínech kosit nebo pást travní porosty s výskytem druhu *Crex crex*, rovněž obhospodařovat travní porosty, na které jsou vázáni např. motýli (*Euphydryas aurinia*, *Maculinea nausithous*, *Maculinea teleius*), *Spermophilus citellus* či další druhy.

Obnovní management

Na všech typech stanovišť je třeba v různém rozsahu provést opatření na jejich obnovu. Tato opatření mohou do budoucna přispět ke zvýšení rozlohy předmětných stanovišť v rámci ČR. Spočívají především v intenzivnějším kosení či pastvě (včetně ploch s výskytem těchto nelesních stanovišť na PUPFL), likvidaci invazních a expanzivních druhů, výřezu náletových dřevin a kleče, plošném stržení drnu, eliminaci odvodnění, úklidu odpadků či skládky atd.

Pro podporu vybraných druhů a zajištění příznivých stavů jejich populací je třeba provádět obnovní opatření nad rámec opatření navržených pro stanoviště, jako např. posilovat populace prostřednictvím záchranných kultivací a repatriací či sběrem a výsevem semen cílového druhu, provádět řízené maloplošné vypalování atd. Na biotopech, které nejsou součástí stanovišť z přílohy I směrnice o stanovištích, ale hostí výše uvedené druhy, se pak jedná především o opatření výřez náletových dřevin a likvidace invazních a expanzivních druhů.

Stanovení priorit u opatření, která mají být provedena v příštím období VFR

Jedním z hlavních principů prioritizace je, že bylo naceněno 100 % rozloh stanovišť v soustavě Natura 2000, kde jsou tato stanoviště předmětem ochrany. O ty je s různou mírou pravidelnosti (dle managementových nároků daného stanoviště) a intenzity v dalších sedmi letech nutné pečovat. Pro dodatečná opatření nad rámec soustavy Natura 2000 v rámci tzv. zelené infrastruktury byly dále uvažovány výskyty stanovišť v ostatních chráněných územích a dále v biocentrech a biokoridorech v ÚSES (samozřejmě bez rozloh stanovišť, které zároveň tvoří předměty ochrany EVL a jsou naceňovány v rámci soustavy Natura 2000). Tyto lokality nemusí být sice přímo vyhlášeny jako lokality pro ochranu některého z fenoménů soustavy Natura 2000, ale protože se na ně vztahují určité ochranné podmínky a naturová stanoviště a druhy se v nich vyskytují, počítáme, že mohou fungovat jako tzv. stepping stones (nášlapné kameny) a významně tak přispět k zajištění příznivého stavu fenoménů z celorepublikového hlediska. Proto byla diferencovaně dle stupně jejich ohrožení a vzácnosti naceněna péče i o tyto lokality. Na základě stavu z hlediska ochrany dle posledního reportingu (2007-2012) byl např. stanoven potřebný podíl z těchto rozloh stanovišť pro obnovní management. U jednotlivých stanovišť bylo při určování ceny potřebného managementu zohledněno, zda lze tento management financovat ze zemědělských dotací či nikoliv (pak byly použity ceny dle ceníku Náklady obvyklých opatření Ministerstva životního prostředí), zda je účelné provádět management na daném stanovišti každý rok nebo s odstupem více let a podobně.

Udržovací management

U travních porostů, jejichž existence je přímo závislá na provádění pravidelného managementu, lze všechna plánovaná opatření považovat za prioritní. V případě, kdy by daná opatření nebyla realizována, by pravděpodobně došlo ke zhoršení stavu až postupnému zániku daných stanovišť, stejně tak populací druhů na ně vázaných.

Celková plocha travních porostů, která by měla být v období 2021–2027 obhospodařována za účelem zajištění příznivého stavu 14 stanovišť a 43 druhů z příloh I a II směrnice o stanovištích a také 7 druhů ptáků z přílohy I směrnice o ptácích, je 58 111 ha na území soustavy Natura 2000 a 63 701 ha mimo území soustavy Natura 2000. Zvláštní pozornost bude třeba věnovat především vybraným stanovištím, jejichž struktura a funkce je v České republice hodnocena jako nepříznivá – 1340, 2330, 6210, 6230, 6240, 6410, 6430, 6510 a dále druhům, pro které jsou již realizovány či se připravují záchranné programy či regionální akční plány (*Adenophora liliifolia*, *Angelica palustris*, *Dianthus arenarius* subsp. *bohemicus*, *Gentianella bohemica*, *Pulsatilla patens*, *Spermophilus citellus*) či druhy, které mají stav z hlediska ochrany prozatím hodnocen jako nepříznivý (*Euphydryas aurinia*, *Echium maculatum*, *Jurinea cyanoides*, *Maculinea nausithous* a *M. teleius*). Především na tato stanoviště a druhy jsme cílili v nacenění péče i mimo území soustavy Natura 2000. Lze konstatovat, že z ptačích druhů jsou prioritou druhy *Asio flammeus*, *Caprimulgus europaeus*, *Circus cyaneus*, *Crex crex*, *Lullula arborea*, *Tetrao tetrix*, pro které je stěžejní obhospodařování porostů v dotčených ptačích oblastech, v případě *Crex crex* i mimo ně.

Obnovní management

Celková plocha travních porostů, která by měla být v období 2021–2027 intenzivněji obhospodařována za účelem obnovy stanovišť z přílohy I směrnice o stanovištích a také biotopů druhů ptáků z přílohy I směrnice o ptácích a druhů přílohy II směrnice o stanovištích je 5 690 ha na území soustavy Natura 2000 a 4 056 ha mimo území soustavy Natura 2000.

Zvláštní pozornost bude třeba věnovat především vybraným stanovištím, jejichž rozloha je v České republice hodnocena jako nepříznivá – 1340 a 6430 a dále opět především druhům, pro které jsou již realizovány či se připravují záchranné programy či regionální akční plány (*Angelica palustris*, *Dianthus arenarius* subsp. *bohemicus*, *Gentianella bohemica*, *Pulsatilla patens*, *Tephrosia longifolia* subsp. *moravica*), dále druhům, jejichž stav z hlediska ochrany je hodnocen jako nepříznivý (zejména *Maculinea nausithous* a *M. teleius*). Z ptačích druhů je potřeba hlavně obnovovat vybrané biotopy druhů *Crex crex* a *Tetrao tetrix*.

Seznam prioritních opatření, která je třeba provést, a odhadované náklady na tato opatření

- v rámci lokalit soustavy Natura 2000 vyhlášených pro cílová stanoviště a druhy

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
1340* Vnitrozemské slané louky - extenzivní pastva, kosení, rozrušování drnu mechanizací	udržovací	15,78 ha	375 000	EZFRV, LIFE
1340* Vnitrozemské slané louky - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, kosení, pastva	obnovní	0,25 ha	74 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
2330 Otevřené trávníky kontinentálních dun s paličkovcem (<i>Corynephorus</i>) a psinečkem (<i>Agrostis</i>) - kosení, extenzivní pastva, narušování drnu	udržovací	33,31 ha	983 000	LIFE
2330 Otevřené trávníky kontinentálních dun s paličkovcem (<i>Corynephorus</i>) a psinečkem (<i>Agrostis</i>) - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, stržení drnu mechanizací a vyhrabávání organické hmoty, kosení, pastva	obnovní	1,06 ha	392 000	EFRR/FS, LIFE
6150 Silikátové alpské a boreální trávníky - extenzivní pastva, kosení	udržovací	406,94 ha	10 886 000	LIFE

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
6150 Silikátové alpské a boreální trávníky - výřez kleče a borůvky, pastva, kosení	obnovní	6,12 ha	2 645 000	EFRR/FS, LIFE
6190 Panonské skalní trávníky (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>) - extenzivní pastva, kosení	udržovací	44,51 ha	1 521 000	LIFE
6190 Panonské skalní trávníky (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>) - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, pastva	obnovní	1,01 ha	288 000	EFRR/FS, LIFE
6210 Polopřirozené suché trávníky a facie křovin na vápnitých podložích (<i>Festuco-Brometalia</i>) - extenzivní pastva, kosení, rozrušování drnu ručně	udržovací	4 602,71 ha	80 950 000	EZFRV, LIFE
6210 Polopřirozené suché trávníky a facie křovin na vápnitých podložích (<i>Festuco-Brometalia</i>) - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, pastva, kosení, vypalování	obnovní	97,41 ha	24 761 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
6230* Druhově bohaté smilkové louky na silikátových podložích v horských oblastech (a v kontinentální Evropě v podhorských oblastech) - extenzivní pastva, kosení, hnojení organickými hnojivy či kompostem, vláčení/bránování	udržovací	3 634,40 ha	50 846 000	EZFRV, LIFE
6230* Druhově bohaté smilkové louky na silikátových podložích v horských oblastech (a v kontinentální Evropě v podhorských oblastech) - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, pastva, kosení	obnovní	76,92 ha	17 163 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
6240* Subpanonské stepní trávníky - extenzivní pastva, kosení	udržovací	132,74 ha	3 796 000	EZFRV, LIFE
6240* Subpanonské stepní trávníky - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, pastva	obnovní	2,81 ha	791 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
6250* Panonské sprašové stepní trávníky - extenzivní pastva, kosení	udržovací	35,75 ha	1 022 000	EZFRV, LIFE
6250* Panonské sprašové stepní trávníky - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, pastva	obnovní	0,36 ha	101 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
6260* Panonské písčité stepi - extenzivní pastva, kosení	udržovací	62,83 ha	1 828 000	LIFE
6260* Panonské písčité stepi - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, pastva	obnovní	0,63 ha	177 000	EFRR/FS, LIFE
6410 Bezkolencové louky na vápnitých, rašelinných nebo hlinito-jílovitých půdách (<i>Molinion caeruleae</i>) - kosení	udržovací	1 580,90 ha	26 038 000	EZFRV, LIFE
6410 Bezkolencové louky na vápnitých, rašelinných nebo hlinito-jílovitých půdách (<i>Molinion caeruleae</i>) - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, eliminace odvodnění, kosení	obnovní	25,09 ha	5 731 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
6430 Vlhkomilná vysokobylinná lemová společenstva nížin a horského až alpského stupně - kosení	udržovací	469,11 ha	27 818 000	EZFRV, LIFE
6430 Vlhkomilná vysokobylinná lemová společenstva nížin a horského až alpského stupně - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, kosení, eliminace odvodnění	obnovní	29,78 ha	10 279 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
6440 Nivní louky říčních údolí svazu <i>Cnidion dubii</i> - kosení	udržovací	765,99 ha	11 352 000	EZFRV, LIFE

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
6440 Nivní louky říčních údolí svazu <i>Cnidion dubii</i> - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, kosení	obnovní	5,76 ha	1 058 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
6510 Extenzivní sečené louky nížin až podhůří (<i>Arrhenatherion</i>, <i>Brachypodio-Centaureion nemoralis</i>) - kosení, hnojení organickými hnojivy či kompostem, vláčení/bránování, extenzivní pastva	udržovací	28 591,02 ha	300 581 000	EZFRV, LIFE
6510 Extenzivní sečené louky nížin až podhůří (<i>Arrhenatherion</i>, <i>Brachypodio-Centaureion nemoralis</i>) - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, kosení	obnovní	453,83 ha	92 921 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
6520 Horské sečené louky - kosení, hnojení organickými hnojivy či kompostem, vláčení/bránování, extenzivní pastva	udržovací	4 085,87 ha	41 028 000	EZFRV, LIFE
6520 Horské sečené louky - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, kosení, stržení drnu mechanizací	obnovní	30,72 ha	6 570 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
Specifická opatření pro rostliny: <i>Adenophora liliifolia</i>, <i>Angelica palustris</i>, <i>Campanula gelida</i>, <i>Cypripedium calceolus</i>, <i>Echium maculatum</i>, <i>Gentianella bohemica</i>, <i>Jurinea cyanooides</i>, <i>Pulsatilla grandis</i>, <i>Pulsatilla patens</i> - kosení lehkou/těžkou mechanizací, ruční kosení, potlačení expanzivních druhů, opravy a výstavby oplocenek, rozrušování drnu ručně/strojově, vyhrabávání organické hmoty, vláčení	udržovací	33 ha	1 365 000	LIFE
Specifická opatření pro rostliny: <i>Angelica palustris</i>, <i>Dianthus arenarius subsp. bohemicus</i>, <i>Gentianella bohemica</i>, <i>Pulsatilla patens</i>, <i>Tephrosia longifolia subsp. moravica</i> - záchranné kultivace, sběr a výsev semen, posilování populací, repatriace druhu, rekonstrukce technických zařízení pro stabilizaci vodního režimu, stržení svrchní humusové vrstvy, kácení dřevin, výřez náletu, vypalování, likvidace invazních a expanzivních druhů	obnovní	24 ha	567 000	EFRR/FS, LIFE
Specifická opatření pro živočichy: <i>Euphydryas aurinia</i>, <i>Maculinea nausithous</i>, <i>Maculinea teleius</i>, <i>Spermophilus citellus</i> – kosení lehkou/těžkou mechanizací, extenzivní pastva	udržovací	2 055 ha	17 835 000	EZFRV, LIFE
Specifická opatření pro živočichy: <i>Euphydryas aurinia</i>, <i>Maculinea nausithous</i>, <i>Maculinea teleius</i> - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, kosení, eliminace odvodnění, dosev živých rostlin	obnovní	25 ha	1 041 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
Opatření pro ptáčí druhy: <i>Asio flammeus</i>, <i>Caprimulgus europaeus</i>, <i>Circus cyaneus</i>, <i>Crex crex</i>, <i>Lullula arborea</i>, <i>Tetrao tetrix</i> - kosení luk (s posunem seče po vyhnízdění chřástala), údržba vegetačního krytu na zimovišti a nocovišti, extenzivní pastva (mimo období hnízdění)	udržovací	6 800 ha	72 349 000	EZFRV, LIFE
Opatření pro ptáčí druhy: <i>Crex crex</i>, <i>Tetrao tetrix</i> - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, kosení	obnovní	32 ha	973 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
Regulace přístupu zvěře - pachové ohradníky, oplocenky apod.	udržovací	2 286 m	354 000	EFRR/FS
Odstranění odpadků, skládky apod. napříč stanovišti	obnovní	271,72 ha	1 359 000	-

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
Újmy za omezení či vyloučení hospodaření	udržovací	dle počtu žádostí	300 000	EZFRV
Celkem:			818 118 000	

- dodatečná opatření nad rámec soustavy Natura 2000 (širší opatření v oblasti zelené infrastruktury)

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
1340* Vnitrozemské slané louky - extenzivní pastva, kosení, rozrušování drnu mechanizací	udržovací	11,33 ha	270 000	EZFRV, LIFE
1340* Vnitrozemské slané louky - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, kosení, pastva	obnovní	1,08 ha	319 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
2330 Otevřené trávníky kontinentálních dun s paličkavcem (<i>Corynephorus</i>) a psinečkem (<i>Agrostis</i>) - kosení, extenzivní pastva, narušování drnu	udržovací	109,59 ha	3 233 000	LIFE
2330 Otevřené trávníky kontinentálních dun s paličkavcem (<i>Corynephorus</i>) a psinečkem (<i>Agrostis</i>) - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, stržení drnu mechanizací a vyhrabávání organické hmoty, kosení, pastva	obnovní	1,65 ha	611 000	EFRR/FS, LIFE
6190 Panonské skalní trávníky (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>) - extenzivní pastva, kosení	udržovací	46,56 ha	1 591 000	LIFE
6190 Panonské skalní trávníky (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>) - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, pastva	obnovní	0,41 ha	117 000	EFRR/FS
6210 Polopřirozené suché trávníky a facie křovin na vápnatých podložích (<i>Festuco-Brometalia</i>) - extenzivní pastva, kosení, rozrušování drnu ručně	udržovací	2 375,20 ha	41 774 000	EZFRV, LIFE
6210 Polopřirozené suché trávníky a facie křovin na vápnatých podložích (<i>Festuco-Brometalia</i>) - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, pastva, kosení	obnovní	23,81 ha	5 980 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
6230* Druhově bohaté smilkové louky na silikátových podložích v horských oblastech (a v kontinentální Evropě v podhorských oblastech) - extenzivní pastva, kosení	udržovací	1 776,06 ha	24 465 000	EZFRV, LIFE
6230* Druhově bohaté smilkové louky na silikátových podložích v horských oblastech (a v kontinentální Evropě v podhorských oblastech) - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, pastva, kosení	obnovní	17,81 ha	3 973 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
6240* Subpanonské stepní trávníky - extenzivní pastva, kosení	udržovací	17,15 ha	490 000	EZFRV, LIFE
6240* Subpanonské stepní trávníky - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, pastva	obnovní	0,17 ha	48 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
6250* Panonské sprašové stepní trávníky - extenzivní pastva, kosení	udržovací	2,42 ha	70 000	EZFRV, LIFE
6250* Panonské sprašové stepní trávníky - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, pastva	obnovní	0,15 ha	43 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
6260* Panonské písčité stepi - extenzivní pastva, kosení	udržovací	5,33 ha	155 000	LIFE
6260* Panonské písčité stepi - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, pastva	obnovní	0,25 ha	71 000	EFRR/FS, LIFE
6410 Bezkolencové louky na vápnitých, rašelinných nebo hlinito-jílovitých půdách (<i>Molinion caeruleae</i>) - kosení	udržovací	2 634,34 ha	43 388 000	EZFRV, LIFE
6410 Bezkolencové louky na vápnitých, rašelinných nebo hlinito-jílovitých půdách (<i>Molinion caeruleae</i>) - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, eliminace odvodnění, kosení	obnovní	19,81 ha	4 524 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
6430 Vlhkomilná vysokobylinná lemová společenstva nížin a horského až alpínského stupně - kosení	udržovací	662,53 ha	39 288 000	EZFRV, LIFE
6430 Vlhkomilná vysokobylinná lemová společenstva nížin a horského až alpínského stupně - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, kosení, eliminace odvodnění	obnovní	94,65 ha	32 663 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
6440 Nivní louky říčních údolí svazu <i>Cnidion dubii</i> - kosení	udržovací	290,46 ha	4 305 000	EZFRV, LIFE
6440 Nivní louky říčních údolí svazu <i>Cnidion dubii</i> - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, kosení	obnovní	0,85 ha	156 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
6510 Extenzivní sečené louky nížin až podhůří (<i>Arrhenatherion, Brachypodio-Centaureion nemoralis</i>) - kosení, extenzivní pastva	udržovací	37 522,23 ha	360 213 000	EZFRV, LIFE
6510 Extenzivní sečené louky nížin až podhůří (<i>Arrhenatherion, Brachypodio-Centaureion nemoralis</i>) - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, kosení	obnovní	357,35 ha	73 168 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
6520 Horské sečené louky - kosení, extenzivní pastva	udržovací	5 617,19 ha	55 996 000	EZFRV, LIFE
6520 Horské sečené louky - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, kosení	obnovní	16,38 ha	3 353 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
Specifická opatření pro rostliny: <i>Cypripedium calceolus</i>, <i>Dianthus arenarius</i> subsp. <i>bohemicus</i>, <i>Gentianella bohemica</i>, <i>Pulsatilla grandis</i>, <i>Pulsatilla patens</i> - kosení lehkou/těžkou mechanizací, ruční kosení, extenzivní pastva, rozrušování drnu ručně/strojově, vyhrabávání organické hmoty, vláčení, oplocení lokalit	udržovací	80,00 ha	1 258 000	LIFE
Specifická opatření pro rostliny: <i>Angelica palustris</i>, <i>Gentianella bohemica</i>, <i>Pulsatilla patens</i> - repatriace druhu, sběr a výsev semen, likvidace invazních a expanzivních druhů, výřez náletových dřevin, vypalování	obnovní	2,00 ha	95 000	EFRR/FS, LIFE

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
Specifická opatření pro živočichy: <i>Maculinea nausithous</i> , <i>Maculinea teleius</i> , <i>Spermophilus citellus</i> – extenzivní pastva, kosení lehkou/těžkou mechanizací	udržovací	1 522,00 ha	15 050 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
Specifická opatření pro živočichy: <i>Euphydryas aurinia</i> , <i>Maculinea nausithous</i> , <i>Maculinea teleius</i> - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, kosení, eliminace odvodnění, dosev živých rostlin	obnovní	15,00 ha	625 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
Opatření pro ptáčí druhy: <i>Crex crex</i> - kosení luk s posunem seče po vyhníždění chřástala	udržovací	7 444,00 ha	76 897 000	EZFRV, LIFE
Opatření pro ptáčí druhy: <i>Crex crex</i> , <i>Tetrao tetrix</i> - výřez náletových dřevin, likvidace expanzivních rostlin, kosení	obnovní	28,00 ha	851 000	EFRR/FS, EZFRV, LIFE
Celkem:			795 040 000	

Očekávané výsledky, pokud jde o cílové druhy a typy stanovišť

Pravidelné provádění všech udržovacích opatření v plánovaném rozsahu by mělo zajistit, že dochovaná kvalita stanovišť nepoklesne, ale zůstane zachována u těch stanovišť, jejichž stav je hodnocen jako příznivý a do určité míry bude zlepšena u stanovišť se stavem hodnoceným jako nedostatečný či nepříznivý.

Nelze však samozřejmě vyloučit negativní působení takových faktorů na kvalitu stanovišť a velikosti populací druhů, kterým obhospodařováním travních porostů nelze zamezit. Patří mezi ně např. změna klimatu a s tím související fluktuace ve velikosti populací druhů, dlouhotrvající sucho nebo naopak záplavy a s tím související změny v druhovém složení stanovišť, přirození škůdci (zejména u rostlinných druhů), vstupy atmosférického dusíku a vandalismus, u zimujících ptáků např. nelze ovlivnit populaci na hnízdištích mimo ČR atd.

Očekávaným výsledkem provedení plánovaných obnovních opatření je alespoň částečné zvýšení rozlohy stanovišť, potažmo nárůst populací některých druhů. Reálně nelze předpokládat, že již v průběhu let 2021–2027 dojde k úspěšné obnově stanovišť a biotopů druhů v plánovaných rozlohách především vzhledem k finanční a časové náročnosti zásahů, přirozeně pomalé reakci prostředí a schopnosti obnovy přírodních stanovišť, k vlastnické struktuře pozemků, resp. zájmům vlastníků.

Očekávané výsledky: jiné přínosy

Stanoviště jsou závislá na tradičním obhospodařování zejm. formou kosení a pastvy a opatření tak podpoří místní zemědělskou produkci. Travní porosty jsou rovněž zdrojem medicínálních produktů a jsou využitelné i jako zdroj biomasy pro bioenergie. Tvoří významný biotop pro divoké opylovače. Udržení těchto stanovišť přispívá ke zlepšení schopnosti krajiny zadržovat vodu. Zejm. nívní louky pak mají funkci ochrany před povodněmi (slouží jako rozlivové zóny). Stanoviště eliminují půdní i větrnou erozi a udržují úživnost půdy a jsou rovněž významné z hlediska ukládání uhlíku a stability vůči změně klimatu. V neposlední řadě jsou turisticky atraktivní (např. EVL Bílé stráně u Litoměřic).

Dle studie Hönigová et al. (2012)⁴⁴ travní stanoviště poskytují v průměru ekosystémové služby v hodnotě 2 647 € na hektar.

⁴⁴ Hönigová, I. et al. Survey on grassland ecosystem services. Report to the EEA – European Topic Centre on Biological Diversity. Prague: Nature Conservation Agency of the Czech Republic, 2012. pp 78.

E.2.5 Jiné zemědělské ekosystémy (např. orná půda)

Do této skupiny jsou zařazeny zemědělské pozemky s ornou půdou, na které je alespoň v nějaké části životního cyklu vázáno:

7 druhů ptáků z přílohy I směrnice o ptácích: husa běločelá (*Anser albifrons*), husa velká (*Anser anser*), husa polní (*Anser fabalis*), kalous pustovka (*Asio flammeus*), moták pilich (*Circus cyaneus*), strnad zahradní (*Emberiza hortulana*), raroh velký (*Falco cherrug*).

Současný stav stanovišť a druhů, dosud přijatá ochranná opatření a jejich dopad, přetrvávající tlaky a hrozby

Stav z hlediska ochrany - ptáci

Stav a trend ptáků z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro ČR (z hlediska početnosti populace) hodnocen jako stoupající u 1 druhu (*Anser anser*), jako stabilní u 2 druhů (*Anser albifrons*, *Falco cherrug*), jako kolísající u 2 druhů (*Asio flammeus*, *Circus cyaneus* - zimující populace) a jako klesající u 2 druhů (*Anser fabalis*, *Emberiza hortulana*).

Pro všechny vyjmenované druhy je potřeba pro udržení příznivého stavu nebo jeho zlepšení zavést na vybraných pozemcích s ornou půdou vhodný způsob hospodaření a v některých případech i aplikovat některá konkrétní opatření ke zlepšení stavu těchto druhů.

Název druhu	Populace		Areál	
	Krátkodobý trend	Dlouhodobý trend	Krátkodobý trend	Dlouhodobý trend
<i>Anser albifrons</i>	0	0		
<i>Anser anser</i>	+	+		
<i>Anser fabalis</i>	-	-		
<i>Asio flammeus</i> (hodnoceny zimující populace)	F	F		
<i>Circus cyaneus</i> (hodnoceny zimující populace)	F	F		
<i>Emberiza hortulana</i>	-	-	0	-
<i>Falco cherrug</i>	0	0	0	0

Klíčové tlaky a hrozby

Mezi největší tlaky a hrozby působící na tyto druhy, kterým je třeba v následujícím období čelit, patří: intenzivní zemědělství, používání biocidů, nedostatek ozimých plodin a píce pro zimující druhy ptáků, nedostatek biopásů a úhorů, lov.

Druhy jako předměty ochrany EVL

Výše uvedené druhy ptáků jsou v ČR předmětem ochrany v celkem 10 PO.

Druh	Počet PO
<i>Anser albifrons</i>	1
<i>Anser anser</i>	6
<i>Anser fabalis</i>	2
<i>Asio flammeus</i> – zimující populace	1
<i>Circus cyaneus</i> – zimující populace	1
<i>Emberiza hortulana</i>	1
<i>Falco cherrug</i>	1

Realizovaná opatření a jejich dopad

V rámci Společné zemědělské politiky je podporováno podopatření „Biopásy na orné půdě“ (PRV 2014-2020). Jedná se o náhradu za vyloučení zemědělského hospodaření na části zemědělské půdy, kterou si zvolí zemědělec (uživatel zemědělské půdy). Zemědělec dobrovolně vstupuje do pětiletého závazku v rámci

Agroenvironmentálně-klimatických opatření a po tuto dobu dodržuje tyto zásady: vyseje doporučenou směs plodin, která poskytne potravu a úkryt cílovým druhům, zdrží se pojezdů a jiných polních operací v době, v níž jsou cílové druhy citlivé, zdrží se užívání hnojiv a prostředků ochrany rostlin aj. Biopásy jsou cílené kromě polních ptáků i na drobné savce (Krmné biopásy, směs jednoletých plodin) a na blanokřídlé a jiné opylovače (Nektarodárné biopásy, směs víceletých a jednoletých plodin).

Dalším z finančních nástrojů je náhrada za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření dle § 58 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Vlastník (nájemce) zemědělské půdy má nárok na finanční náhradu újmy, která mu vzniká v důsledku zákonem stanovených omezení z důvodu ochrany přírody. Tato náhrada je vyplácena ze státního rozpočtu na základě podané žádosti.

Opatření potřebná k zachování a obnově příznivého stavu z hlediska ochrany

Udržovací management

Pro zachování či dosažení příznivé velikosti populací druhů vázaných na ornou půdu je třeba v následujícím období na vybraných zemědělských pozemcích provádět vhodný způsob hospodaření, který spočívá především v tvorbě biopásů, ponechávání úhorů, pěstování vhodných plodin, nezaorávání posklizňových zbytků v okolí shromaždišť zástupců rodu *Anser* atd.

Obnovní management

Mezi jednorázová, respektive obnovní opatření, jsme zařadili potřebu pravidelně aplikovat hnízdni podložky na el. sloupy nebo na stromořadí v blízkosti orné půdy pro druh *Falco cherrug*.

Stanovení priorit u opatření, která mají být provedena v příštím období VFR

Udržovací management

Vlivem intenzivního hospodaření ptáci zemědělské krajiny všeobecně v EU mizí. Je tedy důležité, aby se vytvářela opatření pro zmírnění negativních dopadů intenzivního zemědělství. Pro zimující husy r. *Anser* je potřeba v době tahu vytvořit vhodné potravní biotopy nad rámec již existujících.

Obnovní management

I přes stabilní trend u druhu *Falco cherrug* v ČR, jeho populace čítá pouze okolo 15 párů pro celou ČR a populaci nelze považovat za zajištěnou. Z tohoto důvodu je důležité provádět aktivní kroky na jeho podporu (viz i kap. 3.1).

Seznam prioritních opatření, která je třeba provést, a odhadované náklady na tato opatření

- v rámci lokalit soustavy Natura 2000 vyhlášených pro cílová stanoviště a druhy

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
Ptáci využívající zemědělskou krajinu - <i>Asio flammeus</i> , <i>Anser albifrons</i> , <i>Anser fabalis</i> , <i>Anser anser</i> , <i>Circus cyaneus</i> , <i>Emberiza hortulana</i> – biopásy, úhory, nezaorávání posklizňových zbytků, vhodné plodiny v okolí shromaždišť, menší zemědělské bloky	udržovací	250 ha	1 950 000	EZFRV
Újmy za omezení či vyloučení hospodaření	udržovací	dle počtu žádostí	300 000	-
Celkem:			2 250 000	

- dodatečná opatření nad rámec soustavy Natura 2000 (širší opatření v oblasti zelené infrastruktury)

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
Ptáci využívající zemědělskou krajinu - <i>Asio flammeus</i> , <i>Anser albifrons</i> , <i>Anser fabalis</i> , <i>Anser anser</i> , <i>Circus cyaneus</i> , <i>Emberiza hortulana</i> – biopásy, úhory,	udržovací	1080 ha	6 938 000	EZFRV

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
nezaorávání posklizňových zbytků, vhodné plodiny v okolí shromaždišť, menší zemědělské bloky				
<i>Falco cherrug</i> - hnízdní podložky	obnovní	7 ks	49 000	EFRR/FS
<i>Falco cherrug</i> – viz kap. E.3.1.	udržovací	viz kap. 3.1	viz kap. 3.1.	
Celkem:			6 987 000	

Očekávané výsledky, pokud jde o cílové druhy a typy stanovišť

Očekávaným výsledkem u ptáků polní krajiny a tahnoucích hus je navýšení jejich potravních a hnízdních biotopů a s tím i částečně stabilizovat nebo zvýšit jejich populace.

Očekávané výsledky: jiné přínosy

Realizací opatření na orné půdě se rozšíří schopnost zemědělských ekosystémů poskytovat ekosystémové služby i mimo ty produkční (potraviny, biomasa). Zvýší se schopnost půdy zadržovat vodu a její úživnosti, sníží se ztráty půdy erozí a bude posílena stabilita krajiny vůči změně klimatu. Opatření rovněž budou mít pozitivní dopad na divoké opylovače.

E.2.6 Lesy a lesní porosty

Ze stanovišť uvedených v příloze I směrnice o stanovištích se vyskytuje v ČR celkem **16 lesních stanovišť**, pro která jsou vyhlášeny EVL:

9110 Bučiny asociace *Luzulo-Fagetum*

9130 Bučiny asociace *Asperulo-Fagetum*

9140 Středoevropské subalpínské bučiny s javorem (*Acer*) a šťovíkem horským (*Rumex arifolius*)

9150 Středoevropské vápencové bučiny (*Cephalanthero-Fagion*)

9170 Dubohabřiny asociace *Galio-Carpinetum*

9180 Lesy svazu *Tilio-Acerion* na svazích, sutích a v roklicích

9190 Staré acidofilní doubravy s dubem letním (*Quercus robur*) na písčitých pláních

91D0 Rašelinný les

91E0 Smíšené jasanovo-olšové lužní lesy temperátní a boreální Evropy (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

91F0 Smíšené lužní lesy s dubem letním (*Quercus robur*), jilmem vazem (*Ulmus laevis*), j. habrolistým (*U. minor*), jasanem ztepilým (*Fraxinus excelsior*) nebo j. úzkolistým (*F. angustifolia*) podél velkých řek atlantské a středoevropské provincie (*Ulmenion minoris*)

91G0 Panonské dubohabřiny

91H0 Panonské šípákové doubravy

91I0 Eurosibiřské stepní doubravy

91T0 Středoevropské lišejníkové bory

91U0 Lesostepní bory

9410 Acidofilní smrčiny (*Vaccinio-Piceetea*)

Na lesy je alespoň v nějaké části životního cyklu vázáno:

15 druhů rostlin z přílohy II směrnice o stanovištích: oměj tuhý moravský (*Aconitum firmum subsp. moravicum*), zvonovec liliolistý (*Adenophora liliifolia*), sleziník nepravý (*Asplenium adulterinum*), rožec kuřičkolistý (*Cerastium alsinifolium*), střešníček pantoflíček (*Cypripedium calceolus*), svízel sudetský (*Galium sudeticum*), mečík bahenní (*Gladiolus palustris*), jazýček jadranský (*Himantoglossum adriaticum*), kuřička hadcová (*Minuartia SMEJKALII*), koníček otevřený (*Pulsatilla patens*), starček dlouholistý moravský (*Tephrosia longifolia subsp. moravica*), vláskatec tajemný (*Trichomanes speciosum*), šikoušek zelený (*Buxbaumia viridis*), dvouhrotec zelený (*Dicranum viride*), šurpek Rogerův (*Orthotrichum rogeri*);

18 druhů živočichů z přílohy II směrnice o stanovištích: střevlík Ménétríésův (*Carabus menetriesi pacholei*), střevlík hrbolatý (*Carabus variolosus*), tesařík obrovský (*Cerambyx cerdo*), lesák rumělkový (*Cucujus cinnaberinus*), kovařík fialový (*Limoniscus violaceus*), roháč obecný (*Lucanus cervus*), páchník hnědý (*Osmoderma eremita*), rýhovec pralesní (*Rhysodes sulcatus*), tesařík alpský (*Rosalia alpina*), přástevník kostivalový (*Callimorpha quadripunctaria*), hnědásek osikový (*Euphydryas maturna*), netopýr černý (*Barbastella barbastellus*), netopýr velkouchý (*Myotis bechsteinii*), vlk obecný (*Canis lupus*), bobr evropský (*Castor fiber*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), medvěd hnědý (*Ursus arctos*), páskovec velký (*Cordulegaster heros*);

21 druhů ptáků z přílohy I směrnice o ptácích: čáp černý (*Ciconia nigra*), luňák červený (*Milvus milvus*), luňák hnědý (*Milvus migrans*), včelojed lesní (*Pernis apivorus*), orel mořský (*Haliaeetus albicilla*), jeřábek lesní (*Bonasa bonasia*), tetřev hlušec (*Tetrao urogallus*), tetřívka obecná (*Tetrao tetrix*), lelek lesní (*Caprimulgus europaeus*), lejsek bělokrký (*Ficedula albicollis*), lejsek malý (*Ficedula parva*), skřivan lesní (*Lullula arborea*), kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*), puštík bělavý (*Strix uralensis*), sýc rousný (*Aegolius funereus*), datel černý (*Dryocopus martius*), datlík tříprstý (*Picoides tridactylus*), strakapoud bělohřbetý (*Dendrocopos leucotos*), strakapoud prostřední (*Dendrocopos medius*), žluna šedá (*Picus canus*), strakapoud jižní (*Dendrocopos syriacus*).

Současný stav stanovišť a druhů, dosud přijatá ochranná opatření a jejich dopad, přetrvávající tlaky a hrozby

Stav z hlediska ochrany - stanoviště

Stav stanovišť z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007 – 2012) pro Panonskou biogeografickou oblast hodnocen jako nedostatečný s klesajícím trendem u 4 stanovišť (91D0, 91E0, 91F0, 91G0), jako nepříznivý s rostoucím trendem u 1 stanoviště (9180), jako nepříznivý se stabilním trendem u 1 stanoviště (9170), jako nepříznivý s klesajícím trendem u 2 stanovišť (91H0, 91I0). Pro Kontinentální biogeografickou oblast potom jako nedostatečný s rostoucím trendem u 2 stanovišť (91D0, 9410), nedostatečný se stabilním trendem u 5 stanovišť (9130, 9150, 9170, 9180, 91U0), nedostatečný s klesajícím trendem u 2 stanovišť (91F0, 91G0), nepříznivý se stabilním trendem u 2 stanovišť (9110, 91T0), nepříznivý s klesajícím trendem u 4 stanovišť (9190, 91E0, 91H0, 91I0). Příznivý stav nebyl stanoven u žádného stanoviště v panonské ani kontinentální oblasti.

Častý nedostatečný až nepříznivý stav z hlediska ochrany navíc s převažujícím stabilním až klesajícím trendem u stanovišť naznačuje, že v následujícím období 2021 – 2027 bude zapotřebí kromě pokračování v pravidelné péči rovněž aplikovat ve vybraných lokalitách i některá opatření ke zlepšení stavu těchto stanovišť.

Kód stanoviště	Biogeografická oblast	Areál rozšíření	Rozloha	Struktura a funkce	Budoucí vyhlídka	Stav z hlediska ochrany
9110	CON	FV	FV	U2=	U1=	U2=
9130	CON	FV	FV	U1-	U1=	U1=
9140	CON	FV	FV	XX	XX	XX
9150	CON	FV	FV	U1=	U1=	U1=
9170	CON	FV	FV	U1-	U1=	U1=
9170	PAN	FV	FV	U1-	U2+	U2=
9180	CON	FV	FV	U1=	U1=	U1=
9180	PAN	FV	FV	U2+	U2+	U2+
9190	CON	FV	FV	U2-	U1-	U2-
91D0	CON	FV	FV	U1=	U1+	U1+
91D0	PAN	FV	FV	U1-	FV=	U1-
91E0	CON	FV	FV	U2-	U1-	U2-
91E0	PAN	FV	FV	U1-	U1-	U1-
91F0	CON	FV	FV	U1-	U1-	U1-
91F0	PAN	FV	FV	U1-	U1-	U1-
91G0	CON	FV	FV	U1-	FV	U1-
91G0	PAN	FV	FV	U1-	U1=	U1-
91H0	CON	FV	U2-	U2-	U2-	U2-
91H0	PAN	FV	U2-	U2-	U2-	U2-
91I0	CON	FV	U2-	U1-	FV	U2-
91I0	PAN	FV	U2-	U1-	U1-	U2-
91T0	CON	FV	FV	U1=	U2=	U2=
91U0	CON	FV	FV	U1=	U1=	U1=
9410	CON	FV	U1+	U1+	U1+	U1+

Stav z hlediska ochrany - druhy rostlin a živočichů

Stav druhů z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro Panonskou biogeografickou oblast hodnocen jako příznivý u 2 druhů (*Castor fiber*, *Cucujus cinnaberinus*), jako nedostatečný s rostoucím trendem u 2 druhů (*Lucanus cervus*, *Rosalia alpina*), jako nedostatečný se setrvalým trendem u 4 druhů (*Barbastella barbastellus*, *Callimorpha quadripunctaria*, *Cypripedium calceolus*, *Osmoderma eremita*), jako nepříznivý se setrvalým trendem u 2 druhů (*Gladiolus palustris*, *Limoniscus violaceus*) a jako nepříznivý s klesajícím trendem u 1 druhu (*Cerambyx cerdo*).

Pro Kontinentální biogeografickou oblast byl stav hodnocen jako příznivý u 4 druhů (*Aconitum firmum* ssp. *Moravicum*, *Castor fiber*, *Cucujus cinnaberinus*, *Trichomanes speciosum*), jako nedostatečný s rostoucím trendem u 2 druhů (*Cordulegaster heros*, *Lucanus cervus*), jako nedostatečný se setrvalým trendem u 15 druhů (*Asplenium adulterinum*, *Barbastella barbastellus*, *Buxbaumia viridis*, *Callimorpha quadripunctaria*, *Carabus menetriesi pacholei*, *Carabus variolosus*, *Cerastium alsinifolium*, *Cypripedium calceolus*, *Dicranum viride*, *Galium sudeticum*,

Gladiolus palustris, *Lynx lynx*, *Minuartia smejkalii*, *Myotis bechsteinii*, *Osmoderma eremita*), jako nedostatečný s klesajícím trendem u 1 druhu (*Pulsatilla patens*), jako nepříznivý se setrvalým trendem u 7 druhů (*Adenophora lilifolia*, *Canis lupus*, *Cerambyx cerdo*, *Limoniscus violaceus*, *Rhysodes sulcatus*, *Rosalia alpina*, *Ursus arctos*) a jako nepříznivý s klesajícím trendem u 3 druhů (*Euphydryas aurinia*, *Himantoglossum adriaticum*, *Tephroseris longifolia* ssp. *moravica*).

Častý nedostatečný až nepříznivý stav z hlediska ochrany navíc s převažujícím stabilním až klesajícím trendem u druhů naznačuje, že v následujícím období 2021–2027 bude zapotřebí kromě pokračování v pravidelné ochraně a péči v rámci stanovišť rovněž aplikovat i některá opatření ke zlepšení stavu těchto druhů.

Název druhu	Biogeografická oblast	Areál rozšíření	Populace	Habitat	Budoucí vyhlídky	Stav z hlediska ochrany
<i>Aconitum firmum</i> ssp. <i>moravicum</i>	CON	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Adenophora lilifolia</i>	CON	FV	U2=	U1=	U1=	U2=
<i>Asplenium adulterinum</i>	CON	FV	FV	U1=	U1=	U1=
<i>Barbastella barbastellus</i>	CON	FV	U1	FV	FV	U1=
<i>Barbastella barbastellus</i>	PAN	FV	U1	FV	FV	U1=
<i>Buxbaumia viridis</i>	CON	U1=	U1+	U1=	U1	U1=
<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	CON	FV	FV	U1	U1	U1=
<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	PAN	FV	FV	U1	U1	U1=
<i>Canis lupus</i>	CON	U2	U2	U1	U2	U2=
<i>Carabus menetriesi pacholei</i>	CON	U1	FV	U1	U1	U1=
<i>Carabus variolosus</i>	CON	FV	FV	U1	FV	U1=
<i>Castor fiber</i>	CON	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Castor fiber</i>	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Cerambyx cerdo</i>	CON	U2	U2	U1	U1	U2=
<i>Cerambyx cerdo</i>	PAN	U1	U1	U2	U1	U2-
<i>Cerastium alsinifolium</i>	CON	FV	U1=	U1=	U1=	U1=
<i>Cordulegaster heros</i>	CON	XX	XX	U1+	FV	U1+
<i>Cucujus cinnaberinus</i>	CON	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Cucujus cinnaberinus</i>	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Cypripedium calceolus</i>	CON	FV	U1=	U1=	U1=	U1=
<i>Cypripedium calceolus</i>	PAN	FV	U1=	U1=	U1=	U1=
<i>Dicranum viride</i>	CON	U1+	U1+	U1=	U1=	U1=
<i>Euphydryas aurinia</i>	CON	U2	U2	U1	U1	U2-
<i>Galium sudeticum</i>	CON	FV	FV	U1=	U1=	U1=
<i>Gladiolus palustris</i>	CON	FV	U1=	FV	U1=	U1=
<i>Gladiolus palustris</i>	PAN	FV	U2=	U1=	U1=	U2=
<i>Himantoglossum adriaticum</i>	CON	U2=	U2-	U1+	U2=	U2-
<i>Limoniscus violaceus</i>	CON	U2	U2	U2	U1	U2=
<i>Limoniscus violaceus</i>	PAN	U2	U2	U1	U1	U2=
<i>Lucanus cervus</i>	CON	FV	U1+	U1	U1+	U1+
<i>Lucanus cervus</i>	PAN	FV	U1+	U1	U1+	U1+
<i>Lynx lynx</i>	CON	U1	U1	U1	U1	U1=
<i>Minuartia smejkalii</i>	CON	FV	U1=	U1=	U1=	U1=
<i>Myotis bechsteinii</i>	CON	U1	XX	FV	XX	U1=
<i>Myotis bechsteinii</i>	PAN	FV	XX	FV	XX	XX
<i>Osmoderma eremita</i>	CON	U1	U1	U1	U1	U1=
<i>Osmoderma eremita</i>	PAN	U1	U1	U1	U1	U1=
<i>Orthotrichum rogeri</i>	CON	XX	XX	XX	XX	XX
<i>Pulsatilla patens</i>	CON	FV	U1-	U1-	U1=	U1-
<i>Rhysodes sulcatus</i>	CON	U2	XX	U1	U1	U2=
<i>Rosalia alpina</i>	CON	U2	U2	U1	U1	U2=
<i>Rosalia alpina</i>	PAN	FV	U1	U1	U1	U1+
<i>Tephroseris longifolia</i> ssp. <i>moravica</i>	CON	FV	U2-	U1=	U1=	U2-
<i>Trichomanes speciosum</i>	CON	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Ursus arctos</i>	CON	U2	U2	U1	U1	U2=

Stav z hlediska ochrany - ptáci

Stav a trend druhů ptáků z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro ČR (bráno dle početnosti populací) hodnocen jako stoupající u 13 druhů (*Ciconia nigra*, *Milvus milvus*, *Haliaeetus albicilla*, *Caprimulgus europaeus*, *Ficedula albicollis*, *Tetrao urogallus*, *Lullula arborea*, *Glaucidium passerinum*, *Strix uralensis*, *Aegolius funereus*, *Dryocopus martius*, *Dendrocopos medius*, *Picus canus*), jako stabilní u 5 druhů (*Milvus migrans*, *Pernis apivorus*, *Picoides tridactylus*, *Dendrocopos leucotos*, *Dendrocopos syriacus*), u dvou druhů je stav klesající (*Tetrao tetrix*, *Ficedula parva*) a neznámý u jednoho druhu (*Bonasa bonasia*).

Všechny vyjmenované druhy ale potřebují pro udržení příznivého stavu pokračovat v pravidelné ochraně a péči v rámci stanovišť a v některých případech i aplikovat některá opatření ke zlepšení stavu těchto druhů.

Název druhu	Populace		Areál	
	Krátkodobý trend	Dlouhodobý trend	Krátkodobý trend	Dlouhodobý trend
<i>Aegolius funereus</i>	+	+	+	+
<i>Bonasa bonasia</i>	X	0	0	0
<i>Caprimulgus europaeus</i>	+	-	0	-
<i>Ciconia nigra</i>	+	+	+	+
<i>Dendrocopos leucotos</i>	0	0	0	0
<i>Dendrocopos medius</i>	+	+	0	+
<i>Dendrocopos syriacus</i>	0	+	0	+
<i>Dryocopus martius</i>	+	+	0	0
<i>Ficedula albicollis</i>	+	+	0	+
<i>Ficedula parva</i>	-	+	0	+
<i>Glaucidium passerinum</i>	+	+	0	+
<i>Haliaeetus albicilla</i>	+	+	+	+
<i>Lullula arborea</i>	+	0	+	0
<i>Milvus migrans</i>	0	-	0	0
<i>Milvus milvus</i>	+	+	+	+
<i>Pernis apivorus</i>	0	+	+	0
<i>Picoides tridactylus</i>	0	0	0	0
<i>Picus canus</i>	+	+	0	+
<i>Strix uralensis</i>	+	+	+	+
<i>Tetrao tetrix</i>	-	-	-	-
<i>Tetrao urogallus</i>	+	-	0	-

Klíčové tlaky a hrozby

Mezi největší tlaky a hrozby působící na stanoviště, kterým je třeba v následujícím období čelit, patří: fragmentace porostů, intenzivní lesní hospodaření, těžby bez následné obnovy dřevinami přirozené skladby, změny druhového složení, nevhodné způsoby hospodaření, sukcese (stanoviště závislá na odnímání živin, biotopy světlomilných druhů, apod.), upuštění od tradičních forem hospodaření (výmladkové hospodaření), těžba starých stromů a odstraňování odumírajícího a mrtvého dřeva (včetně nevhodného managementu mrtvého dřeva), nízký podíl přirozené obnovy, zavádění nepůvodních druhů dřevin, zvýšené stavy spárkaté zvěře, eutrofizace, spad dusíku, acidifikace, změny hydrologického režimu (odběr vody, odvodňování, regulace vodního režimu atp.), nevhodné technologie zpevňování povrchu lesních cest (nepropustné povrchy), změna klimatu, silné působení patogenů.

Druhy vázané na lesní stanoviště jsou navíc ohroženy používáním chemických látek (biocidy), izolací a ztrátou vhodných biotopů v prostoru i čase (absence dutinových stromů, přerušení věkové kontinuity porostů, zjednodušení prostorové struktury porostů na horizontální i vertikální úrovni, náhlou změnou stanovištních podmínek), ztrátou heterogenity prostředí (drobná bezlesí, vodní plošky), zásahy provedenými v nevhodnou dobu (hnízdění), využívání intenzivních technologií v lesním hospodářství, pytláctvím.

Stanoviště a druhy jako předměty ochrany evropsky významných lokalit

Výše uvedená stanoviště jsou v ČR předmětem ochrany v celkem 316 EVL, ptáci v celkem 25 PO a rostliny a ostatní druhy živočichů potom v celkem 234 EVL vyhlášených pro jejich ochranu.

Kód stanoviště	Rozloha v ČR (ha)	Počet EVL	Rozloha v EVL, kde jsou předmětem ochrany (ha)
9110	143 771,82	72	64 997,96
9130	126 886,72	99	56 816,07
9140	713,29	5	496,74
9150	1 069,12	12	547,72
9170	158 814,59	106	32 229,80
9180	19 037,85	108	6 868,32
9190	9 717,85	15	1 107,99
91D0	14 149,09	43	8 698,77
91E0	77 279,25	96	10 723,22
91F0	24 867,94	29	15 871,11
91G0	10 941,67	19	6 000,11
91H0	965,18	17	548,11
91I0	7 403,76	40	3 523,21
91T0	280,41	3	59,75
91U0	356,63	8	83,02
9410	76 030,76	38	51 494,13

Název druhu	Počet EVL
<i>Aconitum firmum</i> subsp. <i>moravicum</i>	1
<i>Adenophora liliifolia</i>	5
<i>Asplenium adulterinum</i>	10
<i>Barbastella barbastellus</i>	29
<i>Buxbaumia viridis</i>	12
<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	43
<i>Canis lupus</i>	1
<i>Carabus menetriesi pacholei</i>	4
<i>Carabus variolosus</i>	10
<i>Castor fiber</i>	8
<i>Cerambyx cerdo</i>	15
<i>Cerastium alsinifolium</i>	4
<i>Cordulegaster heros</i>	1
<i>Cucujus cinnaberinus</i>	20
<i>Cypripedium calceolus</i>	29
<i>Dicranum viride</i>	8
<i>Galium sudeticum</i>	4
<i>Gladiolus palustris</i>	3
<i>Himantoglossum adriaticum</i>	1
<i>Hypodryas maturna</i>	1
<i>Limoniscus violaceus</i>	9
<i>Lucanus cervus</i>	36
<i>Lynx lynx</i>	4
<i>Minuartia smejkalii</i>	2
<i>Myotis bechsteinii</i>	9
<i>Orthotrichum rogeri</i>	1
<i>Osmoderma eremita</i>	55
<i>Pulsatilla patens</i>	6
<i>Rhysodes sulcatus</i>	2
<i>Rosalia alpina</i>	5
<i>Tephroseris longifolia</i> subsp. <i>moravica</i>	3
<i>Trichomanes speciosum</i>	8
<i>Ursus arctos</i>	1

Název druhu	Počet EVL
Název druhu	Počet PO
<i>Aegolius funereus</i>	4
<i>Bonasa bonasia</i>	6
<i>Caprimulgus europaeus</i>	4
<i>Ciconia nigra</i>	6
<i>Dendrocopos leucotos</i>	3
<i>Dendrocopos medius</i>	7
<i>Dendrocopos syriacus</i>	4
<i>Dryocopus martius</i>	6
<i>Ficedula albicollis</i>	5
<i>Ficedula parva</i>	6
<i>Glaucidium passerinum</i>	6
<i>Haliaeetus albicilla</i>	3
<i>Lullula arborea</i>	4
<i>Milvus migrans</i>	1
<i>Milvus milvus</i>	1
<i>Pernis apivorus</i>	5
<i>Picoides tridactylus</i>	5
<i>Picus canus</i>	6
<i>Strix uralensis</i>	1
<i>Tetrao tetrix</i>	5
<i>Tetrao urogallus</i>	2

Realizovaná opatření a jejich dopad

Stanoviště

V lesních stanovištích je podporována v co největší možné míře přirozená druhová skladba dřevin prostřednictvím výsadeb, dosadeb a podsadeb stanovištně původními druhy dřevin, dále jsou podporována opatření na zajištění jejich mechanické (individuální či skupinové oplocování) a chemické ochrany (nátěr sazenic), ve stejné míře je také podporována přirozená obnova stanovištně původních druhů dřevin. Dále jsou v lesních porostech realizovány výchovné těžební zásahy se zaměřením na úpravu druhové a prostorové struktury lesa. V neposlední řadě jsou podporována opatření sloužící k bezpečnému ponechání výstavků a mrtvého dřeva k zetlení v lesních porostech. Vybrané porosty (přednostně v národních parcích a rezervacích) jsou ponechávány samovolnému vývoji, popř. je v nich stanoven omezený hospodářský režim (např. omezení těžby a odvozu dříví). V některých vybraných porostech (zejména v teplých oblastech) jsou aplikovány speciální opatření jako např. ořez vrb na hlavu, pastva v lese, hrabání podrostu (tzv. steliva), snižování zakmenění pod zákonem stanovenou hranici, podpora vzniku dutinových stromů a mrtvého dřeva zrašňováním, zavedení forem hospodaření ve tvaru lesa středního a nízkého apod. Ve vodou ovlivněných porostech jsou prováděna opatření vedoucí k nápravě a stabilizaci vodního režimu (např. budování přehrázek).

Potřebná opatření na předmětných stanovištích jsou v ČR realizována v lokalitách soustavy Natura 2000 z různých finančních zdrojů. Jedním z nich jsou Krajinotvorné programy MŽP (PPK, POPFK a další). Z těchto programů jsou hrazena vesměs udržovací opatření typu mechanická (oplocenky, individuální ochrana) a chemická ochrana výsadeb a přirozené obnovy SPD, realizace dosadeb a podsadeb vzácných a chybějících druhů SPD (typicky jedle bělokorá, třešeň ptačí, jilm sp., tis červen apod.) výchovná těžební opatření na úpravu druhové skladby porostů nebo podporu SPD, neobvyklá lesnická opatření na podporu druhů jako sečení v lesních porostech, výřezy keřového patra apod.

Dalším zdrojem jsou projekty LIFE a OPŽP. Z těchto titulů jsou hrazeny náročnější opatření vyžadující řádově vyšší objem prostředků po dobu několika následujících let jako revitalizace vodního režimu přirozeně podmáčených stanovišť a rašelinišť, zde např. realizována „*Lesopěstební opatření NPR Božídarské rašeliniště – I. etapa*“ revitalizace rašeliniště, stabilizace lesních porostů, dosadby SPD v letech 2010 – 2012, nebo připravované opatření na tvorbu a revitalizaci tůň v NPP a EVL Hodonínská doubrava. Dále lze zmínit přípravu projektu LIFE+

„Pařeziny, světlé lesy“, který se týká lokalit v území CHKO Bílé Karpaty. Projekt je zaměřen na obnovu a údržbu lesních porostů tradičními hospodářskými způsoby nízkého a středního lesa.

V rámci financí poskytovaných SZIF je poskytována podpora na zachování porostního typu hospodářského souboru lesů v lokalitách soustavy Natura 2000.

Dalším finančním nástrojem je náhrada za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření dle § 58 zákona 114/1992 Sb. Vlastník (nájemce) lesní půdy má nárok na finanční náhradu újmy, která mu vzniká v důsledku zákonem stanovených omezení z důvodu ochrany přírody. Tato náhrada je vyplácena ze státního rozpočtu na základě podané žádosti. Jde především o omezení intenzity hospodaření v I. a II. zóně CHKO a omezení z důvodu výskytu zvláště chráněných druhů.

Vybrané druhy rostlin a živočichů se záchraným programem či regionálním akčním plánem

Euphydryas maturna – v rámci realizace záchraného programu probíhají opatření na poslední lokalitě druhu, přírodní rezervace Dománovický les (a přiléhající přírodní památka Žíželický les). Opatření spočívají ve výsadbě mladých odrostků jasanů v prosvětlených částech porostů, urychlené obnově nepůvodních smrkových porostů, v prosvětlovacích výchovných zásazích, kosení podrostu světlin a holin. Dále je realizován převod části území na hospodářský tvar středního lesa. V rámci obnovního managementu probíhá reintrodukce hnědáka osikového v národní přírodní rezervaci Libický luh, spojená s výřezy náletových dřevin, dosadbami odrostku jasanů a zdrojů nektaru pro imaga. *Tephrosia longifolia subsp. moravica* – v rámci péče o biotop druhu byly na některých lokalitách provedeny těžební zásahy do lesních porostů za účelem prosvětlení podrostu bylinného patra. Na lokalitách poblíž pastevních areálů bylo vybudováno trvalé oplocení, aby se zabránilo poškozování rostlin před vysemeněním. Posilování populací pastarčku na některých lokalitách probíhá formou výsadeb semenáčků či výsevu semen do oddrněných čtverců. *Tetrao urogallus* – v rámci regionálního akčního plánu byly realizovány prořezávky lesních porostů za účelem snížení zakmenění, a dosadby cílových dřevin (zdroje potravy v zimním období) a výstavby oplocenek pro ochranu těchto dřevin. *Tetrao tetrix* – z důvodu propadu populace v celé České republice se v posledních letech stále častěji přistupuje k aktivnímu managementu na podporu tetřívky. Ať již jde o revitalizaci rašelinišť nebo konkrétní opatření pro druh jako je snižování zakmenění či vytváření bezlesých ploch. *Adenophora liliifolia* – na všech lokalitách v lesních biotopech bylo v různém rozsahu prováděno prosvětlení lesního porostu. V přírodní památce Vražba jsou redukovány expandující druhy bylinného patra, ve velké oplocence v národní přírodní rezervaci Karlštejn je sečí potlačována třtina křovištní (*Calamagrostis epigejos*). Většina rostlin v přírodní památce Vražba, národní přírodní rezervaci Karlštejn a přírodní památce Smradovna je chráněna oplocenkami proti okusu zvěří. Trvalé oplocení brání poškození květenství a plodenství, a tak přispívá ke zdárné reprodukci rostlin.

Opatření potřebná k zachování a obnově příznivého stavu z hlediska ochrany

Udržovací management

Pro zachování či dosažení příznivého stavu některých lesních stanovišť a druhů na ně vázaných je třeba v následujícím období ponechat vybrané lesní porosty samovolnému vývoji, u dalších omezit či zcela vyloučit těžbu a odvoz dřeva (zejména v rezervacích a prvních zónách národních parků). Celkově usilovat o plošně vyrovnanou distribuci nejstarších porostů v krajině.

Dále je vhodné podporovat přírodě blízké hospodaření, které bude prováděno s ohledem na chráněné fenomény – jde zejména o podporu použití šetrných technologií (včetně alternativních způsobů asanace dřeva) a vhodné načasování zásahů, podporu nepasečného způsobu hospodaření a výběrných principů těžebních zásahů (včetně zohlednění prostorového uspořádání obnovních prvků), ponechání dostatečného množství živých i odumírajících stromů na obnovních plochách, souší, zlomů, pahýlů, a další dřevní hmoty až do fyzického rozpadu, zajištění obnovy stanovištně původními dřevinami, apod. Na vybraných lokalitách je třeba podporovat využívání různých forem hospodaření a tvarů lesa.

Dále je potřebné provádět pravidelný management zaměřený na redukci stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin (popř. dřevin geneticky nevhodných), likvidaci invazních druhů, redukci expanzivních druhů a zamezení další expanze. Při obnově a výchově lesních porostů klást důraz na podporu tvorby pestré druhové,

věkové a prostorové struktury lesa, péči o genofond původních populací dřevin, uvolňování biotopových stromů apod. V rovině teoretické a správní pak usilovat o regulaci početnosti spárkaté zvěře.

Péče o druhy potřebná k zachování či dosažení příznivé velikosti jejich populací bude zajišťována především prostřednictvím péče o výše uvedená stanoviště z přílohy I směrnice o stanovištích. V případě rostlin je třeba na místech s jejich výskytem zvolit vhodný termín provedení zásahů s ohledem na rozmnožování (zásahy v místech výskytu druhu až po vysemenění druhu). Při těžebních zásazích v oblasti jejich výskytu je nutná obezřetnost s manipulací s dřevní hmotou, nesmí dojít k narušení povrchu, k poškození druhu nebo mechanické ochrany druhu. Vynechat ze zásahů místa s jejich koncentrovaným výskytem, neakumulovat hmotu z těžby v místech výskytu. Též je třeba se vyvarovat náhlé změně podmínek prostředí, ve kterém druh roste (zejména světlostních, klimatických, hydrologických). V případě živočichů (včetně ptáků) je třeba zvolit vhodný termín provádění zásahů (a jinou rušivou činnost) s ohledem na tyto druhy zejména v době hnízdění, zimování apod. Při těžebních zásazích v místech jejich výskytu je nutná obezřetnost s manipulací s dřevní hmotou. Nesmí dojít k omezení přístupnosti biotopu druhu, též je třeba se vyvarovat náhlé změně podmínek prostředí, ve kterém druh žije či se zdržuje (podmínek klimatických, hydrologických, světlostních a prostorových).

Navíc bude třeba provádět specifická opatření pro podporu vybraných druhů jako např. prořezávky a kosení na obnovních plochách a v lesních porostech, dosadby cílových dřevin, údržby oplocenek zamezujících okusu cenných rostlin, provádění opatření proti černé zvěři (oplocení, pachové ohradníky), odstraňování expanzivních druhů v bylinném patře, vytváření gapů pro semenáčky, posilování populací (výsevy a výsadby), prosvětlovací výchovné zásahy ke snížení zakmenění, péče o drobná bezlesí v rámci zapojených porostů, apod.

Obnovní management

U lesních stanovišť je třeba provést opatření na jejich obnovu. Tato opatření mohou do budoucna přispět ke zvýšení rozlohy předmětných stanovišť v rámci ČR. Spočívají především v rekonstrukci porostů stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin, dosadby chybějících druhů dřevin přirozené dřevinné skladby, výsadbě (či výsevu) druhů z genofondu přirozených populací, ochraně výsadeb a přirozeného zmlazení (zejm. mechanická ochrana formou oplocenek a individuálních ochran), maximalizaci využití přirozeného zmlazení stanovištně původních druhů dřevin a podpoře přirozené obnovy a odrůstání, podpora zajištění protierozních a melioračních funkcí porostů, obnově vodního režimu (povodňování, revitalizace vod. toků, odstranění odvodňovacích struh a kanálů apod.), revitalizaci ploch po těžbě rašeliny, obnově a údržbě bezlesí v rámci lesních celků, atp.

Pro některé druhy vázané na lesní stanoviště je třeba provádět specifická opatření na zlepšení jejich stavu či jejich obnovu jako je např. pastva v lese, hrabání podrostu, zajištění rozvolněné prostorové struktury a prostupnosti lesa (snižování zakmenění, prosvětlování, prořezávání lesních okrajů), zraňování stromů vedoucího k tvorbě dutin (vč. provádění pollardingu) a mrtvého dřeva, případně v komplexním přístupu spočívajícím v zavedení forem hospodaření ve tvaru lesa středního a nízkého.

Pro podporu vybraných druhů a zajištění příznivých stavů jejich populací je dále třeba provádět obnovní opatření nad rámec opatření navržených pro stanoviště, jako např. posilovat populace prostřednictvím výřezu dřevin, dále kácení a kosení pro podporu reintrodukce a rozšíření stávajících ploch, strhávání humusové vrstvy. Na biotopech, které nejsou součástí stanovišť z přílohy I směrnice o stanovištích, se pak jedná především o speciální opatření pro kurovitě (tvorba bezlesých ploch nebo ploch s nízkým zakmeněním, výsadba bobulonosných druhů rostlin, ochranné prvky na oplocenkách proti kolizi, prořezávky, výsadba stanovištně vhodných dřevin a individuální ochrana odrostků) v ptačích oblastech.

Stanovení priorit u opatření, která mají být provedena v příštím období VFR

Udržovací management

U lesních stanovišť, jejichž existence, struktura a funkce není závislá na provádění aktivního managementu, je cílem přechod na bezzásahový režim. Toto opatření je směřováno především do dostatečně rozsáhlých ploch ve zvláště chráněných územích (typicky národních parků a rezervací). V současné době je v České republice ponecháno samovolnému vývoji přibližně 24 tisíc hektarů⁴⁵ (z toho přibližně 22 500 hektarů tvoří lesy přirozené). Tato plocha by měla být dle možností (stavu porostů, cílů ochrany přírody a možností a zájmů vlastníků) dále zvýšena. Pro účely odhadu nákladů pro toto opatření na následující období předpokládáme, že by ideálně bylo možné dosáhnout až dvojnásobku rozlohy současné plochy. Z hlediska financování pak bereme v úvahu především nástroj náhrady újmy za ponechání lesa samovolnému vývoji, která je vyplácena na části těchto ploch (roli hraje především vlastnictví pozemků a postoj vlastníka – nezanedbatelná část plochy lesů ponechaných samovolnému vývoji je na státních pozemcích především v národních parcích – v takovém případě nejsou újmy vypláceny), přičemž k částkám, které jsou již nyní na tento typ opatření vypláceny, počítáme s proporčním navýšením o takto nově přidané plochy. V níže uvedené tabulce se proto rozloha uvedená v položce cílový stav týká pouze odhadu plochy ponechané samovolnému vývoji, kde bude újma vyplácena. Většina očekávaných nákladů je směřována do soustavy Natura 2000, avšak s určitým podílem plochy počítáme i v rámci zvláště chráněných území (zejména rezervací), které se se soustavou Natura 2000 nepřekrývají, avšak hrají roli jako významná centra biodiverzity v rámci širší zelené infrastruktury.

Převažující podíl lesních ekosystémů, které jsou předměty ochrany v lokalitách soustavy Natura 2000, však v současné době v podmínkách ČR vyžaduje provádění určitých aktivních opatření tak, jak jsou definována v SDO pro jednotlivé lokality. Péče o lesní porosty v rámci soustavy je diverzifikovaná a odvíjí se od kvality stanoviště na dané lokalitě, cíle a stupně ochrany. Prioritou je dosažení cílů definovaných v plánech péče v lokalitách, které jsou zároveň ZCHÚ. Na značném podílu lesních stanovišť v soustavě Natura 2000 (zejména těch v hospodářských lesích mimo zvláště chráněná území, popřípadě ve třetích zónách chráněných krajinných oblastí) se počítá s trvalým udržitelným k přírodě šetrným hospodařením. Za prioritní opatření napříč stanovišti lze přitom – vedle samozřejmého požadavku na zachování, resp. zlepšení druhové skladby – považovat především opatření směřující k navýšení podílu odumřelé dřevní hmoty v porostech. Ve větším měřítku je pak potřeba zajistit kontinuitu přítomnosti starých lesních porostů, které slouží jako centra biodiverzity, v rámci větších lesních celků. Za tímto účelem bylo definováno opatření pro ponechání stromů a mrtvého dřeva v porostech až do jejich fyzického rozpadu - v rámci tohoto opatření je třeba dbát i na správný management mrtvého dřeva. Část očekávaných nákladů je směřována do soustavy Natura 2000 (a to i mimo stanoviště, která jsou předmětem ochrany avšak hostí druhy, které jsou předměty ochrany, zejména ptačích oblastí), avšak opatření je dále prioritně nutné provádět i v rámci širší zelené infrastruktury, tj. v ostatních chráněných územích (především v rezervacích) a územním systému ekologické stability.

Pro porostní typy (rozdělení stanovišť dle porostních typů viz kap. Seznam prioritních opatření níže) byla definována typická opatření prováděná buď cíleně ve prospěch ochrany přírody formou účelových zásahů, nebo formou zajištění přírodě bližších forem hospodaření v těch porostních typech, kde se na určitém podílu plochy s trvalým hospodařením počítá. Ve formě komplexních opatření šetrného hospodaření pro porostní typy byly naceněny takové rozlohy lesních stanovišť (ve výsledku agregovaných do porostních typů), které v dalších sedmi letech dosáhnou fáze obnovy (odhadovaná plocha, které se to ročně týká, byla odvozena z rozloh stanovišť v soustavě Natura 2000, kde jsou tato stanoviště předmětem ochrany, přičemž se vycházelo z průměrné doporučené doby obmýtí a předpokladu přibližně rovnoměrné věkové struktury porostů). Na základě údajů o stavu a trendu stanovišť z hlediska ochrany bylo přistoupeno k prioritizaci mezi jednotlivými porostními typy. Pomocí koeficientů byly navýšeny rozlohy u porostních typů v nepříznivém stavu (dubový, lužní, bukový, borový,

⁴⁵ VRŠKA, Tomáš. *Kde a proč nám zůstaly přirozené lesy* [přednáška]. Brandýs nad Labem: Ústav pro hospodářskou úpravu lesů. 2.12.2014. In: *uhul.cz* [online]. [vid. 2.1.2018]. Dostupné z:

http://www.uhul.cz/images/NLP/3Jednani/KR_141202/Priloha_3_Kde_a_proc_nam_zustaly_prirozene_lesy.pdf

suťový), přičemž hodnota koeficientu a míra zvýšení rozloh závisela na trendu stanoviště. Opatření na podporu zachování rozlohy a kvality přírodních lesních stanovišť je dále prioritně nutné provádět i v rámci širší zelené infrastruktury (tj. v ostatních chráněných územích a územním systému ekologické stability).

Načasování a interval provádění managementu závisí na stavu stanovišť, stupni a rychlosti jejich degradace a na stavu druhů na stanoviště vázaných. V případě, kdy by daná opatření nebyla realizována, došlo by ke zhoršení stavu stanovišť, stejně tak populací druhů na ně vázaných.

Celková plocha lesů, která by měla být v období 2021 – 2027 obhospodařována za účelem zajištění příznivého stavu 16 stanovišť a 33 druhů z příloh I a II směrnice o stanovištích a také 21 druhů ptáků z přílohy II směrnice o ptácích na území soustavy Natura 2000 je 28 928 ha (včetně ponechávání stromů a mrtvého dřeva až do fyzického rozkladu). Celková plocha porostů, které by měly být ponechány samovolnému vývoji, dosahuje 12 467 ha (tj. celková cílová plocha, na které počítáme s nutností vyplácení újm). Mimo území soustavy Natura 2000 má být celkem obhospodařováno 66 015 ha (včetně ponechávání stromů a mrtvého dřeva až do fyzického rozkladu). Celková plocha porostů, které by měly být ponechány samovolnému vývoji a kde počítáme s nutností vyplácení újm, dosahuje 2 200 ha.

Zvláštní pozornost bude třeba věnovat především vybraným stanovištím, jejichž struktura a funkce je v České republice hodnocena jako nepříznivá – 9110, 9180, 9190, 91E0, 91H0, dále druhům pro které jsou již realizovány či se připravují záchranné programy či regionální akční plány (*Adenophora liliifolia*, *Euphydryas maturna*, *Tephrosia longifolia subsp. Moravica*, *Tetrao urogallus*) a dále vybraným druhům saproxylického hmyzu. Lze konstatovat, že z ptačích druhů jsou prioritou především šplhavci (zvláště pak *Dendrocopos leucotos*) a pěvec *Ficedula parva*, pro které je udržovací péče o porosty v dotčených ptačích oblastech stěžejní.

Obnovní management

U lesních stanovišť lze považovat za prioritní zejména ta opatření, která je třeba učinit co nejdříve a bez odkladu. Patří sem i opatření takového charakteru, jejichž pozitivní důsledek pro ekosystém a pro krajinu se funkčně projeví až s odstupem let. Jedná se o opatření na obnovu vodního režimu (povodňováním, odstraněním odvodňovacích struh, budováním přehrázek aj). Odhadovaná plocha, které se to na území ČR týká, byla odvozena ze známých ploch určených k této obnově a určitou extrapolací. Většinová část této rozlohy k obnově se týká soustavy Natura 2000, avšak s určitým podílem plochy počítáme i v rámci širší zelené infrastruktury, kde je opatření na obnovu přírodních lesních stanovišť prioritně nutné provádět.

Dále se jedná zejména o přeměnu porostů stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin na porosty přirozené dřevinné skladby. Pro tyto účely byla definována komplexní opatření pro obnovu porostních typů. Naceleny byly takové rozlohy lesních stanovišť (ve výsledku agregovaných do porostních typů), které je třeba v dalších sedmi letech obnovit (odhadovaná plocha, které se to ročně týká, byla odvozena z rozloh degradovaných stanovišť v soustavě Natura 2000, kde jsou tato stanoviště předmětem ochrany, přičemž se vycházelo z průměrné doporučené doby obmýti a předpokladu přibližně rovnoměrné věkové struktury porostů). Výše nákladů na obnovu byla stanovena dle podílu degradace stanoviště. Na základě údajů o stavu a trendu stanovišť z hlediska rozlohy a dalším faktorům bylo přistoupeno k prioritizaci mezi jednotlivými porostními typy, z hlediska rozlohy plánované pro další období pro tato obnovní opatření.

Pro lesní stanoviště a druhy na ně vázané byla dále definována speciální obnovní opatření prováděná cíleně ve prospěch ochrany přírody formou účelových zásahů (snižování zakmenění, pastva v lese, pařezení, iniciace vzniku dutin a mrtvého dřeva, narušování drnu aj.) Odhadovaná plocha, které se to ročně týká, byla odvozena z rozloh lesních stanovišť v soustavě Natura 2000 (agregovaných do porostních typů), kde jsou tato stanoviště předmětem ochrany, a to pouze těch nejvhodnějších porostních typů k aplikaci daného managementu (se zvláštním zřetelem na prioritní lokality, ve kterých dané managementy probíhají nebo jsou navrhovány v plánovací dokumentaci). Z rozloh byly určeny konkrétní podíly ploch, ve kterých je třeba výše uvedené managementy v dalších sedmi letech provádět. V případě pařezení se vycházelo ještě z průměrné doporučené doby obmýti. Opatření na obnovu lesních stanovišť pomocí účelových zásahů (zejména takových, které vedou ke zlepšení světlostních podmínek v porostu a tvorbě dutin a mrtvého dřeva) je dále prioritně nutné provádět i v rámci širší zelené infrastruktury (tj. v ostatních chráněných územích a územním systému ekologické stability).

Celková plocha lesů, která by měla být v období 2021 – 2027 intenzivněji obhospodařována za účelem obnovy stanovišť z přílohy I směrnice o stanovištích a také biotopů druhů ptáků z přílohy I směrnice o ptácích a druhů přílohy II směrnice o stanovištích na území soustavy Natura 2000 je 13 401 ha (přičemž každý rok je třeba činit ještě speciální opatření pro kurovitě v lesích v rámci deseti ptačích oblastí ČR), mimo území soustavy Natura 2000 pak 2 161 ha.

Zvláštní pozornost bude třeba věnovat především vybraným stanovištím, jejichž rozloha v ČR je hodnocena jako nepříznivá – 91I0 a 91H0, a dále druhům, pro které jsou již realizovány či se připravují záchranné programy či regionální akční plány (*Euphydryas maturna*, *Tetrao urogallus*) a dále saproxylickému hmyzu. Z ptačích druhů je potřeba hlavně obnovovat vybrané biotopy kurovitých a dále druhu *Caprimugulus europaeus*.

*Pozn.: Celkové odhadované náklady v tabulkách níže vychází za ideální situace. S ohledem na předpoklad šíření škůdců v nadcházejících letech, např. chrousta maďalového (*Melolontha hippocastani*), je třeba omezit použití biocidů. Biocidy mohou zlikvidovat populace druhů, které jsou předmětem ochrany lokalit soustavy Natura 2000. Je třeba vytvořit finanční rezervu - v případě chrousta maďalového jde řádově o rezervu 40 milionů Kč/období 7 let v rámci soustavy Natura 2000. V rámci širší zelené infrastruktury jsou definovány celkové odhadované náklady bez vlivu kůrovce. Množství mrtvého dřeva a rozsah ploch postižených kůrovcem se mohou v průběhu času měnit.*

Seznam prioritních opatření, která je třeba provést, a odhadované náklady na tato opatření

Lesní stanoviště byla agregována podle ekologických a managementových nároků do následujících porostních typů:

Bukový – zahrnuje stanoviště 9110, 9130, 9140, 9150.

Dubový – zahrnuje stanoviště 9170, 9190, 91G0, 91H0, 91I0.

Suťový – zahrnuje stanoviště 9180.

Rašelinný – zahrnuje stanoviště 91D0.

Smrkový – zahrnuje stanoviště 9410.

Lužní – zahrnuje stanoviště 91E0, 91F0.

Suchý borový – zahrnuje stanoviště 91U0, 91T0.

- v rámci lokalit soustavy Natura 2000 vyhlášených pro cílová stanoviště a druhy

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
Komplexní opatření šetrného hospodaření: Porostní typ bukový (9110, 9130, 9140, 9150, <i>Carabus variolosus</i> , <i>Limoniscus violaceus</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Osmoderma eremita</i> , <i>Rhysodes sulcatus</i> , <i>Rosalia alpina</i> , <i>Ficedula parva</i> , <i>Dendrocopos leucotos</i>) - redukce stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin (vč. redukce borovice kleče <i>Pinus mugo</i> při horní hranici subalpinských bučin), likvidace invazních druhů dřevin, výřez náletu, vnos chybějících druhů dřevin přirozené dřevinné skladby, údržba mechanické ochrany výsadeb a přirozen. zmlazení, maximalizace využití přirozeného zmlazení, úprava prostorové a věkové struktury, použití šetrných technologií, ponechání stromů a mrtvého dřeva do fyzického rozpadu	udržovací	1 418 ha	56 231 000	EFRR/FS, LIFE
Komplexní opatření šetrného hospodaření: Porostní typ dubový (9170, 9190, 91G0, 91H0, 91I0, <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Limoniscus violaceus</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Osmoderma eremita</i> , <i>Rhysodes sulcatus</i> , <i>Cypripedium</i>)	udržovací	620 ha	24 599 000	EFRR/FS, LIFE

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
<i>calceolus</i>) - likvidace invazních druhů, redukce expanzivních druhů a zamezení další expanze, redukce stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin, úprava prostorové a věkové struktury lesa, vnos chybějících druhů dřevin přirozené dřevinné skladby, údržba mechanické ochrany výsadeb a přirozen. zmlazení a zvláště chráněných druhů rostlin, maximalizace využití přirozeného zmlazení, likvidace buřeně, využití pařezové výmladnosti, použití šetrných technologií, údržba vodního režimu, blokování sukcese, podpora dubu pýřitého <i>Quercus pubescens</i> (místní genofond), ponechání stromů a mrtvého dřeva do fyzického rozpadu				
Komplexní opatření šetrného hospodaření: Porostní typ suťový (9180, <i>Carabus variolosus</i> , <i>Limoniscus violaceus</i> , <i>Osmoderma eremita</i> , <i>Rosalia alpina</i>) - redukce stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin, likvidace invazních druhů dřevin, výřez náletu kolem skalních výchozů a světlin a suťových polí, vnos chybějících druhů dřevin přirozené dřevinné skladby, údržba mechanické ochrany výsadeb a přirozen. zmlazení, maximalizace využití přirozeného zmlazení, úprava prostorové a věkové struktury, použití nejšetrnějších technologií, ponechání stromů a mrtvého dřeva do fyzického rozpadu	udržovací	59 ha	2 335 000	EFRR/FS, LIFE
Komplexní opatření šetrného hospodaření: Porostní typ rašelinný (91D0, <i>Carabus menetriesi pacholei</i> , <i>Tetrao tetrix</i>) - výřez náletu, úprava prostorové a věkové struktury, redukce stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin, údržba stabilního vodního režimu (údržba přehrázek apod.), péče o genofond původních populací dřevin (smrk ztepilý <i>Picea abies</i> , bříza pýřitá <i>Betula pubescens</i> , borovice blatka <i>Pinus rotundata</i>), vnos chybějících druhů dřevin přirozené dřevinné skladby, maximalizace využití přirozeného zmlazení, údržba mechanické ochrany výsadeb a přirozen. zmlazení, odklad zalesnění přirozeně vzniklých bezlesí, použití šetrných technologií, ponechání stromů a mrtvého dřeva do fyzického rozpadu	udržovací	62 ha	2 465 000	EFRR/FS, LIFE
Komplexní opatření šetrného hospodaření: Porostní typ smrkový (9410, <i>Carabus variolosus</i> , <i>Picoides tridactylus</i>) - redukce stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin, redukce borovice kleče <i>Pinus mugo</i> při horní hranici acidofilních smrčin, úprava prostorové a věkové struktury, výřez náletu, údržba stabilního vodního režimu (údržba přehrázek apod.), péče o genofond smrku ztepilého <i>Picea abies</i> , vnos chybějících druhů dřevin přirozené dřevinné skladby,	udržovací	429 ha	17 022 000	EFRR/FS, LIFE

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
maximalizace využití přirozeného zmlazení, údržba mechanické ochrany výsadby a přirozen. zmlazení, odklad zalesnění přirozeně vzniklých bezlesí, použití šetrných technologií, ponechání stromů a mrtvého dřeva do fyzického rozpadu				
Komplexní opatření šetrného hospodaření: Porostní typ lužní (91E0, 91F0, <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Osmoderma eremita</i> , <i>Rosalia alpina</i> , <i>Rhysodes sulcatus</i> , <i>Ficedula albicollis</i>) - údržba vodního režimu, šetrná údržba břehových porostů, úprava věkové a prostorové struktury, redukce stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin, likvidace invazních a redukce expanzivních druhů, vnos chybějících druhů dřevin přirozené dřevinné skladby, údržba mechanické ochrany výsadby a přirozen. zmlazení, maximalizace využití přirozeného zmlazení, využití vegetativní obnovy, seřezávání vrb "na hlavu", likvidace buřeně, uvolňování biotopových stromů, ponechání stromů a mrtvého dřeva do fyzického rozpadu	udržovací	484 ha	19 180 000	EFRR/FS, LIFE
Komplexní opatření šetrného hospodaření: Porostní typ suchý borový (91U0, 91T0, <i>Caprimulgus europaeus</i> , <i>Lullula arborea</i>) - likvidace invazních druhů, redukce stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin, úprava prostorové a věkové struktury lesa, vnos chybějících druhů dřevin přirozené dřevinné skladby, údržba mechanické ochrany výsadby a přirozen. zmlazení, blokování sukcese, maximalizace využití přirozeného zmlazení, podpora přirozené obnovy, odnímání živin, použití šetrných technologií, ponechání stromů a mrtvého dřeva do fyzického rozpadu	udržovací	2 ha	71 000	EFRR/FS, LIFE
Komplexní opatření pro obnovu: Porostní typ bukový (9110, 9130, 9140, 9150, <i>Carabus variolosus</i> , <i>Limoniscus violaceus</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Osmoderma eremita</i> , <i>Rhysodes sulcatus</i> , <i>Rosalia alpina</i> , <i>Ficedula parva</i> , <i>Dendrocopos leucotos</i>) - rekonstrukce a obnova porostů stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin, přírodě šetrné způsoby hospodaření, výsadba/výsev dřevin přirozené dřevinné skladby z genofundu přirozených populací, mechanická ochrana výsadby a přirozen. zmlazení, obnova protierozních funkcí stanoviště, ponechání výstavků při obnově, použití šetrných technologií	obnovní	149 ha	32 780 000	EFRR/FS, LIFE
Komplexní opatření pro obnovu: Porostní typ dubový (9170, 9190, 91G0, 91H0, 91I0, <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Limoniscus violaceus</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Osmoderma eremita</i> , <i>Rhysodes sulcatus</i> , <i>Cypripedium calceolus</i>) - obnova porostů stanovištně a geograficky	obnovní	89 ha	19 496 000	EFRR/FS, LIFE

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
nepůvodních druhů dřevin, výsadba dřevin přirozené dřevinné skladby, mechanická ochrana výsadeb a přirozeného zmlazení a zvláště chráněných druhů rostlin, použití šetrných technologií, přírodě šetrné způsoby hospodaření, ponechání výstavků při obnově				
Komplexní opatření pro obnovu: Porostní typ suťový (9180, <i>Carabus variolosus</i> , <i>Limoniscus violaceus</i> , <i>Osmoderma eremita</i> , <i>Rosalia alpina</i>) - obnova porostů stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin, přírodě šetrné způsoby hospodaření, výsadba dřevin přirozené dřevinné skladby, mechanická ochrana výsadeb a přirozen. zmlazení, obnova protierozních funkcí stanoviště, ponechání výstavků při obnově, použití šetrných technologií	obnovní	1 ha	295 000	EFRR/FS, LIFE
Komplexní opatření pro obnovu: Porostní typ rašelinný (91D0, <i>Carabus menetriesi pacholei</i> , <i>Tetrao tetrix</i>) - rekonstrukce porostů stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin, přírodě šetrné způsoby hospodaření, výsadba/výsev dřevin přirozené dřevinné skladby z genofondu přirozených populací, mechanická ochrana výsadeb a přirozen. zmlazení, revitalizace ploch po těžbě rašeliny, obnova přirozených bezlesí, ponechání výstavků při obnově, použití šetrných technologií	obnovní	4 ha	915 000	EFRR/FS, LIFE
Komplexní opatření pro obnovu: Porostní typ smrkový (9410, <i>Carabus variolosus</i> , <i>Picoides tridactylus</i>) - rekonstrukce porostů stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin, přírodě šetrné způsoby hospodaření, výsadba/výsev dřevin přirozené dřevinné skladby z genofondu přirozených populací, mechanická ochrana výsadeb a přirozen. zmlazení, ponechání výstavků při obnově, použití šetrných technologií	obnovní	49 ha	10 827 000	EFRR/FS, LIFE
Komplexní opatření pro obnovu: Porostní typ lužní (91E0, 91F0, <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Osmoderma eremita</i> , <i>Rosalia alpina</i> , <i>Rhyodes sulcatus</i> , <i>Ficedula albicollis</i>) - přírodě šetrné způsoby hospodaření, ponechání výstavků při obnově, obnova porostů stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin, výsadba dřevin přirozené dřevinné skladby, mechanická ochrana výsadeb a přirozen. zmlazení, použití šetrných technologií	obnovní	51 ha	11 240 000	EFRR/FS, LIFE
Komplexní opatření pro obnovu: Porostní typ suchý borový (91U0, 91T0, <i>Caprimulgus europaeus</i> , <i>Lullula arborea</i>) - obnova porostů stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin, výsadba dřevin přirozené dřevinné skladby, mechanická ochrana výsadeb a přirozen. zmlazení, ponechání	obnovní	0,04 ha	9 000	EFRR/FS, LIFE

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
výstavků při obnově, použití šetrných technologií				
Speciální opatření: Inicie tvorby dutin a mrtvého dřeva (zraňování stromů, kroužkování, pollarding a další) (91E0, <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i> , <i>Limoniscus violaceus</i> , <i>Rosalia alpina</i> , <i>Osmoderma eremita</i>)	obnovní	222 ha (aplikovat na vybrané jedince stromů)	3 330 000	EFRR/FS, LIFE
Speciální opatření: Narušování drnu nebo svrchní vrstvy půdy, hrabání podrostu (91U0, 91T0, 9170, 9190, 91G0, 91H0, 91I0, <i>Caprimulgus europaeus</i> , <i>Lullula arborea</i> , <i>Adenophora liliifolia</i> , <i>Himantoglossum adriaticum</i> , <i>Minuartia smejkalii</i>)	obnovní	3 ha	338 000	EFRR/FS, LIFE
Speciální opatření: Nízký/střední les (91E0, 91F0, 9170, 9190, 91G0, 91H0, 91I0, <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i> , <i>Limoniscus violaceus</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Osmoderma eremita</i>)	obnovní	117 ha	7 004 000	EFRR/FS, LIFE
Speciální opatření: Obnova vodního režimu – povodňování, odstranění odvodňovacích struh, budování přehrázek aj. (91E0, 91F0, 91D0, 9410, <i>Carabus menetriesi pacholei</i> , <i>Carabus variolosus</i> , <i>Ciconia nigra</i>)	obnovní	600 ha	15 000 000	EFRR/FS, LIFE
Speciální opatření: Pastva v lese (91E0, 91F0, 9170, 9190, 91G0, 91H0, 91I0, <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Osmoderma eremita</i> , <i>Caprimulgus europaeus</i> , <i>Lullula arborea</i>)	obnovní	46 ha	1 150 000	EFRR/FS, LIFE
Speciální opatření: Ponechávání stromů a mrtvého dřeva do fyzického rozpadu (91U0, 91T0, 91E0, 91F0, 9410, 91D0, 9180, 9170, 9190, 91G0, 91H0, 91I0, 9110, 9130, 9140, 9150, <i>Picoides tridactylus</i> , <i>Dendrocopos leucotos</i> , <i>Dendrocopos medius</i> , <i>Picus canus</i> , <i>Dryocopus martius</i> , <i>Carabus variolosus</i> , <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i> , <i>Limoniscus violaceus</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Osmoderma eremita</i> , <i>Rhysodes sulcatus</i> , <i>Rosalia alpina</i>)	udržovací	1000 ha	19 998 000	-
Speciální opatření: Samovolný vývoj (91E0, 91F0, 9180, 91D0, 9410, 9110, 9130, 9140, 9150, <i>Rhysodes sulcatus</i> , <i>Limoniscus violaceus</i> , <i>Ficedula parva</i> , <i>Strix uralensis</i> , <i>Picoides tridactylus</i> , <i>Dendrocopos leucotos</i> , <i>Dendrocopos medius</i> , <i>Picus canus</i> , <i>Dryocopus martius</i>)	udržovací	6233 ha (+každý rok se zvýší o 1039 ha)	140 250 000 (újma)	-
Speciální opatření: Snižování zakmenění, prosvětlování, prořezávání lesních okrajů – rozvolňování za účelem zlepšení světlostních poměrů (91E0, 91F0, 91U0, 91T0, 9170, 9190, 91G0, 91H0, 91I0, 91D0, <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i> , <i>Limoniscus violaceus</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Osmoderma eremita</i> , <i>Rosalia alpina</i> , <i>Adenophora liliifolia</i> , <i>Cypripedium calceolus</i> , <i>Himantoglossum adriaticum</i> , <i>Minuartia smejkalii</i> , <i>Tephroseris longifolia</i> subsp. <i>moravica</i> , <i>Caprimulgus europaeus</i> ,	obnovní	578 ha (na každém ha odejmout část porostní zásoby)	23 140 000	EFRR/FS, LIFE

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
<i>Lullula arborea</i> , <i>Tetrao tetrix</i> , <i>Cypripedium calceolus</i>)				
Opatření pro rostlinné druhy: <i>Adenophora liliifolia</i>, <i>Gladiolus palustris</i>, <i>Minuartia smejkalii</i>, <i>Tephrosieris longifolia</i> subsp. <i>moravica</i> – oplocenky proti okusu, odstraňování expanzivních druhů v bylinném patře, vytváření gapů pro semenáčky, sterilní tkáňová kultura pro repatriace, kosení, výchovné zásahy podporující nízké zakmenění, prosvětlení porostů, opatření proti černé zvěři (oplocení, pachové ohradníky, odchyt), opravy a vystavby oplocenek, posilování populací (výsevy a výsadby)	udržovací	28 ha + genotypy z 5 lokalit (repatriace)	1 095 000	EFRR/FS, LIFE
Opatření pro rostlinné druhy: <i>Minuartia smejkalii</i> – strhávání humusové vrstvy, odstraňování náletových dřevin, obnova lesa, záchranné pěstování, reintrodukce	obnovní	5 ha	224 000	EFRR/FS, LIFE
Opatření pro živočišné druhy: <i>Euphydryas maturna</i> – prořezávky a kosení na pasekách a v lesních porostech s výskytem imag, výřezy dřevin, kácení a kosení pro podporu reintrodukce a rozšíření stávajících ploch	udržovací	7 ha	175 000	EFRR/FS, LIFE
Opatření pro živočišné druhy: <i>Euphydryas maturna</i> – dosadba jasanových odrostků	obnovní	500 ks	30 000	EFRR/FS, LIFE
Opatření pro ptačí druhy: <i>Tetrao tetrix</i> – údržba bezlesých ploch nebo ploch s nízkým zakmeněním	udržovací	25 ha	221 000	EFRR/FS, LIFE
Opatření pro ptačí druhy: <i>Tetrao tetrix</i>, <i>Tetrao urogallus</i>, <i>Bonasa bonasia</i> (speciální opatření pro kurovitě v lesích) – vytvoření bezlesých ploch nebo ploch s nízkým zakmeněním, výsadba melioračních dřevin a bobulonosných druhů rostlin, prvky na oplocenkách a likvidace nebezpečných oplocenek, prořezávky a výchovné zásahy, výsadba stanovištně vhodných dřevin a individuální ochrana odrostků	obnovní	10 ptačích oblastí	19 627 000	EFRR/FS, LIFE
Celkem:			429 047 000	

- dodatečná opatření nad rámec soustavy Natura 2000 (širší opatření v oblasti zelené infrastruktury)

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
Komplexní opatření šetrného hospodaření: Porostní typ bukový (9110, 9130, 9140, 9150, <i>Carabus variolosus</i> , <i>Limoniscus violaceus</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Osmoderma eremita</i> , <i>Rhysodes sulcatus</i> , <i>Rosalia alpina</i> , <i>Ficedula parva</i> , <i>Dendrocopos leucotos</i>) - redukce stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin (vč. redukce borovice kleče <i>Pinus mugo</i> při horní hranici subalpinských bučin), likvidace invazních druhů dřevin, výřez náletu, vnos chybějících druhů dřevin přirozené dřevinné skladby, údržba mechanické ochrany výsadby a přirozen. zmlazení, maximalizace využití přirozeného zmlazení, úprava prostorové a věkové struktury, použití šetrných technologií, ponechání stromů a mrtvého dřeva do fyzického rozpadu	udržovací	579 ha	11 389 000	EFRR/FS, LIFE
Komplexní opatření šetrného hospodaření: Porostní typ dubový (9170, 9190, 91G0, 91H0, 91I0, <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Limoniscus violaceus</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Osmoderma eremita</i> , <i>Rhysodes sulcatus</i>) - likvidace invazních druhů, redukce expanzivních druhů a zamezení další expanze (př. javor babyka <i>Acer capestre</i>), redukce stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin, úprava prostorové a věkové struktury lesa, vnos chybějících druhů dřevin přirozené dřevinné skladby, údržba mechanické ochrany výsadby a přirozen. zmlazení, maximalizace využití přirozeného zmlazení, likvidace buřeně, využití pařezové výmladnosti, použití šetrných technologií, údržba vodního režimu, blokování sukcese, podpora dubu pýřitého <i>Quercus pubescens</i> (místní genofond), ponechání stromů a mrtvého dřeva do fyzického rozpadu	udržovací	400 ha	7 867 000	EFRR/FS, LIFE
Komplexní opatření šetrného hospodaření: Porostní typ suťový (9180, <i>Carabus variolosus</i> , <i>Limoniscus violaceus</i> , <i>Osmoderma eremita</i> , <i>Rosalia alpina</i>) - redukce stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin, likvidace invazních druhů dřevin, výřez náletu kolem skalních výchozů a světlin a suťových polí, vnos chybějících druhů dřevin přirozené dřevinné skladby, údržba mechanické ochrany výsadby a přirozen. zmlazení, maximalizace využití přirozeného zmlazení, úprava prostorové a věkové struktury, použití nejšetrnějších technologií, ponechání stromů a mrtvého dřeva do fyzického rozpadu	udržovací	53 ha	1 036 000	EFRR/FS, LIFE
Komplexní opatření šetrného hospodaření: Porostní typ rašelinný (91D0, <i>Carabus menetriesi pacholei</i> , <i>Tetrao tetrix</i>) - výřez	udržovací	32 ha	627 000	EFRR/FS, LIFE

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
náletu, úprava prostorové a věkové struktury, redukce stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin, údržba stabilního vodního režimu (údržba přehrázek apod.), péče o genofond původních populací dřevin (smrk ztepilý <i>Picea abies</i> , bříza pýřitá <i>Betula pubescens</i> , borovice blatka <i>Pinus rotundata</i>), vnos chybějících druhů dřevin přirozené dřevinné skladby, maximalizace využití přirozeného zmlazení, údržba mechanické ochrany výsadeb a přirozen. zmlazení, odklad zalesnění přirozeně vzniklých bezlesí, použití šetrných technologií, ponechání stromů a mrtvého dřeva do fyzického rozpadu				
Komplexní opatření šetrného hospodaření: Porostní typ smrkový (9410, <i>Carabus variolosus</i> , <i>Picoides tridactylus</i>) - redukce stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin, redukce borovice kleče <i>Pinus mugo</i> při horní hranici acidofilních smrčín, úprava prostorové a věkové struktury, výřez náletu, údržba stabilního vodního režimu (údržba přehrázek apod.), péče o genofond smrku ztepilého <i>Picea abies</i> , vnos chybějících druhů dřevin přirozené dřevinné skladby, maximalizace využití přirozeného zmlazení, údržba mechanické ochrany výsadeb a přirozen. zmlazení, odklad zalesnění přirozeně vzniklých bezlesí, použití šetrných technologií, ponechání stromů a mrtvého dřeva do fyzického rozpadu	udržovací	135 ha	2 662 000	EFRR/FS, LIFE
Komplexní opatření šetrného hospodaření: Porostní typ lužní (91E0, 91F0, <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Osmoderma eremita</i> , <i>Rosalia alpina</i> , <i>Rhysodes sulcatus</i> , <i>Ficedula albicollis</i>) - údržba vodního režimu, šetrná údržba břehových porostů, úprava věkové a prostorové struktury, redukce stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin, likvidace invazních a redukce expanzivních druhů, vnos chybějících druhů dřevin přirozené dřevinné skladby, údržba mechanické ochrany výsadeb a přirozen. zmlazení, maximalizace využití přirozeného zmlazení, využití vegetativní obnovy, seřezávání vrb "na hlavu", likvidace buřeně, uvolňování biotopových stromů, ponechání stromů a mrtvého dřeva do fyzického rozpadu	udržovací	260 ha	5 113 000	EFRR/FS, LIFE
Komplexní opatření šetrného hospodaření: Porostní typ suchý borový (91U0, 91T0, <i>Caprimulgus europaeus</i> , <i>Lullula arborea</i>) - likvidace invazních druhů, redukce stanovištně a geograficky nepůvodních druhů dřevin, úprava prostorové a věkové struktury lesa, vnos chybějících druhů dřevin přirozené dřevinné skladby, údržba mechanické ochrany výsadeb a přirozen. zmlazení, blokování sukcese, maximalizace	udržovací	3 ha	50 000	EFRR/FS, LIFE

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
využití přirozeného zmlazení, podpora přirozené obnovy, odnímání živin, použití šetrných technologií, ponechání stromů a mrtvého dřeva do fyzického rozpadu				
Speciální opatření: Nízký/střední les, iniciace tvorby dutin a mrtvého dřeva (zraňování stromů, kroužkování, pollarding a další) (91E0, 91F0, 9170, 9190, 91G0, 91H0, 91I0, <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i> , <i>Limoniscus violaceus</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Osmoderma eremita</i>)	obnovní	45 ha	2 682 000	EFRR/FS, LIFE
Speciální opatření: Obnova vodního režimu – povodňování, odstranění odvodňovacích struh, budování přehrážek aj. (91E0, 91F0, 91D0, 9410, <i>Carabus menetriesi pacholei</i> , <i>Carabus variolosus</i> , <i>Ciconia nigra</i>)	obnovní	257 ha	6 425 000	EFRR/FS, LIFE
Speciální opatření: Ponechávání stromů a mrtvého dřeva do fyzického rozpadu (91U0, 91T0, 91E0, 91F0, 9410, 91D0, 9180, 9170, 9190, 91G0, 91H0, 91I0, 9110, 9130, 9140, 9150, <i>Picoides tridactylus</i> , <i>Dendrocopos leucotos</i> , <i>Dendrocopos medius</i> , <i>Picus canus</i> , <i>Dryocopus martius</i> , <i>Carabus variolosus</i> , <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Cucujus cinnaberinus</i> , <i>Limoniscus violaceus</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Osmoderma eremita</i> , <i>Rhysodes sulcatus</i> , <i>Rosalia alpina</i>)	udržovací	7 966 ha	159 311 000	-
Speciální opatření: Samovolný vývoj (91E0, 91F0, 9180, 91D0, 9410, 9110, 9130, 9140, 9150, <i>Rhysodes sulcatus</i> , <i>Limoniscus violaceus</i> , <i>Ficedula parva</i> , <i>Strix uralensis</i> , <i>Picoides tridactylus</i> , <i>Dendrocopos leucotos</i> , <i>Dendrocopos medius</i> , <i>Picus canus</i> , <i>Dryocopus martius</i>)	udržovací	1100 ha (každý rok se zvýší o 183 ha)	24 750 000 (újma)	-
Opatření pro ptačí druhy: <i>Tetrao tetrix</i> - údržba bezlesých ploch (nebo ploch s nízkým zakmeněním)	udržovací	4 ha	32 000	EFRR/FS, LIFE
Opatření pro ptačí druhy: <i>Tetrao tetrix</i> - vytvoření bezlesých ploch (nebo ploch s nízkým zakmeněním)	obnovní	7 ha	799 000	EFRR/FS, LIFE
Celkem:			222 743 000	

Očekávané výsledky, pokud jde o cílové druhy a typy stanovišť

Pravidelné provádění všech udržovacích opatření v plánovaném rozsahu by mělo zajistit, že nedojde ke zhoršení stavu stávající kvality všech stanovišť, resp. zůstane zachována u těch stanovišť, jejichž stav je hodnocen jako příznivý a bude lze předpokládat zlepšení u stanovišť se stavem hodnoceným jako nedostatečný či nepříznivý. Provádění udržovacích opatření by mělo zajistit stabilizaci lesního ekosystému jako celku (tedy včetně posílení populací druhů na něj vázaných).

Nelze však samozřejmě vyloučit negativní působení takových faktorů na kvalitu stanovišť a velikosti populací druhů, kterým obhospodařováním lesních porostů nelze zamezit. Patří mezi ně např. změna klimatu a s tím související fluktuace ve velikosti populací druhů, dlouhotrvající sucho nebo naopak záplavy a s tím související změny v druhovém složení stanovišť, přirození škůdci, rušivá činnost a vandalismus a nezodpovědné chování lidí.

Očekávané výsledky: jiné přínosy

Realizace opatření pro lesy jsou cílená na vytvoření věkově a druhově pestrých lesních stanovišť odolných vůči škodlivým činitelům, jak biotickým (např. kůrovec) tak abiotickým (např. sucho). Stabilizace a obnova vodního režimu ve vodou ovlivněných stanovištích přispějí k zlepšení vodního režimu v krajině, resp. zadržování vody v krajině a ochraně před povodněmi (zejm. lužní lesy). Stanoviště dále přispívají k ochraně půdy před erozí, ukládání uhlíku či k redukci hluku v krajině. Odolné lesy posílí produkční funkci lesů jako je dřevní hmota (mj. i na energii) a produkty pro lidskou spotřebu (např. bobule, houby). Lesy mají i významnou rekreační hodnotu pro člověka.

E.2.7 Skalní stanoviště, duny a oblasti s řídkou vegetací

Ze stanovišť uvedených v příloze I směrnice o stanovištích se vyskytuje v ČR celkem **8 stanovišť**, pro která jsou vyhlášeny EVL:

6110 Vápnité nebo bazické skalní trávničky (*Alyso-Sedion albi*)

8110 Silikátové sutě horského až niválního stupně (*Androsacetalia alpinae* a *Galeopsietalia ladani*)

8150 Středoevropské silikátové sutě

8160 Vápnité sutě pahorkatin a horského stupně

8210 Chasmoxytická vegetace vápnatých skalnatých svahů

8220 Chasmoxytická vegetace silikátových skalnatých svahů

8230 Pionýrská vegetace silikátových skal (*Sedo-Scleranthion*, *Sedo albi-Veronicion dillenii*)

8310 Jeskyně nepřístupné veřejnosti

Na stanoviště s řídkou vegetací je alespoň v nějaké části životního cyklu vázáno:

14 druhů rostlin z přílohy II směrnice o stanovištích: sleziník nepravý (*Asplenium adulterinum*), zvonek jesenický (*Campanula gelida*), rožec kuřičkolistý (*Cerastium alsinifolium*), hvozdík Lumnitzerův (*Dianthus lumnitzeri*), hvozdík moravský (*Dianthus moravicus*), včelník rakouský (*Dracocephalum austriacum*), svízel sudetský (*Galium sudeticum*), kosatec skalní písečný (*Iris humilis* subsp. *arenaria*), mozolka skalní (*Mannia triandra*), kuřička hadcová (*Minuartia smejkalii*), lipnice jesenická (*Poa riphaea*), koniklec velkokvětý (*Pulsatilla grandis*), koniklec otevřený (*Pulsatilla patens*), vláskatec tajemný (*Trichomanes speciosum*);

6 druhů živočichů z přílohy II směrnice o stanovištích: netopýr černý (*Barbastella barbastellus*), netopýr velkouchý (*Myotis bechsteinii*), netopýr brvitý (*Myotis emarginatus*), netopýr velký (*Myotis myotis*), vrápenec malý (*Rhinolophus hipposideros*), saranče skalní (*Stenobothrus eurasius*);

2 druhy ptáků z přílohy I směrnice o ptácích: výr velký (*Bubo bubo*), sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*).

Současný stav stanovišť a druhů, dosud přijatá ochranná opatření a jejich dopad, přetrvávající tlaky a hrozby

Stav z hlediska ochrany - stanoviště

Stav stanovišť z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro Panonskou biogeografickou oblast hodnocen jako příznivý u 3 stanovišť (8150, 8210, 8310) a jako nedostatečný se stabilním trendem u 4 stanovišť (6110, 8160, 8220, 8230).

Pro Kontinentální biogeografickou oblast byl stav hodnocen jako příznivý u 1 stanoviště (8110), jako nedostatečný se stabilním trendem u 6 stanovišť (6110, 8150, 8160, 8210, 8220, 8310) a jako nedostatečný s klesajícím trendem u 1 stanoviště (8230).

Převládající nedostatečný stav z hlediska ochrany u stanovišť naznačuje, že v následujícím období 2021–2027 bude zapotřebí kromě pokračování v pravidelné péči rovněž aplikovat ve vybraných lokalitách i některá opatření ke zlepšení stavu těchto stanovišť.

Kód stanoviště	Biogeografická oblast	Areál rozšíření	Rozloha	Struktura a funkce	Budoucí vyhlídky	Stav z hlediska ochrany
6110	CON	FV	FV	U1+	U1=	U1=
6110	PAN	FV	FV	FV	U1=	U1=
8110	CON	FV	FV	FV	FV	FV
8150	CON	FV	FV	U1=	FV	U1=
8150	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
8160	CON	FV	FV	FV	U1=	U1=
8160	PAN	FV	FV	U1=	FV	U1=
8210	CON	FV	FV	U1=	FV	U1=
8210	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
8220	CON	FV	FV	U1=	FV	U1=
8220	PAN	FV	FV	U1=	FV	U1=
8230	CON	FV	FV	U1-	U1-	U1-

Kód stanoviště	Biogeografická oblast	Areál rozšíření	Rozloha	Struktura a funkce	Budoucí vyhlídky	Stav z hlediska ochrany
8230	PAN	FV	FV	U1=	U1=	U1=
8310	CON	FV	FV	U1=	FV	U1=
8310	PAN	FV	FV	FV	FV	FV

Stav z hlediska ochrany - druhy rostlin a živočichů

Stav druhů z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro Panonskou biogeografickou oblast hodnocen jako příznivý u 3 druhů (*Myotis emerginatus*, *Myotis myotis*, *Rhinolophus hipposideros*), jako nedostatečný se stabilním trendem u 4 druhů (*Barbastella barbastellus*, *Dianthus lumnitzeri*, *Dianthus moravicus*, *Iris humilis* subsp. *arenaria*), jako nedostatečný s klesajícím trendem u 1 druhu (*Pulsatilla grandis*), jako nepříznivý s klesajícím trendem u 1 druhu (*Dracocephalum austriacum*) a jako neznámý u 1 druhu (*Myotis bechsteinii*).

Pro Kontinentální biogeografickou oblast byl stav hodnocen jako příznivý u 4 druhů (*Myotis emerginatus*, *Myotis myotis*, *Rhinolophus hipposideros*, *Trichomanes speciosum*), jako nedostatečný se stabilním trendem u 11 druhů (*Asplenium adulterinum*, *Barbastella barbastellus*, *Campanula gelida*, *Cerastium alsinifolium*, *Dianthus moravicus*, *Dracocephalum austriacum*, *Galium sudeticum*, *Minuartia smejkalii*, *Myotis bechsteinii*, *Poa rhiphaea*, *Stenobothrus eurasius*), jako nedostatečný s klesajícím trendem u 2 druhů (*Pulsatilla grandis*, *Pulsatilla patens*) a jako nepříznivý se stabilním trendem u 1 druhu (*Mannia triandra*).

Převažující nedostatečný stav z hlediska ochrany navíc se stabilním až klesajícím trendem u těchto druhů naznačuje, že v následujícím období 2021–2027 bude zapotřebí kromě pokračování v pravidelné ochraně a péči v rámci stanovišť rovněž aplikovat i některá opatření ke zlepšení stavu těchto druhů.

Název druhu	Biogeografická oblast	Areál rozšíření	Populace	Habitat	Budoucí vyhlídky	Stav z hlediska ochrany
<i>Asplenium adulterinum</i>	CON	FV	FV	U1=	U1=	U1=
<i>Barbastella barbastellus</i>	CON	FV	U1	FV	FV	U1=
<i>Barbastella barbastellus</i>	PAN	FV	U1	FV	FV	U1=
<i>Campanula gelida</i>	CON	FV	FV	U1=	U1=	U1=
<i>Cerastium alsinifolium</i>	CON	FV	U1=	U1=	U1=	U1=
<i>Dianthus lumnitzeri</i>	PAN	FV	FV	U1=	U1=	U1=
<i>Dianthus moravicus</i>	CON	FV	FV	FV	U1=	U1=
<i>Dianthus moravicus</i>	PAN	FV	FV	U1=	U1=	U1=
<i>Dracocephalum austriacum</i>	CON	FV	U1=	U1=	U1=	U1=
<i>Dracocephalum austriacum</i>	PAN	U1=	U2-	U2-	U2-	U2-
<i>Galium sudeticum</i>	CON	FV	FV	U1=	U1=	U1=
<i>Iris humilis</i> subsp. <i>arenaria</i>	PAN	FV	U1=	U1=	U1=	U1=
<i>Mannia triandra</i>	CON	U2=	U2	U1-	U1	U2=
<i>Minuartia smejkalii</i>	CON	FV	U1=	U1=	U1=	U1=
<i>Myotis bechsteinii</i>	CON	U1	XX	FV	XX	U1=
<i>Myotis bechsteinii</i>	PAN	FV	XX	FV	XX	XX
<i>Myotis emarginatus</i>	CON	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Myotis emarginatus</i>	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Myotis myotis</i>	CON	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Myotis myotis</i>	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Poa rhiphaea</i>	CON	FV	U1	FV	U1=	U1=
<i>Pulsatilla grandis</i>	CON	FV	FV	U1-	U1=	U1-
<i>Pulsatilla grandis</i>	PAN	FV	FV	U1-	U1=	U1-
<i>Pulsatilla patens</i>	CON	FV	U1-	U1-	U1=	U1-
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	CON	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Stenobothrus eurasius</i>	CON	FV	FV	U1	U1	U1=
<i>Trichomanes speciosum</i>	CON	FV	FV	FV	FV	FV

Stav z hlediska ochrany - ptáci

Stav a trend ptáků z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro ČR (z hlediska početnosti populace) hodnocen u druhu *Bubo bubo* jako klesající a u druhu *Falco peregrinus* jako stoupající.

Oba vyjmenované druhy potřebují pro udržení příznivého stavu nebo jeho zlepšení pokračovat v pravidelné ochraně a péči v rámci stanovišť a v některých případech i aplikovat některá opatření ke zlepšení stavu těchto druhů.

Název druhu	Populace		Areál	
	Krátkodobý trend	Dlouhodobý trend	Krátkodobý trend	Dlouhodobý trend
<i>Bubo bubo</i>	-	0	0	0
<i>Falco peregrinus</i>	+	+	+	+

Klíčové tlaky a hrozby

Mezi největší tlaky a hrozby působící na stanoviště, kterým je třeba v následujícím období čelit, patří: úplná absence hospodaření, sukcese, zarůstání dřevinami (zastínění), invaze nepůvodních druhů (především trnovníku akátu, borovice vejmutovky), těžba kamene, eutrofizace, kyselá dešť, sešlap, sportovní aktivity (horolezectví, paragliding apod.), vandalismus, nekoordinované speleologické průzkumy.

Druhy vázané na stanoviště s řídkou vegetací jsou navíc ohroženy sběrem skalničkáři, rušením při hnízdění (ptáci) nebo na zimovištích (netopýři), nevhodným uzavíráním či zabezpečením vchodů do jeskyní, akumulací organického materiálu na skalkách, erozí.

Stanoviště a druhy jako předměty ochrany EVL

Výše uvedená stanoviště jsou v ČR předmětem ochrany v celkem 139 EVL, ptáci v celkem 5 PO a rostliny a ostatní druhy živočichů potom v 225 EVL vyhlášených pro jejich ochranu (s tím, že ve všech těchto EVL však nemusí být tyto druhy vázány přímo na stanoviště s řídkou vegetací, ale na jiný typ stanovišť).

Kód stanoviště	Rozloha v ČR (ha)	Počet EVL	Rozloha v EVL, kde jsou předmětem ochrany (ha)
6110	86,87	20	16,13
8110	184,03	3	182,94
8150	81,45	15	18,96
8160	26,02	11	5,17
8210	185,84	22	62,77
8220	6 760,87	87	3 164,64
8230	215,69	16	38,53
8310	3,36	36	0,88

Druh	Počet EVL
<i>Asplenium adnigrum</i>	10
<i>Barbastella barbastellus</i>	29
<i>Campanula trachelium</i>	1
<i>Cerastium alpinum</i>	4
<i>Dianthus plumarius</i>	2
<i>Dianthus moravicus</i>	5
<i>Dracocephalum austriacum</i>	4
<i>Galium saxatile</i>	4
<i>Iris humilis</i> subsp. <i>arenaria</i>	8
<i>Mannia triandra</i>	1
<i>Minuartia nemoralis</i>	2

Druh	Počet EVL
<i>Myotis bechsteinii</i>	9
<i>Myotis emarginatus</i>	19
<i>Myotis myotis</i>	85
<i>Poa riphaea</i>	1
<i>Pulsatilla grandis</i>	34
<i>Pulsatilla patens</i>	6
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	48
<i>Stenobothrus eurasius</i>	5
<i>Trichomanes speciosum</i>	8

Druh	Počet PO
<i>Bubo bubo</i>	5
<i>Falco peregrinus</i>	2

Realizovaná opatření a jejich dopad

Péče o stanoviště s řídkou vegetací, resp. skalnatá stanoviště, je realizována především obnovní z Krajinotvorných programů MŽP (PPK, POPFK, MaS) a to formou odstraňování náletů a regulace invazních druhů bylin i dřevin. Součástí péče je také vhodné usměrňování návštěvníků a ochrana chráněných druhů rostlin i živočichů. V širším měřítku má v blízkosti skal význam extenzivní forma zemědělského i lesnického hospodaření na okolních pozemcích.

Opatření potřebná k zachování a obnově příznivého stavu z hlediska ochrany

Udržovací management

Většina z těchto stanovišť je bezzásahová, jen u menšiny z nich je pro zachování či dosažení jejich příznivého stavu třeba v následujícím období provádět pravidelný aktivní management. Ten spočívá v extenzivní pastvě a údržbě stávajících mříží ve vchodech do jeskyní. Navíc je třeba regulovat přístup zvěře alespoň na nejcennější lokality.

Péče o druhy potřebná k zachování či dosažení příznivé velikosti jejich populací bude zajišťována především prostřednictvím péče o stanoviště z přílohy I směrnice o stanovištích. Navíc bude třeba provádět na vybraných lokalitách sanaci dřevin na skalních bradlech a stěnách pro druhy *Falco peregrinus* a *Bubo bubo*.

Obnovní management

Na některých typech stanovišť je třeba v různém rozsahu provést opatření na jejich obnovu. Tato opatření mohou do budoucna přispět ke zvýšení rozlohy předmětných stanovišť v rámci ČR. Spočívají v intenzivnější pastvě, výřezu náletových dřevin (především křovin), likvidaci invazních a expanzivních druhů (např. trnovník akát, borovice vejmutovka), úklidu odpadků či drobných skládek odpadů, osazení vchodů do jeskyní novými mřížemi.

Pro druhy nejsou navrhována žádná obnovní opatření nad rámec péče o stanoviště z přílohy I směrnice o stanovištích.

Stanovení priorit u opatření, která mají být provedena v příštím období VFR

Udržovací management

U některých typů stanovišť (6110, 8230, 8310) v této skupině je nutné provádět pravidelný management, i když zpravidla ve víceletých intervalech (ostatní stanoviště jsou bezzásahová). I tak lze všechna plánovaná opatření považovat za prioritní. V případě, kdy by daná opatření nebyla realizována, by pravděpodobně došlo ke zhoršení stavu až postupnému zániku daných stanovišť, stejně tak populací druhů na ně vázaných.

Celková plocha stanovišť s řídkou vegetací, která by měla být v období 2021–2027 obhospodařována za účelem zajištění příznivého stavu 8 stanovišť a 20 druhů z příloh I a II směrnice o stanovištích, a také 2 druhů ptáků z přílohy I směrnice o ptácích, je 52 ha na území soustavy Natura 2000 a 60 ha mimo území soustavy Natura 2000.

Zvláštní pozornost bude třeba věnovat všem třem výše zmíněným stanovištím, jejichž struktura a funkce není v České republice hodnocena jako příznivá (6110, 8230, 8310), což přispěje i k u držení či zlepšení stavu druhů na ně vázaných.

Obnovní management

Celková plocha stanovišť s řídkou vegetací, která by měla být v období 2021–2027 intenzivněji obhospodařována za účelem obnovy stanovišť z přílohy I směrnice o stanovištích a také biotopů druhů ptáků z přílohy I směrnice o ptácích a druhů přílohy II směrnice o stanovištích je 75 ha na území soustavy Natura 2000 a 29 ha mimo území soustavy Natura 2000.

Zvláštní pozornost bude třeba věnovat především skalním a suťovým stanovištím, u nichž na některých místech došlo pokročilou sukcesí k jejich degradaci (6110, 8150, 8160, 8210, 8220, 8230).

Seznam prioritních opatření, která je třeba provést, a odhadované náklady na tato opatření

- v rámci lokalit soustavy Natura 2000 vyhlášených pro cílová stanoviště a druhy

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
6110* Vápnité nebo bazické skalní trávniky (<i>Alyso-Sedion albi</i>) - extenzivní pastva	udržovací	4,95 ha	62 000	LIFE
6110* Vápnité nebo bazické skalní trávniky (<i>Alyso-Sedion albi</i>) - likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin, pastva	obnovní	0,16 ha	47 000	EFRR/FS, LIFE
8150 Středoevropské silikátové sutě - likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin	obnovní	0,14 ha	27 000	EFRR/FS, LIFE
8160* Vápnité sutě pahorkatin a horského stupně - likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin	obnovní	0,07 ha	15 000	EFRR/FS, LIFE
8210 Chasmoxytická vegetace vápnitých skalnatých svahů - likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin	obnovní	0,90 ha	180 000	EFRR/FS, LIFE
8220 Chasmoxytická vegetace silikátových skalnatých svahů - likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin	obnovní	9,04 ha	1 820 000	EFRR/FS, LIFE
8230 Pionýrská vegetace silikátových skal (<i>Sedo-Scleranthion</i>, <i>Sedo albi-Veronicion dillenii</i>) - extenzivní pastva	udržovací	12,08 ha	170 000	LIFE
8230 Pionýrská vegetace silikátových skal (<i>Sedo-Scleranthion</i>, <i>Sedo albi-Veronicion dillenii</i>) - likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin, pastva	obnovní	0,28 ha	80 000	EFRR/FS, LIFE
8310 Jeskyně nepřístupné veřejnosti - údržba mříží	udržovací	130 ks	650 000	LIFE
8310 Jeskyně nepřístupné veřejnosti - instalace mříží	obnovní	10 ks	300 000	EFRR/FS, LIFE
Opatření pro ptáky druhy: <i>Falco peregrinus</i>, <i>Bubo bubo</i> - sanace křovin na skalních bradlech a stěnách	udržovací	14x širší okolí hnízdiště (0,2 ha)	10 000	EFRR/FS, LIFE

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
Regulace přístupu zvěře - pachové ohradníky, oplocenky apod.	udržovací	3 972 m	615 000	EFRR/FS
Odstranění odpadků, skládky apod. napříč stanovišti	obnovní	174,50 ha	872 000	-
Celkem:			4 848 000	

- dodatečná opatření nad rámec soustavy Natura 2000 (širší opatření v oblasti zelené infrastruktury)

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
6110* Vápnité nebo bazické skalní trávničky (<i>Alyso-Sedion albi</i>) - extenzivní pastva	udržovací	12,32 ha	154 000	LIFE
6110* Vápnité nebo bazické skalní trávničky (<i>Alyso-Sedion albi</i>) - likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin, pastva	obnovní	0,17 ha	48 000	EFRR/FS, LIFE
8150 Středoevropské silikátové sutě - likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin	obnovní	0,17 ha	34 000	EFRR/FS, LIFE
8160* Vápnité sutě pahorkatin a horského stupně - likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin	obnovní	0,15 ha	31 000	EFRR/FS, LIFE
8210 Chasmoftytická vegetace vápnitých skalnatých svahů - likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin	obnovní	0,17 ha	34 000	EFRR/FS, LIFE
8220 Chasmoftytická vegetace silikátových skalnatých svahů - likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin	obnovní	3,21 ha	645 000	EFRR/FS, LIFE
8230 Pionýrská vegetace silikátových skal (<i>Sedo-Scleranthion</i> , <i>Sedo albi-Veronicion dillenii</i>) - extenzivní pastva	udržovací	7,42 ha	105 000	LIFE
8230 Pionýrská vegetace silikátových skal (<i>Sedo-Scleranthion</i> , <i>Sedo albi-Veronicion dillenii</i>) - likvidace expanzivních druhů, výřez náletových dřevin, pastva	obnovní	0,17 ha	49 000	EFRR/FS, LIFE
8310 Jeskyně nepřístupné veřejnosti - údržba mříží	udržovací	30 ks	150 000	LIFE
8310 Jeskyně nepřístupné veřejnosti - instalace mříží	obnovní	cca 2 ks	64 000	EFRR/FS, LIFE
Celkem:			1 314 000	

Očekávané výsledky, pokud jde o cílové druhy a typy stanovišť

Pravidelné provádění všech udržovacích opatření v plánovaném rozsahu by mělo zajistit, že dochovaná kvalita stanovišť nepoklesne, ale zůstane zachována u těch stanovišť, jejichž stav je hodnocen jako příznivý a do určité míry bude zlepšena u stanovišť se stavem hodnoceným jako nedostatečný.

Nelze však samozřejmě vyloučit negativní působení takových faktorů na kvalitu stanovišť a velikosti populací druhů, kterým ani pravidelnou péčí o stanoviště s řídkou vegetací nelze zamezit. Patří mezi ně např. změna klimatu, vstupy atmosférického dusíku, vandalismus atd.

Očekávaným výsledkem provedení plánovaných obnovních opatření je alespoň částečné zvýšení rozlohy stanovišť, potažmo nárůst populací některých druhů. Reálně nelze předpokládat, že již v průběhu let 2021–2027 dojde k úspěšné obnově stanovišť a biotopů druhů v plánovaných rozlohách především vzhledem k finanční a časové náročnosti zásahů, přirozeně pomalé reakci prostředí a schopnosti obnovy přírodních stanovišť, k vlastnické struktuře pozemků, resp. zájmům vlastníků.

Očekávané výsledky: jiné přínosy

Opatření zaměřená na pastvu budou mít pozitivní dopad na zachování, resp. podporu tradičního hospodaření. Zachování těchto stanovišť je důležité také z hlediska hydrologie. Významná je rovněž rekreační, sportovní a turistická hodnota těchto stanovišť (např. EVL Chýnovské jeskyně nebo EVL Český kras).

E.2.8 Sladkovodní stanoviště (řeky a jezera)

Ze stanovišť uvedených v příloze I směrnice o stanovištích se vyskytuje v ČR celkem **9 stanovišť** s vazbou na sladkovodní ekosystémy, pro která jsou vyhlášeny EVL:

3130 Oligotrofní až mezotrofní stojaté vody nížinného až subalpínského stupně kontinentální a alpínské oblasti a horských poloh a jiných oblastí, s vegetací tříd *Littorelletea uniflorae* nebo *Isoëto-Nanojuncetea*

3140 Tvrdé oligo-mezotrofní vody s bentickou vegetací parožnatek

3150 Přirozené eutrofní vodní nádrže s vegetací typu *Magnopotamion* nebo *Hydrocharition*

3160 Přirozená dystrofní jezera a tůňe

3220 Alpínské řeky a bylinná vegetace podél jejich břehů

3230 Alpínské řeky a jejich dřevinná vegetace s židovínkem německým (*Myricaria germanica*)

3240 Alpínské řeky a jejich dřevinná vegetace s vrbou šedou (*Salix elaeagnos*)

3260 Nížinné až horské vodní toky s vegetací svazů *Ranunculion fluitantis* a *Callitriche-Batrachion*

3270 Bahnité břehy řek s vegetací svazů *Chenopodion rubri* p.p. a *Bidention* p.p.

Na sladkovodní stanoviště je alespoň v nějaké části životního cyklu dále vázáno:

2 druhy rostlin z přílohy II směrnice o stanovištích: puchýřka útlá (*Coleanthus subtilis*), žabníček vzplývavý (*Luronium natans*);

34 druhů živočichů z přílohy II směrnice o stanovištích: svinutec tenký (*Anisus vorticulus*), bolen dravý (*Aspius aspius*), rak kamenáč (*Austropotamobius torrentium*), kuňka ohnivá (*Bombina bombina*), kuňka žlutobřichá (*Bombina variegata*), bobr evropský (*Castor fiber*), sekavec (*Cobitis taenia*), šidélko ozdobné (*Coenagrion ornatum*), páskovec velký (*Cordulegaster heros*), vranka obecná (*Cottus gobio*), mihule ukrajinská (*Eudontomyzon mariae*), hrouzek běloploutvý (*Gobio albipinnatus*), hrouzek Kesslerův (*Gobio kesslerii*), potápník dvojčárý (*Graphoderus bilineatus*), ježdík dunajský (*Gymnocephalus baloni*), ježdík žlutý (*Gymnocephalus schraetser*), mihule potoční (*Lampetra planeri*), vážka jasnokvrnná (*Leucorrhinia pectoralis*), vydra říční (*Lutra lutra*), perlorodka říční (*Margaritifera margaritifera*), piskoř pruhovaný (*Misgurnus fossilis*), klínatka rohatá (*Ophiogomphus cecilia*), ostrucha křivočará (*Pelecus cultratus*), hořavka duhová (*Rhodeus sericeus amarus*), sekavčík horský (*Sabanejewia aurata*), losos obecný (*Salmo salar*), čolek dravý (*Triturus carnifex*), čolek velký (*Triturus cristatus*), čolek dunajský (*Triturus dobrogicus*), čolek karpatský (*Triturus montandoni*), velevrub tupý (*Unio crassus*), vrkoč bažinný (*Vertigo moulinsiana*), drsek menší (*Zingel streber*), drsek větší (*Zingel zingel*);

17 druhů ptáků z přílohy I směrnice o ptácích: ledňáček říční (*Alcedo atthis*), lžičák pestrý (*Anas clypeata*), kopřivka obecná (*Anas strepera*), husa běločelá (*Anser albifrons*), husa velká (*Anser anser*), husa polní (*Anser fabalis*), bukač velký (*Botaurus stellaris*), moták pochop (*Circus aeruginosus*), čáp černý (*Ciconia nigra*), volavka bílá (*Egretta alba*), orel mořský (*Haliaeetus albicilla*), bukáček malý (*Ixobrychus minutus*), slavík modráček (*Luscinia svecica*), zrzohlávka rudozobá (*Netta rufina*), kvakoš noční (*Nycticorax nycticorax*), chřástal kropenatý (*Porzana porzana*), rybák obecný (*Sterna hirundo*) a dále pravidelně se vyskytující stěhovavé druhy, které nejsou uvedeny v příloze I a vytvářejí významná shromaždiště, pelichaniště nebo zimoviště.

Současný stav stanovišť a druhů, dosud přijatá ochranná opatření a jejich dopad, přetrvávající tlaky a hrozby

Stav z hlediska ochrany - stanoviště

Stav stanovišť z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro Panonskou biogeografickou oblast hodnocen jako příznivý u 1 stanoviště (3140), jako nedostatečný s rostoucím trendem u 1 stanoviště (3130), jako nedostatečný s klesajícím trendem u 2 stanovišť (3260, 3270) a jako nepříznivý s rostoucím trendem u 1 stanoviště (3150).

Pro Kontinentální biogeografickou oblast nebyl stav hodnocen jako příznivý u žádného stanoviště, jako nedostatečný s rostoucím trendem pro 3 stanoviště (3130, 3240, 3260), jako nedostatečný se setrvalým trendem pro 2 stanoviště (3140, 3220), jako nedostatečný s klesajícím trendem pro 1 stanoviště (3270), jako nepříznivý s rostoucím trendem pro 2 stanoviště (3150, 3160) a jako nepříznivý s klesajícím trendem pro jedno stanoviště (3230).

Častý nedostatečný až nepříznivý stav z hlediska ochrany navíc s převažujícím stabilním až klesajícím trendem u stanovišť naznačuje, že v následujícím období 2021–2027 bude zapotřebí kromě pokračování v pravidelné ochraně a péči rovněž aplikovat i některá opatření ke zlepšení stavu těchto stanovišť.

Kód stanoviště	Biogeografická oblast	Areál rozšíření	Rozloha	Struktura a funkce	Budoucí vyhlídky	Stav z hlediska ochrany
3130	CON	FV	FV	U1=	U1+	U1+
3130	PAN	FV	FV	U1=	U1+	U1+
3140	CON	FV	FV	U1=	FV	U1=
3140	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
3150	CON	FV	FV	U2+	U1=	U2+
3150	PAN	FV	FV	U2+	FV	U2+
3160	CON	FV	U2+	U1-	FV	U2+
3220	CON	FV	FV	U1=	FV	U1=
3230	CON	FV	U2-	U2-	U2-	U2-
3240	CON	FV	FV	U1=	U1+	U1+
3260	CON	FV	FV	U1=	U1+	U1+
3260	PAN	FV	FV	U1-	U1-	U1-
3270	CON	FV	U1-	U1-	U1-	U1-
3270	PAN	FV	U1-	FV	FV	U1-

Stav z hlediska ochrany - druhy rostlin a živočichů

Stav druhů z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro Panonskou biogeografickou oblast hodnocen jako příznivý u 4 druhů (*Anisus vorticulus*, *Castor fiber*, *Coenagrion ornatum*, *Lutra lutra*), jako nedostatečný s neznámým trendem u 2 druhů (*Bombina bombina*, *Bombina variegata*), jako nedostatečný se setrvalým trendem u 4 druhů (*Aspius aspius*, *Gobio albipinnatus*, *Ophiogomphus cecilia*, *Rhodeus sericeus amarus*), jako nepříznivý s neznámým trendem u 1 druhu (*Triturus cristatus*), jako nepříznivý se setrvalým trendem u 7 druhů (*Gymnocephalus baloni*, *Gymnocephalus schraetser*, *Pelecus cultratus*, *Unio crassus*, *Vertigo moulinsiana*, *Zingel streber*, *Zingel zingel*) a jako nepříznivý s klesajícím trendem u 4 druhů (*Cobitis taenia*, *Misgurnus fossilis*, *Triturus carnifex*, *Triturus dobrogicus*).

Pro Kontinentální biogeografickou oblast byl stav hodnocen jako příznivý u 4 druhů (*Castor fiber*, *Coenagrion ornatum*, *Coleanthus subtilis*, *Lutra lutra*), jako nedostatečný s neznámým trendem u 1 druhu (*Bombina variegata*), jako nedostatečný s rostoucím trendem u 2 druhů (*Cordulegaster heros*, *Vertigo moulinsiana*), jako nedostatečný se setrvalým trendem u 6 druhů (*Aspius aspius*, *Austropotamobius torrentium*, *Cottus gobio*, *Lampetra planeri*, *Leucorhinia pectoralis*, *Ophiogomphus cecilia*), jako nepříznivý se setrvalým trendem u 10 druhů (*Anisus vorticulus*, *Bombina bombina*, *Cobitis taenia*, *Gobio albipinnatus*, *Gobio kesslerii*, *Graphoderus bilineatus*, *Rhodeus sericeus amarus*, *Sabanejewia aurata*, *Salmo salar*, *Unio crassus*) a jako nepříznivý s klesajícím trendem u 7 druhů (*Eudontomyzon mariae*, *Margaritifera margaritifera*, *Misgurnus fossilis*, *Triturus carnifex*, *Triturus cristatus*, *Triturus montandoni*, *Lurionium natans*).

Častý nedostatečný až nepříznivý stav z hlediska ochrany navíc s převažujícím stabilním až klesajícím trendem u druhů naznačuje, že v následujícím období 2021–2027 bude zapotřebí kromě pokračování v pravidelné ochraně a péči rovněž aplikovat i některá opatření ke zlepšení stavu těchto druhů.

Název druhu	Biogeografická oblast	Areál rozšíření	Populace	Habitat	Budoucí vyhlídky	Stav z hlediska ochrany
<i>Anisus vorticulus</i>	CON	FV	U1-	U2-	U1=	U2=
<i>Anisus vorticulus</i>	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Aspius aspius</i>	CON	FV	U1	FV	U1	U1=
<i>Aspius aspius</i>	PAN	U1	U1	U1	U1	U1=
<i>Austropotamobius torrentium</i>	CON	FV	U1	U1+	U1	U1=
<i>Bombina bombina</i>	CON	FV	U1	U2	U1	U2=
<i>Bombina bombina</i>	PAN	FV	FV	U1	U1	U1x
<i>Bombina variegata</i>	CON	FV	U1	U1	U1	U1x
<i>Bombina variegata</i>	PAN	FV	U1	U1	U1	U1x
<i>Castor fiber</i>	CON	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Castor fiber</i>	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Cobitis taenia</i>	CON	U2=	U2	U2	U2	U2=
<i>Cobitis taenia</i>	PAN	U2=	U2-	U2-	U2	U2-
<i>Coenagrion ornatum</i>	CON	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Coenagrion ornatum</i>	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Coleanthus subtilis</i>	CON	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Cordulegaster heros</i>	CON	XX	XX	U1+	FV	U1+
<i>Cottus gobio</i>	CON	FV	FV	U1=	U1=	U1=
<i>Eudontomyzon mariae</i>	CON	U2	U2	U2	U2	U2-
<i>Gobio belingi*</i>	CON	U2	U2	U2	U2	U2x
<i>Gobio kessleri</i>	CON	U1	U1	U2	U1	U2=
<i>Gobio vladykovi*</i>	CON	U1	U1	U2	U1	U2=
<i>Gobio vladykovi*</i>	PAN	U1=	U1	U1	U1	U1=
<i>Graphoderus bilineatus</i>	CON	U2	U1	U1	U1	U2=
<i>Gymnocephalus baloni</i>	PAN	U2	U2	U2	U2	U2=
<i>Gymnocephalus schraetzer</i>	PAN	U2	U2	U2	U2	U2=
<i>Lampetra planeri</i>	CON	FV	FV	U1	FV	U1=
<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	CON	FV	U1	U1	U1	U1=
<i>Lurionium natans</i>	CON	FV	U1-	U1-	U2-	U2-
<i>Lutra lutra</i>	CON	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Lutra lutra</i>	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Margaritifera margaritifera</i>	CON	U2-	U2-	U2-	U2-	U2-
<i>Misgurnus fossilis</i>	CON	U2	U2	U1	U2	U2-
<i>Misgurnus fossilis</i>	PAN	U2-	U2-	U2	U2	U2-
<i>Ophiogomphus cecilia</i>	CON	FV	FV	U1	U1	U1=
<i>Ophiogomphus cecilia</i>	PAN	FV	FV	U1	U1	U1=
<i>Pelecus cultratus</i>	PAN	U2	U2	U2	U2	U2=
<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	CON	U1-	U1-	U2	U1	U2=
<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	PAN	U1	U1	U1	U1	U1=
<i>Sabanejewia aurata</i>	CON	U2=	U2	U2	U2	U2=
<i>Salmo salar</i>	CON	U2	U2	U2	U2	U2=
<i>Triturus carnifex</i>	CON	FV	U2	U2	U2	U2-
<i>Triturus carnifex</i>	PAN	FV	U2	U2	U2	U2-
<i>Triturus cristatus</i>	CON	FV	U1	U2	U2	U2-
<i>Triturus cristatus</i>	PAN	FV	U1	U2	U2	U2x
<i>Triturus dobrogicus</i>	PAN	U1	U2	U2	U2	U2-
<i>Triturus montandoni</i>	CON	FV	U1	U1	U2	U2-
<i>Unio crassus</i>	CON	FV	U1	U2=	U1=	U2=
<i>Unio crassus</i>	PAN	U1	U1	U2-	U1=	U2=
<i>Vertigo moulinsiana</i>	CON	FV	U1	U1	FV	U1+
<i>Vertigo moulinsiana</i>	PAN	U2	U1	U1-	U1-	U2=
<i>Zingel streber</i>	PAN	U2=	U2	U2	U2	U2=

Název druhu	Biogeografická oblast	Areál rozšíření	Populace	Habitat	Budoucí vyhlídky	Stav z hlediska ochrany
<i>Zingel zingel</i>	PAN	U2=	U2=	U2=	U2+	U2=

* =*Gobio alpinus*

Stav z hlediska ochrany - ptáci

Stav a trend druhů ptáků z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro ČR (bráno dle početnosti populací) hodnocen jako stoupající u 9 druhů (*Anser anser*, *Botaurus stellaris*, *Ciconia nigra*, *Circus aeruginosus*, *Haliaeetus albicilla*, *Ixobrychus minutus*, *Luscinia svecica*, *Nycticorax nycticorax*, *Sterna hirundo*), jako stabilní u 3 druhů (*Anas strepera*, *Anser albifrons*, *Netta rufina*), po jednom druhu je stav klesající (*Anser fabalis*) a kolísající (*Alcedo atthis*). U dvou druhů nebyl stav hodnocen (*Egretta alba*, *Anas clypeata*). Některé údaje jsou již v současnosti zastaralé a v rozporu s našimi znalostmi, jako například u *Botaurus stellaris* a *Ixobrychus minutus*, kde lze hodnotit oba druhy jako klesající. Všechny vyjmenované druhy ale potřebují pro udržení příznivého stavu nebo jeho zlepšení pokračovat v pravidelné ochraně a péči a v některých případech i aplikovat některá opatření ke zlepšení stavu těchto druhů.

Název druhu	Populace		Areál	
	Krátkodobý trend	Dlouhodobý trend	Krátkodobý trend	Dlouhodobý trend
<i>Alcedo atthis</i>	F	+	0	0
<i>Anas clypeata</i>	X	X	X	X
<i>Anas strepera</i>	+	+	+	+
<i>Anser albifrons</i>	0	0	X	X
<i>Anser anser</i>	+	+	X	X
<i>Anser fabalis</i>	-	-	X	X
<i>Botaurus stellaris</i>	+	+	+	+
<i>Ciconia nigra</i>	+	+	+	+
<i>Circus aeruginosus</i>	+	+	0	+
<i>Egretta alba</i>	X	X	X	X
<i>Haliaeetus albicilla</i>	+	+	+	+
<i>Ixobrychus minutus</i>	+	+	0	0
<i>Luscinia svecica</i>	+	+	+	+
<i>Netta rufina</i>	0	0	X	X
<i>Nycticorax nycticorax</i>	+	+	+	+
<i>Porzana porzana</i>	0	+	+	+
<i>Sterna hirundo</i>	+	0	0	+
Stěhovavé druhy	/	/	/	/

Klíčové tlaky a hrozby

Mezi největší tlaky a hrozby působící na sladkovodní stanoviště a na ně vázané druhy, kterým je třeba v následujícím období čelit, patří: obecně změna vodního režimu, změna struktury vodních toků, regulace (např. napřimování a prohlubování toků), zpevňování břehů toků, znečištění povrchových vod, invaze nepůvodních druhů, zvyšující se míra intenzity rybářského hospodaření, odběr povrchových vod, vysychání, odstraňování sedimentů/bagrování, zanášení bahnem/zazemňování, dále pak přirozená sukcese, změny v druhovém složení, hromadění organického materiálu, eutrofizace, acidifikace, hnojení, dále také vodní sporty nebo vlivy spojené s lodní dopravou.

Druhy vázané na sladkovodní stanoviště jsou navíc ohroženy migračními bariérami na tocích, provozem malých vodních elektráren, těžbou písku a štěrku, nedostatkem záplav, lovem, rybolovem, dále pak odchvy do pastí, trávením, pytláctvím, používáním biocidů a jiných chemických látek nebo nemocemi přenášnými nepůvodními druhy.

Stanoviště a druhy jako předměty ochrany EVL a PO

Výše uvedená stanoviště jsou v ČR předmětem ochrany v celkem 138 EVL, ptáci v celkem 24 PO a rostliny a ostatní druhy živočichů potom v 336 EVL vyhlášených pro jejich ochranu (s tím, že ve všech těchto EVL a PO však nemusí být tyto druhy vázány přímo na sladkovodní stanoviště (řeky, jezera, rybníky), ale na jiný typ stanovišť).

Kód stanoviště	Rozloha v ČR (ha)	Počet EVL	Rozloha v EVL, kde jsou předmětem ochrany (ha)
3130	1 019,83	31	154,34
3140	27,48	31	9,21
3150	7 066,00	52	986,22
3160	30,11	14	12,13
3220	8,61	4	6,06
3230	13,37	1	12,07
3240	71,40	3	40,68
3260	4 114,40	35	1 173,33
3270	224,62	8	13,61

Název druhu	Počet EVL
<i>Anisus vorticulus</i>	6
<i>Aspius aspius</i>	6
<i>Austropotamobius torrentium</i>	13
<i>Bombina bombina</i>	92
<i>Bombina variegata</i>	21
<i>Castor fiber</i>	8
<i>Cobitis taenia</i>	8
<i>Coenagrion ornatum</i>	1
<i>Cordulegaster heros</i>	1
<i>Cottus gobio</i>	30
<i>Eudontomyzon mariae</i>	1
<i>Gobio albipinnatus</i>	5
<i>Gobio kesslerii</i>	2
<i>Graphoderus bilineatus</i>	1
<i>Gymnocephalus baloni</i>	1
<i>Gymnocephalus schraetser</i>	1
<i>Lampetra planeri</i>	28
<i>Leucorhinia pectoralis</i>	19
<i>Lutra lutra</i>	26
<i>Margaritifera margaritifera</i>	5
<i>Misgurnus fossilis</i>	10
<i>Ophiogomphus cecilia</i>	12
<i>Pelecus cultratus</i>	1
<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	14
<i>Sabanejewia aurata</i>	1
<i>Salmo salar</i>	9
<i>Triturus carnifex</i>	6
<i>Triturus cristatus</i>	67
<i>Triturus dobrogicus</i>	2
<i>Triturus montandoni</i>	5
<i>Unio crassus</i>	13
<i>Vertigo moulinsiana</i>	10
<i>Zingel streber</i>	1
<i>Zingel zingel</i>	1
<i>Coleanthus subtilis</i>	25
<i>Luronium natans</i>	2

Název druhu	Počet PO
<i>Alcedo atthis</i>	6
<i>Anas clypeata</i>	2

Název druhu	Počet PO
<i>Anas strepera</i>	3
<i>Anser albifrons</i>	1
<i>Anser anser</i>	6
<i>Anser fabalis</i>	2
<i>Botaurus stellaris</i>	1
<i>Ciconia nigra</i>	6
<i>Circus aeruginosus</i>	6
<i>Egretta alba</i>	1
<i>Haliaeetus albicilla</i>	3
<i>Ixobrychus minutus</i>	2
<i>Luscinia svecica</i>	5
<i>Netta rufina</i>	1
<i>Nycticorax nycticorax</i>	4
<i>Porzana porzana</i>	2
<i>Sterna hirundo</i>	4
Stěhovavé druhy	2

Realizovaná opatření a jejich dopad

Dosud realizovaná opatření ve prospěch stanovišť a druhů vázaných na vodní ekosystémy lze pro přehlednost rozdělit na opatření realizovaná na vodních tocích a dále na opatření ve stojatých vodách:

1. Vodní toky

Revitalizace vodních toků

Mezi úspěšné projekty zlepšení morfologického a ekologického stavu vodních toků a obnovy přirozeného habitatu patří např. revitalizace koryta řeky Blanice ve Vlašimi včetně zajištění migrační průchodnosti (OPŽP 2007-2013), revitalizace Kněhyně v Beskydech (Program revitalizace říčních systémů) průkopnická s ohledem na bystřinný charakter toku na flyšovém podloží, tak z hlediska administrativního (zrušení vodního díla jako stavby), revitalizace Jedlového a Žlebského potoka na Šumavě (OPŽP 2007-2013), obnova odvodněných rašeliníšť a přirozených vlasečnicových toků v povodí Zhůžského potoka (povodí Křemelné) - OPŽP 2007-2013 nebo obnova biotopu perlorodky říční v údolní nivě Lužního potoka (EHP fondy).

Zprůchodňování říční sítě

ČR patří mezi evropské státy s největší fragmentací říční sítě. V rámci projektu „Vytvoření strategie pro snížení dopadů fragmentace říční sítě“ (EHP-CZ02-OV-1-016-2014) financovaného z EHP fondů bylo zjištěno na 14 606 ř. km (15 % říční sítě ČR) 9 605 migračních bariér s výškou nad 0,2 m. Mapovány byly „páteřní“ vodní toky, dále vodní toky na území první zóny CHKO, NPR, NPP a EVL, kde jsou předmětem ochrany ryby, mihulovci a měkkýši (velevrub tupý a perlorodka říční).

V rámci Koncepce zprůchodnění říční sítě ČR⁴⁶ (MŽP, aktualizace 2014; dále jen Koncepce) jsou vybrány vodní toky nebo jejich úseky prioritně určené k migračnímu zprůchodnění. Tyto jsou rozděleny do dvou kategorií – nadregionální koridory s vazbou na mořské prostředí určené zejména pro diadromní migranty, jako je např. losos obecný (evropsky významný druh). Druhou kategorií představují národní koridory vymezené z hlediska druhové a územní ochrany (např. EVL s perlorodkou říční, která je existenčně závislá na migracích pstruha potočního).

Správci jednotlivých povodí využívají Koncepti v rámci procesu vodohospodářského plánování, kdy se zavazují prostřednictvím plánů dílčích povodí tyto cíle podle prioritizace naplňovat a zároveň tak naplňovat ustanovení Rámcové směrnice o vodách (2000/60/ES).

Překážka v toku je migračně zprůchodněna tím, že je odstraněna nebo realizací rybího přechodu či obdobného opatření. Ročně se na našem území zprůchodní jen několik příčných překážek v řádu jednotek. Mezi úspěšně zprůchodněné bariéry patří, např. jez v profilu Břeclav, ř. km 22,89, Dyje nebo Bulhary, ř. km 35,94, Dyje. Tím je zajištěna migrační průchodnost vodních toků mj. pro „dunajské“ druhy ryb až po hráz vodní nádrže Nové Mlýny. Většina rybích přechodů, zejména na významných vodních tocích, je ve fázi projektování. Jedná se např. o

⁴⁶ https://www.mzp.cz/cz/koncepce_migracni_zpruходneni

Masarykovo zdymadlo ve Střekově, jehož zprůchodnění přijatelným rybím přechodem je klíčové pro tahy lososů a další diadromní druhy ryb a mihulovců dále na naše území.

Zlepšování čistoty toků

Opatření na zlepšování jakosti povrchových vod jsou realizována zejména na základě návrhů opatření obsažených v jednotlivých plánech dílčích povodí (např. realizace kanalizací a čističek odpadních vod, opatření k omezení vnosu pesticidů a dalších znečišťujících látek do vodních toků). Z pohledu ochrany druhů je v rámci opatření kladen důraz na realizaci ochranných zatravněných pásů podél vodních toků a nádrží. Jako příklad realizace opatření lze uvést odbahnění a realizaci přehrážky k oddělení části ramene Orlice u Malšovy Lhoty od vnosu sedimentů z výše položených rybníků pro záchranu rdestu dlouholistého nebo opatření na zprůtočňování mrtvých říčních ramen.

Likvidace invazních druhů rostlin

V uplynulých letech probíhaly projekty na likvidaci invazních rostlin (zejména křídlatky (*Reynoutria* spp.), netýkavka žláznatá (*Impatiens glandulifera*) spíše doplňkově) podél vodních toků, hrazené z evropských projektů (Záchrana lužních stanovišť v povodí Morávky – LIFE, 2007-10; Likvidace křídlatek v povodí Ostravice, Rožnovské Bečvy, Odry – 3 projekty Operačního programu Životní prostředí mezi léty 2009 a 2015), částečně i v projektu Omezení výskytu invazních druhů rostlin v Karlovarském kraji, v letech 2013-15, primárně zaměřeném na bolševník) i řady projektů hrazených z národních zdrojů (PPK).

Speciální opatření pro druhy

Uvádíme vybrané příklady druhů, pro které jsou již realizovány či se připravují záchranné programy či regionální akční plány:

Margaritifera margaritifera - Pro perlorodku říční se prováděla sanace lokálních erozí na technicky upravených přítocích a vybudovaly se rozlivy k ukládání sedimentu při zvýšených průtocích. V místech výskytu se na malých tocích odstraňují padlé stromy pro zpomalení změn morfologie koryta, které ohrožují existenci velmi oslabených současných populací. V současné době je realizována nebo se chystá realizace odchovů k posílení odumírajících populací.

Eudontomyzon mariae – Pro mihuli ukrajinskou je realizován regionální akční plán na lokalitě Račinka. Cílem je zajištění dlouhodobého přežití populace. V rámci jeho realizace probíhají záchranné transfery splavených larev, odlov pstruha potočního (predátor mihulí) a instalace příčných prahů a výhonů, která vede k vytvoření a obnově vhodných hlinitopísčitých náplavů.

Austropotamobius torrentium – Pro raka kamenáče byl realizován záchranný transfer dvou jeho populací napadených račím morem. Dále byla zajištěna následná péče o zachráněné populace ve specializovaném odchovném zařízení. Repatriace těchto populací nebyla doposud realizována.

2. Stojaté vody

Revitalizace rybníků a vodních nádrží

Příkladem úspěšné obnovy extenzivních rybníků (včetně odbahnění, úprav litorálů) a navazujících mokřadních společenstev je např. rozsáhlá revitalizace Bohdanečského rybníka (OPŽP 2007-2013), obnova rybníka Kojetín v Polabí (PO Rožďalovické rybníky) – MaS, Máchova jezera (OPŽP 2007-2013 a POPFK) nebo jihočeského rybníka Králek ve stejnojmenné EVL (OPŽP 2007-2013).

Opatření na snižování trofie

Často realizovaným doplňkovým opatřením obnovy rybníků je odbahnění zátopy, popř. odstranění starých nevhodných deponií sedimentu. V případě zvýšeného rizika splachů sedimentů je kladen důraz na zatravnění břehů rybníků, popř. realizaci dalších protierozních opatření (průlehů, hrázek, předzdrží apod.). Obnova rybníků v gesci ochrany přírody je vždy spojena s nastavením rybí obsádky pro zajištění ekologické rovnováhy.

Snížení intenzity hospodaření na rybnících

Pro dosažení příznivého stavu z hlediska ochrany je často nutné snížit intenzitu hospodaření na rybnících (změna velikosti či druhového složení obsádky, omezení příkrmování, omezení aplikace chemických látek apod.). Pokud nejde o státní pozemky je újma, která hospodáři v souvislosti s těmito omezeními vzniká, na základě § 58 zákona 114/1992 Sb. hrazena ze státního rozpočtu na základě podané žádosti.

Letnění rybníků popř. jiné cílené manipulace s hladinou rybníků

Pro vybrané druhy a stanoviště je v určitých případech nutné zajistit cílenou manipulaci s hladinou rybníka (např. pro vegetaci obnažených dnů, nebo pro ptáky hnízdící na ostrůvcích). V případě, že nejde o státní pozemky, je kompenzace za toto opatření, stejně tak jako výše uvedená náhrada, vyplácena ze státního rozpočtu.

Budování tůní a údržba malých vodních ploch

Drobné vodní plochy jsou řešeny v rámci [kap. E.2.3](#) (Vrchoviště, rašeliniště, močály a jiné mokřady).

Ledovcová jezera

Ekosystémy ledovcových jezer dosud podléhaly pouze sledování stavu a cílená opatření pro jejich obnovu nebyla potřebná a dle současného stavu znalostí nejsou plánována ani pro další období. V úvahu připadají pouze opatření k usměrnění návštěvnosti atp.

Speciální opatření pro druhy

Důležitým opatřením je budování a péče o ostrůvky (dle nároků cílových druhů buď s vegetací, nebo bez vegetace) pro hnízdění ptactva. V posledních letech se stále častěji aplikuje opatření na hnízdní podporu rybáků obecných a to tvorbou plovoucích (střední Morava - štěrkovny) nebo navážených ostrůvků (PO Řežabinec). Toto opatření je velice efektivní a ve vhodném prostředí záhy dochází k obsazení ostrůvky rybáky. Jako velice důležité se i po tomto obnovním managementu ukazuje následná péče o tyto ostrůvky (odstraňování náletu, oprava ostrůvků apod.).

Opatření potřebná k zachování a obnově příznivého stavu z hlediska ochrany

Udržovací management

Pravidelná údržba vodních toků a vodních děl je povinností jejich správců. Z hlediska zajištění příznivého stavu vodních ekosystémů a na ně vázaných nebo v nich se vyskytujících stanovišť a druhů, jež jsou předměty ochrany soustavy Natura 2000, je zapotřebí tuto údržbu, případně jiné využívání vodního toku a vodních děl, provádět citlivě a způsobem, který chráněné fenomény neohrozí (to se týká zejména úprav břehových porostů a všech jiných zásahů do vodních toků a vodních děl, včetně odběrů vody).

Pro druhy a stanoviště vázané na rybníky a vodní nádrže je zapotřebí zajistit jejich využívání takovým způsobem a v takové intenzitě, která bude přispívat k udržení či dosažení jejich příznivého stavu. Jedná se především o úpravy rybníčního hospodaření (velikosti a druhového složení obsádek, omezení aplikace chemických látek a krmiv apod.) a šetrné využívání vod ke sportovnímu rybolovu. Dále je třeba zajistit občasné letnění vybraných rybníků a případně jiné cílené manipulace s vodní hladinou ve prospěch cílových druhů organismů. Co se drobných vodních ploch týče, zde spočívá management především v jejich údržbě (likvidace nežádoucích nárostů rostlin na vodních plochách, výřez náletu z břehů, likvidace ryb v tůních atp. – podrobněji řešeno v [kap. E.2.3](#)).

Péče o druhy potřebná k zachování či dosažení příznivé velikosti jejich populací bude zajišťována především prostřednictvím péče o vodní ekosystémy. Navíc bude třeba provádět specifická opatření pro podporu druhů jako je např. údržba rákosin, údržba ptačích ostrůvků, komplexní péče o biotop perlorodky říční včetně záchranných odchovů perlorodky. Dále se bude jednat např. o záchranné transfery splavených larev mihule ukrajinské a odlovy pstruha potočního z lokality mihule ukrajinské.

Obnovní management

U vodních ekosystémů a na ně vázaných nebo v nich se vyskytujících stanovišť a druhů, jež jsou předměty ochrany Natura 2000, je třeba provádět i opatření na jejich obnovu. Tato opatření mohou do budoucna přispět ke zvýšení rozlohy předmětných stanovišť a ke zvýšení početnosti a zlepšení stavu populací předmětných druhů v rámci ČR. V případě vodních toků spočívají opatření především v celkové revitalizaci toků (včetně úprav navazujících biotopů), dále v migračním zprůchodnění toků, v založení travnatých pásů podél toků nebo v omezení hloubkové eroze. V rámci vodních toků (s výskytem stanovišť 3230, 3240) spočívá obnovní management také například v simulaci povodňových průtoků stržením vegetace. V případě stojatých vod budou tato opatření spočívat především v revitalizaci rybníků včetně odbahnění a úprav navazujících stanovišť (tvorba tůní v litorálech, výřezy náletu, údržba rákosu atd.), a také v zajištění následujícího šetrného hospodaření na takto obnovených rybnících. V případě tůní bude pak obnovní management spočívat v jejich budování a obnově (tůně řešeny v [kap. E.2.3](#)). Pro podporu druhů a zajištění příznivých stavů jejich populací je třeba provést obnovní opatření nad rámec opatření výše. Jedná se např. o tvorbu ptačích ostrůvků, opatření v povodí s výskytem perlorodky říční nebo opatření proti račímu moru (stavba dočasných bariér a záchranné chovy) v případě výskytu račího moru pro raka kamenáče.

Stanovení priorit u opatření, která mají být provedena v příštím období VFR

Udržovací management

Udržovací management ve smyslu zajištění šetrného, trvale udržitelného využívání vodních ploch a na ně bezprostředně navazujících biotopů by měl být přednostně zajištěn přímo v lokalitách soustavy Natura 2000, kde se vyskytují předměty ochrany vázané na tato stanoviště. Celková plocha stojatých vod, na které by mělo být v období 2021–2027 šetrně rybníčně hospodařeno za účelem zachování či dosažení příznivého stavu předmětů ochrany Natura 2000 s přímou vazbou na vodní plochy, je na území soustavy Natura 2000 13 tis. ha. Z tohoto optimálního počtu byl proveden odhad pro potřebu zajištění šetrného rybníkářského hospodaření (na pozemcích mimo vlastnictví státu) na 7 700 ha v soustavě Natura 2000 a dále alespoň 770 ha mimo soustavu Natura 2000 (přednostně v ostatních zvláště chráněných územích a území koncentrovaného výskytu populací druhů přílohy II směrnice o stanovištích) v rámci zajištění dostupnosti vhodných stanovišť zejména pro živočichy (obojživelníky, ptáky) s plošnou distribucí. Toto opatření v sobě zahrnuje vhodnou intenzitu hospodaření včetně potřeby případných cílených manipulací s vodní hladinou dle nároků předmětných druhů a stanovišť, včetně občasné potřeby letnění. Pravidelná údržba drobných vodních ploch (tůní) a na ně vázaných stanovišť a druhů je řešena v rámci [kap. E.2.3](#) (Vrchoviště, rašeliniště, močály a jiné mokřady).

Dále bude pozornost přednostně věnována především vybraným stanovištím, jejichž struktura a funkce je v České republice hodnocena jako nepříznivá (3150 a 3230) a dále druhům, pro které jsou již realizovány či se připravují záchranné programy či regionální akční plány (*Austropotamobius torrentium*, *Eudontomyzon mariae*, *Margaritifera margaritifera*) či druhy, které mají stav z hlediska ochrany prozatím hodnocen jako nepříznivý. Na lokality výskytu těchto stanovišť a druhů budou opatření směřována prioritně. Navíc budou pro některé tyto druhy a stanoviště aplikována specifická opatření, viz níže v tabulce.

Obnovní management

Pro zlepšení stavu populací druhů ryb, mihulí a vodních mlžů je důležité obnovit migrační průchodnost říční sítě. V EVL, které jsou vyhlášeny pro některý z těchto druhů, se nachází dle současných znalostí 902 migračních bariér různého typu. Za optimálních podmínek by byla odhadovaná cena pro zprůchodnění vybraných bariér typu jez, práh-stupeň a retenční přehrážka 5 067 200 000 Kč. Jistě však nelze v plánovacím období 2021–2027 realisticky předpokládat zprůchodnění v celém rozsahu, neboť ne vždy je z mnoha důvodů (technické, majetkoprávní, kapacitní, atd.) možné realizovat optimální řešení. Proto v rámci odhadu pro příští období v tabulce níže bylo kalkulováno se zprůchodněním pouze určitého podílu optimálního stavu - 97 bariér (včetně vodního díla Střekov). Prioritně je vhodné migračně zprůchodnit vodní toky v rámci soustavy Natura 2000, které jsou zároveň vymezeny dle návrhu probíhající aktualizace Koncepce zprůchodnění říční sítě v ČR, zejména jako mezinárodní koridory. Jedná se např. o vodní toky vymezené pro diadromní migrace lososa obecného (vodní dílo Střekov), dále „dunajské“ druhy ryb v rámci EVL Soutok – Podluží (pouze tři bariéry na řece Moravě) a bolena dravého

(např. Tichá Orlice a Ohře). Dále je vhodné se zaměřit na vodní toky s výskytem mlžů (perlorodka říční a velevrub tupý) životně závislých na migracích reofilních druhů ryb nebo migrantů s ojedinělým výskytem, např. mihule ukrajinská (EVL Račinka) či hrouzek Kesslerův (EVL Bečva – Žebračka a EVL Morava-Chropýňský luh). Samotná připravovaná aktualizace Konceptu zprůchodnění říční sítě v ČR popisuje priority ve vztahu k problematice jako celku, zde v rámci PAF je odhadnut pouze podíl nákladů přímo v lokalitách soustavy N2000 vyhlášených pro předmětné druhy.

Prioritní je pro další období také provádění revitalizací toků. Ze zcela optimálních podmínek by bylo teoreticky možné odhadovat celkovou potřebu revitalizace cca 600 km v lokalitách soustavy Natura 2000 s předmětnými druhy a stanovišti, pro které je obnova přirozených koryt prioritně prospěšná, a cca 2000 km k revitalizaci či podpoře renaturace vodních toků mimo území soustavy Natura 2000, avšak v prostorové návaznosti na lokality s předmětnými druhy. Reálně však nelze předpokládat, že již v průběhu let 2021–2027 dojde k úspěšné realizaci obnovních opatření v uvedeném rozsahu vzhledem k náročnosti zpracování podkladových studií, vlastnické struktury pozemků, resp. zájmům vlastníků, kdy je nutno získat jejich souhlasy, finanční a časové náročnosti zásahů, atp. Proto byl odhad finančních nákladů a cílů pro revitalizace odhadnut na 35 km (525 000 m² koryt vodních toků) za sedmileté období přímo v lokalitách soustavy Natura 2000 a 70 km (350 000 m² koryt vodních toků) v prioritním území (ostatní ZCHÚ) mimo lokality soustavy Natura 2000 (ale v přímé návaznosti z hlediska vodního režimu a ovlivnění předmětů ochrany).

Dále by pro zlepšení stavu na vodní toky vázaných předmětů ochrany Natura 2000 mělo být na území soustavy Natura 2000 zatravněno 60 ha orné půdy do vzdálenosti 10 m od koryta toku a mimo území soustavy Natura 2000 (avšak s vlivem na předmětné lokality přítomné dále po toku) 100 ha orné půdy do vzdálenosti 10 m od koryta toku (opět se jedná o odhad pro období 2021–2027).

Celková plocha stojatých vod, která by měla být v období 2021–2027 revitalizována za účelem obnovy a zlepšení jejich stavu a tím zlepšení stavu předmětů ochrany Natura 2000 s vazbou na tyto stanoviště, je 1400 ha na území soustavy Natura 2000 a 140 ha mimo území soustavy Natura 2000 (přednostně v ZCHÚ). Obnova a tvorba drobných vodních ploch (tůň) a na ně vázaných stanovišť a druhů je řešena v rámci [kap. E.2.3](#) (Vrchoviště, rašeliniště, močály a jiné mokřady).

Celkově bude při obnovních opatřeních třeba zvláštní pozornost věnovat především vybraným stanovištím, jejichž rozloha v České republice je hodnocena jako nepříznivá (3160 a 3230) a dále opět především druhům, pro které jsou již realizovány či se připravují záchranné programy či regionální akční plány (*Austropotamobius torrentium*, *Eudontomyzon mariae*, *Margaritifera margaritifera*) či druhům, které mají stav z hlediska ochrany prozatím hodnocen jako nepříznivý (*Anisus vorticulus*, *Bombina bombina*, *Cobitis taenia*, *Eudontomyzon mariae*, *Gobio kessleri*, *Gobio albipinnatus*, *Graphoderus bilineatus*, *Gymnocephalus baloni*, *Gymnocephalus schraetzer*, *Luronium natans*, *Margaritifera margaritifera*, *Misgurnus fossilis*, *Pelecus cultratus*, *Rhodeus sericeus amarus*, *Sabanejewia aurata*, *Salmo salar*, *Triturus carnifex*, *Triturus cristatus*, *Triturus dobrogicus*, *Triturus montandoni*, *Unio crassus*, *Vertigo moulinsiana*, *Zingel streber*). Z ptáčích druhů je potřeba hlavně obnovovat vybrané biotopy druhů *Botaurus stellaris*, *Nycticorax nycticorax* a *Sterna hirundo*. Na lokality výskytu těchto druhů budou výše uvedená opatření směřována prioritně. Navíc budou pro některé tyto druhy a stanoviště aplikována specifická opatření, viz podrobněji v tabulce níže. Nároky ostatních neuvedených druhů jsou pokryty opatřeními pro vodní stanoviště uvedenými výše, speciální management pro ně není v příštím období plánován (resp. pro některé druhy jsou pak opatření navržena i v jiných příslušných kapitolách PAF).

Seznam prioritních opatření, která je třeba provést, a odhadované náklady na tato opatření

- v rámci lokalit soustavy Natura 2000 vyhlášených pro cílová stanoviště a druhy

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
Migrační zprůchodnění vodních toků (odstranění migračních bariér nebo tvorba rybích přechodů); cílové druhy (<i>Aspius aspius</i> ,	obnovní	97 ks*	138 297 000	EFRR/FS

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
<i>Zingel streber, Zingel zingel, Gobio albipinnatus, Gobio kesslerii, Gymnocephalus baloni, Gymnocephalus schraetser, Salmo salar, Lampetra planeri, Eudontomyzon mariae, Pelecus cultratus, Margaritifera margaritifera, Unio crassus, Cottus gobio</i>)				
Revitalizace toků včetně úprav navazujících biotopů; cílové druhy a stanoviště (3240, 3260, 3270, <i>Austropotamobius torrentium, Unio crassus, Lampetra planeri, Cobitis taenia, Cottus gobio, Gobio albipinnatus, Gobio kesslerii, Misgurnus fossilis, Rhodeus sericeus amarus, Eudontomyzon mariae, Sabanejewia aurata, Alcedo atthis</i>)	obnovní	35 km (525 000 m ²)*	82 500 000	EFRR/FS, LIFE
Revitalizace rybníků včetně odbahnění, technických úprav objektů a úprav navazujících stanovišť, ošetření následujícího šetrného hospodaření; cílové druhy a stanoviště (zejména 3150, <i>Anas clypeata, Anas strepera, Bombina bombina, Botaurus stellaris, Cobitis taenia, Coleanthus subtilis, Graphoderus bilineatus, Ixobrychus minutus, Luronium natans, Misgurnus fossilis, Netta rufina, Nycticorax nycticorax, Porzana porzana, Rhodeus sericeus amarus, Triturus spp.</i>)	obnovní	1 400 ha (14 000 000 m ²)*	400 000 000	EFRR/FS, LIFE, ENRF
Zlepšování jakosti vody/snižování trofie založením ochranných nehnojených zatravněných pásů; cílové druhy a stanoviště (druhy a stanoviště vázané na vodní toky a jejich povodí)	obnovní + návazné udržovací	60 ha k zatravnění* 42 ha kompenzace	172 000 118 000	EFRR/FS, EZFRV EZFRV
Šetrné rybníční hospodaření (vč. omezení hnojení, snížení intenzity hospodaření, účelové obsádky s ohledem na specifické nároky druhů na konkrétní lokalitě); cílové druhy a stanoviště (zejména 3130, 3150, <i>Anas clypeata, Anas strepera, Anas vorticulus, Bombina bombina, Botaurus stellaris, Coleanthus subtilis, Graphoderus bilineatus, Ixobrychus minutus, Leucorrhinia pectoralis, Luronium natans, Netta rufina, Nycticorax nycticorax, Porzana porzana, Rhodeus sericeus amarus, Sterna hirundo, Triturus spp., stěhovavé druhy ptáků</i>)	udržovací	7 700 ha	30 800 000 (újma) 77 000 000 (dotační titul MZe)	-
Specifická opatření pro živočichy: <i>Eudontomyzon mariae</i> – odlovy pstruha potočního, záchranné transfery <i>splavených larev Margaritifera margaritifera</i> – odchovy perlodky říční, komplexní péče o povodí do naplnění obnovního opatření (revitalizace)	udržovací	Em: 1 lokalita Mm: 15 000 ks Mm: 5 povodí	9 161 000	EFRR/FS, LIFE
Specifická opatření pro živočichy: <i>Austropotamobius torrentium</i> – opatření proti	obnovní	As: 7 lokalit* Mm: 5 povodí*	15 114 000	EFRR/FS, LIFE

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
račímu moru (stavba dočasných bariér a záchranné chovy v případě výskytu račího moru) Margaritifera margaritifera – komplex speciálních opatření v povodí s výskytem perlorodky dle záchranného programu				
Specifická opatření pro stanoviště: 3230 – omezení hloubkové eroze (lokální zdrsnění koryta balvany, dovoz sedimentů, odstranění vegetace ze štěrkové lavice) 3220, 3230 – simulace povodňového průtoku stržením vegetace	obnovní	3230: 1 lokalita * 3220, 3230: 3,9 ha*	1 839 000	EFRR/FS, LIFE
Specifická opatření pro ptáky: Nycticorax nycticorax, Sterna hirundo – tvorba ostrůvků (plovoucí, z naváženého materiálu)	obnovní	7 ks	770 000	EFRR/FS, LIFE
Specifická opatření pro ptáky: Nycticorax nycticorax, Sterna hirundo – údržba ostrůvků Botaurus stellaris, Circus aeruginosus, Ixobrychus minutus, Luscinia svecica, Porzana porzana – management pro rákosinové ptačí druhy (kosení rákosy, výřez náletových dřevin, kosení mokřadních luk)	udržovací	Nn, Sh: 49 ks Bs, Ca, Im, Lc, Pp: 6 PO	2 850 000	LIFE
Celkem:			758 621 000	

* Cíl je stanoven na období sedmi let

- dodatečná opatření nad rámec soustavy Natura 2000 (širší opatření v oblasti zelené infrastruktury)

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
Revitalizace a podpora renaturace vodních toků včetně úprav navazujících biotopů; cílové druhy a stanoviště (<i>Austropotamobius torrentium</i> , <i>Eudontomyzon mariae</i> , <i>Lampetra planeri</i> , <i>Cottus gobio</i> , <i>Gobio alpinus</i> , <i>Gobio kesslerii</i>)	obnovní	revitalizace 70 km (350 000 m ²)* renaturace 40 km*	63 572 000	EFRR/FS, LIFE
Revitalizace rybníků včetně odbahnění, technických úprav objektů a úprav navazujících stanovišť, ošetření následujícího šetrného hospodaření; cílové druhy a stanoviště (zejména 3150, <i>Anas clypeata</i> , <i>Anas strepera</i> , <i>Bombina orientalis</i> , <i>Botaurus stellaris</i> , <i>Ixobrychus minutus</i> , <i>Porzana porzana</i> , <i>Triturus</i> spp.)	obnovní	140 ha (1 400 000 m ²)*	40 000 000	EFRR/FS, LIFE, ENRF
Zlepšování jakosti vody/snižování trofie založením ochranných nehněných zatrávněných pásů; cílové druhy a stanoviště (druhy a stanoviště vázané na vodní toky a jejich povodí)	obnovní udržovací	100 ha k zatravnění* 70 ha kompenzace	286 000 196 000	EFRR/FS, EZFRV EZFRV
Šetrné rybníční hospodaření (vč. omezení hnojení, snížení intenzity hospodaření,	udržovací	770 ha	3 018 000 (újma)	-

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
účelové obsádky s ohledem na specifické nároky druhů na konkrétní lokalitě); cílové druhy a stanoviště (zejména 3130, 3150, <i>Anas clypeata</i> , <i>Anas strepera</i> , <i>Bombina bombina</i> , <i>Botaurus stellaris</i> , <i>Ixobrychus minutus</i> , <i>Leucorrhinia pectoralis</i> , <i>Lurionium natans</i> , <i>Netta rufina</i> , <i>Nycticorax nycticorax</i> , <i>Porzana porzana</i> , <i>Rhodeus sericeus amarus</i> , <i>Sterna hirundo</i> , <i>Triturus</i> spp., stěhovavé druhy ptáků)			7 762 000 (dotační titul MZe)	
Specifická opatření pro živočichy: <i>Austropotamobius torrentium</i> – opatření proti račímu moru (stavba dočasných bariér a záchranné chovy v případě výskytu račího moru)	obnovní	7 lokalit*	294 000	EFRR/FS, LIFE
Specifická opatření pro ptáky: <i>Nycticorax nycticorax</i>, <i>Sterna hirundo</i> – tvorba ostrůvků (plovoucí, z naváženého materiálu)	obnovní	3 ks*	48 000	EFRR/FS, LIFE
Specifická opatření pro ptáky: <i>Nycticorax nycticorax</i>, <i>Sterna hirundo</i> – údržba ostrůvků	udržovací	3 ks	22 000	EFRR/FS, LIFE
Celkem:			115 198 000	

* Cíl je stanoven na období sedmi let

Očekávané výsledky, pokud jde o cílové druhy a typy stanovišť

Očekávaným výsledkem navrhovaných opatření je celkové zlepšení stavu vodních ekosystémů. To povede jednak k zachování příznivého stavu v nich se vyskytujících stanovišť a druhů, jejichž stav je hodnocen jako příznivý, jednak ke zlepšení stavu stanovišť druhů, jejichž stav je hodnocen jako nedostatečný nebo nepříznivý.

Nelze však vyloučit působení některých faktorů s přímými negativními dopady na stanoviště druhů vodních ekosystémů. Jedná se např. o působení změny klimatu, jejichž důsledkem jsou dlouhotrvající období bez nebo s nízkými srážkami spojené s následným nedostatkem vody ve vodních ekosystémech, nebo naopak příválové deště, které mohou vést až k povodním a ke snížení kvality vod. Z dalších faktorů je to např. kontaminace náhodnými haváriemi, nezodpovědné chování lidí, u zimujících ptáků např. nelze ovlivnit populaci na hnízdištích mimo ČR atd.), které mají na předmětná stanoviště a druhy vodních ekosystémů negativní vliv. Působení těchto faktorů nelze dopředu spolehlivě předvídat, tudíž navrhovat preventivní opatření.

Očekávané výsledky: jiné přínosy

Opatření, jako je revitalizace toků a péče o další vodní plochy budou mít pozitivní dopad na zadržování vody v krajině a prevenci před povodněmi. Péče je rovněž soustředěna na zlepšení jakosti vody. Odstraňování říčních migračních překážek přispěje ke stabilizaci druhů ryb, významných pro lidskou spotřebu. Bude podpořena reakční funkce vodních ploch, ať už z pohledu kvality, tak z hlediska přístupnosti k vodě (prostřednictvím revitalizace).

E.2.9 Ostatní (jeskyně atd.)

Do této skupiny byl zařazen typ ekosystému „Urban“, dle definice typologie ekosystémů⁴⁷ tento ekosystém zahrnuje „městské, průmyslové, obchodní a dopravní oblasti, městské zelené plochy, doly, skládky a staveniště“. Mimo tuto definici byla do této kapitoly zařazena také mimolesní zeleň v krajině.

Ze stanovišť uvedených v příloze I směrnice o stanovištích se v České republice nevyskytuje v této skupině žádné stanoviště, lze do ní ale zařadit prvky, které tvoří biotopy jednotlivých druhů (zámky a kostelní věže, půdy, sklepy, komíny, aleje, zámecké či městské parky, štol, výpustní štol v přehradách, letiště, golfové hřiště, kempy), nebo naopak představují pro druhy riziko (sloupy včetně sloupů elektrického vedení zejména vysokého napětí, dopravní infrastruktura (silnice, dálnice, železnice, mosty)). Z mimolesní zeleně pak lze zařadit např. liniovou vegetaci podél toků atp.

Na tato převážně urbánní stanoviště je vázáno nebo se v nich alespoň v některé fázi roku/životu (letní/zimující kolonie, hnízdění, migrace atd.) vyskytuje, nebo představují rizikové prvky pro:

- **19 druhů živočichů** z přílohy II směrnice o stanovištích: netopýr černý (*Barbastella barbastellus*), kuňka ohnivá (*Bombina bombina*), kuňka žlutobřichá (*Bombina variegata*), vlk obecný (*Canis lupus*), tesařík obrovský (*Cerambyx cerdo*), roháč obecný (*Lucanus cervus*), vydra říční (*Lutra lutra*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), netopýr velkouchý (*Myotis bechsteinii*), netopýr brvitý (*Myotis emarginatus*), netopýr velký (*Myotis myotis*), páchník hnědý (*Osmoderma eremita*), vrápenec malý (*Rhinolophus hipposideros*), sysel obecný (*Spermophilus citellus*), čolek dravý (*Triturus carnifex*), čolek velký (*Triturus cristatus*), čolek dunajský (*Triturus dobrogicus*), čolek karpatský (*Triturus montandoni*), medvěd hnědý (*Ursus arctos*);

- **13 druhů ptáků** z přílohy I směrnice o ptácích: kalous pustovka (*Asio flammeus*), čáp bílý (*Ciconia ciconia*), čáp černý (*Ciconia nigra*), moták pochop (*Circus aeruginosus*), moták pilich (*Circus cyaneus*), strakapoud prostřední (*Dendrocopos medius*), strakapoud jižní (*Dendrocopos syriacus*), raroh velký (*Falco cherrug*), jeřáb popelavý (*Grus grus*), luňák červený (*Milvus milvus*), luňák hnědý (*Milvus migrans*), včelojed lesní (*Pernis apivorus*), orel mořský (*Haliaeetus albicilla*).

Současný stav stanovišť a druhů, dosud přijatá ochranná opatření a jejich dopad, přetrvávající tlaky a hrozby

Stav z hlediska ochrany - druhy živočichů

Stav druhů živočichů z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro Panonskou biogeografickou oblast hodnocen jako příznivý u 4 druhů (*Lutra lutra*, *Myotis emarginatus*, *Myotis myotis*, *Rhinolophus hipposideros*), jako nedostatečný s neznámým trendem u 2 druhů (*Bombina bombina*, *Bombina variegata*), jako nedostatečný s rostoucím trendem u 1 druhu (*Lucanus cervus*), jako nedostatečný se setrvalým trendem u 2 druhů (*Barbastella barbastellus*, *Osmoderma eremita*), jako nepříznivý s neznámým trendem u 1 druhu (*Triturus cristatus*), jako nepříznivý se setrvalým trendem u 1 druhu (*Spermophilus citellus*), jako nepříznivý s klesajícím trendem u 3 druhů (*Cerambyx cerdo*, *Triturus carnifex*, *Triturus dobrogicus*) a jako neznámý u 1 druhu (*Myotis bechsteinii*).

Pro Kontinentální biogeografickou oblast byl stav hodnocen jako příznivý u 4 druhů (*Lutra lutra*, *Myotis emarginatus*, *Myotis myotis*, *Rhinolophus hipposideros*), jako nedostatečný s neznámým trendem u 1 druhu (*Bombina variegata*), jako nedostatečný s rostoucím trendem u 1 druhu (*Lucanus cervus*), jako nedostatečný se setrvalým trendem u 4 druhů (*Barbastella barbastellus*, *Lynx lynx*, *Myotis bechsteinii*, *Osmoderma eremita*), jako nepříznivý se setrvalým trendem u 5 druhů (*Bombina bombina*, *Canis lupus*, *Cerambyx cerdo*, *Spermophilus citellus*, *Ursus arctos*) a jako nepříznivý s klesajícím trendem u 3 druhů (*Triturus carnifex*, *Triturus cristatus*, *Triturus montandoni*).

Častý nedostatečný až nepříznivý stav z hlediska ochrany navíc s převažujícím stabilním až klesajícím trendem u druhů naznačuje, že v následujícím období 2021–2027 bude zapotřebí aplikovat i některá opatření ke zlepšení stavu těchto druhů.

⁴⁷ <https://biodiversity.europa.eu/maes/typology-of-ecosystems>

Název druhu	Biogeografická oblast	Areál rozšíření	Populace	Habitat	Budoucí vyhlídky	Stav z hlediska ochrany
<i>Barbastella barbastellus</i>	CON	FV	U1	FV	FV	U1=
<i>Barbastella barbastellus</i>	PAN	FV	U1	FV	FV	U1=
<i>Bombina bombina</i>	CON	FV	U1	U2	U1	U2=
<i>Bombina bombina</i>	PAN	FV	FV	U1	U1	U1x
<i>Bombina variegata</i>	CON	FV	U1	U1	U1	U1x
<i>Bombina variegata</i>	PAN	FV	U1	U1	U1	U1x
<i>Canis lupus</i>	CON	U2	U2	U1	U2	U2=
<i>Cerambyx cerdo</i>	CON	U2	U2	U1	U1	U2=
<i>Cerambyx cerdo</i>	PAN	U1	U1	U2	U1	U2=
<i>Lucanus cervus</i>	CON	FV	U1+	U1	U1+	U1+
<i>Lucanus cervus</i>	PAN	FV	U1+	U1	U1+	U1+
<i>Lutra lutra</i>	CON	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Lutra lutra</i>	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Lynx lynx</i>	CON	U1	U1	U1	U1	U1=
<i>Myotis bechsteinii</i>	CON	U1	XX	FV	XX	U1=
<i>Myotis bechsteinii</i>	PAN	FV	XX	FV	XX	XX
<i>Myotis emarginatus</i>	CON	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Myotis emarginatus</i>	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Myotis myotis</i>	CON	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Myotis myotis</i>	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Osmoderma eremita</i>	CON	U1	U1	U1	U1	U1=
<i>Osmoderma eremita</i>	PAN	U1	U1	U1	U1	U1=
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	CON	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Spermophilus citellus</i>	CON	U2	U2	U1	U1	U2=
<i>Spermophilus citellus</i>	PAN	U2	U2	U1	U1	U2=
<i>Triturus carnifex</i>	CON	FV	U2	U2	U2	U2=
<i>Triturus carnifex</i>	PAN	FV	U2	U2	U2	U2=
<i>Triturus cristatus</i>	CON	FV	U1	U2	U2	U2=
<i>Triturus cristatus</i>	PAN	FV	U1	U2	U2	U2x
<i>Triturus dobrogicus</i>	PAN	U1	U2	U2	U2	U2=
<i>Triturus montandoni</i>	CON	FV	U1	U1	U2	U2=
<i>Ursus arctos</i>	CON	U2	U2	U1	U1	U2=

Stav z hlediska ochrany - ptáci

Stav a trend druhů ptáků z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro ČR (bráno dle početnosti populací) hodnocen jako stoupající u 7 druhů (*Ciconia ciconia*, *Ciconia nigra*, *Circus aeruginosus*, *Dendrocopos medius*, *Haliaeetus albicilla*, *Grus grus*, *Milvus milvus*), jako stabilní u 4 druhů (*Dendrocopos syriacus*, *Falco cherrug*, *Milvus migrans*, *Pernis apivorus*) a jako kolísající u 2 druhů (*Asio flammeus*, *Circus cyaneus* – zimující populace).

Název druhu	Populace		Areál	
	Krátkodobý trend	Dlouhodobý trend	Krátkodobý trend	Dlouhodobý trend
<i>Asio flammeus</i> (hodnoceny zimující populace)	F	F	N	N
<i>Ciconia ciconia</i>	+	+	+	+
<i>Ciconia nigra</i>	+	+	+	+
<i>Circus aeruginosus</i>	+	+	0	+
<i>Circus cyaneus</i> (hodnoceny zimující populace)	F	F	N	N
<i>Dendrocopos medius</i>	+	+	0	+
<i>Dendrocopos syriacus</i>	0	+	0	+
<i>Falco cherrug</i>	0	0	0	0
<i>Grus grus</i>	+	+	+	+

<i>Milvus milvus</i>	+	+	+	+
<i>Milvus migrans</i>	0	-	0	0
<i>Pernis apivorus</i>	0	+	+	0
<i>Haliaeetus albicilla</i>	+	+	+	+

Klíčové tlaky a hrozby

Mezi největší tlaky a hrozby působící na druhy, kterým je třeba v následujícím období čelit, patří: kolize s dopravními prostředky, ptačí pasti – skleněné plochy a vedení vysokého napětí, odstraňování biotopových stromů (především kácení z důvodu bezpečnosti osob), fragmentace krajiny (resp. stanovišť), migrační bariéry, nevhodně prováděné rekonstrukce budov (načasování stavebních prací, změny ve velikosti či umístění vletových otvorů atd.), pytláctví, trávení, rušení při pořádání hromadných akcí, predace, používání biocidů a další.

Druhy jako předměty ochrany EVL a PO

Výše uvedené druhy živočichů jsou v ČR předmětem ochrany v celkem 420 EVL, ptáci v celkem 21 PO vyhlášených pro jejich ochranu (s tím, že v těchto EVL a PO nemusí být vždy daný druh vázán přímo na urbánní prostředí, ale na jiný typ stanoviště).

Název druhu	Počet EVL
<i>Barbastella barbastellus</i>	29
<i>Bombina bombina</i>	92
<i>Bombina variegata</i>	21
<i>Canis lupus</i>	1
<i>Cerambyx cerdo</i>	15
<i>Lucanus cervus</i>	36
<i>Lutra lutra</i>	26
<i>Lynx lynx</i>	4
<i>Myotis bechsteinii</i>	9
<i>Myotis emarginatus</i>	19
<i>Myotis myotis</i>	85
<i>Osmoderma eremita</i>	55
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	48
<i>Spermophilus citellus</i>	10
<i>Triturus carnifex</i>	6
<i>Triturus cristatus</i>	67
<i>Triturus dobrogicus</i>	2
<i>Triturus montandoni</i>	5
<i>Ursus arctos</i>	1

Název druhu	Počet PO
<i>Asio flammeus</i> – zimující populace	1
<i>Botaurus stellaris</i>	1
<i>Ciconia ciconia</i>	3
<i>Ciconia nigra</i>	6
<i>Circus aeruginosus</i>	6
<i>Circus cyaneus</i> - zimující populace	1
<i>Dendrocopos medius</i>	7
<i>Dendrocopos syriacus</i>	4
<i>Falco cherrug</i>	1
<i>Grus grus</i>	2
<i>Milvus milvus</i>	1
<i>Milvus migrans</i>	1

Název druhu	Počet PO
<i>Pernis apivorus</i>	5
<i>Haliaeetus albicilla</i>	3

Realizovaná opatření a jejich dopad

Pro podporu populací druhů žijících v urbánním prostředí se realizuje celá řada opatření. Z pohledu saproxylických brouků, netopýrů a některých druhů ptáků se jedná například o údržbu biotopových stromů především v alejích a zámeckých parcích z důvodu prodloužení jejich životnosti (např. stabilizační ořezy stromů, případně ořezy na torzo, ořezy větví, svazování korun, zastřešování vzniklých dutin, dosadba, atd.). Z dalších opatření realizovaných pro letouny dochází např. k pravidelnému odklizení trusu a k instalaci ochranných prvků na půdách budov pod letními koloniemi. V jeskyních a štolách dochází k instalaci a opravám mříží a údržbám přístupových cest na zimoviště. Pro obojživelníky se v době jejich tahu pravidelně instalují podél komunikací dočasné bariéry, na některých lokalitách byly vybudovány bariéry trvalé (např. podél silnice u údolní nádrže Koryčany, nebo v EVL Střelice) usměrňující bezpečně pohyb obojživelníků. Z hlediska ochrany ptáků dochází k postupné výměně sloupů elektrického vedení vysokého napětí za bezpečné typy, zabezpečují se trafostanice v blízkosti hnízdišť čápa bílého (*Ciconia ciconia*) a zviditelňují se některé odrazivé plochy proti nárazu ptáků. Došlo také k instalaci hnízdních podložek pro *Ciconia ciconia*.

Ve vztahu k dopravní infrastruktuře je významné řešení migrační prostupnosti. Migrační prostupnost na nových stavbách, popř. rozsáhlejších rekonstrukcích řeší "investor" (tj. většinou Ředitelství silnic a dálnic ČR), přičemž řešení jsou hrazena jako součást projektů z OP Doprava. U existujících staveb je možná podpora migrační prostupnosti z OPŽP. Dále uvádíme vybrané příklady druhů, pro které jsou již realizovány či se připravují záchranné programy či programy péče:

Spermophilus citellus: V rámci záchranného programu je každoročně zajišťována péče o stávající lokality výskytu (kosení, pastva), dále je prováděn pravidelný monitoring a v posledních letech i aktivity související s odchovy jedinců a jejich vypouštěním do přírody. Objem financí na tyto činnosti činí celkem cca 2 000 000 Kč ročně (národní dotační programy Podpora přirozených funkcí krajiny a Program péče o krajinu, příspěvky některých krajských úřadů, příležitostně evropské zdroje). Celková odhadovaná početnost syslů v ČR se od zahájení záchranného programu (2008) téměř zdvojnásobila (z 3 600 jedinců na 6 600 jedinců).

Lutra lutra: V rámci programu péče je věnována pozornost zmírnění negativních vlivů dopravy. Problematika je řešena především osvětovým působením na příslušné cílové skupiny, bylo již ale realizováno i několik praktických opatření, konkrétně úprava 3 pro vydrů rizikových mostů či propustků v jižních Čechách instalací dřevěných lávek v roce 2017 (finanční zajištění z EHP fondů, cca 50 000 Kč).

Velké šelmy (*Canis lupus*, *Ursus arctos*, *Lynx lynx*):

Pro velké šelmy se v České republice se aktuálně připravují programy péče. V rámci projektu „Komplexní přístup k ochraně fauny terestrických ekosystémů před fragmentací krajiny v ČR“ byl zpracován návrh komplexního metodického přístupu k ochraně konektivity krajiny pro hlavní relevantní skupiny terestrických živočichů. Výstupy jsou koncipovány tak, aby byly prakticky použitelné v územním plánování, především jako územně-analytické podklady. Vrstvu biotopu zvláště chráněných velkých savců poskytuje resort životního prostředí ostatním resortům za účelem jejich zohlednění zejména ve fázi územního plánování. Součástí vrstvy jsou jádrová území, migrační koridory a tzv. kritická místa, které by měly být chráněny proti zhoršení stavu.

Opatření potřebná k zachování a obnově příznivého stavu z hlediska ochrany

Udržovací management

Pro zachování či dosažení příznivé velikosti populací druhů je třeba v následujícím období provádět pravidelný management, který spočívá především v úklidu netopýřího trusu pod letními koloniemi, údržbě mříží a přístupových cest na zimoviště letounů, v každoročním zajišťování migrace obojživelníků přes komunikace na rizikových lokalitách nebo v udržování „umělých“ biotopů sysla obecného (letiště, golfové hřiště a spol.) kosením, výřezem dřevin, zatravňováním, atp. Úrazům způsobeným nárazem ptáků do el. vedení se dá jen těžko předcházet, ale existuje možnost ochrany proti zemnímu spojení. Novela zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny z roku 2004 ukládá povinnost společnostem distribuujícím el. energii zabránit úrazům a úhynům ptáků na rekonstruovaných a nových vedeních vysokého napětí. Z tohoto důvodu se v dalším textu naceněním tohoto důležitého opatření nezabýváme.

Obnovní management

Pro podporu druhů a zajištění příznivých stavů jejich populací je třeba také provádět obnovní opatření, např. ošetření významných biotopových stromů, výsadba dřevin, zbudování broukovišť, instalace ochranných prvků na podlahu a trámy půd a nezávadné chemické ošetření trámů půd s výskytem letních kolonií letounů, instalace mříží či jiného zabezpečení přístupových cest na lokalitách s výskytem zimujících letounů, budování trvalých migračních bariér pro obojživelníky. Pro ochranu ptáků je nutné zabezpečit energetické linky a skla budov a protihlukových stěn před nárazy. Pro podporu savců je třeba na vybraných místech zabezpečit jejich migrační cesty přes dopravní infrastrukturu např. úpravou mostních objektů a propustků (*Lutra lutra*) vč. řešení realizace doprovodných krajinných prvků (např. návodná zeleň a její vazby na další přírodní či přírodě blízké krajinné struktury). Pro velké šelmy (*Canis lupus*, *Lynx lynx*, *Ursus arctos*) je nejdůležitější, aby se nezhoršil stav průchodnosti stávajících migračních koridorů (jakožto de facto minimálního rozsahu požadavku na zajištění prostupnosti krajiny ve vztahu k těmto druhům), proto je nutné tyto koridory chránit především ukotvením v územních plánech obcí. Důležité je také zprůchodňování migračních překážek výstavbou migračních objektů. Nutné je též řešit návaznost migračních objektů a dalších objektů zlepšujících migrační prostupnost na další vhodné krajinné prvky tak, aby takové investice nebyly znehodnoceny a komplexně plnily svou funkci (i zde je nutné jako důležitý nástroj vnímat územní plánování). Jako jednu z priorit ve vztahu k předmětům ochrany lokalit soustavy Natura 2000 (zde velkým šelmám v EVL Beskydy) lze na tomto místě jmenovat plánovanou výstavbu migračního objektu v Jablunkovském průsmyku.

Stanovení priorit u opatření, která mají být provedena v příštím období VFR

Udržovací management

Prioritně bude třeba zajistit péči o ta urbánní stanoviště, na která jsou vázány nebo která využívají druhy, pro které jsou zpracovány záchranné programy (*Spermophilus citellus*) a druhy, jejichž stav z hlediska ochrany je hodnocen jako nepříznivý (primárně *Spermophilus citellus* a obojživelníci). Tyto druhy je třeba řešit jak na území soustavy Natura 2000, tj. v EVL vyhlášených pro tyto druhy, tak mimo území soustavy Natura 2000, přednostně v rámci prvků tzv. zelené infrastruktury (tedy ostatní chráněná území v ČR a biokoridory a biocentra zařazená do ÚSES).

V případě obojživelníků je žádoucí pro zlepšení jejich nepříznivého stavu zajistit kolizní úseky na komunikacích. Dle současného stavu znalostí jsou kolizní úseky děleny do 6 kategorií: vyřešené (trvalá bariéra), zajištěné (dočasná bariéra a transfer), kritické (vysoká mortalita), rizikové (středně vysoká mortalita), podružné (malá mortalita) a nejasné (nedostatek informací). Na území soustavy Natura 2000 bude prioritou zajistit všechny rizikové kolizní úseky na komunikacích (kritické úseky se na území soustavy Natura 2000 již nevyskytují). Lze předpokládat, že část těchto úseků (dle odhadu cca 2/3) bude zajištěna pravidelnou instalací dočasných bariér s transferem. U všech úseků, kde již zajištění dočasnými bariérami probíhá, bude prioritou v něm nadále pokračovat. Vzhledem k převažujícímu nepříznivému stavu z hlediska ochrany zájmových druhů obojživelníků bude nutné aplikovat opatření i mimo území soustavy Natura 2000. Z důvodu, že v rámci ČR definované kolizní

úseky nerozlišují mezi předměty ochrany Natura 2000 a ostatními druhy obojživelníků, jsou pro účely odhadu nacenění opatření do PAF navržena na 15 % celkové délky rizikových a zajištěných kolizních úseků mimo soustavu Natura 2000 s výskytem předmětných druhů obojživelníků (na kritických kolizních úsecích se mimo území soustavy Natura 2000 dle aktuálních informací předmětné druhy nevyskytují). Část (odhad cca 2/3) rizikových úseků bude opět zajištěna pravidelnou instalací dočasných bariér s transferem. U úseků, kde již zajištění dočasnými bariérami probíhá, bude prioritou v něm nadále pokračovat.

V případě letounů je pro dlouhodobé zajištění jejich příznivého stavu žádoucí nadále aplikovat veškerá dosud prováděná udržovací opatření, a to zejm. na všech evropsky významných lokalitách urbánního charakteru (nebo s výskytem urbánních stanovišť), kde jsou zároveň tyto druhy předměty ochrany. V případě, že by opatření nebyla prováděna, lze předpokládat, že dojde ke zhoršení stavu jejich populací. Mimo území soustavy Natura 2000 realizace opatření na urbánních stanovištích není pro účely PAF dále řešena.

Obnovní management

Prioritně bude třeba zajistit péči o ta urbánní stanoviště, na která jsou vázány nebo která využívají druhy, jejichž stav z hlediska ochrany je hodnocen jako nepříznivý (primárně obojživelníci a saproxylický hmyz – nepříznivý stav hodnocen u druhu *Cerambyx cerdo*). Dále jsou prioritou i vybrané druhy (velké šelmy, *Lutra lutra*), pro něž jsou zpracovávány programy péče. Pro tyto druhy je žádoucí zmírnit nebo odstranit nepříznivé dopady antropogenního zatížení především v oblasti dopravní infrastruktury. Jedním z nejvíce ohrožujících faktorů pro vydrů říční je právě zvyšující se mortalita na silnicích, která roste úměrně se zvyšující se intenzitou provozu. Všechny tyto druhy je třeba řešit komplexně jak na území soustavy Natura 2000, tj. v EVL vyhlášených pro tyto druhy, tak jako dodatečná opatření v rámci širší zelené infrastruktury (tedy přednostně ostatní chráněná území v ČR a biokoridory a biocentra zařazená do ÚSES, resp. identifikované migrační koridory).

V případě obojživelníků je žádoucí pro zlepšení jejich nepříznivého stavu zajistit část kolizních úseků na komunikacích také trvalými bariérami. Na území soustavy Natura 2000 by se mělo jednat o zbylou 1/3 rizikových kolizních úseků a i mimo soustavu Natura 2000 o zbylou 1/3 rizikových kolizních úseků.

Další prioritou je zajištění péče o saproxylický hmyz. Pro zlepšení nepříznivého nebo nedostatečného stavu těchto druhů (zvýšení početnosti jejich populací) je žádoucí zajistit příznivý stav osídlených i potenciálních biotopových stromů na urbánních stanovištích (aleje, parky, stromořadí na hrázích rybníků apod.), ale také ve volné krajině (mimolesní zeleň). Péče o tyto druhy má navíc i velký význam pro další dutinové druhy (ptáci, letouni), jedná se o dobrou deštníkovou skupinu. Prioritně je třeba provádět opatření alespoň v rozsahu uvedeném v tabulce níže, jak v soustavě Natura 2000 (všechny EVL s výskytem urbánního stanoviště a předmětného druhu, jež je v EVL předmětem ochrany), tak částečně i mimo ni. V případě absence provádění opatření lze předpokládat, že dojde ke zhoršení stavu populací předmětných druhů.

V případě letounů je pro dlouhodobé zajištění jejich příznivého stavu žádoucí nadále aplikovat veškerá dosud prováděná obnovní opatření, a to na všech EVL urbánního charakteru (nebo s výskytem urbánních stanovišť), kde jsou zároveň tyto druhy předměty ochrany. V případě, že by opatření nebyla prováděna, lze předpokládat, že dojde ke zhoršení stavu jejich populací. Mimo území soustavy Natura 2000 realizace opatření na urbánních stanovištích není plánována.

Nároky druhů řešených v této kapitole jsou navíc pokryty v rámci jiných opatření, která jsou navržena v jiných příslušných kapitolách PAF.

Seznam prioritních opatření, která je třeba provést, a odhadované náklady na tato opatření

- v rámci lokalit soustavy Natura 2000 vyhlášených pro cílová stanoviště a druhy

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl – jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
Specifická opatření pro obojživelníky (<i>Bombina bombina</i> , <i>Bombina variegata</i> , <i>Triturus carnifex</i> , <i>Triturus cristatus</i> , <i>Triturus dobrogicus</i> , <i>Triturus montandoni</i>): zabezpečení migrace přes komunikace trvalými bariérami nebo jejich oprava.	obnovní	3 lokality*	645 000	EFRR/FS, LIFE
Specifická opatření pro obojživelníky (<i>Bombina bombina</i> , <i>Bombina variegata</i> , <i>Triturus carnifex</i> , <i>Triturus cristatus</i> , <i>Triturus dobrogicus</i> , <i>Triturus montandoni</i>): každoroční zabezpečení migrace přes komunikace dočasnými bariérami, transfer.	udržovací	5 880 m	1 620 000	LIFE
Specifická opatření pro letouny (<i>Barbastella barbastellus</i> , <i>Myotis bechsteinii</i> , <i>Myotis emarginatus</i> , <i>Myotis myotis</i> , <i>Rhinolophus hipposideros</i>): zabezpečení přístupových cest na zimoviště (např. mříží), stabilizace vstupu či stěn zimoviště, odstranění sesuvů, instalace ochranných prvků a chemické ošetření trámů na půdách s výskytem letních kolonií.	obnovní	127 EVL*	954 000	EFRR/FS, LIFE
Specifická opatření pro letouny (<i>Barbastella barbastellus</i> , <i>Myotis bechsteinii</i> , <i>Myotis emarginatus</i> , <i>Myotis myotis</i> , <i>Rhinolophus hipposideros</i>): údržba přístupových cest na zimoviště, opravy mříží, výřez dřevin, úklid trusu.	udržovací	127 EVL	580 000	EFRR/FS, LIFE
Specifická opatření pro saproxylický hmyz (<i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Osmoderma eremita</i>): ošetření biotopových stromů (i potenciálních) na urbánních stanovištích, výsadba nových stromů na urbánních stanovištích i mimo les, např. podél vodotečí, ochrana výsadeb, výřez náletu kolem biotopových stromů, zbudování broukovišť v parcích.	obnovní	49 EVL*	14 260 000	EFRR/FS, LIFE
<i>Lutra lutra</i> – úpravy nevhodně konstruovaných mostů a propustků pro zlepšení průchodnosti.	obnovní	25 kritických/rizikových míst*	500 000	EFRR/FS, LIFE
<i>Spermophilus citellus</i> - kosení lehkou/těžkou mechanizací, pastva.	udržovací	183,4 ha	814 000	LIFE
Celkem:			19 373 000	

* Cíl je stanoven na období sedmi let

- dodatečná opatření nad rámec soustavy Natura 2000 (širší opatření v oblasti zelené infrastruktury)

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl – jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
Specifická opatření pro obojživelníky (<i>Bombina bombina</i> , <i>Bombina variegata</i> , <i>Triturus carnifex</i> , <i>Triturus cristatus</i> , <i>Triturus dobrogicus</i> , <i>Triturus montandoni</i>): zabezpečení migrace přes komunikace trvalými bariérami, nebo jejich oprava.	obnovní	4 lokality *	860 000	EFRR/FS, LIFE
Specifická opatření pro obojživelníky (<i>Bombina bombina</i> , <i>Bombina variegata</i> , <i>Triturus carnifex</i> , <i>Triturus cristatus</i> , <i>Triturus dobrogicus</i> , <i>Triturus montandoni</i>): každoroční zabezpečení migrace přes komunikace dočasnými bariérami, transfer.	udržovací	9 722 m	2 675 000	LIFE
Specifická opatření pro saproxylický hmyz (<i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Lucanus cervus</i> , <i>Osmoderma eremita</i>): ošetření biotopových stromů (i potenciálních) na urbánních stanovištích, výsadba nových stromů na urbánních stanovištích i mimo les, např. podél vodotečí, ochrana výsadeb, výřez náletu kolem biotopových stromů, zbudování broukovišť v parcích.	obnovní	20 lokalit*	1 425 000	EFRR/FS, LIFE
Specifická opatření pro ptáky (zejména <i>Dendrocopos medius</i> , <i>Dendrocopos syriacus</i>): zabezpečení skel budov a protihlukových stěn proti nárazům (zviditelnění).	obnovní	109 kritických míst (3 270 m ²)*	470 000	EFRR/FS, LIFE
<i>Spermophilus citellus</i> – kosení lehkou/těžkou mechanizací, pastva. Cena za kosení 2 300 Kč/ha.	udržovací	171 ha	393 000	LIFE
<i>Lutra lutra</i> – úpravy nevhodně konstruovaných mostů a propustků pro zlepšení průchodnosti.	obnovní	140 kritických/rizikových míst*	1 150 000	EFRR/FS, LIFE
zprůchodňování stávajících migračních bariér pro velké šelmy	obnovní	2*	57 143 000	EFRR/FS
Celkem:			64 116 000	

* Cíl je stanoven na období sedmi let

Očekávané výsledky, pokud jde o cílové druhy a typy stanovišť

Realizací navrhovaných opatření dojde jednak k zachování, jednak ke zlepšení stavu urbánních stanovišť, na něž jsou v určité fázi života výše uvedené druhy vázány. Tím dojde částečně ke zlepšení stavů populací jednotlivých druhů. Pro celkové zlepšení stavu druhů je však nutné provádět komplexní ochranu v rámci všech stanovišť, na které jsou druhy vázány. Je však nutné počítat s tím, že vzhledem k časové náročnosti některých zásahů a různým zájmům vlastníků, nemusí dojít k realizaci všech opatření v plánovaném rozsahu.

Očekávané výsledky: jiné přínosy

Navržená opatření přispějí k řešení zvyšující se fragmentace krajiny. Bude podpořena biodiverzita urbánního území a je vytvořen prostor pro vzdělávání obyvatelstva o jejích přínosech. Výsadba stromů ve městech má příznivý dopad na lokální klima.

E.2.10. Odkazy na opatření na zachování a obnovu lokalit v rámci soustavy Natura 2000 i mimo ni

Ústřední seznam ochrany přírody (SDO pro lokality soustavy Natura 2000, plány péče pro ZCHÚ)

<https://drusop.nature.cz/portal/>

Hodnocení stavu stanovišť na Informačním systému ochrany přírody

https://portal.nature.cz/nd/x_mob_sez_tps.php?habitat=0

Hodnocení stavu evropsky významných druhů na Informačním systému ochrany přírody

https://portal.nature.cz/nd/x_mod_sez_evd.php

Hodnocení stavu ptačích druhů na Informačním systému ochrany přírody

https://portal.nature.cz/nd/x_mod_sez_ptaci.php

Chobot K. [ed.] (2013): Druhy a přírodní stanoviště: hodnotící zprávy o stavu v České republice 2013

[https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/BC6DF8737A45A32FC1257FA2003A5CBE/\\$file/SOTPR-druhy_a_prirodni_stanoviste-20160427.pdf](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/BC6DF8737A45A32FC1257FA2003A5CBE/$file/SOTPR-druhy_a_prirodni_stanoviste-20160427.pdf)

Grulich V. et Chobot K. [eds.] (2017): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Cévnaté rostliny.

www.ochranaprirody.cz/res/archive/372/058765.pdf?seek=1509546814

Hejda R., Farkač J. & Chobot K. [eds.] (2016): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí

www.ochranaprirody.cz/res/archive/372/058766.pdf?seek=1509546816

Chobot K. & Němec M. [eds.] (2017): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci.

www.ochranaprirody.cz/res/archive/372/058764.pdf?seek=1509546812

MapoMat – dostupná vrstva mapování botopů

<http://mapy.nature.cz/>

Nálezová databáze ochrany přírody – dostupný výskyt druhů

<https://portal.nature.cz/nd/>

Informace o záchranných programech a programech péče

<http://www.zachranneprogramy.cz/>

Informace o Dotačních programech podporující péči o přírodu a krajinu

<http://www.dotace.nature.cz/>

Náklady obvyklých opatření MŽP

https://www.mzp.cz/cz/naklady_obvyklych_opatreni_mzp

Sazby používané pro péči financovanou ze Společné zemědělské politiky

<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/zakladni-informace/programove-dokumenty/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014-2.html>

Od počátku r. 2015 je v rámci EU účinné nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1143/2014 o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů v návaznosti na nějž je na úrovni EU schvalován seznam invazních nepůvodních druhů s významným dopadem na Unii (tzv. "unijní seznam"). Nařízení mj. stanovuje, aby členské státy EU zajistili eradikaci (odstranění) nově zjištěných invazních nepůvodních druhů a v případě značně rozšířených druhů z unijního seznamu (v ČR např. bolševník velkolepý, netýkavka žláznatá, mýval severní, střevlička východní) zajistili regulaci jejich populací. Za tím účelem jsou připravovány tzv. zásady regulace, které budou stanovovat regulační opatření pro tyto druhy (způsoby a lokality managementu apod.). Z důvodu tvorby výše zmíněných zásad regulace nebyla v PAF kalkulována opatření proti invazním druhům, byť jde o velmi významnou problematiku z hlediska ochrany soustavy Natura 2000. Dle podkladů k transpozici nařízení je odhadována částka na zajištění opatření k odstranění, izolaci nebo regulaci značně rozšířených invazních nepůvodních druhů na unijním seznamu nad rámec běžné péče vlastníků pozemků a na obnovu jimi dotčených ekosystémů na 270 mil. Kč/rok na území celé ČR.

V roce 2017 byly vypracovány zásady regulace rozšířených invazních nepůvodních druhů z unijního seznamu dle Nařízení č. 1143/2014 (pro pajasan žláznatý, bolševník velkolepý, vodní mor americký, nutрии říční, raka pruhovaného a střevličku východní), na které navazuje vypracování zásad regulace v roce 2018 pro netýkavku

žláznatou, klejichu hedvábnou, želvu nádhernou, mývala severního a husici nilskou. Zásady regulace jsou jednou z povinností dle článku 19 Nařízení a jedná se o koncepční dokumenty pro nakládání s široce rozšířenými invazními druhy z unijního seznamu, včetně jejich výskytu a doporučené regulace.

V roce 2016 byl publikován seznam prioritních invazních druhů ČR (nenahrazuje národní seznam IAS)

Pergl J. et al. (2016) Black, Grey and Watch Lists of alien species in the Czech Republic based on environmental impacts and management strategy. *NeoBiota* 28: 1-37

E.3 Dodatečná opatření pro druhy, která nesouvisejí s konkrétními ekosystémy nebo stanovišti

E.3.1 Opatření a programy pro druhy, které nejsou jinde zahrnuty

Název druhu	Biogeografická oblast	Areál rozšíření	Populace	Habitat	Budoucí vyhlídky	Stav z hlediska ochrany
<i>Epidalea calamita</i>	CON	U1=	U2-	U2-	U2-	U2-
<i>Zamenis longissimus</i>	CON	FV	U1	U1	U1	U1-
<i>Zamenis longissimus</i>	PAN	FV	U1	U1	U1	U1=

Z druhů s významem pro EU podle směrnice o ptácích a směrnice o stanovištích nad rámec opatření týkající se soustavy Natura 2000 bylo vybráno 16 druhů, jejichž udržení současné populace je podmíněna zajištěním péče: Z toho:

2 druhy živočichů z přílohy IV směrnice o stanovištích: ropucha krátkonohá (*Epidalea calamita*), užovka stromová (*Zamenis longissimus*);

2 druhů ptáků z přílohy I směrnice o ptácích: moták lužní (*Circus pygargus*), drop velký (*Otis tarda*);

a **12 druhů volně žijících ptáků** přirozeně se vyskytující na evropském území členských států EU, u nichž je udržení současné populace podmíněno zajištěním péče (rozděleno dle Červeného seznamu obratlovců ČR (Chobot a Němec 2017)⁴⁸:

- 6 druhů kriticky ohroženo: sýček obecný (*Athene noctua*), chocholouš obecný (*Galerida cristata*), břehouš černoocasý (*Limosa limosa*), koliha velká (*Numenius arquata*), vodouš rudonohý (*Tringa totanus*), sova pálená (*Tyto alba*)
- 1 druh ohrožený: vlha pestrá (*Merops apiaster*)
- 1 druh zranitelný: čejka chocholáta (*Vanellus vanellus*)
- 3 druhy téměř ohrožené: křepelka polní (*Coturnix coturnix*), koroptev polní (*Perdix perdix*), břehule říční (*Riparia riparia*)
- 1 druh málo dotčený: hrdlička divoká evropská (*Streptopelia turtur*).

Současný stav druhů

Stav z hlediska ochrany - druhy živočichů

Stav druhů z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro Panonskou biogeografickou oblast hodnocen jako nepříznivý se stabilním trendem u jednoho druhu (*Zamenis longissimus*).

Pro Kontinentální biogeografickou oblast byl stav hodnocen jako nepříznivý s klesajícím trendem u 1 druhu (*Zamenis longissimus*) a jako nedostatečný s neznámým trendem u 1 druhu (*Epidalea calamita*).

Nedostatečný až nepříznivý stav z hlediska ochrany navíc s převažujícím klesajícím trendem u druhů naznačuje, že v následujícím období 2021–2027 bude důležité aplikovat některá opatření ke zlepšení stavu těchto druhů nebo v probíhajících nadále pokračovat.

⁴⁸ Chobot K. & Němec M. [eds.] (2017): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci. – Příroda, Praha.

Stav - ptáci

Stav ptačích druhů nad rámec předmětů ochrany PO a ptačích druhů mimo přílohu I směrnice o ptácích nebyl v rámci posledního reportingu v ČR (2007–2012) hodnocen. V rámci Červeného seznamu obratlovců ČR (Chobot a Němec 2017) byly následující druhy hodnoceny následovně: 1 druh jako regionálně vymizelý (*Otis tarda*), 6 druhů jako kriticky ohrožených (*Athene noctua*, *Galerida cristata*, *Limosa limosa*, *Numenius arquata*, *Tringa totanus*, *Tyto alba*), 2 druhy jako ohrožené (*Circus pygargus*, *Merops apiaster*), 1 druh jako zranitelný (*Vanellus vanellus*), 3 druhy jako téměř ohrožené (*Coturnix coturnix*, *Perdix perdix*, *Riparia riparia*) a 1 druh jako málo dotčený – hrdlička divoká evropská (*Streptopelia turtur*).

Všechny tyto druhy s výjimkou *Circus pygargus* a *Merops apiaster*, které mají vzrůstající trend početnosti a *Otis tarda*, který se v současnosti na našem území nevyskytuje, mají na našem území klesající trend početnosti (Štastný et al. 2006)⁴⁹.

Všechny vyjmenované druhy potřebují pro udržení současného stavu nebo jeho zlepšení pokračovat v pravidelné ochraně a péči či aplikovat nová opatření pro stabilizaci jejich populací a slouží zároveň jako deštníkové druhy pro ochranu jiných druhů a biotopů.

Název druhu	Červený seznam (ČR)	Červený seznam (Evropa)	Červený seznam (EU27)
<i>Athene noctua</i>	CR	LC	LC
<i>Circus pygargus</i>	EN	LC	LC
<i>Coturnix coturnix</i>	NT	LC	LC
<i>Galerida cristata</i>	CR	LC	LC
<i>Limosa limosa</i>	CR	VU	EN
<i>Numenius arquata</i>	CR	VU	VU
<i>Otis tarda</i>	RE	LC	LC
<i>Perdix perdix</i>	NT	LC	LC
<i>Riparia riparia</i>	NT	LC	LC
<i>Streptopelia turtur</i>	LC	VU	NT
<i>Tringa totanus</i>	CR	LC	VU
<i>Tyto alba</i>	CR	LC	LC
<i>Vanellus vanellus</i>	VU	VU	VU
<i>Merops apiaster</i>	EN	LC	LC

Pozn. CR = kriticky ohrožený, EN = ohrožený, VU = zranitelný, NT = téměř ohrožený, LC = málo dotčený, RE = vyhynulý nebo vyhubený v určité části světa

Zdroj červeného seznamu (ČR): Chobot K. & Němec M. [eds.] (2017): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci. – Příroda, Praha.

Zdroj červeného seznamu (Evropa a EU27): BirdLife International. 2015. European Red List of Birds. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.

⁴⁹ Štastný K., Bejček V. & Hudec K. (2006). Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2001–2003. Aventinum, Praha

Klíčové tlaky a hrozby

Vybrané druhy ptáků lze rozdělit do tří kategorií, ptáci zemědělské krajiny (*Athene noctua*, *Circus pygargus*, *Coturnix coturnix*, *Galerida cristata*, *Otis tarda*, *Perdix perdix*, *Tyto alba*, *Streptopelia turtur*), luční bahňáci (*Limosa limosa*, *Numenius arquata*, *Tringa totanus*, *Vanellus vanellus*) a druhy hnízdící v kolmých stěnách (*Riparia riparia*, *Merops apiaster*). Mezi největší tlaky a hrozby pro tyto druhy patří intenzivní hospodaření, obhospodařování velkých monokulturních půdních celků, změna skladby pěstovaných plodin, zábor zemědělské půdy, užívání pesticidů, ničení hnízd pojezdy techniky, hnojení a predace; u lučních bahňáků je to navíc změna vodního režimu krajiny, zaorávání polních mokřadů, absence zamokření v lučních biotopech a nevhodná seč. U *Riparia riparia* a *Merops apiaster* je to kolize s lidskou činností a zarůstání a rozpad hnízdních stěn (nedostatek hnízdních příležitostí). U *Epidalea calamita* je velkým problémem ztráta pionýrských biotopů s otevřenými vodními ploškami na výsypkách, polích apod. *Zamenis longissimus* je ohrožena zejména změnou způsobu hospodaření a využívání krajiny, izolovaností jednotlivých populací a antropogenními vlivy typu autoprovoz, zástavba a jiné.

Realizovaná opatření a jejich dopad

Ptáci zemědělské krajiny (*Athene noctua*, *Circus pygargus*, *Coturnix coturnix*, *Galerida cristata*, *Otis tarda*, *Perdix perdix*, *Tyto alba*, *Streptopelia turtur* a *Vanellus vanellus*⁵⁰)

V rámci Společné zemědělské politiky jsou v ČR podporována podopatření „Biopásy na orné půdě“ a „Ochrana čejky chocholaté“. V obou případech se jedná o náhradu za vyloučení zemědělského hospodaření na části zemědělské půdy, kterou si buď zvolí zemědělec (uživatel zemědělské půdy u biopásů) nebo vyznačí OOP případně ve spolupráci s českou společností ornitologickou (ochrana čejky). Zemědělec dobrovolně vstupuje do pětiletého závazku v rámci agroenvironmentálně-klimatických opatření (PRV 2014-2020) a po tuto dobu dodržuje tyto zásady: vyseje doporučenou směs plodin, která poskytne potravu a úkryt cílovým druhům, zdrží se pojezdů a jiných polních operací v době, v níž jsou cílové druhy citlivé, zdrží se užívání hnojiv a prostředků ochrany rostlin aj. Biopásy jsou cílené na polní ptáky a drobné savce (krmné biopásy, směs jednoletých plodin) a na blanokřídlé a jiné opylovače (nektarodárné biopásy, směs víceletých a jednoletých plodin). Pro ptáky zemědělské krajiny bylo také přínosem zavedení větší podpory postupů ekologického zemědělství, kdy se do prostředí dostane méně chemických látek, zvláště pesticidů, které mají negativní vliv na početnost živočišné potravy, která je pro hmyzožravé ptáky zemědělské krajiny zcela zásadní.

Luční bahňáci (*Limosa limosa*, *Numenius arquata*, *Tringa totanus*, *Vanellus vanellus*)

V rámci širší podpory mokřadních ptačích druhů včetně lučních bahňáků lze zmínit projekt Kozmických ptačích luk (spolufinancováno z OPŽP, optimalizace vodního režimu krajiny) a projekt ČSO Ptačí park Josefovské louky. Obě revitalizované lokality se mimo jiné staly v krátké době po dokončení hnízdištěm lučních bahňáků (*Vanellus vanellus* – obě lokality, *Tringa totanus* – Kozmické ptačí louky) a jejich významnou tahovou zastávkou.

Ptáci hnízdící v kolmých stěnách (*Riparia riparia*, *Merops apiaster*)

V rámci projektu „Společné břehy – ochrana ohrožených vtáčích kolónií na oboch stranách Bielych Karpát“ (financován z Programu cezhraničnej spolupráce SR–ČR 2007–2013) bylo upraveno několik hnízdních stěn, které byly úspěšně obsazeny břehulí nebo vlhou, případně došlo k nárůstu počtu hnízdicích párů.

Užovka stromová (*Zamenis longissimus*)

Pro tento druh je od roku 2008 realizován celostátní záchranný program. Jeho hlavním cílem je zachovat životaschopné populace užovky stromové ve všech známých, vzájemně izolovaných oblastech jejího výskytu v ČR. Prováděná aktivní opatření zahrnují zejména péči o uměle zakládáná líníště a o vhodné biotopy (pravidelné

⁵⁰ Čejka chocholatá (*Vanellus vanellus*) je primárně druh bahňáka obývajících luční mokřadní biotopy, ale díky své větší ekologické valenci, než naši ostatní bahňáci obývajících biotopy vlhkých luk a mokřadů, obsazuje i biotopy na orné půdě (v současnosti v ČR tento biotop převažuje). Z tohoto důvodu se v textu i v nacenění objevuje, jak u „ptačích druhů zemědělské krajiny“, tak i u „lučních bahňáků“ z důvodu zjednodušení a logických souvislostí. V případě nacenění i samotného textu bylo na to myšleno a jednotlivé plochy s navrhovaným managementem se nepřekrývají.

výřezy zarůstajících zídek či ruin, údržba solitérních stromů, apod.), dále pak likvidaci nepůvodních predátorů (především mývalů) a zajištění pro hady rizikových míst na komunikacích.

Ropucha krátkonohá (*Epidalea calamita*)

Opatření se týkala především managementu na lokalitách s výskytem ropuchy krátkonohé. Většinou se jednalo o opatření cílená i na další druhy obojživelníků. Prováděná opatření spočívají zejména v obnově biotopu – obnova a údržba tůní, tvoření nových mělkých tůní pro rozmnožování ropuchy a udržování ploch s obnaženým písčitým povrchem. Součástí péče o druh je také vyhlašování nových maloplošných ZCHÚ, naposledy např. v roce 2018 PP Žizňov, kde se navíc převádějí pozemky do správy AOPK ČR a Krajský úřad Libereckého kraje připravil projekt na obnovu lokality do OPŽP. Pro tento druh je aktuálně schvalován celostátní záchranný program.

Opatření potřebná k zachování a obnově příznivého stavu z hlediska ochrany

Udržovací management

Pro zachování či dosažení příznivého stavu vybraných druhů je třeba v následujícím období provádět pravidelný aktivní management. U ptáků zemědělské krajiny (*Athene noctua*, *Circus pygargus*, *Coturnix coturnix*, *Galerida cristata*, *Perdix perdix*, *Streptopelia turtur*, *Otis tarda*, *Tyto alba* a *Vanellus vanellus*) je to především tvorba biopásů a úhorů, potravních políček, zmenšení obhospodařovaných půdních bloků a celkově úprava zemědělského hospodaření (újmy, dotace) a kosení; u lučních druhů bahňáků (*Limosa limosa*, *Numenius arquata*, *Tringa totanus*, *Vanellus vanellus*) je to navíc kosení ve vhodnou dobu, odstraňování náletu, narušování povrchu a údržba polních mokřadů. V případě *Riparia riparia* údržba hnízdních stěn. U *Zamenis longissimus* kosení, výřezy na zídkách, údržba stromů a zídek, péče o líhniště a odchyt predátorů. Pro *Epidalea calamita* je navrhováno udržování pionýrských biotopů, pojezd těžké techniky apod.

Obnovní management

Pro podporu vybraných druhů a zajištění příznivých stavů jejich populací je třeba provádět i obnovní opatření, které v sobě zahrnují u ptáků zemědělské krajiny (*Athene noctua*, *Circus pygargus*, *Coturnix coturnix*, *Galerida cristata*, *Otis tarda*, *Perdix perdix*, *Tyto alba*, *Streptopelia turtur* a *Vanellus vanellus*) tvorbu remízků a liniové zeleně, doplňkově pak vyvěšování budek a odstraňování technických pastí; u lučních bahňáků (*Limosa limosa*, *Numenius arquata*, *Tringa totanus*, *Vanellus vanellus*) tvorbu mělkých tůní, mokřadů a mokřadních luk, znefunkčnění meliorací a celkově zlepšení a obnovu vodního režimu na daných plochách v zemědělské krajině; u *Riparia riparia* a *Merops apiaster* obnovu hnízdních stěn a v případě *Epidalea calamita* tvorbu tůní a návrat vybraných lokalit do pionýrského stádia sukcese (odstraňování náletu, stržení drnu), repatriace na historické lokality a u *Zamenis longissimus* tvorbu líhnišť, „atraktivních stanovišť“ – tvorba zídek, malých vodních plošek apod., bariér a podchodů pod komunikacemi.

Stanovení priorit u opatření, která mají být provedena v příštím období VFR

Udržovací management

Ptáci zemědělské krajiny (*Athene noctua*, *Circus pygargus*, *Coturnix coturnix*, *Galerida cristata*, *Otis tarda*, *Perdix perdix*, *Tyto alba*, *Streptopelia turtur* a *Vanellus vanellus*)

S nárustem intenzifikace zemědělství v posledních desetiletích došlo k prudkému poklesu populací ptáků zemědělské krajiny v ČR i napříč celou Evropou. Vybrané druhy ptáků zemědělské krajiny (*Athene noctua*, *Coturnix coturnix*, *Galerida cristata*, *Perdix perdix*, *Tyto alba*, *Streptopelia turtur*, *Vanellus vanellus*) jsou příkladem tohoto trendu a zároveň jsou deštníkovými druhy i pro další ptáky zemědělské krajiny. V případě dropa velkého (*Otis tarda*) došlo k úplnému vymizení z naší krajiny a v současnosti se pro tento druh navrhuje záchranný program, který se inspiroval v úspěšných záchranných krocích v Rakousku a částečně na Slovensku, kde došlo k znovuosídlení některých původních lokalit při zavedení správného managementu.

Pro zlepšení stavu populací ptáků zemědělské krajiny je důležité zavést opatření, která povedou ke zmírnění dopadů intenzivního hospodaření na dané druhy zvýšením potravní nabídky, zmenšením půdních bloků, vytvářením hnízdních příležitostí, heterogenizací orné plochy liniovou zelení a remízky, možností úkrytu a

vhodným načasováním sklizně a pohybu techniky na orné půdě. V plánovacím období 2021-2027 nelze realisticky předpokládat zlepšení situace populací ptáků zemědělské krajiny v celé ČR. Proto v rámci odhadu pro příští období v tabulce níže bylo kalkulováno s plochami, které uvádí připravovaný záchranný program pro dropa velkého (*Otis tarda*) a také byly brány v potaz rozlohy z již realizovaných zemědělských podopatření zaměřených na tvorbu biopásů a biotopů pro čejku chocholatou. Rozlohy jednotlivých opatření jsou navrženy, tak aby měly reálný dopad na zlepšení stavů populací dotčených druhů ptáků, pokud budou zacíleny na místa s koncentrovanějším výskytem ptáků zemědělské krajiny a na místa připravovaného záchranného programu pro dropa velkého (*Otis tarda*).

Plazi a obojživelníci (*Zamenis longissimus* a *Epidalea calamita*)

U obou druhů je důležité naplnit cíle připravovaného a již běžícího záchranného programu.

Obnovní management

Luční bahňáci (*Limosa limosa*, *Numenius arquata*, *Tringa totanus*, *Vanellus vanellus*)

Stále pokračující strmý propad populací lučních bahňáků (*Limosa limosa*, *Numenius arquata*, *Tringa totanus*, *Vanellus vanellus*) v posledních desetiletích zapříčinil jejich vymizení z mnoha lokalit v ČR a v rámci celé ČR hrozí, že některé druhy lučních bahňáků z naší republiky jako hnízdící druhy zcela zmizí. Z tohoto důvodu jsou navrhována obnovní opatření na lokalitách vymezených vhodným biotopem pro hnízdění zájmových druhů a prokázaným opakovaným výskytem v hnízdním období po 1. 1. 2014 (min. 2x prokázaný nebo pravděpodobné hnízdění na lokalitě). Pro zlepšení stavu populací těchto druhů ptáků je nutné vytvořit stabilní hnízdní biotopy na těchto plochách, které budou využívány opakovaně a každoročně. V současnosti je pravidelných hnízdišť kriticky málo a většina ostatních je nepravidelných a závislých na klimatických podmínkách nebo neobvyklé situaci (zaplavení luk a polí po vydatných deštích, nefunkční meliorace, letnění rybníků apod.). Navrhovaná opatření spočívají především v tvorbě rozlehlejších mělkých lučních tůň a na ně navazujících mokřadních luk s pravidelnou údržbou na okolních plochách ve formě kosení či stržení drnu.

Ptáci hnízdící v kolmých stěnách (*Riparia riparia*, *Merops apiaster*)

Oba druhy hnízdící v kolmých stěnách patří mezi zvláště chráněné živočichy. Primárním hnízdním biotopem jsou erozní břehy řek, které v současnosti vlivem regulace vodních toků v krajině prakticky chybí. Z tohoto důvodu jsou závislé na sekundárních hnízdních biotopech vytvořených člověkem (pískovny a hliníky). Staré pískovny a hliníky zanikají, zarůstají nebo jsou zaváženy nejrůznějším materiálem. Z tohoto důvodu je nutné podpořit hnízdní příležitosti těchto druhů ptáků údržbou nebo vytvářením kolmých stěn na lokalitách, které v minulosti byly využívány jako hnízdiště alespoň jedním z těchto dvou druhů nebo na lokalitách, kde dochází k poklesu hnízdních párů vlivem zárustu či zborcení části hnízdní stěny.

Plazi a obojživelníci (*Zamenis longissimus* a *Epidalea calamita*)

U obou druhů je důležité naplnit cíle připravovaného a již běžícího zachranného programu.

Seznam prioritních opatření, která je třeba provést, a odhadované náklady na tato opatření

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
Specifická opatření pro obojživelníky: <i>Epidalea calamita</i> - blokování sukcese a návrat k pionýrským sukcesním stadiím na lokalitách s výskytem druhu (odstranění náletů, stržení drnu popř. pojezdy vozidel), tvorba a obnova tůň, rapatriace	obnovní	22 ha, 18 m ³ , 100 ex	1 249 000	EFRR/FS, LIFE
Specifická opatření pro plazy: <i>Zamenis longissimus</i> - údržba a budování "atraktivních" stanovišť (kosení, výřezy náletových dřevin případně čištění a tvorba zídek, ochrana doupných stromů atd.), likvidace predátorů, údržba a zakládání líníšť/zimovišť	udržovací	1,5 ha udržované plochy, 30 líníšť, 30 ex. predátorů	300 000	EFRR/FS, LIFE
Specifická opatření pro užovku stromovou: <i>Zamenis longissimus</i> - úprava rizikových úseků na dopravních komunikacích a oprava již vytvořených bariér, značky	obnovní	2 500 m*	571 000	EFRR/FS, LIFE

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl - jednotka a množství (roční)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
Specifická opatření pro ptáky hnízdící v kolmých stěnách: <i>Riparia riparia</i> , <i>Merops apiaster</i> – úprava a obnova hnízdních stěn	obnovní	3 lokality	98 000	EFRR/FS, LIFE
Specifická opatření pro luční bahňáky: <i>Limosa limosa</i> , <i>Tringa totanus</i> , <i>Numenius arquata</i> , <i>Vanellus vanellus</i> - mělké luční tůňe, mokřady, mokřadní louky, zlepšení a obnova vodního režimu, odstranění meliorací)	obnovní	5,3 ha	11 100 000	EFRR/FS, LIFE
Specifická opatření pro luční bahňáky: <i>Limosa limosa</i> , <i>Tringa totanus</i> , <i>Numenius arquata</i> , <i>Vanellus vanellus</i> - kosení, strhávání drnu, popřípadě úprava zemědělského hospodaření, odstraňování náletu (na biotopech v okolí vytvořených mělkých tůňích a na současných biotopech s hnízděním či výskytem druhů v hnízdním období)	udržovací	169 ha	5 035 000	EFRR/FS, LIFE, EZFRV
Specifická opatření pro ptáky zemědělské krajiny: <i>Athene noctua</i> , <i>Coturnix coturnix</i> , <i>Circus pygargus</i> , <i>Galerida cristata</i> , <i>Otis tarda</i> , <i>Perdix perdix</i> , <i>Streptopelia turtur</i> , <i>Tyto alba</i> , <i>Vanellus vanellus</i> (+ <i>Falco cherrug</i> (z kap. E.2.5) - biopásy, úprava zemědělského hospodaření (újmy, dotace), potravní políčka, úhory, liniová zeleň, remízky, menší půdní bloky, kosení, hnízdní budky, odstraňování antropogenních pastí	udržovací	8607 ha	126 041 000	EFRR/FS, EZFRV
Celkem:			144 394 000	

*cíl je stanoven na období 7 let

Očekávané výsledky, pokud jde o cílové druhy

<u>Ptáci zemědělské krajiny (<i>Athene noctua</i>, <i>Circus pygargus</i>, <i>Coturnix coturnix</i>, <i>Galerida cristata</i>, <i>Otis tarda</i>, <i>Perdix perdix</i>, <i>Tyto alba</i>, <i>Streptopelia turtur</i>, <i>Vanellus vanellus</i>)</u> Zmírnit dopady intenzivního zemědělství na populace ptáků zemědělské krajiny a vytvořit vhodné podmínky pro návrat dropa velkého. <u>Luční bahňáci a čejka chocholatá (<i>Limosa limosa</i>, <i>Numenius arquata</i>, <i>Tringa totanus</i>, <i>Vanellus vanellus</i>)</u> Vytvořit vhodné biotopy pro luční bahňáky a pomoci zvrátit jejich populační propad v ČR. <u>Ptáci hnízdící v kolmých stěnách (<i>Riparia riparia</i>, <i>Merops apiaster</i>)</u> Vytvořit vhodné podmínky na hnízdních lokalitách pro tyto dva druhy a posílit jejich populaci v ČR <u>Plazi a obojživelníci (<i>Zamenis longissimus</i> a <i>Epidalea calamita</i>)</u> Ropucha krátkonožá (<i>Epidalea calamita</i>) Naplnit hlavní cíle připravovaného záchranného programu, tj. zachování životaschopné populace druhu ve všech oblastech jejího výskytu v ČR, vytvořit vhodné nezarostlé biotopy pro její rozmnožování v oblastech jejího historického výskytu a zvýšit její početnost v ČR Užovka stromová (<i>Zamenis longissimus</i>) Naplnit hlavní cíle záchranného programu, tj. zachování životaschopné populace druhu ve všech oblastech jeho výskytu v ČR, případně zvětšení užovkou trvale osídlené plochy či zvýšení početnosti jednotlivých izolovaných populací.

Očekávané výsledky: jiné přínosy

Péče o ptáky zemědělské krajiny rozšíří schopnost zemědělských ekosystémů poskytovat ekosystémové služby i mimo ty produkční (potraviny, biomasa). Zvýší se schopnost půdy zadržovat vodu, sníží se ztráty půdy erozí, udrží se úživnost půdy a půda bude poskytovat prostor pro opylovače. Ekosystémy budou odolnější vůči dopadům změny klimatu.

Péče o bahňáky je vázaná na mokřadní biotopy, jejichž péčí bude přispěno k zadržování vody v krajině.

Péčí o ptáky hnízdící na kolmých stěnách bude vytvořen biotop využívaný desítkami dalších druhů (mj. blanokřídli). Hnízdní stěny jsou ideální pro vzdělání veřejnosti o ochraně přírody a spolupráci ochrany přírody s těžařskými firmami.

Péče o obojživelníky přispěje k heterogenizaci krajiny. Ropucha je často vázaná na těžební plochy a užovka na lidská sídla. Péče o tyto druhy tak bude mít pozitivní vliv na stav společenstev vázaných na tato prostředí.

E.3.2 Předcházení škodám způsobeným chráněnými druhy, jejich zmírňování a náhrada

Údaje v této kapitole jsou platné k 30. 6. 2020.

Evropsky významnými druhy chráněnými směrnicí o stanovištích, jež mohou způsobit socioekonomické konflikty vč. ekonomických škod a stát za tyto škody vyplácí náhrady a řeší předcházení škod, jsou vlk obecný (*Canis lupus*), bobr evropský (*Castor fiber*), vydra říční (*Lutra lutra*), rys ostrovid (*Lynx lynx*) a medvěd hnědý (*Ursus arctos*).

Z ptačích druhů je náhrada škody vyplácena aktuálně za kormorána velkého (*Phalacrocorax carbo*), nicméně se jedná o přechodné období stanovené do konce roku 2020. Je zvažováno zařazení jestřába lesního (*Accipiter gentilis*) do seznamu vybraných zvláště chráněných živočichů, za které jsou poskytovány náhrady způsobených škod (aktuálně je poskytována podpora z OPŽP na realizaci opatření k předcházení, minimalizaci a nápravě škod způsobených mj. jestřábem lesním), nicméně v době zpracování PAF nebylo možné předvídat proveditelnost.

Současný stav, pokud jde o předcházení škodám, jejich zmírňování a náhradu

Stav z hlediska ochrany – druhy živočichů

Stav druhů předmětných živočichů z hlediska ochrany byl v posledním reportingu (2007–2012) pro Panonskou biogeografickou oblast hodnocen jako příznivý u 2 druhů (*Castor fiber*, *Lutra lutra*),

Pro Kontinentální biogeografickou oblast byl stav hodnocen jako příznivý u 2 druhů (*Castor fiber*, *Lutra lutra*), jako nedostatečný se setrvalým trendem u 1 druhu (*Lynx lynx*), jako nepříznivý se setrvalým trendem u 2 druhů (*Canis lupus* a *Ursus arctos*), byť v případě vlka aktuálně dochází k rychlému šíření z oblasti saské Lužice a západního Polska a lze tak očekávat změnu stavu (pozn. – v rámci hodnotící zprávy za období 2013 – 2018 je vlk obecný hodnocen jako U2).

Název druhu	Biogeografická oblast	Areál rozšíření	Populace	Habitat	Budoucí vyhlídky	Stav z hlediska ochrany
<i>Canis lupus</i>	CON	U2	U2	U1	U2	U2=
<i>Castor fiber</i>	CON	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Castor fiber</i>	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Lutra lutra</i>	CON	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Lutra lutra</i>	PAN	FV	FV	FV	FV	FV
<i>Lynx lynx</i>	CON	U1	U1	U1	U1	U1=
<i>Ursus arctos</i>	CON	U2	U2	U1	U1	U2=

Klíčové tlaky a hrozby

Vydra říční je ohrožena především autoprovazem a nelegálním lovem v souvislosti se škodami, které vydra působí na rybí obsádce zejména rybníků.

Vzhledem k současnému růstu populace bobra evropského a přibýváním konfliktních situací vzrůstá intenzita nelegálního lovu a likvidace bobřích sídel. Jsou-li tyto zásahy provedeny v nevhodnou dobu, může dojít i k trvalé eliminaci bobřího osídlení a souvisejícímu dopadu na místní či regionální populace. Dalším významným ohrožujícím faktorem je snižující se prostupnost krajiny a vodních toků. Vlivem přítomnosti migračních bariér v krajině dochází jak ke střetům zvířat s dopravními prostředky, tak k omezené komunikaci či přímo izolaci jednotlivých populací, což může mít z genetického hlediska negativní dopady na jejich početnost a vývoj.

Příčinou ohrožení rysa ostrovida je pronásledování ze strany člověka. Významným faktorem se však stává i mortalita na silnicích, fragmentace vhodných biotopů a jejich celkový úbytek a vysoká míra rušení.

Hlavním faktorem ohrožujícím existenci vlka obecného je pronásledování člověkem vyplývající z konfliktů s lidskými hospodářskými aktivitami či obecně negativního vnímání tohoto druhu, fragmentace krajiny, kolize s dopravními prostředky a dále hybridizace se psy.

Hlavní příčinou ohrožení medvěda hnědého bylo v minulosti přímé pronásledování ze strany člověka. Tento faktor v menší míře přetrvává i v dnešní době, ale mnohem významnějším se stává fragmentace vhodných biotopů a vysoká míra rušení.

Realizovaná opatření a jejich dopad

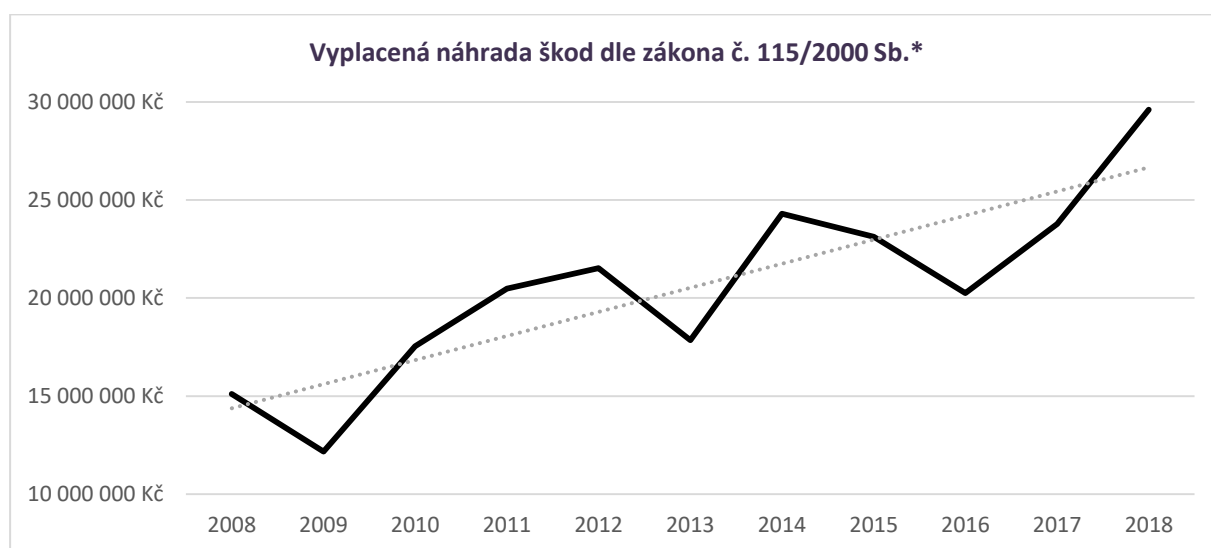
Náhrada škody

Zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, stanovuje druhy, u kterých se vyplácí skutečně vzniklá škoda na majetku, která souvisí zejména se zemědělským aj. hospodařením. Žádost o náhradu škody se podává u krajských úřadů, finanční prostředky následně uvolňuje Ministerstvo financí ČR a proplacení žadateli provádí krajský úřad. Způsob výpočtu výše náhrady škody je stanoven ve vyhlášce MŽP č. 360/2000 Sb.

Dle dat za roky 2014-2018 je ročně průměrně vyplaceno za bobra, vydru, vlka, rysa a medvěda v sumě 24 mil. Kč/rok (2014 – 24 mil. Kč, 2015 – 23 mil. Kč, 2016 – 20 mil. Kč, 2017 – 24 mil. Kč, 2018 – 30 mil. Kč), přičemž již nyní lze očekávat nárůst v dalších letech, zejm. v souvislosti s vlkem, kdy bylo v roce 2018 zaznamenáno významné navýšení žádostí o vyplacených náhrad (stále se však jednalo o 5 % z celkové výše poskytovaných náhrad škod). V roce 2018 bylo nejvíce vyplaceno za škody způsobené vydrou (77 %).

V souvislosti s nárůstem počtu škod působených vlkem byl také vydán a v r. 2018 aktualizován doporučený ceník, který je využíván v případě náhrad za škody způsobené (vlkem, rysem a medvědem) na hospodářských zvířatech.

Vyplacená náhrada škod dle zákona č. 115/2000 Sb.*					
rok	vydra	bobr	vlk	rys	medvěd
2008	8 351 000 Kč	6 672 000 Kč	63 000 Kč	23 000 Kč	0 Kč
2009	7 528 000 Kč	4 522 000 Kč	38 000 Kč	77 000 Kč	0 Kč
2010	9 652 000 Kč	7 876 000 Kč	9 000 Kč	11 000 Kč	0 Kč
2011	10 087 000 Kč	10 260 000 Kč	66 000 Kč	59 000 Kč	0 Kč
2012	11 549 000 Kč	9 895 000 Kč	17 000 Kč	61 000 Kč	0 Kč
2013	12 909 000 Kč	4 661 000 Kč	34 000 Kč	255 000 Kč	0 Kč
2014	10 344 000 Kč	13 755 000 Kč	99 000 Kč	88 000 Kč	9 000 Kč
2015	15 163 000 Kč	7 707 000 Kč	102 000 Kč	143 000 Kč	4 000 Kč
2016	13 643 000 Kč	6 197 000 Kč	293 000 Kč	119 000 Kč	0 Kč
2017	16 717 000 Kč	6 096 000 Kč	788 000 Kč	184 000 Kč	0 Kč
2018	22 793 000 Kč	4 985 000 Kč	1 530 000 Kč	129 000 Kč	164 000 Kč

* Nejsou uvedeny náklady na náhradu škod na rybách způsobenou kormoránem velkým

Náhrada újmy

Ustanovení § 58 ZOPK umožňuje poskytování náhrady újmy za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření a týká se ochrany širšího množství živočichů a stanovišť. Často se jedná o újmy z důvodu zdržení se určitých činností, resp. jejich úpravy, a z toho pramenící snížení výnosů (např. seč v jinou dobu, než by bylo optimální z hlediska zisku, prodloužení doby obmýtlí, odklad zalesnění). Újma je tak řešena především v kap. [E2.4 Travní porosty](#), [E2.5 Jiné zemědělské ekosystémy](#), [E2.6 Lesy a lesní porosty](#) a [E2.8 Sladkovodní stanoviště](#). Kromě náhrad škod podle zákona č. 115/2000 Sb. může být využit tento institut zejm. pro škody, které mají dlouhodobější dopad z hlediska omezení hospodaření. Z výše uvedených druhů připadá v úvahu újma způsobená bobrem, např. pokud bobří hráze způsobí podmáčení zemědělských pozemků. Žádost se podává u Správy NP nebo AOPK ČR.

Pozn. Náhrada škod a újmy je důležitým nástrojem pro akceptaci soužití hospodářů s konfliktními druhy, nicméně klíčové je primárně se zaměřit na prevenci těchto škod.

Dotační tituly na prevenci škod

MŽP poskytuje podporu na realizaci opatření k předcházení, minimalizaci a nápravě škod způsobených zvláště chráněnými druhy živočichů v rámci specifického cíle 4.2 **OPŽP 2014-2020**. Podporovaná opatření jsou realizace opatření na zajištění prevence a zmírnění škod způsobených zvláště chráněnými druhy na zemědělských a lesnických kulturách, hospodářských zvířatech, stavbách, vodních dílech apod., jako součást realizace opatření také informování veřejnosti a komunikace s dotčenými subjekty. Čerpáno je zejm. na ochranu stád před vlky. Z OPŽP je poskytována 100% výše podpory těchto opatření.

OP Rybářství v rámci produktivních investic do akvakultury (opatření 2.2) umožňuje čerpat podporu mj. na nákup zařízení zaměřeného na ochranu hospodářství (ryb) před volně žijícími predátory (mj. vydra). Jedná se především o instalaci oplocení a plašičů. Tato podpora však není příliš využívána.

Řešení konfliktů, osvěta a monitoring (programy péče)

Pro zvláště chráněné druhy, u nichž dochází ke konfliktům, působí ekonomické škody i jiné střety s lidskými zájmy jsou zpracovávány programy péče⁵¹. V současné době jsou realizované programy pro vydra (2009) a bobra (2013). Schválen byl též program pro vlka (2020), v přípravě jsou tyto dokumenty pro rysa ostrovida a medvěda hnědého. Hlavní náplní programů péče jsou opatření směřující k zachování udržitelného výskytu druhů a zároveň zmírnění potenciálních konfliktů s činností člověka. Důraz je kladen na kvalitní monitoring druhu, přípravu a ochranu biotopů (v nichž nedochází ke střetům), výchovu, osvětu a informování veřejnosti i různých cílových skupin a opatření administrativního rázu přispívající k řízení konfliktu. Programy péče jsou každoročně vyhodnocovány.

Program péče o bobra evropského (*Castor fiber*) v České republice: Cílený management biotopů bobra se neprovádí. Hlavním cílem aktivit je snížení konfliktnosti jeho výskytu. To spočívá v osvětě, poradenské činnosti při řešení konfliktních situací a v aplikaci preventivních opatření, které zabraňují vzniku škod, tj. oplocení dřevin, aplikace el. ohradníků, drénování bobřích hrází a mechanická opevnění hrází rybníků. Koncept Programu péče je založen na tzv. zonaci diferencované ochrany vymezením tří zón (A, B, C), ve kterých se rozlišuje míra zájmu na ochraně druhu a koncentrace rizika vzniku závažných škod. Dlouhodobá existence bobra na území ČR by měla být zajištěna především na základě ochrany populací v územích tzv. zóny A, která je tvořena převážně EVL, ve kterých je bobra předmětem ochrany. Zóna B je určena pro rozvoj a ochranu populace. V zóně C má být výskyt s ohledem na rizika škod aktivně eliminován. Zóna je významná přítomností vodních staveb, především rybníků a vodních nádrží, ohrožitelných bobří aktivitou.

Pro bobra byla vydána publikace Průvodce v soužití s bobrem⁵² (financováno z EHP fondů), která popisuje opatření pro předcházení a řešení konfliktů s životními projevy bobrů, kterými jsou zejm. konzumace dřevin a zemědělských plodin, zamokřování a zaplavování pozemků v důsledku přehrazení toku nebo narušování hrází rybníků a protipovodňových hrází hrabáním nor.

⁵¹ www.zachranneprogramy.cz

⁵² <http://www.zachranneprogramy.cz/bobr-evropsky/pruvodce-v-souziti-s-bobrem/>

Program péče pro vydra říční (*Lutra lutra*) v České republice v letech 2009-2018: V rámci programu péče je věnována mj. pozornost zmírnění negativních vlivů dopravy. Problematika je řešena především osvětovými působeními na příslušné cílové skupiny, bylo již ale realizováno i několik praktických opatření, konkrétně úprava rizikových mostů či propustků. Nezanedbatelný je rovněž konflikt potravních nároků vydry s rybníčním hospodařením. Součástí programu je tak i osvěta zacílená na zmírnění negativního vnímání vydry rybáři prostřednictvím poskytování informací a pomoci v oblasti kompenzace a zejm. prevence škod (např. z OP Rybářství je možné financovat ochranu hospodářství před volně žijícími predátory).

Program péče o vlka (*Canis lupus*) je souborem opatření směřujících k omezení vzniku škod na hospodářských zvířatech a snížení dalších konfliktů, které s přítomností vlka v krajině souvisí, včetně budoucího stanovení tzv. příznivého stavu populace a stanovení jednotného postupu příslušných orgánů při nestandardním chování vlka. Připravované programy péče o rysa ostrovida, medvěda hnědého: Součástí opatření, která budou součástí programu péče, ale provádějí se již nyní, jsou preventivní a kompenzační opatření, pravidelný monitoring, osvěta a také péče o biotop, který tyto šelmy obývají. Příkladem jsou projekty v rámci programu Interreg (viz [kap. D.5](#)). V rámci programu Interreg (Sasko-ČR) je realizován projekt Objektivní akceptace vlka v člověkem pozměněné přeshraniční krajině (OWAD) 2018-2020, zaměřený mj. na formulaci efektivních nástrojů prevence a minimalizace škod způsobených vlky (systém kompenzací, preventivní opatření ve formě plotů a pasteveckých psů); posílení komunikace a řešení škod s farmáři a myslivci za účelem efektivní ochrany vlka; a informování veřejnosti o roli vlka v člověkem pozměněné kulturní krajině střední Evropy. V rámci projektu byly mj. připraveny internetové stránky⁵³, které radí farmářům, jak zajistit prevenci škod a případně nahlásit škodu OOP.

V rámci programu Interreg Central Europe probíhá projekt 3Lynx (2017-2020), který nastavuje koordinované sledování rysů v celém areálu výskytu dané populace a bude připravena nadnárodní strategie, jak přistupovat k ochraně tohoto druhu. Součástí projektu budou také aktivity zaměřené na informování veřejnosti, zapojení hlavních dotčených subjektů, jako jsou lesníci či myslivci a další.

Územní plánování

Problematika územního plánování, konfliktů na silnicích a prostupnosti krajiny je řešena v [kap. E2.9](#).

Potřebná opatření

Za účelem ochrany druhů je žádoucí **připravit a schválit program péče** pro rysa a medvěda a **realizovat opatření v nich navržená**, tak jako v případě již existujících programů péče o vydru, bobra a vlka (přijato v roce 2020).

Programy péče jsou koncepcí managementu předmětných druhů. Pro jejich úspěšnou realizaci je nezbytné zajistit **nastavení dotačních titulů** pro hospodáře na preventivní opatření proti škodám způsobeným vybranými zvláště chráněnými živočichy.

Potřebné je též nastavit optimální využití národních nebo evropských titulů, mj. ve vztahu k zabezpečení stáda před velkými šelmami (přičemž potřebná je nejen podpora z hlediska pořízení ochranných opatření, ale také následných nákladů, tj. zvýšených nákladů na zajištění ochrany stád) a ochraně rybníčního hospodářství. V této souvislosti je dále nezbytné dohlížet nad správným prováděním preventivních opatření v praxi.

Žádoucí je dále **novelizace zákona č. 115/2000 Sb.** a prováděcích předpisů, v rámci které by mělo dojít k optimalizaci procesu administrace náhrad za újmy způsobené vybranými druhy živočichů.

Zajištění prostupnosti krajiny pro živočichy je řešeno v [kap. E.2.9](#).

Monitoring druhů je součástí [kap. E.1.3](#).

Osvěta ve vztahu ke stakeholderům je řešena v rámci [kap. E 1.2](#).

Stanovení priorit u opatření, která mají být provedena v příštím období VFR

Všechna výše uvedená opatření jsou prioritní.

⁵³ <https://www.navratvlku.cz/>

Seznam prioritních opatření, která je třeba provést, a odhadované náklady na tato opatření

Název a stručný popis opatření	Druh opatření	Cíl (jednotka a množství)	Odhadované náklady v Kč (roční)	Možný zdroj spolufinancování EU
Poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy	udržovací	-	34 000 000	-
Zabezpečení stád proti šelmám (investice)	jednorázové	-	5 000 000	EFRR/FS
Zvýšené náklady na organizaci pastvy v oblastech výskytu vlka	udržovací	-	55 614 000	-
Celkem:			94 614 000	

Očekávané výsledky, pokud jde o cílové druhy

Zajištění dlouhodobé existence vlka, medvěda a rysa jako volně žijících druhů na území ČR při současné minimalizaci hospodářských škod a konfliktů působených těmito velkými šelmami.

Zajištění nezhoršení stavu z hlediska velikosti populace a plochy areálu rozšíření vydry v rámci ČR.

Cílem je zajištění životaschopných populací v jednotlivých hlavních povodích Labe, Dunaje a Odry za současné socioekonomické udržitelnosti výskytu bobra v ČR.

Očekávané výsledky: jiné přínosy

Stakeholderi i veřejnost akceptují konfliktní druhy jako tradiční součást naší krajiny. Díky preventivním opatřením je předcházeno škodám a střetům.

Např. snížením konfliktnosti výskytu bobrů je umožněna jejich přítomnost spjatá se stavbou hrází, které mají pozitivní vliv na přírodu a krajinu. Bobří hráze zvyšují kvalitu vody v tocích, zachycují splaveniny, transformují malé povodně, zvyšují retenci vody v krajině a zvyšují počet druhů živočichů a rostlin na lokalitách jimi ovlivněných.

E.3.3 Odkazy na dodatečná opatření pro druhy, která nesouvisí s konkrétními ekosystémy nebo stanovišti

Hodnocení stavu evropsky významných druhů na Informačním systému ochrany přírody

https://portal.nature.cz/nd/x_mod_sez_evd.php

Hodnocení stavu ptačích druhů na Informačním systému ochrany přírody

https://portal.nature.cz/nd/x_mod_sez_ptaci.php

Chobot K. [ed.] (2013): Druhy a přírodní stanoviště: hodnotící zprávy o stavu v České republice 2013

[https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/BC6DF8737A45A32FC1257FA2003A5CBE/\\$file/SOTPR-druhy_a_prirodni_stanoviste-20160427.pdf](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/BC6DF8737A45A32FC1257FA2003A5CBE/$file/SOTPR-druhy_a_prirodni_stanoviste-20160427.pdf)

Chobot K. & Němec M. [eds.] (2017): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci.

www.ochranaprirody.cz/res/archive/372/058764.pdf?seek=1509546812

Nálezová databáze ochrany přírody – dostupný výskyt druhů

<https://portal.nature.cz/nd/>

Informace o záchranných programech a programech péče

<http://www.zachranneprogramy.cz/>

Náklady obvyklých opatření MŽP

https://www.mzp.cz/cz/naklady_obvyklych_opatreni_mzp

Sazby používané pro péči financovanou ze Společné zemědělské politiky

<http://eaagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/zakladni-informace/programove-dokumenty/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014-2.html>

F. Další přidaná hodnota prioritních opatření

Jedním z cílů chráněných území je ochrana biologické rozmanitosti. Ta je jedním z předpokladů pro to, aby ekosystémy poskytovaly lidem tzv. ekosystémové služby, tedy přínosy, které lidé získávají z ekosystémů. Tyto přínosy se dělí na podpůrné (např. tvorba půdy), zásobovací (např. potrava), regulační (např. regulace záplav) a kulturní (např. rekreace)⁵⁴. V rámci EU bylo odhadnuto, že soustava Natura 2000 poskytuje přínosy v hodnotě 200-300 mld. €/rok⁵⁵. Nicméně i nadále převládá trend úbytku biodiverzity a schopnosti ekosystémů poskytovat služby. Hlavními tlaky na biodiverzitu jsou ztráta stanovišť, znečištění, nadměrné využívání, rozvoj invazních druhů a změna klimatu⁵⁶. Ochrana přírody prostřednictvím chráněných území je hlavním nástrojem pro zpomalení tohoto trendu (regulace využití území, které by mohlo mít významný dopad na druhy a přírodní stanoviště). Benefity, které nám ekosystémy přinášejí, byla snaha stanovit i na území ČR. Jednou z nich je studie Hönigová et al. (2012) zaměřená na travní stanoviště, ve které bylo odhadnuto, že travní stanoviště poskytují v průměru ekosystémové služby v hodnotě téměř 2 647 €/ha (viz [kap. 2.4](#)).

V rámci dalšího výzkumu v oblasti hodnocení ekosystémových služeb v ČR byl připraven Metodologický rámec integrovaného hodnocení ekosystémových služeb v České republice (Vačkář et al. 2013), který stanovuje základní zásady a postupy pro hodnocení a sledování stavu služeb ekosystémů, zejména s ohledem na přípravu a realizaci národního hodnocení služeb ekosystémů. Pro tyto účely byl připraven mapový podklad „Konsolidovaná vrstva ekosystémů“⁵⁷, který rozlišuje 41 základních kategorií ekosystémů. Propojení hodnot ekosystémových služeb s mapovým podkladem umožňuje zhodnocení ekosystémových služeb (i na lokální úrovni). Frélichová et al. (2014) pomocí této metody stanovili hodnotu ekosystémových služeb v ČR na 237 mld. €/rok, tj. cca 1,5 HDP ČR.

Metodu využili i Daněk et al. (2017), kteří zkoumali hodnotu ekosystémových služeb v CHKO. Výsledkem byla hodnota ekosystémových služeb 12 000 – 65 000 €/ha/rok, významně se na výsledné hodnotě podílí lesní ekosystémy.

Další rozvoj hodnocení ekosystémových služeb a jeho využití v rozhodovacích procesech ať už státní (např. realizace projektů) či soukromé sféry (způsob hospodaření) je plánován v Integrovaném projektu LIFE pro soustavu Natura 2000 v České republice (LIFE17 IPE/CZ/000005), který probíhá v letech 2019-2026. V projektu budou zhodnoceny přínosy soustavy Natura 2000 v ČR.

Hodnocení ekosystémových služeb je rovněž jedním z cílů Strategie ochrany biologické rozmanitosti ČR 2016-2025, co se týče zavedení celostátního integrovaného hodnocení a jeho začlenění do strategického plánování.

⁵⁴ Millennium Ecosystem Assessment, 2005. Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. Island Press, Washington, DC.

⁵⁵ Ten Brink et al (2011) The economic benefits of the Natura 2000 network

http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/financing/docs/ENV-12-018_LR_Final1.pdf

⁵⁶ Střednědobé vyhodnocení Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020

https://biodiversity.europa.eu/mtr/biodiversity-strategy-plan/headline-target-review/#_ftnref2

⁵⁷ Dostupné na <http://mapy.nature.cz/> v záložce „Přírodní poměry“

Odkazy

Daněk, J., Vačkář, D., Krkoška Lorencová, E. (2017). Economic value of ecosystem services in Protected Landscape Areas in the Czech Republic. *Beskydy* 10(1,2): 99-112.

Frélichová, J., Vačkář, D., Pártl, A., Loučková, B., Harmáčková, Z. V., Lorencová, E. (2014). Integrated Assessment of Ecosystem Services in the Czech Republic. *Ecosystem Services* 8: 110-117.

Hönigová, I. et al. Survey on grassland ecosystem services. Report to the EEA – European Topic Centre on Biological Diversity. Prague: Nature Conservation Agency of the Czech Republic, 2012. pp 78.

http://img.teebweb.org/wp-content/uploads/2013/01/Survey-on-grassland-ES_2011_final-report_ISBN.pdf

Vačkář, D., et al. (2013). Metodologický rámec integrovaného hodnocení ekosystémových služeb v České republice. Ústav výzkumu globální změny AV ČR, 35 pp.

<http://www.ecosystemservices.cz/cs/metodologicky-ramec-integrovaneho-hodnoceni-ekosystemovych-sluzeb-v-ceske-republice/>

Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky 2016–2025

[https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/4A46CA81084E521FC1258050002DAE0C/\\$file/SOBR_CR_2016-2025.pdf](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/4A46CA81084E521FC1258050002DAE0C/$file/SOBR_CR_2016-2025.pdf)

Zkratky

AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
ČR	Česká republika
CON	Kontinentální biogeografický oblast
ČSO	Česká společnost ornitologická
EFRR	Evropský fond pro regionální rozvoj
EK	Evropská komise
ETCBD	Evropské tematické středisko pro biologickou rozmanitost
EVL	Evropsky významná lokalita
EK	Evropská komise
EU	Evropská unie
EVVO	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
EZFRV	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
CHKO	Chráněná krajinná oblast
IAS	Invazní druhy
ISOP	Informační systém ochrany přírody
MaS	Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích
MO	Ministerstvo obrany
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NDOP	Nálezová databáze ochrany přírody
NNO	Nestátní nezisková organizace
NP	Národní park
NPP	Národní přírodní památka
NPR	Národní přírodní rezervace
OOP	Orgán ochrany přírody
OPŽP	Operační program Životní prostředí
OVSS	Odbor výkonu státní správy (MŽP)
PAF	Prioritní akční rámec
PAN	Panonská biogeografická oblast
PO	Ptačí oblast
POPFK	Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny
PPK	Program péče o krajinu
PRV	Program rozvoje venkova
SDO	Souhrn doporučených opatření
ÚSES	Územní systém ekologické stability
VFR	Víceletý finanční rámec
ZCHÚ	Zvláště chráněné území
ZOPK	Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Přílohy

Příloha I

Národní legislativa k vymezení soustavy Natura 2000 a ochraně evropsky významných druhů, ptačích druhů a přírodních stanovišť

- **Zákon č. 114/1992 Sb.**, o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů
- **Zákon č. 115/2000 Sb.**, o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy
- **Nařízení vlády č. 318/2013 Sb.**, o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit, ve znění pozdějších předpisů;
- **Nařízení vlády č. 187/2018 Sb.**, o vyhlášení evropsky významných lokalit zařazených do evropského seznamu
- **Nařízením vlády č. 51/2005 Sb.**, kterým se stanoví druhy a počet ptáků, pro které se vymezují ptačí oblasti
- **Vyhláška MŽP č. 166/2005 Sb.**, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů, v souvislosti s vytvářením soustavy NATURA 2000
- **Vyhláška MŽP č. 395/1992 Sb.**, kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (seznam zvláště chráněných druhů)
- **Vyhláška MŽP č. 45/2018 Sb.**, o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území
- **Vyhláška MŽP č. 468/2004 Sb.**, o autorizovaných osobách podle zákona o ochraně přírody a krajiny
- **Vyhláška MŽP č. 142/2008 Sb.**, o náležitostech posouzení vlivu záměru a koncepce na evropsky významné lokality a ptačí oblasti a o náležitostech hodnocení vlivu závažného zásahu na zájmy ochrany přírody a krajiny
- **Vyhláška MŽP č. 360/2000 Sb.**, o stanovení způsobu výpočtu výše náhrady škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy na vymezených domestikovaných zvířatech, psech sloužících k jejich hlídání, rybách, včelstvech, včelařském zařízení, nesklizených polních plodinách a na lesních porostech
- **Vyhláška MŽP a MZe č. 432/2005 Sb.**, kterou se stanoví podmínky a způsob poskytování finanční náhrady za újmu vzniklou omezením zemědělského hospodaření, vzor a náležitosti uplatnění nároku
- **Vyhláška MŽP a MZe č. 335/2006 Sb.**, kterou se stanoví podmínky a způsob poskytování finanční náhrady za újmu vzniklou omezením lesního hospodaření, vzor a náležitosti uplatnění nároku

• Vývoj národního seznamu:

národní seznam EVL		evropský seznam lokalit	
nařízení vlády	Poznámka	biogeografická oblast	rozhodnutí EK
č. 132/2005 Sb.	první národní seznam	CON	2008/25/ES
		PAN	2008/26/ES
č. 301/2007 Sb.	doplnění (biogeografický seminář pro panonskou oblast 2005)	PAN	2009/90/ES
		CON	2009/93/ES
č. 371/2009 Sb.	doplnění (biogeografický seminář pro kontinentální oblast 2006)	CON	2011/64/EU
		PAN	2011/84/EU
		CON (EVL Žehuňsko)	2013/23/EU
č. 318/2013 Sb.	novelizace ZOPK 2009 (zavedení základní ochrany) a vyřazení lokalit	do národního seznamu nebyly doplněny nové lokality	
č. 73/2016 Sb.	doplnění (bilaterální jednání 2011)	CON	2018/43/EU
č. 207/2016 Sb.	doplnění EVL Porta Bohemica	CON	2018/38/EU
č. 29/2020 Sb.	doplnění EVL Louky u Přelouče, doplnění předmětu ochrany do EVL Porta Bohemica	CON	-

• Jednotlivá **nařízení vlády**, kterými se vymezují ptačí oblasti:

kód PO	název lokality	nařízení vlády	SDO ⁵⁸
CZ0811022	Beskydy	č. 687/2004 Sb.	plán péče o ZCHÚ
CZ0531012	Bohdanečský rybník	č. 608/2004 Sb.	plán péče o ZCHÚ
CZ0311040	Boletice	č. 19/2005 Sb.	SDO
CZ0521014	Broumovsko	č. 20/2005 Sb.	plán péče o ZCHÚ
CZ0621025	Bzenecká Doubrava - Strážnické Pomoraví	č. 21/2005 Sb.	SDO
CZ0311037	Českokubějovické rybníky	č. 405/2009 Sb.	SDO
CZ0511007	Českolipsko - Dokeské pískovce a mokřady	č. 598/2004 Sb.	SDO
CZ0311038	Dehtář	č. 406/2009 Sb.	SDO
CZ0411002	Doupovské hory	č. 688/2004 Sb.	SDO
CZ0811021	Heřmanský stav - Odra – Poolší	č. 165/2007 Sb.	SDO
CZ0311036	Hlubocké obory	č. 609/2004 Sb.	SDO
CZ0721023	Horní Vsacko	č. 686/2004 Sb.	plán péče o ZCHÚ
CZ0721024	Hostýnské vrchy	č. 22/2005 Sb.	SDO
CZ0621026	Hovoransko – Čejkovicko	č. 604/2004 Sb.	SDO
CZ0621031	Jaroslavické rybníky	č. 603/2004 Sb.	SDO
CZ0711017	Jeseníky	č. 599/2004 Sb.	plán péče o ZCHÚ
CZ0511008	Jizerské hory	č. 605/2004 Sb.	plán péče o ZCHÚ
CZ0531013	Komárov	č. 679/2004 Sb.	SDO
CZ0711016	Králický Sněžník	č. 685/2004 Sb.	SDO
CZ0521009	Krkonoše	č. 600/2004 Sb.	plán péče o ZCHÚ
CZ0211001	Křivoklátsko	č. 684/2004 Sb.	plán péče o ZCHÚ
CZ0421006	Labské pískovce	č. 683/2004 Sb.	plán péče o ZCHÚ
CZ0621028	Lednické rybníky	č. 601/2004 Sb.	plán péče o ZCHÚ
CZ0711019	Libavá	č. 533/2004 Sb.	SDO
CZ0711018	Litovelské Pomoraví	č. 23/2005 Sb.	plán péče o ZCHÚ
CZ0421003	Nádrž vodního díla Nechanice	č. 530/2004 Sb.	SDO
CZ0421004	Novodonské rašeliniště – Kovářská	č. 24/2005 Sb.	SDO
CZ0311039	Novohradské hory	č. 602/2004 Sb.	SDO
CZ0521015	Orlické Záhoří	č. 532/2004 Sb.	plán péče o ZCHÚ
CZ0621029	Pálava	č. 682/2004 Sb.	plán péče o ZCHÚ
CZ0621032	Podyjí	č. 534/2004 Sb.	plán péče o ZCHÚ
CZ0811020	Poodří	č. 25/2005 Sb.	plán péče o ZCHÚ
CZ0211010	Rožďalovické rybníky	č. 606/2004 Sb.	SDO
CZ0311035	Řežabinec	č. 535/2004 Sb.	plán péče o ZCHÚ
CZ0621027	Soutok-Tvrdonicko	č. 26/2005 Sb. ve znění č. 60/2019 Sb.	SDO
CZ0621030	Střední nádrž vodního díla Nové Mlýny	č. 27/2005 Sb.	plán péče o ZCHÚ
CZ0311041	Šumava	č. 681/2004 Sb.	plán péče o ZCHÚ
CZ0311033	Třeboňsko	č. 680/2004 Sb.	plán péče o ZCHÚ
CZ0311034	Údolí Otavy a Vltavy	č. 607/2004 Sb.	SDO
CZ0421005	Východní Krušné hory	č. 28/2005 Sb.	SDO
CZ0211011	Žehuňský rybník - Obora Kněžičky	č. 531/2004 Sb.	SDO

⁵⁸ Informace, zda PO má/bude mít vlastní SDO, nebo dostačuje promítnutí potřeb předmětů ochrany do existujícího plánu péče překrývajících se ZCHÚ

Příloha II

Mezinárodní a evropské úmluvy a strategické dokumenty s vazbou na soustavu Natura 2000

- **Úmluva o biologické rozmanitosti** (angl. *Convention on Biological Diversity*; podepsána na konferenci OSN v roce 1992 v Rio De Janeiru)
 - Strategický plán Úmluvy o biologické rozmanitosti do roku 2020 (2011-2020)
- **Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů** (angl. *Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals*; tzv. Bonnská úmluva; přijata v Bonnu v roce 1979 pod OSN)
 - Strategický plán pro stěhovavé druhy (2015-2023)
 - Dohoda o ochraně populací evropských netopýrů (EUROBATS)
 - Dohoda o ochraně africko-euroasijských stěhovavých vodních ptáků (AEWA)
 - Memorandum porozumění o ochraně středoevropské populace dropa velkého (*Otis tarda*)
 - Memorandum pro ochranu dravců a sov Euroasie
- **Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť** (angl. *Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats*; tzv. Bernská úmluva; sjednána v Bernu v roce 1979 pod záštitou Rady Evropy)
- **Úmluva o mokřadech, majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva** (angl. *Convention on Wetlands of International importance Especially as Waterfowl Habitat*; tzv. Ramsarská úmluva)
 - 4. Ramsarský strategický plán 2016-2024
- **7. Akční program EU pro životní prostředí do roku 2020**
- **Strategie EU pro oblast biodiverzity**
- **Akční plány pro druhy a stanoviště v rámci EU, Bernské úmluvy a CBD**

Národní strategické dokumenty a vazbou na soustavu Natura 2000

- Strategický rámec Česká republika 2030
- Státní politika životního prostředí ČR 2012 – 2020
- Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR (2015)
- Národní akční plán adaptace na změnu klimatu (2017)
- Strategie ochrany biologické rozmanitosti ČR
- Státní program ochrany přírody a krajiny ČR
- Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016–2025
- Koncepce záchranných programů a programů péče zvláště chráněných druhů živočichů a rostlin v České republice (2014)

Příloha III

Zařazení druhů a stanovišť do skupin ekosystémů v [kap. E.2](#)

Stanoviště z přílohy I směrnice o stanovištích, které jsou předměty ochrany EVL

kód	stanoviště	E.2.2	E.2.3	E.2.4	E.2.5	E.2.6	E.2.7	E.2.8	E.2.9
1340	Vnitrozemské slané louky			X					
2330	Otevřené trávníky kontinentálních dun s paličkovcem (<i>Corynephorus</i>) a psinečkem (<i>Agrostis</i>)			X					
3130	Oligotrofní až mezotrofní stojaté vody nížinného až subalpínského stupně kontinentální a alpínské oblasti a horských poloh a jiných oblastí, s vegetací tříd <i>Littorelletea uniflorae</i> nebo <i>Isoëto-Nanojuncetea</i>							X	
3140	Tvrdé oligo-mezotrofní vody s bentickou vegetací parožnatek		X					X	
3150	Přirozené eutrofní vodní nádrže s vegetací typu <i>Magnopotamion</i> nebo <i>Hydrocharition</i>							X	
3160	Přirozená dystrofní jezera a tůně		X					X	
3220	Alpínské řeky a bylinná vegetace podél jejich břehů							X	
3230	Alpínské řeky a jejich dřevinná vegetace s židovíčkem německým (<i>Myricaria germanica</i>)							X	
3240	Alpínské řeky a jejich dřevinná vegetace s vrbovou šedou (<i>Salix elaeagnos</i>)							X	
3260	Nížinné až horské vodní toky s vegetací svazů <i>Ranunculion fluitantis</i> a <i>Callitricho-Batrachion</i>							X	
3270	Bahnité břehy řek s vegetací svazů <i>Chenopodion rubri</i> p.p. a <i>Bidentation</i> p.p.							X	
4030	Evropská suchá vřesoviště	X							
4060	Alpínská a boreální vřesoviště	X							
4070	Křoviny s borovicí klečí (<i>Pinus mugo</i>) a pěnišníkem <i>Rhododendron hirsutum</i> (<i>Mugo-Rhododendretum hirsuti</i>)	X							
4080	Subbarktické vrbové křoviny	X							
5130	Formace jalovce obecného (<i>Juniperus communis</i>) na vřesovištích nebo vápnitých trávnících	X							
6110	Vápnité nebo bazické skalní trávníky (<i>Alyssso-Sedion albi</i>)						X		
6150	Silikátové alpínské a boreální trávníky			X					
6190	Panonské skalní trávníky (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>)			X					
6210	Polopřirozené suché trávníky a facie křovin na vápnitých podložích (<i>Festuco-Brometalia</i>)			X					
6230	Druhově bohaté smilkové louky na silikátových podložích v horských oblastech (a v kontinentální Evropě v podhorských oblastech)			X					
6240	Subpanonské stepní trávníky			X					
6250	Panonské sprašové stepní trávníky			X					
6260	Panonské písčité stepi			X					
6410	Bezkolencové louky na vápnitých, rašelinných nebo hlinito-jílovitých půdách (<i>Molinion caeruleae</i>)			X					
6430	Vlhkomilná vysokobylinná lemová společenstva nížin a horského až alpínského stupně			X					
6440	Nivní louky říčních údolí svazu <i>Cnidion dubii</i>			X					
6510	Extenzivní sečené louky nížin až podhůří (<i>Arrhenatherion</i> , <i>Brachypodio-Centaureion nemoralis</i>)			X					
6520	Horské sečené louky			X					
7110	Aktivní vrchoviště		X						
7120	Degradovaná vrchoviště (ještě schopná přirozené obnovy)		X						
7140	Přechodová rašeliniště a trasoviště		X						
7150	Prolákliny na rašelinném podloží (<i>Rhynchosporion</i>)		X						
7210	Vápnitá slatiniště s mařicí pilovitou (<i>Cladium mariscus</i>) a druhy svazu <i>Caricion davallianae</i>		X						

kód	stanoviště	E.2.2	E.2.3	E.2.4	E.2.5	E.2.6	E.2.7	E.2.8	E.2.9
7220	Petrifikující prameny s tvorbou pěnovců (<i>Cratoneurion</i>)		X						
7230	Zásaditá slatiniště		X						
8110	Silikátové sutě horského až niválního stupně (<i>Androsacetalia alpinae</i> a <i>Galeopsietalia ladani</i>)						X		
8150	Středoevropské silikátové sutě						X		
8160	Vápnité sutě pahorkatin a horského stupně						X		
8210	Chasmofttická vegetace vápnitých skalnatých svahů						X		
8220	Chasmofttická vegetace silikátových skalnatých svahů						X		
8230	Pionýrská vegetace silikátových skal (<i>Sedo-Scleranthion</i> , <i>Sedo albi-Veronicion dillenii</i>)						X		
8310	Jeskyně nepřístupné veřejnosti						X		
9110	Bučiny asociace <i>Luzulo-Fagetum</i>					X			
9130	Bučiny asociace <i>Asperulo-Fagetum</i>					X			
9140	Středoevropské subalpínské bučiny s javorem (<i>Acer</i>) a šťovíkem horským (<i>Rumex arifolius</i>)					X			
9150	Středoevropské vápencové bučiny (<i>Cephalanthero-Fagion</i>)					X			
9170	Dubohabřiny asociace <i>Galio-Carpinetum</i>					X			
9180	Lesy svazu Tilio-Acerion na svazích, sutích a v roklicích					X			
9190	Staré acidofilní doubravy s dubem letním (<i>Quercus robur</i>) na písčitých pláních					X			
9410	Acidofilní smrčiny (<i>Vaccinio-Piceetea</i>)					X			
40A0	Kontinentální opadavé křoviny	X							
91D0	Rašelinný les					X			
91E0	Směšené jasanovo-olšové lužní lesy temperátní a boreální Evropy (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)					X			
91F0	Směšené lužní lesy s dubem letním (<i>Quercus robur</i>), jilmem vazem (<i>Ulmus laevis</i>), j. habrolistým (<i>U. minor</i>), jasanem ztepilým (<i>Fraxinus excelsior</i>) nebo j. úzkolistým (<i>F. angustifolia</i>) podél velkých řek atlantské a středoevropské provincie (<i>Ulmenion minoris</i>)					X			
91G0	Panonské dubohabřiny					X			
91H0	Panonské šípákové doubravy					X			
91I0	Eurosibiřské stepní doubravy					X			
91T0	Středoevropské lišejníkové bory					X			
91U0	Lesostepní bory					X			

Druhy živočichů z přílohy II směrnice o stanovištích, které jsou předměty ochrany EVL

latinský název	český název	E.2.2	E.2.3	E.2.4	E.2.5	E.2.6	E.2.7	E.2.8	E.2.9
<i>Anisus vorticulus</i>	svinutec tenký		X					X	
<i>Aspius aspius</i>	bolen dravý							X	
<i>Austropotamobius torrentium</i>	rak kamenáč							X	
<i>Barbastella barbastellus</i>	netopýr černý					X	X		X
<i>Bolbelasmus unicornis</i>	chrobák jednorohý			X					
<i>Bombina bombina</i>	kuňka ohnivá		X	X				X	X
<i>Bombina variegata</i>	kuňka žlutobřichá		X	X				X	X
<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	přástevník kostivalový	X		X		X			
<i>Canis lupus</i>	vlk obecný					X			X
<i>Carabus hungaricus</i>	střevlík panonský			X					
<i>Carabus menetriesi pacholei</i>	střevlík Ménétrésův		X			X			
<i>Carabus variolosus</i>	střevlík hrboletý		X			X			
<i>Castor fiber</i>	bobr evropský					X		X	
<i>Cerambyx cerdo</i>	tesařík obrovský					X			X
<i>Cobitis taenia</i>	sekavec							X	
<i>Coenagrion ornatum</i>	šidélko ozdobné							X	
<i>Colias myrmidone</i>	žluťásek barvoměnný			X					
<i>Cordulegaster heros</i>	páskovec velký					X		X	
<i>Cottus gobio</i>	vranka obecná							X	

latinský název	český název	E.2.2	E.2.3	E.2.4	E.2.5	E.2.6	E.2.7	E.2.8	E.2.9
<i>Cucujus cinnaberinus</i>	lesák rumělkový					X			
<i>Eriogaster catax</i>	bourovec trnkový	X							
<i>Eudontomyzon mariae</i>	mihule ukrajinská							X	
<i>Euphydryas aurinia</i>	hnědásek chrastavcový		X	X					
<i>Euphydryas maturna</i>	hnědásek osikový					X			
<i>Gobio albipinnatus</i>	hrouzek běloploutvý							X	
<i>Gobio kesslerii</i>	hrouzek Kesslerův							X	
<i>Graphoderus bilineatus</i>	potápník dvojčárý		X					X	
<i>Gymnocephalus baloni</i>	ježdík dunajský							X	
<i>Gymnocephalus schraetser</i>	ježdík žlutý							X	
<i>Lampetra planeri</i>	mihule potoční							X	
<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	vážka jasnoskvrnná		X					X	
<i>Limoniscus violaceus</i>	kovařík fialový					X			
<i>Lucanus cervus</i>	roháč obecný					X			X
<i>Lutra lutra</i>	vydra říční							X	X
<i>Lycaena dispar</i>	ohniváček černočárný			X					
<i>Lynx lynx</i>	rys ostrovid					X			X
<i>Maculinea nausithous</i>	modrásek bahenní			X					
<i>Maculinea teleius</i>	modrásek očkovaný			X					
<i>Margaritifera margaritifera</i>	perlodka říční							X	
<i>Misgurnus fossilis</i>	piskoř pruhovaný							X	
<i>Myotis bechsteinii</i>	netopýr velkouchý					X	X		X
<i>Myotis emarginatus</i>	netopýr brvitý						X		X
<i>Myotis myotis</i>	netopýr velký						X		X
<i>Ophiogomphus cecilia</i>	klínatka rohatá							X	
<i>Osmoderma eremita</i>	páchník hnědý					X			X
<i>Pelecus cultratus</i>	ostrucha křivočará							X	
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	vrápenec malý						X		X
<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	hořavka duhová							X	
<i>Rhyssodes sulcatus</i>	rýhovec pralesní					X			
<i>Rosalia alpina</i>	tesařík alpský					X			
<i>Sabanejewia aurata</i>	sekavčík horský							X	
<i>Salmo salar</i>	losos obecný							X	
<i>Spermophilus citellus</i>	sysel obecný			X					X
<i>Stenobothrus eurasius</i>	saranče skalní			X			X		
<i>Triturus carnifex</i>	čolek dravý		X	X				X	X
<i>Triturus cristatus</i>	čolek velký		X	X				X	X
<i>Triturus dobrogicus</i>	čolek dunajský		X	X				X	X
<i>Triturus montandoni</i>	čolek karpatský		X	X				X	X
<i>Unio crassus</i>	velevrub tupý							X	
<i>Ursus arctos</i>	medvěd hnědý					X			X
<i>Vertigo angustior</i>	vrkoč útlý		X	X					
<i>Vertigo geyeri</i>	vrkoč Geyerův		X	X					
<i>Vertigo moulinsiana</i>	vrkoč bažinný		X					X	
<i>Zingel streber</i>	drsek menší							X	
<i>Zingel zingel</i>	drsek větší							X	

Druhy rostlin z přílohy II směrnice o stanovištích, které jsou předměty ochrany EVL

latinský název	český název	E.2.2	E.2.3	E.2.4	E.2.5	E.2.6	E.2.7	E.2.8	E.2.9
<i>Aconitum firmum</i> subsp. <i>moravicum</i>	oměj tuhý moravský			X		X			
<i>Adenophora liliifolia</i>	zvonovec liliolistý			X		X			
<i>Angelica palustris</i>	matizna bahenní			X					
<i>Artemisia pancicii</i>	pelyněk Pančičův			X					
<i>Asplenium adnigrum</i>	sleziník nepravý			X		X	X		
<i>Buxbaumia viridis</i>	šikoušek zelený					X			
<i>Campanula bohemica</i>	zvonek český			X					
<i>Campanula gelida</i>	zvonek jesenický			X			X		
<i>Cerastium alsinifolium</i>	rožec kuřičkolistý			X		X	X		
<i>Cirsium brachycephalum</i>	pcháč žlutoostenný		X						
<i>Coleanthus subtilis</i>	puchýřka útlá							X	

latinský název	český název	E2.2	E2.3	E2.4	E2.5	E2.6	E2.7	E2.8	E2.9
<i>Crambe tataria</i>	katrán tatarský			X					
<i>Cypripedium calceolus</i>	střevíček pantoflíček			X		X			
<i>Dianthus arenarius subsp. bohemicus</i>	hvozdík písečný český			X					
<i>Dianthus lumnitzeri</i>	hvozdík Lumnitzerův						X		
<i>Dianthus moravicus</i>	hvozdík moravský						X		
<i>Dicranum viride</i>	dvouhrotec zelený					X			
<i>Dracocephalum austriacum</i>	včelník rakouský			X			X		
<i>Drepanocladus vernicosus</i>	srpnatka fermežová		X						
<i>Echium maculatum</i>	hadinec červený			X					
<i>Galium sudeticum</i>	svízel sudetský			X		X	X		
<i>Gentianella bohemica</i>	hořeček mnohotvarý český			X					
<i>Gladiolus palustris</i>	mečík bahenní			X		X			
<i>Himantoglossum adriaticum</i>	jazyček jadranský			X		X			
<i>Iris humilis subsp. arenaria</i>	kosatec skalní písečný			X			X		
<i>Jurinea cyanoides</i>	sinokvět chrpovitý			X					
<i>Ligularia sibirica</i>	popelivka sibiřská		X						
<i>Liparis loeselii</i>	hlízovec Loeselův		X						
<i>Luronium natans</i>	žabníček vzplývavý							X	
<i>Mannia triandra</i>	mozolka skalní						X		
<i>Minuartia smejkalii</i>	kuřička hadcová					X	X		
<i>Orthotrichum rogeri</i>	šurpek Rogerův					X			
<i>Pedicularis sudetica</i>	všivec krkonošský		X						
<i>Poa riphaea</i>	lipnice jesenická						X		
<i>Pulsatilla grandis</i>	koniklec velkokvětý			X			X		
<i>Pulsatilla patens</i>	koniklec otevřený			X		X	X		
<i>Serratula lycopifolia</i>	srpice karbincolistá			X					
<i>Stipa zalesskii</i>	kavyl olýsalý			X					
<i>Tephrosia longifolia subsp. moravica</i>	starček dlouholistý moravský			X		X			
<i>Thesium ebracteatum</i>	lněnka bezlistenná			X					
<i>Trichomanes speciosum</i>	vláskatec tajemný					X	X		

Druhy ptáků, které jsou předmětem ochrany PO

latinský název	český název	E2.2	E2.3	E2.4	E2.5	E2.6	E2.7	E2.8	E2.9
<i>Aegolius funereus</i>	sýc rousný					X			
<i>Alcedo atthis</i>	ledňáček říční							X	
<i>Anas clypeata</i>	lžičák pestrý							X	
<i>Anas strepera</i>	kopřivka obecná							X	
<i>Anser albifrons</i>	husa běločelá				X			X	
<i>Anser anser</i>	husa velká				X			X	
<i>Anser fabalis</i>	husa polní				X			X	
<i>Asio flammeus</i>	kalous pustovka			X	X				X
<i>Bonasa bonasia</i>	jeřábek lesní					X			
<i>Botaurus stellaris</i>	bukač velký		X					X	
<i>Bubo bubo</i>	výr velký						X		
<i>Caprimulgus europaeus</i>	lelek lesní			X		X			
<i>Ciconia ciconia</i>	čáp bílý			X					X
<i>Ciconia nigra</i>	čáp černý					X		X	X
<i>Circus aeruginosus</i>	moták pochop		X					X	X
<i>Circus cyaneus</i>	moták pilich			X	X				X
<i>Crex crex</i>	chřástal polní			X					
<i>Dendrocopos leucotos</i>	strakapoud bělohřbetý					X			
<i>Dendrocopos medius</i>	strakapoud prostřední					X			X
<i>Dendrocopos syriacus</i>	strakapoud jižní					X			X
<i>Dryocopus martius</i>	datel černý					X			
<i>Egretta alba</i>	volavka bílá							X	
<i>Emberiza hortulana</i>	strnad zahradní				X				
<i>Falco cherrug</i>	rarož velký				X				X
<i>Falco peregrinus</i>	sokol stěhovavý						X		
<i>Ficedula albicollis</i>	lejsek bělokrký					X			

latinský název	český název	E.2.2	E.2.3	E.2.4	E.2.5	E.2.6	E.2.7	E.2.8	E.2.9
<i>Ficedula parva</i>	lejsek malý					X			
<i>Glaucidium passerinum</i>	kulišek nejmenší					X			
<i>Grus grus</i>	jeřáb popelavý		X						X
<i>Haliaeetus albicilla</i>	orel mořský					X		X	X
<i>Ixobrychus minutus</i>	bukáček malý		X					X	
<i>Lanius collurio</i>	ťuhýk obecný	X							
<i>Lullula arborea</i>	skřivan lesní			X		X			
<i>Luscinia svecica</i>	slavík modráček		X					X	
<i>Milvus migrans</i>	luňák hnědý					X			X
<i>Milvus milvus</i>	luňák červený					X			X
<i>Netta rufina</i>	zrzohlávka rudozobá							X	
<i>Nycticorax nycticorax</i>	kvakoš noční							X	
<i>Pernis apivorus</i>	včelojed lesní					X			X
<i>Picoides tridactylus</i>	datlík tříprstý					X			
<i>Picus canus</i>	žluna šedá					X			
<i>Porzana porzana</i>	chřástal kropenatý		X					X	
<i>Sterna hirundo</i>	rybák obecný							X	
<i>Strix uralensis</i>	puštík bělavý					X			
<i>Sylvia nisoria</i>	pěnice vlašská	X							
<i>Tetrao tetrix</i>	tetřívka obecný		X	X		X			
<i>Tetrao urogallus</i>	tetřev hlušec					X			